923.2593
A1738

เลขห้อง ๑๗
เลขหมู่ ๑๗.๑๕๒
ก๑๗๓ห
เลขทะเบียน ๓๓๑๗๑๑๗๕๖

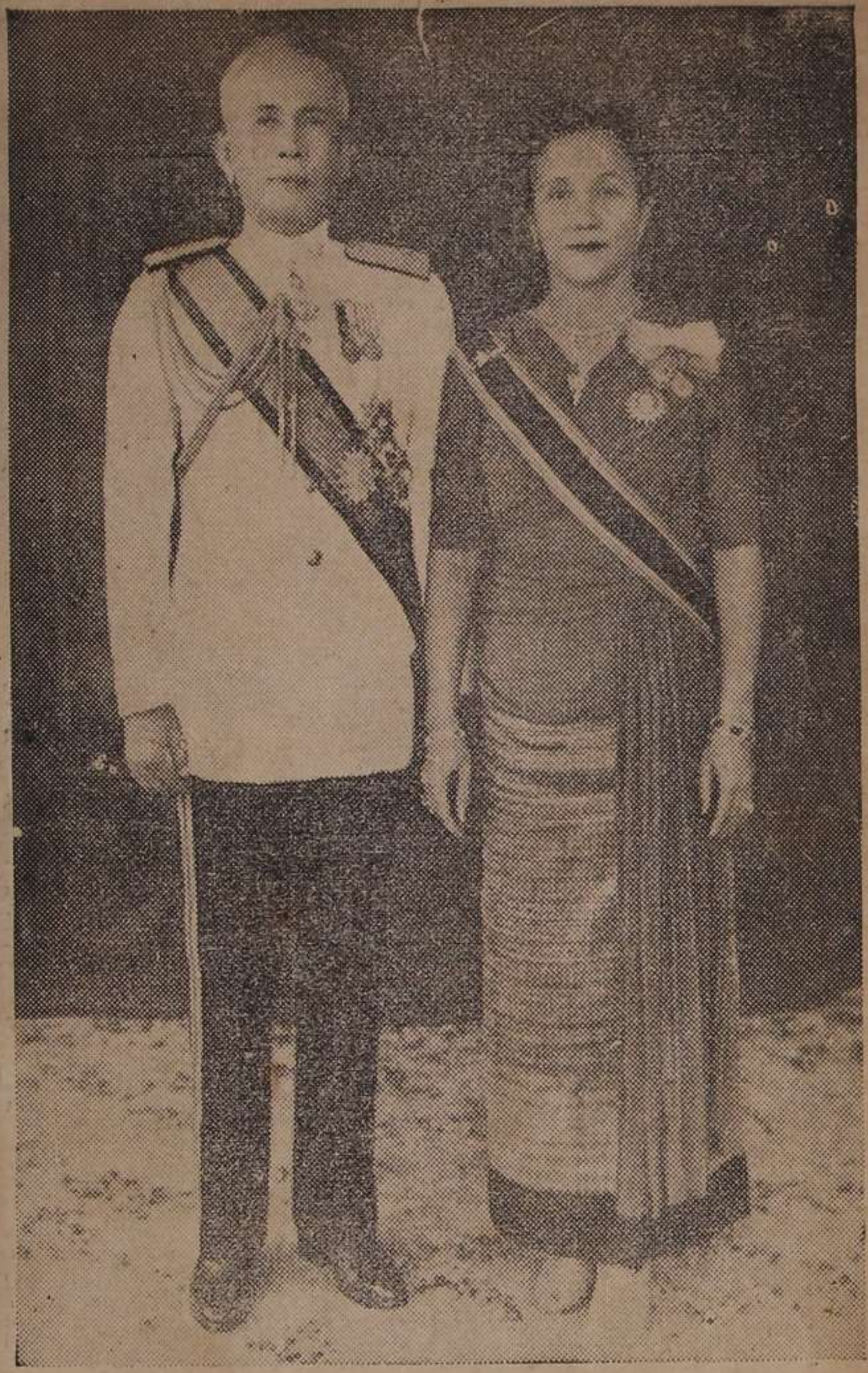

จอมพล ป. พิบูลสงครามกับศรีภริยาท่านผู้หญิง
ละเอียด ผู้ครองรักอมตะ

ชีวิตรักจะผ่านมานับเป็นสิบ ๆ ปี แต่ [illegible] ห่างกันไม่มีวันจืด

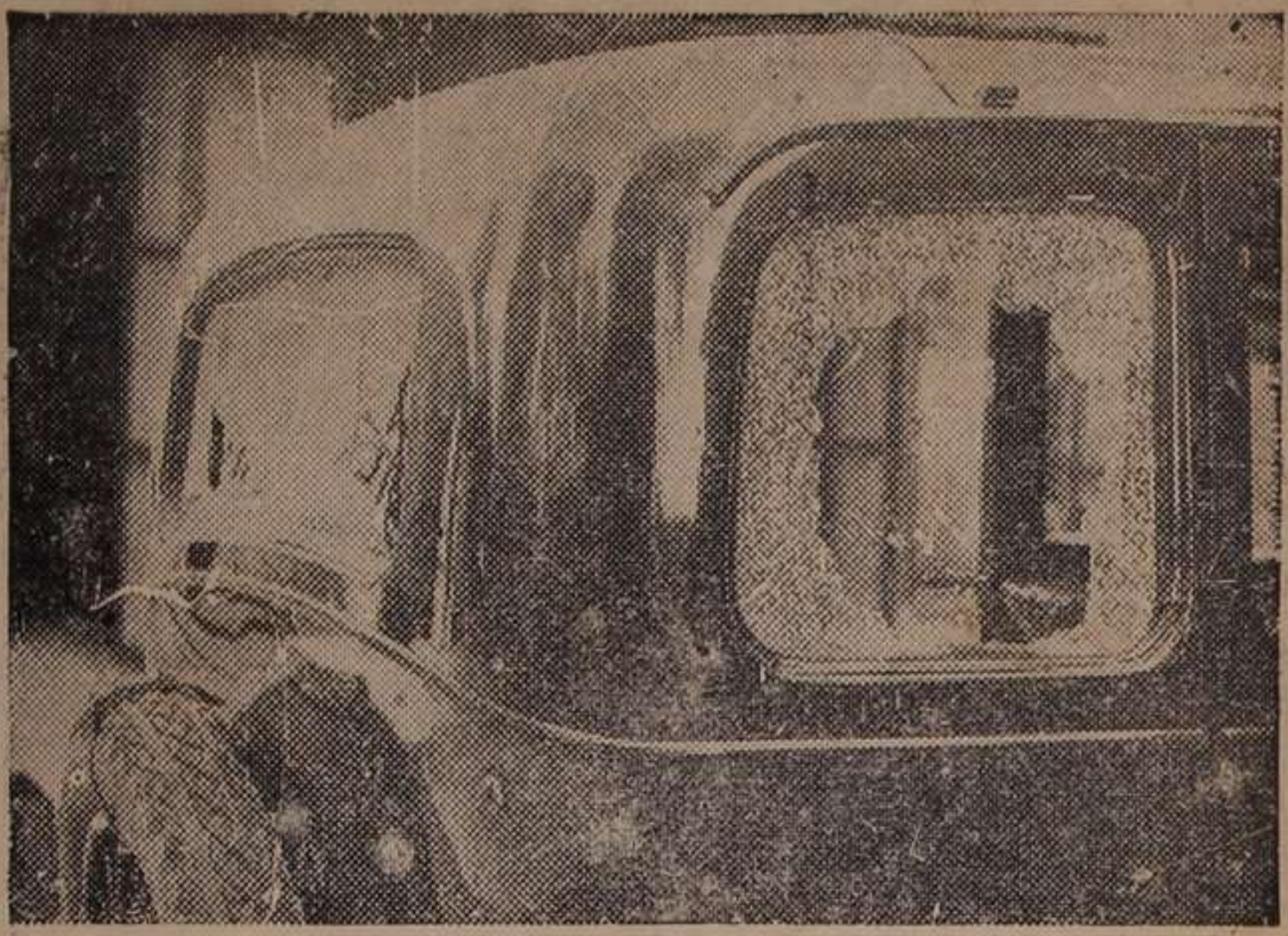

รถยนต์ออสตินสีดำคันนี้แหละที่จอมพล ป.
ขณะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
นั่งไปเป็นประธานในการแข่งขันฟุตบอลนัดที่ท้อง
สนามหลวง จนถูกนายพุ่มยิงขณะจะก้าวขึ้นรถ
กลับกระสุนนัดหนึ่งทะลุกระจกด้านหลัง

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก
จันทบุรี

หอสมุดแห่งชาติ
3 พ.ค. 2553
กรมศิลปากร

ปืนกระบอกที่นายพุ่ม ทับสายทองใช้ยิงจอมพล ป.
พิบูลสงคราม เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๗
ณ ท้องสนามหลวง กระสุนถูกบริเวณไหล่อาการ
สาหัส ซึ่งนายพุ่มถูกจับกุมได้ และถูกจำคุก
พร้อมกับบุคคลสำคัญหลายนาย

ร.ท. ณ เณร ตาละลักษณ์ อดีต ส.ส. พระนคร
และบรรณาธิการ น.ส.พ. ชุมชน ผู้ถูกหาว่าวางแผน
จ้างฆ่าจอมพล ป. และได้ถูกประหารชีวิต

จอมพล ป. พิบูลสงคราม อดีตนายกรัฐมนตรี
หลังจากสิ้นอำนาจครั้งแรกไม่กี่เดือนนัก ต่อมา
ก็ถูกจับกุมในข้อหาเป็นอาชญากรสงคราม
สำหรับภาพนี้เจ้าหน้าที่กำลังนำจอมพล ป.
ออกจากที่คุมขังไปสู่ศาลเพื่อพิจารณา

จอมพล ป. พิบูลสงคราม ขณะดำรงตำแหน่ง
นายกรัฐมนตรี สมัยสงคราม

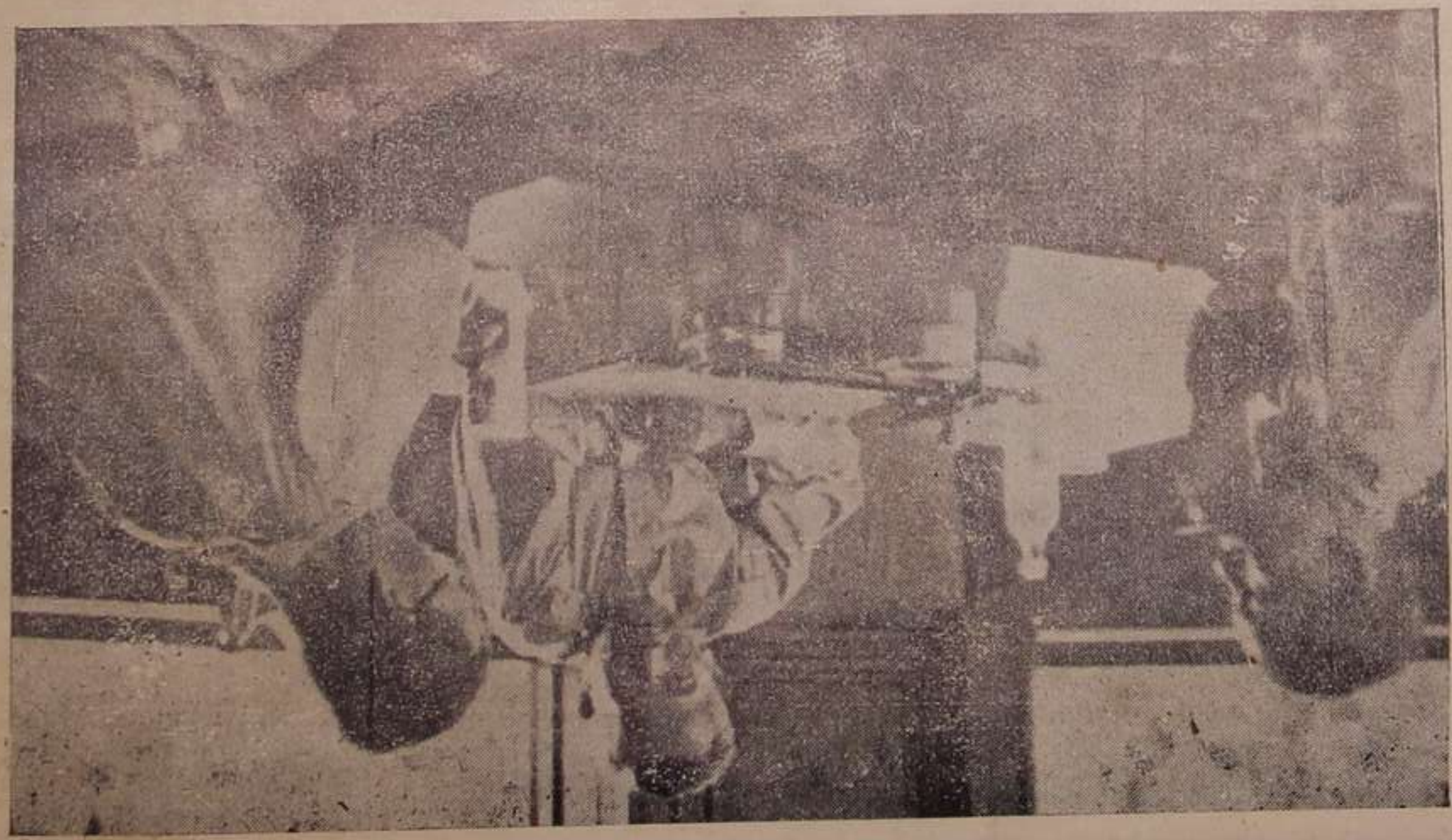

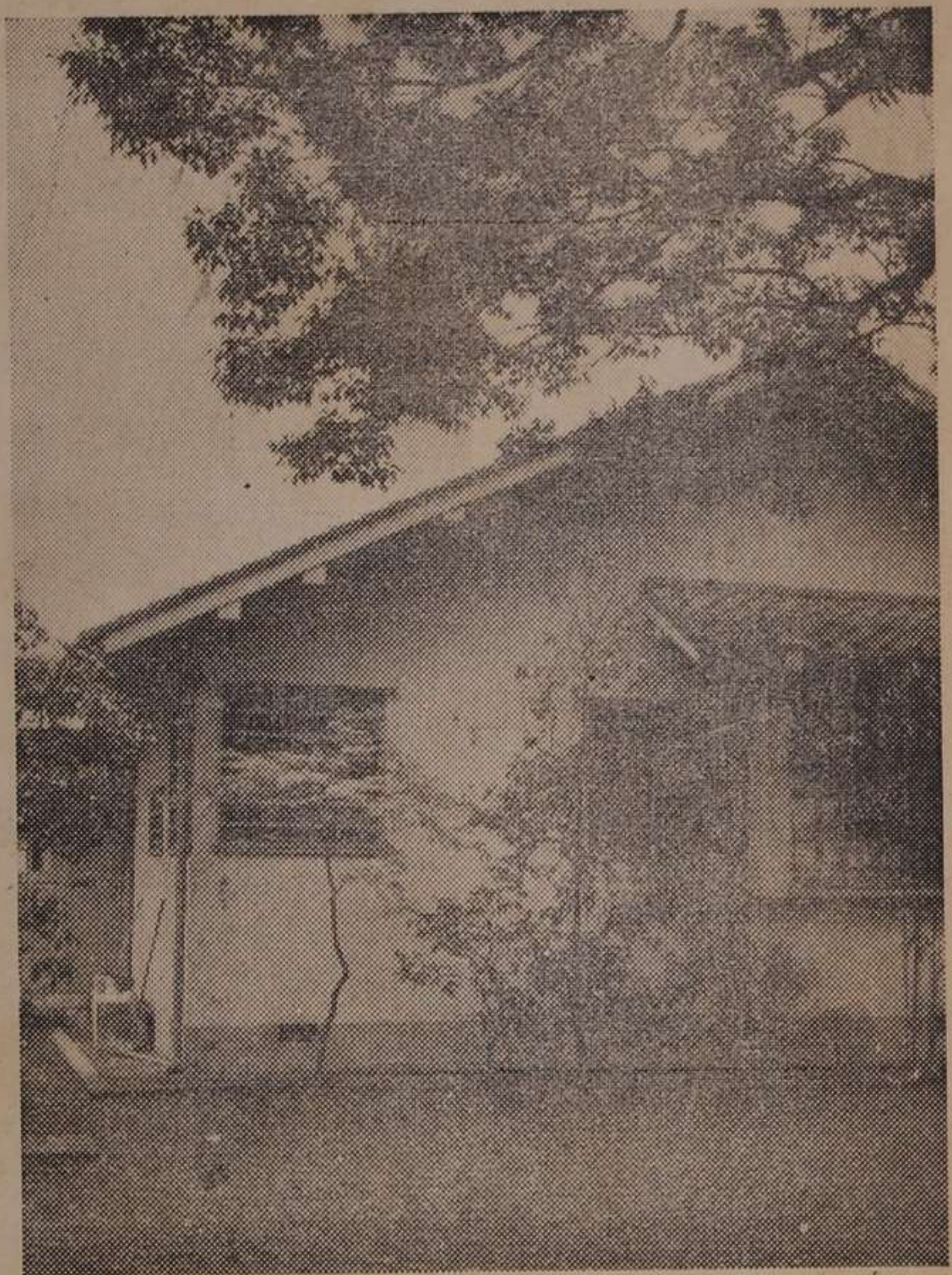

บ้านพักในกรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น
ซึ่งเอมพล ป. พักใช้ชีวิตอย่างสงบ

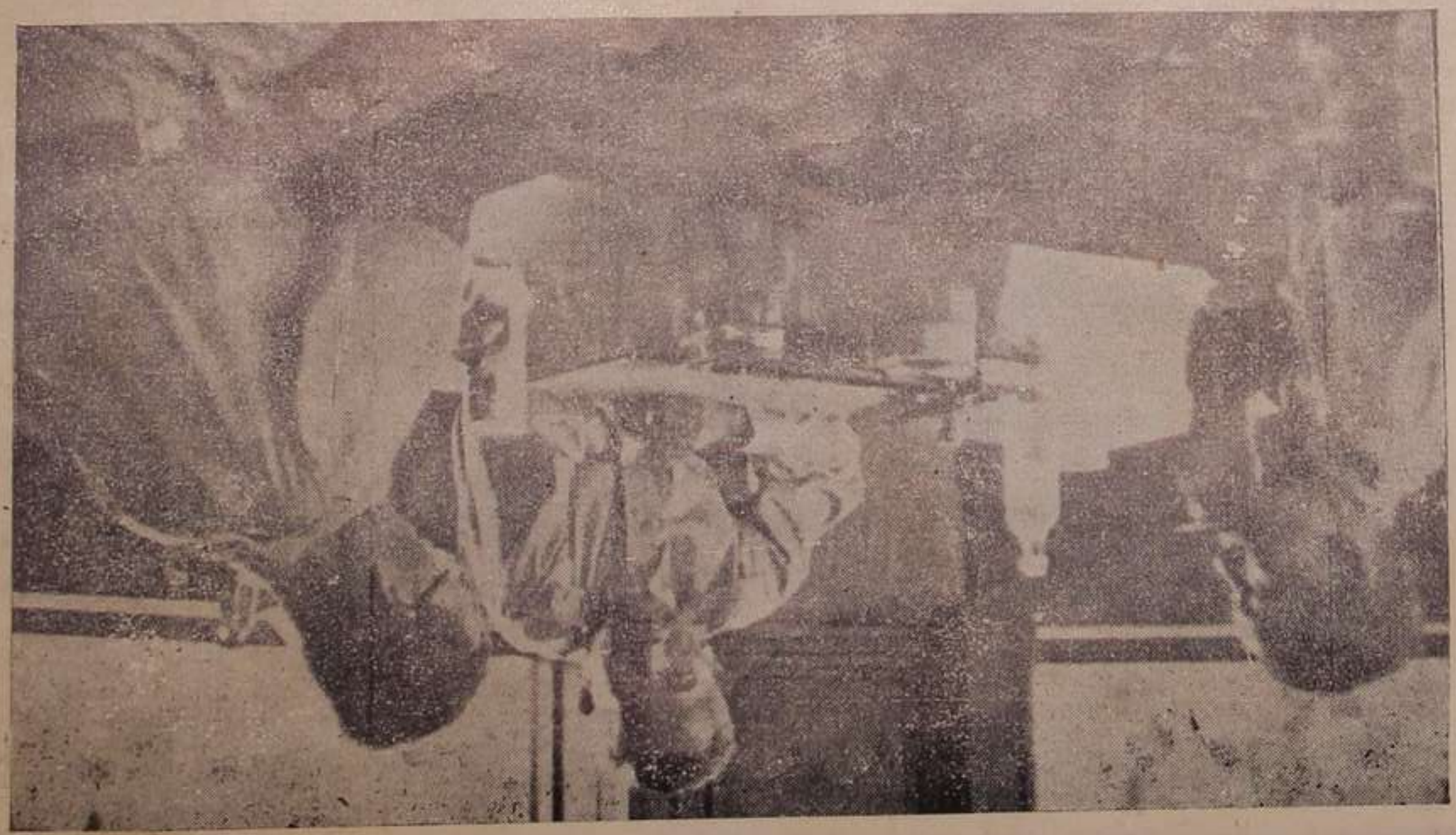

บ้านพักในกรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น
ซึ่งเอมพล ป. พักใช้ชีวิตอย่างสงบ

งานอดิเรกของจอมพล ป. ในโตเกียว ก็คือขุดดินปลูกต้นไม้ทำสวนครัว

ในยามว่างจอมพล ป. มักออกตระเวนโตเกียว
ด้วยการท่องเที่ยว และซื้อเครื่องใช้

คำนิงนิตย์ ๕งวัฒนะขวัญใจของจอมพล ป.
ภาพนตอนเข้าประกวดนางสาวไทย

คำนึงนิตย์ พิบูลสงคราม ขวัญใจคนโปรด
ซึ่งให้กำเนิดทายาทพิบูลสงคราม

พิศมัย วิไลศักดิ์ในชุดแต่งกาย
รำฉุยฉาย–พราหมณีที่น่ารัก

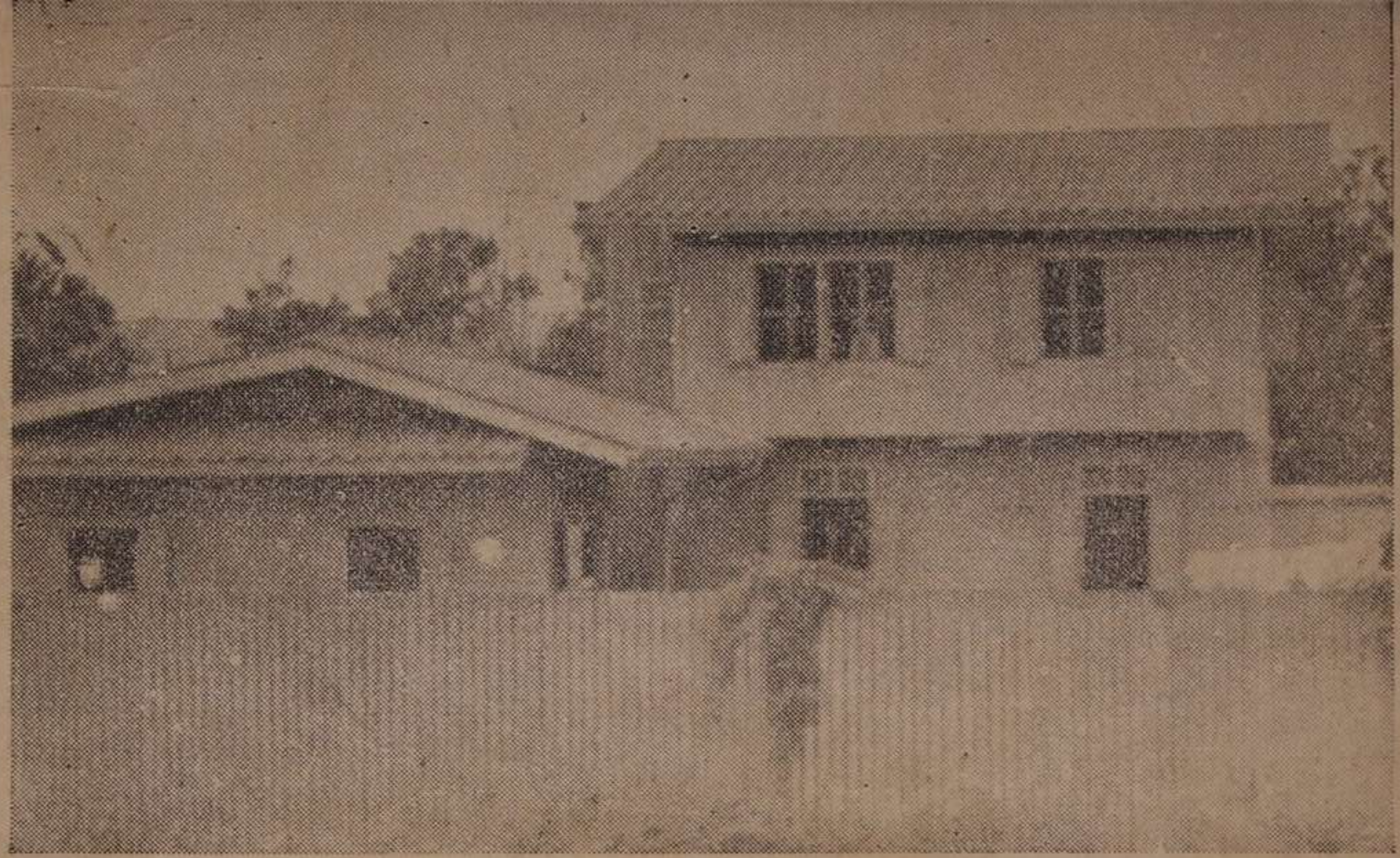

บ้านหลังนี้เอง ที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม จัดหาให้พิศมัย วิไลศักดิ์พำนักอยู่

Pibulsonggram

No.9 Hazai-Katamachi Shinjuku-ku
Tokyo Japan

๘ พฤษภาคม ๒๐๐๑.

ถึง ท่านผู้อ่าน.

ขอขอบใจท่านที่ส่งข่าวมาให้ทราบ
ถึงเรื่องที่ว่า ทหารกำลังเข้ายึดอำนาจ
การปกครองแผ่นดินจากรัฐบาลที่
ได้รับการเลือกตั้งมาโดยถูกต้อง ตาม
ระบอบประชาธิปไตย ในขณะนี้
ทุกคนต่างก็ทราบดีว่า ขณะนี้ประเทศ
ไทยกำลังอยู่ในภาวะที่ไม่ปกติ
ทางการเมือง.

ขอแสดงความนับถือ

ป. พิบูลสงคราม.

จดหมายฉบับหนึ่งในหลายฉบับ ของจอมพล ป.
พิบูลสงครามที่ส่งมาจากโตเกียว ถึงผู้เขียน

หอสมุดแห่งชาติ
NATIONAL LIBRARY

นำบท

นับแต่ประเทศไทยได้ เลิก ระบอบ สมบูรณาสิทธิ
ราชลงด้วยการสถาปนาประชาธิปไตยขึ้นบนแผ่นดิน โดย
การนำของบุคคลกลุ่มหนึ่ง อันกอร์ปด้วยทหาร และพล
เรือน ซึ่งขนานนามเรียกว่า "คณะราษฎร" แล้วเรา
ราษฎรทั้งหลายผู้ถูกปลุกให้ตื่นรู้จักแสงเสรีภาพแห่งความ
เป็นมนุษย์ เรา ราษฎรผู้เสียภาษีอากรทั้งหลาย ได้รับ
คำขวัญด้วยความหวังว่า ประชาธิปไตย อันคณะราษฎร
นำมามอบให้นั้น จะเป็นแก้วสารพัดนึก ที่เนรมิตรให้พวก
เราได้รับความปลอดภัย ทุกคนจะมีงานทำ ไม่ต้องอดตาย
ทุกคนจะมีสิทธิเสมอภาคกัน มีเสรีภาพ และก้าวเข้าสู่ศรี
อารยะยุค

พร้อมทั้งคำปลุกขวัญดังกล่าวนี้ เรา——ซึ่งเป็นชาว
ภาราทั้งปวง ก็ประสบกับความเปลี่ยนแปลงอีกวาระหนึ่ง
นับแต่การสังคายนาครั้งมโหฬารเป็นประวัติการณ์ ยิ่งกว่า
การผลัดแผ่นดินครั้งใด นั่นคือการปรากฏนามของชาวคณะ

ราษฎร แซกซึมเข้าอยู่ในวงงานอันสำคัญของรัฐบาล และ
วินาทีนั้นเองพระนามของราชวงศ์ ซึ่งเคยฝังอยู่ในความทรง
จำก็เลือนลางลง เรา...ราษฎรทั้งหลายต้องใช้ความท่องจำ
อีกครั้งหนึ่ง เพื่อระลึกนามของคณะราษฎร ที่บอกว่ามี
บุญคุณต่อประชาชน ด้วยการปลดแอกลงจากระบบราชวงศ์
และในนามอันยืดยาวเหล่านั้น บุรุษหนึ่งก็ผ่านมาด้วยความ
สนเท่ห์ของประชาชนเขาคือ พ.ต. หลวงพิบูลสงคราม หัวหน้า
คณะเปลี่ยนแปลงการปกครอง ฝ่ายนายทหารยศน้อย แม้
นามของบุรุษนั้นจะอยู่ในความนิยมอันเล็กน้อย ของประชาชนก็
ตาม แต่อำนาจบารมีของเขาได้กลายเป็นแสงอาทิตย์กล้าดวง
หนึ่งบนผืนฟ้าแผ่นดินไทย ในชั่วเวลาผ่านไปไม่นานนัก

นับตั้งแต่เป็นหัวหน้าคณะ รัฐประหารล้ม รัฐบาลพระ-
ยามโนปกรณ์ ฯ เมื่อ ๒๐ มิถุนายน ๒๔๗๖ ก็ดี การเป็นผู้
บังคับกองผสม อัศวินใหญ่ฝ่ายรัฐบาลปราบกบฏพระองค์
เจ้าบวรเดชก็ดี พฤติการณ์เหล่านั้นได้เสริมส่งเขา บุรุษนั้นให้
รุ่งโรจน์ขึ้นสู่ดาภวาส์นายิ่งขึ้น การพ้นภัยพิบัติจากมือมัจจุ
ตอบสังหาร เมื่อ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๗———การพ้นจาก

เหี้ยอยาพิษ ๙ ธันวาคม ๒๔๘๑ และการตอบสังหารครั้งอื่น เหล่าน ยิ่งนำจุดเด่นของบุรุษหูตำกว่าตาผู้น ปรากฏแก่สายตาของประชาชนทั่วนตราบจนกระทั่งในพุทธศักราช ๒๔๘๑ อันเป็นยุคมืดในประวัติศาสตร์นั่นเอง หลวงพิบูลสงคราม ก็กลายขึ้นสู่บัลลังก์อำนาจอย่างสมบูรณ์

และในปีแห่งการครองอำนาจอันยืดเยื้อตลอดมาน นามของหลวงพิบูลสงครามก็ประทับอยู่ใน ความ ทรงจำ ของประชาชนยิ่งขึ้น ซึ่งในขณะเดียวกัน เหล่าบรรดาหัวหน้าก่อการชาวคณะราษฎรทั้งหลาย ก็พากันสงบชื่อศูนย์อำนาจไปตามๆ กัน ยกเว้นแต่บุรุษหนึ่ง ซึ่งกำลังแผ่อิทธิพลตามติดหลวงพิบูล ฯ อย่างไม่ลดละ นั่นคือ หลวง ประดิษฐ์ มนูธรรม หัวหน้าคณะราษฎรฝ่ายพลเรือน

โรแฮน รีแวดต์ ชาวอังกฤษผู้เข้ามาอยู่ในเมืองไทย และตกเป็นเชลยศึกญี่ปุ่นตลอดระยะสงครามที่แล้ว ได้เขียนบทความชื่อ "Problem of Modern Siam ในนิตยสารรายสัปดาห์ The Listener ของอังกฤษบรรยายสภาพการณ์ในประเทศไทย และเกี่ยวกับการเมืองตอนหนึ่ง โรแฮนรีแวดต์

กล่าวไว้ว่า "อำนาจอันแท้จริงในประเทศไทยนั้น ได้ตกอยู่ในมือของบุคคลสำคัญเพียงสองคน นับแต่ปี ๑๙๓๘ คนหนึ่งคือพิบูลผู้ปกครองในปัจจุบันเขาปกครอง ประเทศไทย ก่อนสงครามและเกือบตลอดระยะเวลาที่ญี่ปุ่นยึดครองประเทศไทย อยู่อีกคนหนึ่งคือประดิษฐ์ ผู้นำพรรคใต้ดินไทยผู้นิยมพันธมิตร์ ตั้งแต่ปี ๑๙๔๒ ถึง ๑๙๔๕ และผู้ปกครองประเทศนับแต่การปลดแอกจนถึงเดือนพฤศจิกายน ปี ๑๙๔๗"

นี่คือทัศนะของ ชาวต่าง ประเทศ เกี่ยวกับบุคคล สำคัญของไทย หลวงประดิษฐ์มนูธรรมและหลวงพิบูลสงคราม สองสหายแห่งคณะราษฎร ผู้ผลัดกันนั่งบัลลังก์อำนาจอยู่บนแผ่นดิน แต่ทว่าความพลั้งพลาดอย่างใหญ่หลวงในเกมการเมืองของหลวงประดิษฐ์ฯ ในเวลาต่อมา ได้ทำให้เขาต้องสูญความนิยมไปจากปวงชน พร้อมกับคดีติดตัว ฉันบุรุษผู้มีความยิ่งใหญ่อยู่ในขณะนี้คือหลวงพิบูลสงคราม ผู้ดำรงตำแหน่งจอมพลคนแรกในระบอบประชาธิปไตย

และการที่ได้กล่าวนำบทมาอย่างยืดยาวเช่นนี้ ก็เพื่อจะพิสูจน์ว่า ในบรรดาบุรุษผู้มีความสำคัญและสนใจของประชาชนอยู่ตลอดระยะ ๑๙ ปี แห่งระบอบประชาธิปไตยนี้ ก็คือ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม ผู้หนึ่ง ซึ่งประชาชนต่างก็กระหายที่จะได้ทราบ และศึกษาชีวประวัติตลอดจนบทบาทของเขา ฉนั้นการที่ผู้เขียนได้นำเรื่องราวของเขามาเขียนครั้งนี้ มิใช่มีวัตถุประสงค์จะเยิรยอหรือเชิดชูเพื่อสถาปนาจอมพล ป. พิบูลสงคราม ให้เป็นเทพยเจ้า เพราะผู้เขียนตระหนักดีว่า มันเป็นเรื่องที่ไร้สาระ และเช่นเดียวกัน การเสนอเรื่องนี้ก็มิได้มีการประทุษร้ายหรือบ้ายสีแก่จอมพลโดยเจตนาเลย หากทุกตัวอักษรในหนังสือเล่มนี้ เขียนขึ้นจากความจริงเท่านั้น

ข้าพเจ้าเขียนเรื่องของจอมพล หลังจากที่ภาพแห่งความหลังผ่านเข้ามาในความรู้สึกอย่างชัดเจน จากทำเนียบอันโอ่อ่าประดุจราชสำนัก ซึ่งพรั่งพร้อมไปด้วยเหล่าสาวกหลังบัลลังก์ราไก่ ข้าพเจ้าพบจอมพลในฐานะท่านผู้นำที่ยิ่งใหญ่ที่สุด ในประเทศขณะนั้น และต่อมาข้าพเจ้าก็ได้พบหน้าบุรุษผู้นี้อีกเช่นกัน แต่ทว่ามันผิดแปลกกันราวฟ้ากับดิน ณ ชนบทอันสงัดเงียบแห่งอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ภาพของผู้นำซึ่งเคยโอ่อ่าห้อมล้อมด้วยบริวารอันคับคั่ง บัดนี้คงสงบเงียบอยู่ในฐานะชาวชนบทครอบครัวหนึ่ง คู่กับศรีภรรยา มิตรร่วมชีวิตของท่านเท่านั้นอีกจาก...ชีวิต และเกม

การเมืองอันน่าขัน ข้าพเจ้าอดสังเวชแทนจอมพลในขณะนั้น มิได้จอมพลผู้ คยเลยงสาวกบริวารไว้มากมาย———บริวารผู้เคยเทิดทูนจอมพลประดุจเทพยเจ้า อนิจจา บัดนี้ เขาผู้เคยจงรักภักดีได้หายไปทางไหน——และเสียงที่เคยสรรเสริญเยินยอเสียจนดอยฟ้า ได้กลายเป็นคำสาปแช่งตำหนิติเตียนเสียแล้ว——นี่แหละมนุษย์!

จากนั้นต่อมาบนศาลอาชญากรสงคราม จอมพลก็ปรากฏขึ้นมาในสายตาข้าพเจ้าอีก แต่แล้วโชคปลาดในชีวิตของบุรุษนี้ ก็ชักนำให้เขาคืนมาสู่อำนาจ ท่ามกลางความหวั่นไหวของประชาชนว่า ระบบเก่าจะถูกรื้อฟื้นนำมาใช้อีกวาระหนึ่งแต่ข้าพเจ้าผู้ศึกษาบทบาทของบุรุษผู้นี้อย่างใกล้ชิด กล้ายืนยันว่ามันคงจะเป็นไปไม่ได้ จอมพลคงไม่โง่พอที่จะขุดหลุมฝังศพตนเอง

แต่อย่างไรก็ตาม บัดนี้ขอให้เราติดตามอ่านชีวิตและบทบาทของเขาผู้ซึ่งครั้งหนึ่ง แผ่นดินไทย เคย สั่นสะเทือน.....จอมพลแปลก พิบูลสงคราม! ต่อไป

จรูญ กุวานนท์

๓ พ.ย. ๒๕๑๒

บทที่ ๑

บุรุษในคำพยากรณ์

ชาตะ ตรงกับวันพุธแรม ๑ ค่ำ เดือน ๙ ปีระกา เวลา เกิดตอนพระออกบิณบาตร์ วันที่ ๑๔ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๔๐ จ.ศ. ๒๑๙๙

เมื่อได้พิจารณาดูดวงชาตา ตามที่ได้พบข้างบนนี้แล้ว ข้าพเจ้าต้องขนพองสยองเกล้า และไม่ อาจกล้าพอ ที่จะพยากรณ์ท่านเจ้าของดวงชาตาดวงนี้ อย่าง กว้างขวาง และละเอียดถ้วน เพราะมีลักษณะที่ผิดแปลกกว่ามนุษย์ธรรมดาหลายประการอย่างน่าอัศจรรย์ใจแต่อย่างไรก็ตาม แม้ท่านเจ้าของดวงชาตาดวงนี้ จะมีวาสนาบารมีเพียงไร ก็ย่อมมีชั่วเจ็ดทีดเจ็ดหน เช่นคนธรรมดาสามัญเพียงไร ขันเรา ๆ นั่นเอง

ทำไมหนอ ฟ้าดินบรรดาลให้มนุษย์ผู้อยู่เหนือยอดคนผู้นี้ จึงมาเกิดในราศีซึ่งมวลมากไปด้วยบริวาร อันเป็นกาลกิณีท่ามกลางยศและอำนาจยิ่งใหญ่ไพศาล และช่างกระไรหนอ ฟ้าจึงไม่ยับยั้งช่างใจให้บุรุษผู้นี้อิ่มในลาภสักการ ซึ่งบริวารหามาบำเรอให้ ดุจทะเลไม่รู้อิ่มในน้ำ ราศีของเขาเกิดมาลัคณาอยู่ในเรือนกรกฎ ซึ่งเป็นราศีอายุของเมืองประกอบด้วยมนตรี ถ้าเขาผู้นี้มีชัยมาปฏิปทาเสียสักหน่อย ข้าพเจ้าคิดว่าเกณฑ์ชีวิต ซึ่งหันหน้ามุ่งหนักไปในทางการเมืองแน่นแฟ้นตลอดอายุไขนี้ อนุชนรุ่นหลัง ๆ จะรู้จักเขาไม่น้อย ใน

ป 287 ก15ร

ฐานะรัฐบุรุษคนสำคัญของประเทศคนหนึ่ง ข้อที่เสียหายมากที่สุดสำหรับดวงชาตานี้ ซึ่งอดที่จะตำหนิไม่ได้ข้อหนึ่งคือ การไม่เป็นตัวของตัวเอง ตามชาตานิเกณฑ์บ่งชัดว่าเขามักจะเป็นคนโกหกตัวเองเสมอ พยากรณ์ให้ใกล้ความจริงเข้ามาอีกหน่อยคือ พูดอย่างหนึ่งทำอย่างหนึ่งอยู่เป็นเนืองนิจ และจะด้วยเหตุนี้และเหตุอื่นอีก เพราะบริวารเป็นสหัสชะ มาประกอบเป็นตัววินาศ ซ้ำเข้ามาเกาะกุมดัคณาเข้าด้วยแล้ว ฉะนั้นแม้น้ำคำของเขาจะหวานปานน้ำผึ้ง แต่ก็ไม่ค่อยจะได้รับความศรัทธาจากคนทั่วไปนัก ดังนี้ในชีวิตการเมือง จึงต้องประสพปัญหาใหญ่ ๆ เสมอ และอาจต้องล้มลุกคลุกคลานเป็นบางครั้ง เพราะบริวารซึ่งเป็นกาลกิณีเดินคอยนำความฉิบหายมาสู่

แต่ก็เป็นที่น่ายินดีอยู่ไม่น้อยเหมือนกันที่ดวงชาตาของท่านผู้นี้ หาทรัพย์สินศฤงคารมาได้โดยง่าย ๆ ไม่ต้องเหนื่อยยากลำบากกายอย่างใด และได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนฝูงญาติมิตรบริวารเสมอ ทั้งเป็นที่น่าเกรงขามแก่ผู้ได้พบเห็น

เพราะราศีรันมพรจากสวรรค์สร้างมาให้คู่กับ อำนาจ ประการหนึ่งสิ่งนั้นคือ ความมีวาจาอ่อนหวาน มีกิริยาละเมียดละไมน่ารักผู้ใดได้เข้าใกล้ชิดสนิทสนมอาจหลงรักเอาได้ง่ายๆ ไม่เลือกว่าจะเป็นลูกเขาเมียใคร

แต่อย่างไรก็ดีอาทิตย์ซึ่งเป็นตัวอตสาหะได้เป็นกฎุมพะและมาเป็นวินาศแก่ลัคณาซ้ำร้ายมาตกอยู่ในเรือนบริวาร ซึ่งเป็นวินาศอีกโสดหนึ่ง จึงเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่พ้นว่า แม้จะเป็นผู้ที่ได้สร้างเกียรติยศ—ชื่อเสียงไว้กว้างใหญ่ไพศาล และได้สะสมมรดกไว้จนล้นถุงหลายไถ่ก็ตาม เกณฑ์ของดาวอันแปลกประหลาดผู้นี้ มักจะไม่ได้รับยืนยงตลอดกาล เพราะบริวารซึ่งเป็นตัววินาศนั้นเอง เป็นผู้คอยล้างผลาญ และทำลายชื่อเสียงให้เสื่อมเสียเสมอตลอดเวลาที่เถลิงอำนาจ

ประกอบด้วยตัวอังคาร ซึ่งเป็นกาลกิณีเดิมมาเป็นปุตตะ และมาตกอยู่ในเรือนกฎุมพะ ยิ่งกว่านั้นยังมาอยู่ในเรือนอุตสาหะซึ่งกลับเป็นกรรมะเสียอีกด้วย สิ่งที่น่าจะต้องระมัดระวังที่สุดและแก้ไม่หายก็คือ ตราบใดที่ยังมีอำนาจ

บริวารก็มักจะถือโอกาสคดโกง กินสินบาดคาดสินบน ข่มเหงคะเนงร้าย เบียดเบียนอาณาประชาราษฎรอยู่เสมอแทะแต่ครั้ง ก็จะมีเสียงซุบซิบในสิ่งที่ไม่เป็นมงคล สำหรับเจ้าของดวงชาตาอยู่เสมอเช่นเดียวกัน

เป็นที่น่าสังเกตอยู่เหมือนกันว่า แม้เจ้าของดวงชาตาจะมีชีวิตอยู่ค่อนข้างเหนื่อคนทั้งหลายก็จริง แต่ก็เป็นคนเจ้าอารมย์ที่ไม่ค่อยมีเหตุผล การงานก็มักจะถูกสั่งเปลี่ยนแปลงโยกโย้ไม่แน่นอน ข้อนี้อาจเป็นเหตุหนึ่งที่ขาดความเฉลียวใส่แต่ที่ไม่มีใครสามารถจะช่วงชิง หรือคิดล้มล้างได้ง่าย ๆ เพราะอายุเป็นมหาอุตต์ และศรีเป็นมหาจักร ถ้าจะมีผู้ปองร้ายหรือทรยศ ก็ดูเหมือนจะทำให้กลายเป็นคุณแก่เจ้าของดวงชาตา ให้มีอำนาจชื่อเสียงโด่งยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามอย่าวางใจไปนักว่า จะพ้นปวงภยันตรายตลอดไป เพราะถ้าราหูมาเดินมรณะ และราหูเป็นกาลกิณีในปีใด ปีนั้นก็จงระวังเถิด!

ส่วนทางด้านชีวิตในความรัก ดังได้พยากรณ์แล้วว่า

ดวงชาตาส่งให้เป็นคนมีเสน่ห์ วาจาหวาน เพราะบริวารมาเกาะกุมดัคนา จันทรซึ่งเป็นมนตรีได้มาเดงดัคนาเข้าอีก แม้จะมีชีวิตหมกมุ่นอยู่กับการเมืองแทบไม่มีเวลาส่าง แต่จิตใจยังไม่ยอมแก่ มีความกระชุ่มกระชวยอยู่เสมอ ยิ่งกว่านั้นบางครั้งทานเจาของดวงชาตาผู้น กอาจจะมองเห็นส่งทผิดเป็นถูกไปได้

ข้อสุดท้าย มีสิ่งที่น่าจะควรระลึกสำหรับเจ้าของดวงชาตาผู้นข้อหนึ่งคือ เสารีเป็นตัวอายุมาอยู่ใน เรือนมูละ ฉะนั้นถ้าเจ้าของดวงจะได้ปูนบำเหน็จเลยงดู แก่นักปราชญ์ราชบัณฑิต โดยมิให้ตัวกาลกิณี พวกประจบสอพลอมาปะปน เจ้าของดวงชาตาผู้นก็น่าจะทำประโยชน์ ให้แก่บ้านเมืองไม่น้อย บังควรจะได้รับการสรรเสริญตลอดชั่วกัลปาวสาน

อนึ่ง ท่านผู้เอาดวงชาตานมา ให้ข้าพเจ้า พยากรณ์ ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าเป็นดวงของผู้ใด และก็ไม่อยากจะถาม เพราะเกรงว่าจะพยากรณ์โดยขาดความเที่ยงธรรมไป ถ้าแม้

ดวงชาตานี้เป็นดวงของผู้ใดก็ดี หากพลาดพลั้งไปบ้างก็ขอประทานอภัย แต่ก็ได้พยากรณ์ไปตามตำราโหราศาสตร์ตรงไปตรงมาซึ่งข้าพเจ้าจะให้ใกล้ความจริงที่สุด

"หมอเดา"

สนามหลวง

จากคำพยากรณ์ ในดวงชาตาข้างบนนี้ท่านจะเห็นว่าเป็นดวงที่สูง ประกอบด้วยอำนาจวาสนายิ่งดวงหนึ่ง สมควรจะเป็นดวงของคนสำคัญคนหนึ่งในประเทศไทย และเท่าที่นำมานี้ ก็หาใช่ดวงของผู้ใดไม่ ที่แท้ก็คือดวงชาตาของจอมพล ป. พิบูลสงครามนั่นเอง และก่อนที่จะกล่าวถึงเรื่องอื่นผู้เขียนขอเล่าเบื้องหลังคำพยากรณ์นี้สักเล็กน้อยเพื่อให้ท่านผู้อ่านได้บังเกิดความกระจ่าง

ด้วยวันเดือนปีเกิด ซึ่งผู้เขียนได้วิ่งเต้นรวบรวมนำมานี้ ได้มอบให้ท่านโหรเอกผู้หนึ่ง ซึ่งมีชื่อเสียงยิ่งในปัจจุบันนี้แห่งสมาคมโหร เพื่อขอให้ผูกดวงพยากรณ์ แต่ในการนี้มิได้แจ้งว่า เป็นวันเดือนปีเกิดของผู้ใด ครั้นโหรผู้นั้นรับไป

ผูกดวงดูแล้ว สักครู่ก็มีอาการสดุ้งตื่น พร้อมกับย้อนถาม
ซักว่าเป็นดวงของใคร แต่ผู้เขียนคงอำพรางไว้ ท่านโหรผู้
นั้นจึงตั้งต้นพยากรณ์ไปเป็นลำดับ จนเสร็จสิ้น แล้วผู้เขียน
จึงได้เปิดเผยความจริงปรากฏว่าท่านโหรผู้นั้นเห็นอแตกตื่นที
และขอร้องมิให้นำไปโฆษณา แต่เมื่อได้ชแจงความจริง และ
เหตุผลอยู่พักใหญ่ ท่านโหรนั้นจึงเห็นพ้อง ยินยอม ให้นำไป
โฆษณาได้ โดยมีเงื่อนไขว่า อย่านำนามจริงของผู้พยากรณ์
ไปเปิดเผย ดังนั้น หมอเดาแห่งสำนักสนามหลวง คือนาม
สมมติของท่าน

และในการพยากรณ์นั้น ผู้เขียนต้องขออภัย ท่านเจ้า
ของดวงชาตาที่บังอาจละลาบละล้วง แต่ก็มั่นใจในความมั่น
คง——เป็นธรรมและใจนักกีฬาของท่าน เพราะเป็นความ
สนใจของประชาชน ที่จะทราบความชัดแจ้งแห่งชีวประวัติ
ของบุรุษผู้จะปรากฏชื่อบรรทัดในประวัติศาสตร์ ส่วนผิด
พลาดในคำพยากรณ์นั้น เป็นความรับผิดของผู้เขียนทั้งสิ้น

บทที่ ๒

ได้ต้นทุเรียน

เมื่อรุ่งอรุณวันพุธที่ ๑๔ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๔๐ ณ บ้านแพ ปากคลองบางเขน อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี อันเป็นครอบครัวของนายขิด ขิตตะสังคะ และนางสำอางค์ ก็ได้ให้กำเนิดเด็กชายผิวเนื้อดำแดงผู้หนึ่ง ซึ่งลักษณะของเด็กเพิ่งอุบัติใหม่นี้ ได้ก่อความตื่นเต้นและแปลกใจต่อบิดามารดาตลอดจนญาติพี่น้องที่มาชุมนุมกันอยู่ในขณะนั้นเป็นอันมาก เพราะว่าเด็กคนนี้มีหูตากว้านยื่นตา ผิดสามัญชนทั่วไป และพอเด็กน้อยผู้นี้เจริญวัยต่อมาบิดาก็ได้ตั้งนามให้ว่า แปลก ซึ่งเอานิมิตรมาจากลักษณะอันผิดปกตินั้นเอง

ครอบครัวของนายขิด และนางสำอางค์ได้ประกอบอาชีพในทางทำสวน ซึ่งเป็นอาชีพสำคัญของชาวเมืองนี้ นาย

จิต นางสำอางค์ได้ให้กำเนิดบุตร และธิดารวมทั้งสิ้น ๕ คน ด้วยกันคือ คนแรก นายประกิต คนที่ ๒ นายแปลก คนที่ ๓ นางสาวเปลี่ยน คนที่ ๔ นายปรุง คนสุดท้องนายครรชิต

สำหรับเด็กชายแปลก ขณะเยาว์วัยนั้นเป็นเด็กที่เงียบขรม ไม่ชอบสุงสิงเล่นคลุกคลองเหมือนบรรดาเด็กรุ่นทั้งหลาย ครั้นพอถึงคราวที่สมควรจะได้เล่าเรียน บิดาก็ได้ส่งให้เข้าศึกษา ในโรงเรียนวัดเชมาภิรตาราม (ปัจจุบันชื่อกตาโหมอุทิศ) ได้เลขหมายประจำตัว ๔๗ ด.ช. แปลกเป็นผู้มีสติปัญญาฉลาดเฉลียว ดังนั้นการศึกษาของเขา จึงรุดหน้าไปเป็นที่ชื่นชมของบิดามารดา และเป็นที่พอใจของครูบาอาจารย์ทั้งหลาย เขาเป็นเด็กชอบฝัน ชอบคิด ในยามว่างเด็กน้อยผู้นี้มักชอบนั่งเงียบๆ อยู่ตามลำพัง จดปรารถนาของเด็กคนนี้ในยามนั้นก็คือ เขาใฝ่ฝันที่จะได้เป็นนายทหาร ได้สวมเครื่องแบบของนักรบอันสง่างาม

ดังนั้น เมื่อจบการศึกษาที่โรงเรียนเชมาภิรตารามแล้ว บิดาของเขาจึงได้ส่งเข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนนายร้อย เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๔๕๒ ได้เลขประจำตัว ๒๓๗๕ อันเป็น

ไปตามความประสงค์ของเขา ชีวิตภายในโรงเรียนายร้อย—— ชีวิตในเครื่องแบบระเบียบและวินัยได้เผย บุคลิกลักษณะของเขา ซึ่งจากเด็กชาวสวนวิ่งเล่นโคลนตมอยู่ตามเรือกสวน อยู่ตามไต้ต้นทุเรียนนั้น บัดนี้ได้กระจ่างออกแล้วว่า อุปนิสัยของเขา เกิดมาเพื่อที่จะเป็นนักรบ รักชาติอย่างเข้มข้น นอกจากความเด็ดเดี่ยวเข้มแข็งแล้ว ในด้านอุปนิสัยใจคอทั่วไป เขาเป็นที่นิยมรักใคร่ของเพื่อน ๆ เพราะเขา มีเสน่ห์อย่างประหลาด ปากหวาน ใคร ๆ ที่ได้คุยสนทนากับเขา มักจะเป็นมิตรมากกว่าเป็นศัตรู

นอกจากการขยันในการเล่าเรียน อันส่อถึงสมองอันเฉลียวฉลาดของเขาแล้ว หนุ่มรุ่นลูกชาวสวนผู้นี้ ยังมีลักษณะเกิดมาที่จะเป็นผู้นำคน กับบรรดามิตรสหายเขาพยายามอย่างยิ่งที่จะทำทุกอย่าง เป็นคน นามาก กว่า ที่จะยอมตาม แต่อย่างไรก็ตาม บรรดาเพื่อนร่วมโรงเรียนทั้งหลายก็หามีผู้ใดเกลียดชังเขาไม่ กลับยินดีมอบตำแหน่ง "อัศวิน" ให้แก่เขา และใครจะคิดบ้างไหมว่าเด็กหนุ่มนักเรียนนายร้อยผู้นี้ จะดำรงตนเป็นผู้นำจริง ๆ ในอนาคตต่อมา

บทที่ ๓

ความหลังของแม่

อนึ่งเพื่อให้ท่านผู้อ่าน ได้ทราบชีวะประวัติในเยาว์วัยและบางตอนของ จอมพล ป.พิบูล สงคราม ซึ่งได้รับการเปิดเผยจากคุณแม่ สำอางค์ ขิตตะสังคะ อีกด้านหนึ่ง ผู้เขียนจึงนำคำสัมภาษณ์คุณแม่สำอางค์ ซึ่งผู้เขียนไปพบกับท่าน ณ บ้านใกล้วัด เขมา ภิรตา-ราม ขณะที่จอมพล กำลังกลับมามีอำนาจ ครั้งที่สองเสียก่อนที่จะกล่าวถึงเรื่องอื่นต่อไป

คุณแม่ สำอางค์ได้บอกเล่าว่าอันลักษณะปลาดคิวต่ำกว่าตาของ จอมพลผู้ลูกนี้ เมื่อยังเล็กๆอยู่ ได้มีชีนแสหมอดูเคยพยากรณ์ไว้ว่า เด็กผู้นี้ต่อไปจะสบาย จะได้ เป็นใหญ่ เป็นโต วาสนาสูงส่งมาก และคนที่มีลักษณะแบบนี้หาได้น้อย หรือเกือบจะไม่ได้พบเลย

นับแต่แรกเกิด ปรากฏว่าจอมพลร้องไห้ไม่หยุดหย่อน ซึ่งในระยะนั้นมารดาจอมพลได้เล่าว่าแทบจะหมดอาลัยเสียแล้ว คิดว่าวาสนาของเด็กคนนี้คงจะสั้นเพราะนอกจากจะขี้แยแล้วยังขี้โรคอีกด้วย ๓ เดือนครึ่งที่ต้องทนอดหลับอดนอน เผ้าทนุถนอมเสียงยังกับไข่ในหินใคร ๆ ที่มาเยี่ยมเยียนเห็นเข้าเป็นต้องสั่นหัวกันทั้งนั้น เพราะเด็กคนนี้ไม่ยอมหยุดร้องไห้ไม่ว่ากลางวันกลางคืน แต่พอย่างเดือนที่สี่ก็ค่อยยังชั่วการร้องไห้โดยไม่มีเหตุผลค่อยเบาบางลง

ต่อจากนั้นก็ค่อยเติบโตมาเป็นลำดับ แต่จอมพลในสมัยเด็ก ๆ ปรากฏว่าเป็นคนบอบบาง อ่อนแอ ยิ่งกว่า ผู้หญิงเสียอีก ผิดกับเด็กลูกชาวสวนทั้งหลาย หรือแม้แต่พี่ชายของจอมพลเอง ซึ่งแข็งแรงปีนต้นหมากรากไม้เก่ง ส่วนจอมพลนั้นไม่เคยขึ้นต้นไม้ได้เลย มิหนำซ้ำเวลาเดินในสวนมักจะตกท้องร่องบ่อย ๆ เพราะความอ่อนแอ

เมื่อชีวิตเข้าสู่วัยเล่าเรียนบิดามารดาคิดส่งให้เข้าศึกษาที่โรงเรียนเขมาภิรตาราม(กตาโหมอุทิศ) ซึ่งตั้งอยู่ใกล้ๆบ้าน ในระหว่างการเล่าเรียนนั้น ปรากฏว่า จอมพล เป็น เด็กที่ขยัน

และเอาใจใส่ต่อหนังสือเป็นอย่างดี ไม่ค่อยจะเล่นหัวเหมือนเด็กอื่นรุ่นเดียวกัน อยู่บ้านก็ดูแต่หนังสืออยู่คนเดียวเงียบ ๆ จนบิดามารดาต้องคอยห้าม เพราะเกรงจะดื้มเจ็บลง แต่จอมพลได้คอบว่าตัวเองไม่แข็งแรงเหมือนคนอื่นเขา ฉะนั้นต่อไปจะประกอบอาชีพทางทำไร่ทำสวนคงไม่ไหว จึงขอเอาหนังสือเป็นเครื่องมือหากินต่อไป

หลังจากจบการศึกษาที่โรงเรียนวัดเชมา แล้ว ทางบ้านก็ส่งเข้าเรียนต่อที่กรุงเทพ ฯ สำหรับจุดหมายปลายทางที่ต้องการขณะนั้นก็คือจอมพลใฝ่ฝันที่จะเป็นนายทหารสรวมเครื่องแบบ ดังนั้นเมื่อผ่านการศึกษาขั้นต้นแล้ว จอมพลก็สมัครเข้าเรียนโรงเรียนนายร้อยทันที ซึ่งก็น่าเป็นเรื่องประหลาดมิใช่น้อยที่เด็กชแยอ่อนแอ กลับ มานิยม ชมชอบ ใน การ เป็นทหารเป็นนักรบของชาติ และก็ไม่มีใครที่จะคาดเลยว่า เด็กชแยคนนี้แหละต่อไปในอนาคตจะได้เป็นถึงจอมพล เป็นผู้ยิ่งใหญ่ที่ทำให้คนทั้งประเทศต้องสั่นสะเทือน

ในระหว่างวันหยุดการศึกษา จอมพลก็กลับไปอยู่บ้าน และโดยที่รูปร่างของจอมพลในวัยรุ่นหนุ่มนั้นสวยงาม จึงเป็น

ที่ติดเนื้อต้องใจของสาว ๆ ทั้งหลาย แต่จอมพลหาได้เอาใจใส่ไม่คงหมกมุ่นอยู่กับตำหรับตำราอย่างเดียวและอีกประการหนึ่งจอมพลก็เป็นเด็กหนุ่มที่ขี้อายไม่ช่างพูด โดยเฉพาะกับสาว ๆ แล้ว พอเห็นต้องอายเหนียมทันที บางครั้งเมื่อจอมพลกลับมาพักที่เรือนแพ สาว ๆ แถวนั้นจะพากันมาพายเรือลอยอยู่แถวหน้าแพ เพื่อคอยยลโฉมสุภาพบุรุษหนุ่มน้อยผู้นี้ บางคนก็กล้าหาญถึงกับแวะที่แพแสร้งทำเป็นคุยกับผู้ใหญ่ ซึ่งครั้งใดสาว ๆ มาคุยที่แพ จอมพลเป็นต้องวิ่งหลบเข้าห้องทันที และจะหลบอยู่จนกว่าสาว ๆ จะกลับไปแล้วนั่นแหละจึงจะออกมา แววแห่งความเจ้าชู้ไม่ปรากฏเลย สำหรับจอมพลในขณะนั้น

ในที่สุด พ.ศ. ๒๔๕๘ จอมพลก็สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยและได้เป็นว่าที่ร้อยตรี พร้อมกับถูกส่งไปเรียนภาคปฏิบัติต่อที่กองพลที่ ๗ ซึ่งตั้งอยู่ที่จังหวัดพิษณุโลก และขณะนั้นนับว่าจอมพลเป็นนายร้อยที่อายุน้อยที่สุดเพราะเพิ่งจะย่าง ๑๙ ซ้ำรูปร่างก็หล่อ วาจาก็สุภาพเรียบร้อย จึงไม่ต้องสงสัยว่าจะไม่เป็นหวานใจของสาวสมัยนั้นที่ได้พานพบ

นอกจากสตรีจะหลงไหลแล้วบรรดา นายทหาร ผู้ใหญ่ ซึ่งเป็น
ผู้บังคับบัญชาก็พากันรักใคร่โปรดปราน เพราะจอมพลเป็น
นายทหารที่รักงานในหน้าที่และเคร่งครัดต่อระเบียบวินัย

สำหรับบิดามารดาของจอมพล เมื่อได้เห็นบุตรสำเร็จ
การศึกษาเป็นนายร้อยกดอกดใจ เพราะจอมพลก็เป็นลูกที่พอ
แม่รักใคร่โปรดปรานอยู่แล้ว ทั้งสองท่านจึงปรึกษากันที่จะ
ให้จอมพลแต่งงานเป็นหลักเป็นฐาน และเมื่อมองดูผู้ที่จะ
เป็นลูกสะใภ้ก็เห็นตัวอยู่แล้ว ฝ่ายคุณแม่ของจอมพลจึงได้
ไปทาบทามลูกสาวผู้มั่งมีคนหนึ่ง ซึ่งอยู่ไม่ห่างไกลบ้าน
และทางฝ่ายผู้หญิงก็ไม่มีอะไรขัดข้อง ฉะนั้นจึงรอแต่กำหนด
ที่จะทำการสู่ขอตามประเพณีเท่านั้น

แต่ในระหว่างที่ย้ายมาอยู่ที่พิษณุโลกนี่เอง จอมพล
ซึ่งเคยเป็นเด็กหนุ่มซึ่งไม่เอาเรื่องเอาราวกับผู้หญิง และชีวิต
ก็แปรสภาพตรงกันข้ามทันที เมื่อศรีสวาทเริ่มแต่งเข้าประทับ
ใจนับแต่วินาทีแรกที่ได้พบตรุณีงามแฉล้มคนหนึ่ง ความงาม

ซึ่งเหมือนสวรรค์สร้างขึ้นมา และอุปนิสัยอันสุภาพเรียบร้อย ของดรุณีผู้นี้ ซึ่งผ่านสายตาอยู่ไปมาในขณะที่จอมพลนำทหารออกฝึก ได้สร้างความกล้าขึ้นทีละน้อยจนในที่สุดเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ ซึ่งไม่เคยเอาใจใส่ก็ชักจะชำนาญขึ้นเพราะเรื่องนี้ "ถึงไม่มีใครสอนก็เป็นเอง" ฉะนั้นในเวลาต่อมาจอมพลจึงสืบทราบว่าดรุณีผู้เลอโฉมนี้ คือละเอียด พันธกระวี แห่งโรงเรียนมิชชั่นผดุงนารี และก็ได้ใช้ไม้ดอเข้าทอดสนิทด้วยการประเดิมวาจาทักทายว่า "น้องหยุดพูดกันก่อน"

หลังจากนั้นไม่นานนักจอมพลก็กลับมาเยี่ยมบ้าน และในคราวนี้จอมพลได้ออกปากขอสร้อยเพชรจากมารดาเพื่อจะเอาไปใส่ และก็ได้ไปสมประสงค์ พอถึงพิษณโลกจอมพลก็จัดแจงหาผู้ใหญ่สู่ขอนางสาวพันธกระวี ทันที ซึ่งทางฝ่ายผู้หญิงก็ยินยอมดังนั้นพิธีแต่งงานก็ได้เริ่มในเวลาต่อมา โดยทางบ้านจอมพลยังไม่มีใครทราบ

หลังจากแต่งงานแล้ว ๑ เดือน จอมพลจึงได้พาภรรยากลับมาให้บิดามารดา ซึ่งพอทางบ้านรู้ว่าจอมพลแต่งงานแล้ว

ก็ตกใจกันใหญ่ เพราะจู่ ๆ จอมพลก็พาภรรยามาโดยไม่มีใครทราบเรื่องกันมาก่อน แต่อย่างไรก็ตามความน่ารักสุภาพเรียบร้อยของลูกสะใภ้คนนี้ ก็ทำให้บรรยากาศกลับไปสู่ความแช่มชื่น พร้อมกันนั้นมารดาของจอมพลก็รักใคร่เอ็นดูลูกสะใภ้เป็นอย่างดี

ต่อจากนั้น ชีวิตในราชการของจอมพลก็ก้าวหน้าไปเป็นลำดับ จนกระทั่งได้เป็นนายร้อยโท และเป็นนักเรียนเสนาธิการ ระหว่างการสอบไล่ครั้งสุดท้ายนี้ทางฝ่ายมารดาจอมพลได้ฝันว่าตนได้พานทองคำใบใหญ่ มีแสงรัศมีเดือดาโดยผู้ที่หยิบยื่นให้นั้น ในความฝันว่าเป็นเทวดาเมื่อตนขึ้นได้เล่าความฝันให้ญาติ ๆ ฟังต่างก็ทำนายทายทักกันว่า ต่อไปภายภาคหน้าจะมีความสุขสบายยิ่ง ส่วนจอมพลนั้นเมื่อการสอบเสร็จและประกาศผลก็ปรากฏว่าได้ที่ ๑ พร้อมกับถูกส่งไปศึกษาวิชาทหารเพิ่มเติมที่ประเทศฝรั่งเศส

หลังจากกลับมาประเทศไทยแล้ว อนาคตของจอมพลก็เริ่มรุ่งโรจน์ขึ้นอย่างรวดเร็ว จนกระทั่งเปลี่ยนแปลงการปกครองและในที่สุดก็ได้เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นจอมพล แต่

ระหว่างความเป็นใหญ่เป็นโตวาสนาสูงสุดของถูกชายดังกล่าวนั้น คุณแม่สำอางค์ ฯ ได้เผยความรู้สึกจากใจจริงของท่านว่าไม่ดีใจอะไรเลย เพราะเหมือนกับถูกเขาจับเอาไปขังจะไปไหนมาไหนก็ต้องมีตำรวจทหารคุมหน้าคุมหลัง ดู ๆ ไม่ต่างอะไรกับนักโทษ และแม้แต่จอมพลเองก็บ่นอยู่เสมอว่าเบื่อหน่ายต่อตำแหน่งเหล่านี้เหลือเกิน แต่ก็จนใจต้องยอมทำงานให้แก่ประเทศชาติต่อไป ในเมื่อไม่มีใครสามารถรับภาระแทนได้

ในสมัยที่จอมพลกำลังเรืองอำนาจ ลัทธิเชื่อผู้นำชาติพันภัยกำลังหว่านทั่วแผ่นดิน และบรรดาข้าราชบริพารทั้งหลายก็ช่วยกันปรุงแต่งเมืองไทยให้เป็นเมืองใหม่ของท่านผู้นำด้วยการสร้างรัฐนิยม....เปลี่ยนอักษรไทย.....บังคับให้สวมหมวก ใส่รองเท้า นุ่งผ้าถุง ห้ามกินหมากและอะไรต่ออะไรอีกร้อยแปด แม้แต่สามีก็ถูกบังคับให้จูบภรรยาก่อนไปทำงาน

สำหรับความวิปริตเหล่านี้มารดาจอมพลได้กล่าวว่า มีความเป็นห่วงวิตกอยู่บ้างเกรงว่าจอมพลจะเหลิงลม ปากของ

ผู้น้อยจนก่อกรรมทำโทษให้เกิดแก่ ประชาชน เรื่องการบังคับโน่นห้ามนี่ คุณแม่สำอางค์เล่าพลางหัวเราะว่า ท่านเองก็ถูกเข้าเหมือนกันในเรื่องกินหมาก จอมพลได้เขียนหนังสือมาบอกให้เลิกกินหมากเสียว่าจะได้เป็นตัว อย่าง ของ ประชาชน ซึ่งท่านก็ได้ทำตามแต่เล่นเอาแย่เหมือนกันต้องรับประทานยาหอมกันเรื่อยพอจอมพลสิ้นอำนาจรัฐบาลต่อมา เขา ไม่บังคับใครจะกินหมากก็ได้ ท่านจึงเริ่มรับประทานอีก

"ไม่รู้ว่าจะเป็นไปทำไมกัน" คุณแม่สำอางค์ ฯ กล่าวถึงการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของจอมพล ท่านว่าไม่เห็นจะได้ดิบได้ดีอะไรในสมัยญี่ปุ่นขน ใคร ๆ เขาก็ด่ากันทั้งเมืองว่า จอมพลทำไม่ดีขี้ขลาดบ้างละ แต่ความจริงนั้นคุณแม่สำอางค์ ฯ เล่าว่าถ้าไม่ได้จอมพลป่านนี้เราก็แย่ ส่วนคุณงามความดีที่ท่านทำไว้ไม่ค่อยมีใครเขา จดจำ และ นึกถึงกันหรอก

ตอนจอมพลสิ้นอำนาจและถูกจับเป็นอาชญากรสงครามนั้น คุณแม่สำอางค์ ฯ เล่าว่าท่านไม่ได้ไปเยี่ยมเลยและไม่เป็นห่วง คงรู้สึกเป็นปกติเพราะเรื่องนี้สุดแล้วแต่วาสนา

ถ้าจอมพลทำไม่ดีก็ช่วยอะไรไม่ได้ ต้องรับบาปเคราะห์ไป แต่ถ้าทำดีแล้วตกน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้ ฉะนั้นท่านจึงไม่เป็นกังวลอะไร แม้แต่ตอนถูกทหารเรือจับไปตอนหลัง ใคร ๆ เขามาเล่าให้ฟังและแสดงความวิตกหวาดกลัวกัน แต่ท่านเฉย ๆ เพราะคนเราถึงคราวเคราะห์ แล้วจะเลี่ยงหนีอย่างไรก็ไม่พ้น ถึงที่ตายก็ตายเอง

สำหรับการพบปะกับลูกชายนั้นคุณแม่สำอางค์ ฯ เปิดเผยว่า ท่านเองไม่ได้ไปที่บ้านชิดลมเลย ส่วนจอมพลนั้นนาน ๆ ครั้งก็มาหา บางทีหนึ่งทีสองก็ขับรถมาหา บอกว่าคิดถึงแม่เหลือเกิน จะมากลางวันก็ลำบากไม่สดวกด้วยประการต่าง ๆ บางคราวก็บ่นว่าอยากจะออกจากตำแหน่งราชการเสียที จะได้มาหาแม่อยู่กับแม่ได้ตามสบาย

ส่วนคุณแม่สำอางค์ ฯ นั้น จอม พล ได้ เคย ขอร้องอยู่เสมอ ๆ ให้ไปอยู่เสียด้วยกัน แต่ท่านได้บฏิเสธไม่ยอมไปอยู่ โดยอ้างว่าท่านเป็นคนชาวไร่ชาวสวนก็ต้องอยู่กับดินอยู่กับหญ้าขันไปอยู่ในบ้านใหญ่ ๆ โต ๆ อย่างนั้น รำคาญใจตายท่านชอบความสงบมากกว่า ทุก ๆ วันต้องจับมีดถางถาง

หญ้าปลูกผัก บางทีใคร ๆ ก็ห้ามว่าเป็นถึงแม่นายกรัฐมนตรี ทำไมทำอย่างนี้ ท่านหัวเราะพลางตอบว่า แม่นายก ฯ ก็คนเราดี ๆ นี่เอง ทำไมจะทำอย่างนี้อย่างโน้นไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเคยทำมาแล้วเป็นกิจวัตร แล้วทำไมจะต้องเลิกเสีย เล่า

ในที่สุด คุณแม่สำอางค์ก็ได้เปิดเผยว่า จอมพลยังไม่ได้บวชเลยยังเป็นคนดิบ และตัวจอมพลเองก็เคยปรารภอยู่เสมอว่า อยากจะบวชเสียทีแต่ก็ไม่มีเวลา แต่บางทีอาจจะบวชเอาตอนแก่ก็ได้

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก
จันทบุรี
หอสมุดแห่งชาติสาขานครราชสีมา

บทที่ ๔

สู่แดนรัก

เหมือนฟ้าได้ส่งกามเทพ ได้ชักนำให้ชีวิตของบุรุษผู้นี้ ได้ประสบขวัญแก้วในดวงใจของเขาผู้จะดำรงตำแหน่ง ศรีภรรยาผู้จงรัก ต่อสามีอย่างซาบซึ้ง แม้ถิ่นกำเนิดของเขาจะอยู่ห่างไกลแสนห่างต่อกัน แต่พรหมลิขิตก็ถางเส้นทางชีวิตให้รักของเขาอุบัติขึ้นจนได้

เมื่อการศึกษาของนักเรียนนายร้อยแปลก ชิตตะสังคะได้ผ่านไปเป็นลำดับด้วยการสมหวัง ฉะนั้นในปี พ.ศ. ๒๔๕๘ เขาก็สามารถผ่านการสอบในปีสุดท้ายไปได้อย่างน่าปลื้มและสำเร็จหลักสูตรภาควิชาการ ของโรงเรียนนายร้อยทหารบก ฉะนั้นยังรอแต่ภาคปฏิบัติเท่านั้น เขาก็จะสำเร็จเป็นนายทหารหนุ่มแห่งกองทัพบก และในเวลาต่อมา เขาก็ถูกส่งไปปฏิบัติภาคปฏิบัติ ที่กองพลที่ ๗ อันมีทหารประจำทุกเหล่า เช่น เหล่าปืนใหญ่—ราบ—ม้า และสื่อสาร ซึ่งตั้งอยู่ที่จังหวัดพิศณุโลก

ขณะนั้นนับได้ว่า นักเรียนทำการนายร้อยแปลก
จิตตะสังคะ หนุ่มวัยรุ่น ๑๙ เป็นหนุ่มสังคมที่แจ่มหล้าดวง
หนึ่งของฟ้าพิศณุโลก ยังความตื่นเต้นกราวเกรียวต่อบรรดา
สาวสังคมแห่งเมืองนั้น ตลอดจนบรรดาลูกหลานนายทหาร
ในกองพลที่ ๗ ไปตาม ๆ กัน เพราะใครจะเป็นนายทหารที่
อายุน้อย และซ้ำหล่อเสียด้วย จึงทำให้ประดาสาวสังคม
มิใช่น้อยอกใจหวาบหวามไปเป็นระนาว แต่ใครเล่าจะเป็น
ผู้พิชิตหนุ่มน้อยผู้นั้นได้

ชรอยกามเทพผู้สร้างรักจะรำคาญต่อเสียงพร่ำรำพรรณ
ของประดาสาวผู้คิดปองรัก นักเรียนทำการนายร้อยแปลก
ตะกระมัง จึงในไม่ช้านั่นเอง งานเริ่มของกามเทพก็อุบัติ
อันบริเวณกองพลที่ ๗ นั้น มีอาณาเขตใกล้ชิดกับ
โรงเรียนฝึกหัดครูของแหม่มแมคฟาแลนด์ ซึ่งเรียกชื่อว่า
โรงเรียนมิชชั่นผดุงนารี และที่สนามหญ้าหน้าโรงเรียน
ฝึกหัดครูนั้น นักเรียนทำการนายร้อยแปลก ก็ชอบนำทหาร
ไปฝึกอยู่เป็นนิจสิน และในระหว่างที่เข้าไปฝึกอยู่นั้น ก็ได้
ประสบโฉมครุณีแน่งน้อยผู้หนึ่ง ซึ่งความสวยงามของครุณี

นี้ได้ก่ออารมณ์อันเข้มแข็งของหนุ่มนักรบ ให้ปั่นป่วนและหวั่นไหวขึ้นฉับพลัน กลับจากผีกจิตใจของเขาก็ครุ่นคิดถึงดรุณีผู้มีโฉมสคราญนั้นเป็นที่สุด รักอุบัติขึ้นแล้วในดวงใจของเขา มันเป็นความรักแรกเห็นที่ยังไม่รู้จักแม้แต่ชื่อเสียงเรียงนาม

จากนั้น การสืบค้นเพื่อให้ทราบความเป็นไปของดรุณีนั้นก็เป็นอันสำเร็จ โดยใช้ลูกนายทหารในกองพล ซึ่งเรียนอยู่ที่โรงเรียนเดียวกัน เป็นผู้รายงานความเป็นไป ก็ทราบว่า ดรุณีนั้นนามละเอียด พันธ์กระวี เป็นเด็กสาวที่สวยที่สุดและเก่งที่สุดในโรงเรียน

เมื่อทราบชื่อเสียงเรียงนามดีแล้ว ว่าที่ ร.ต. แปลก ขิตตะสังคะ ก็เริ่มทำความรู้จัก และวานเด็กหญิงลูกนายทหารคนนั้นเป็นแม่สื่อ โดยการเขียนจดหมายเพลงยาว เริ่มต้นด้วยการผูกสัมพันธไมตรี เขียน ๆ จนในที่สุดฝ่ายหญิงก็ใจอ่อน ยอมผูกมิตรด้วย และจากมิตรภาพซึ่งดำเนินไปด้วยเพลงยาวนับหลายสิบฉบับ ก็ได้แปรสภาพเป็นนิยายรักอันสดชื่นบนแผ่นดินพิศณุโลก

ครั้นความรักของหนุ่มสาวดำเนินไปจนถึงสุดยอดแล้ว ว่าที่ ร.ต. แปลก ขิตตะสังคะ หนุ่มวัย ๓๘ กับ ละเอียด พันธ์กระวี สาวรุ่น ๓๓ ก็ตกลงปลงใจที่จะเกี่ยวก้อยกันเข้าสู่ประตูวิวาห์ทองอย่างเด็ดเดี่ยว แม้ว่าวัยของคนทั้งสองจะอ่อนต่อชีวิต ต่อโลกนักก็ตามแต่ว่าหนุ่มสาวก็ตัดสินใจหนักแน่นที่จะพยุงวิวาห์ชีวิตของเขาไว้ชั่วนิรันดร์

ฉะนั้นงานวิวาห์ก็ได้เริ่มขึ้นอย่างมโหฬาร ณ บ้านพักของท่านแม่ทัพน้อยที่ ๒ หม่อมเจ้าอลงกฎ เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๔๕๙ โดยมีปลัดทัพ พระยาสุรนาทเสนี เป็นเจ้าภาพ งานสมรสวันนั้นเป็นงานที่ครึกครื้นยิ่งในจังหวัดพิศณุโลก คู่บ่าวสาวช่างสมกันราวกับกิ่งทองใบหยก หนุ่มน้อยแปลก ขิตตะสังคะ นายทหารหนุ่มผู้มอนาคตรุ่งโรจน์กับสาวน้อยละเอียด พันธ์กระวี ดาวรุ่งผู้สำเร็จจากโรงเรียนผู้หัดครูของแหม่ม แมกฟาแลนด์มาสด ๆ ร้อน ๆ เป็นคู่สมรสที่น่าอิจฉานักในความรู้สึกของบรรดามิตรสหายบางคน

แต่สำหรับหนุ่มสาวทั้งสองแล้ว อา! มันช่างเป็นวันแสนบรมสุขอะไรเช่นนั้น ๑๕ มกราคม อันเป็นวันประวัติ-

ศาสตร์ในดวงใจอันสำคัญยิ่งของคนทั้งสองที่จะรำลึกถึงความรักอันหวานซึ้ง และภาพแห่งความหลังที่ทั้งสองจะอดหลับตาฝันถึงเสียมิได้——ภาพของนักเรียนทำการนายร้อยหนุ่ม เมื่อเผชิญดรุณีแน่งน้อยในเครื่องแบบนักเรียน ที่หน้าสนามโรงเรียนมหาชนผดุงนาร ครงกระนน.....

บทที่ ๕

เริ่มรัศมี

หลังจากชีวิตวิวาห์อันแสนหวานได้ผ่านพ้นไปไม่นานนัก ว่าที่ ร.ต. แปลก ขิตตะสังคะก็ได้รับพระราชทานยศเป็นร้อยตรี นายทหารฝึกราชการปืนใหญ่ที่ ๑ และย้ายเข้ามาประจำปืนใหญ่ในพระนคร เมื่อเมษายน ๒๔๖๐ ดังนั้นเขาจึงละพิศณุโลกแดนรัก พาคู่ชีวิตเข้าสู่นครหลวง และเช่าบ้านหลังน้อยหลังกรมเกียกกายบางซื่อ เป็นวิมานรักอันแสนหวาน

แต่พอเริ่งสำราญอยู่ในเมืองหลวงได้เพียง ๕—๖ เดือน ร.ต. แปลก ขิตตะสังคะ ก็ถูกย้ายไปประจำโคกกระเทียม ซึ่งขณะนั้นคู่ชีวิตของเขากำลังตั้งครรภ์แก่ ดังนั้น พอถึงโคกกระเทียมไม่นานนัก ก็ได้ให้กำเนิดบุตรชายหัวปี (อนันท์ ขิตตะสังคะ) อยู่ประจำโคกกระเทียมไม่ได้เท่าใด ก็ย้ายกลับไปพิศณุโลกอีก แต่อยู่ประจำเพียงเดือนเศษก็ย้ายกลับ

กินพระนครอีก พร้อมกับได้เลื่อนยศเป็นนายร้อยโท นายทหารคนสนิทของเจ้ากรมปืนใหญ่ ม.จ. ปรีดิเทพพงษ์ เทวกุล

จากนั้น รัศมีในชาติชีวิตของ ร.ท. แปลก ขิตตะสังคะ ก็เริ่มพวยพุ่งขึ้นอย่างรวดเร็วประดุจพุ่ง เขาเข้าศึกษาต่อเป็นนักเรียนเสนาธิการ และสอบได้ที่ ๑ จึงได้รับเลือกศึกษาต่อ ณ ประเทศฝรั่งเศส ในปี ๒๔๖๗ ณะนั้น ชีวิตรักในเรือนวิวาห์อันแสนสุขของเขา จึงนองน้ำตาอีกครั้งหนึ่ง แต่ทว่ามันเพียงการจากเพื่อกลับมารุ่งโรจน์ ร้องไห้เพื่อร่าเริงในอนาคตเท่านั้นเอง

และบนแผ่นดินพันนี้เอง วิญญาณรักของนักปฏิวัติก็ได้เข้าแทรกซึมในสายเลือดของหนุ่มน้อยแปลก ขิตตะสังคะ เมื่อโอกาสอำนวยให้เขาได้พบปะ กับมิตรหนุ่มรุ่นเดียว ผู้จากแผ่นดินช้างเผือกมาศึกษาหาความรู้ และบรรดาหนุ่มเหล่านี้ก็มีหัวปฏิวัติด้วยกันทั้งสิ้น อาทิเช่น นายปรีดี พนมยงค์ นายประยูร ภมรมนตรี และนายควง อภัยวงศ์ เป็นต้น ดังนั้นแผนการณ์คิดล้มล้างราชบัลลังก์จึงอุบัติขึ้นในคราวนั้น

พอปี ๒๔๗๐ ร.ท. แปลก ขิตตะสังคะ ก็เดินทางกลับ

ประเทศไทย พร้อมกับความสำเร็จในการศึกษาอันน่าภาคภูมิ และทางการก็ได้ส่งไปเป็นอาจารย์สอนทหารที่พิศณุโลกอยู่ได้พักหนึ่งก็ย้ายกลับพระนคร และได้เลื่อนยศเป็นร้อยเอก ครั้นต่อมาอีกหนึ่งปี ก็ได้เป็นนายพันตรี พร้อมกับบรรดาศักดิ์เป็นหลวงพิบูลสงคราม

อนาคตของเด็กหนุ่ม ลูกชาวสวน วัดเขมาภิรตาราม ผู้มีลักษณะ ประหลาดหูต่ำกว่าตา ได้ฉายแสงขึ้นมาอย่างรวดเร็ว จากเด็กชายแปลก ชิตะสังคะ เป็นนายทหารหนุ่ม จากนายทหาร บัณเชาคือ พันตรี หลวงพิบูลสงคราม และในขณะนั้นใครจะคาดถึงว่า บุคคลผู้นี้แหละ จักเป็นบุรุษเอกผู้หนึ่งซึ่งแผ่นดินไทยจะสั่นสะเทือน ประชาชนจะหวั่นไหว เมื่ออนาคตต่อมา เชาคือจอมพลหลวงพิบูลสงคราม ท่านผู้นำแห่งยุคนั้น

แต่บทบาทการก้าวหน้าของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำเนินไปประการใดแล้วนั้น ข้าพเจ้าได้เขียนไว้แล้วในหนังสือ "ชีวิตการต่อสู้ของจอมพล ป." ฉะนั้นสำหรับหนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้าจึงจะขอผ่านไป แต่เพื่อไม่ให้ท่าน

ผู้อ่านต้องเสียเวลาต่อการค้นคว้า ฉะนั้นในที่นี้ข้าพเจ้าจะขอสรุปชีวิตการงานของจอมพล ป. แต่พอสังเขปดังต่อไปนี้

บทบาทการงานทางด้านการทหาร

จอมพลพิบูล เริ่มรับราชการทหารครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๔๕๘ ในตำแหน่งนักเรียนทำการนายร้อยประจำกรมทหารปืนใหญ่ที่ ๗ และได้โยกย้ายเลื่อนตำแหน่งเป็นลำดับดังนี้

ประจำกรมทหารปืนใหญ่ที่ ๑ รักษาพระองค์

เป็นนายทหารคนสนิท ผู้บังคับการกรมทหารบกปืนใหญ่ที่ ๑ รักษาพระองค์

นาย ทหาร ฝึก หัด ราชการ แผนก โรงเรียน เสนา ธิการ ทหารบก

ประจำกรมยุทธศาสตร์ทหารบก

ประจำกรมเสนาธิการทหารบก

อาจารย์โรงเรียนทหารปืนใหญ่

หัวหน้ากองตรวจอากาศ

นายทหารประจำ พลเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้า

กรมพระนริศรานุวัดติวงศ์

ประจำกรมจเรทหารบก

รองผู้บังคับการทหารบีนใหญ่

ราชองครักษ์พิเศษ

ผู้ชวยผู้บัญชาการทหารบกฝ่ายยุทธการ

รองผู้บัญชาการทหารบก

รองผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๑

ผู้บัญชาการทหารสูงสุด

แม่ทัพบก

ผู้บัญชาการทหารบก

นายทหารพิเศษ ประจำกองทัพบก กองทัพเรือและกองทัพอากาศ

จเรทหาร

จเรทหารทั่วไป

สาหรับบทบาททางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงครามได้พุ่งขึ้นเป็นลำดับดังนี้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

และได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหลายสมัย คือ สมัยแรกเมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๔๘๑ ถึงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๔๘๗ สมัยหลังตั้งแต่วันที่ ๘ เมษายน ๒๔๙๑ ถึงวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐

ส่วนตำแหน่งทางฝ่ายพลเรือน อันเป็นหน้าที่พิเศษมีดังนี้

ประธานกรรมการข้าราชการพลเรือนผู้ทรงคุณวุฒิ
ประธานสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ
ประธานกรรมการ การพลังงานแห่งชาติ
ประธานกรรมการสภาป้องกันด้านราชอาณาจักร
ประธานกรรมการสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ
ประธานกรรมการกลางพัฒนาการท้องถิ่น

ประธานกรรมการจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม

ประธานกรรมการสำรวจออกโฉนดที่ดิน

ประธานกรรมการนิติบัญญัติตามนโยบายรัฐบาล

ประธาน กรรม การ ดำเนิน การ กำดัง เศรษฐ กิจ ของ ประเทศ

กรรมการของสภากรรมการรถไฟ

อธิการบดีจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประธานกรรมการสภาบริหารมหาวิทยาลัยแห่งชาติ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมหาวิทยาลัยศิลปากร

ศาสตราจารย์วิสามัญมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กรรมการสภากาชาดไทย

ประธานกรรมการจัดดำเนินการอุตสาหกรรม

ประธานกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมภาษาไทย

ประธานกรรมการพิจารณาการเงินของชาติ

ประธานกรรมการสร้างอุตสาหกรรมแห่งชาติ และอุต-สาหกรรมเคมี์

ประธานสภาวิจัยปรากฏการณ์ธรรมชาติ
ที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน
ประธานกรรมการสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ
สภานายกกีฬาสัมพันธ์ คณะฤกเสือแห่งชาติ
ประธานกรรมการสาขา เศรษฐกิจการพาณิชย์ สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ
นายกองใหญ่ กองอาสารักษาดินแดน

ยศบรรดาศักดิ์ และเหรียญตราของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เท่าที่ได้รับมาแล้วมีดังนี้

วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๔๗๓ ได้พระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงพิบูลสงคราม และกราบถวายบังคมลาออกเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๔๗๔

วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๔๗๔ ได้พระราชทานยศเป็นจอมพล จอมพลเรือ และจอมพลอากาศ ซึ่งนับเป็นบุคคลแรกที่ได้ยศจอมพลคนแรกในระบอบประชาธิปไตย

สำหรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทาน คือ

เหรียญบรมราชาภิเษกรัชกาลที่ ๖

เหรียญบรมราชาภิเษกรัชกาลที่ ๗

เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย

เหรียญจักรพรรดิมาลา

จตุรถาภรณ์มงกุฎไทย

เหรียญทระลึกงานฉลองพระนคร

เหรียญพิทักษ์รัฐธรรมนูญ

เหรียญดุษฎีมาลา

เข็มราชการแผ่นดิน

มหาวชิรมงกุฎ

เหรียญรัตนาภรณ์รัชกาลที่ ๘ ชั้นที่ ๑

มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก

เหรียญชัยสมรภูมิ (กรณีพิพาทอินโดจีน)

นพรัตนราชวราภรณ์

ปถมจุลจอมเกล้า พร้อมสายสร้อยทองคำรัตนวราภรณ์

เหรียญช่วยราชการเขตภายใน (กรณีสงครามมหา-

เอเซีย)

เหรียญชัยสมรภูมิ (กรณีสงครามมหาเอเซีย)

เหรียญดุษฎีมาลา เข็มศิลปวิทยา

เหรียญกล้าหาญ (กรณีสงครามมหาเอเซีย)

เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๙ ชั้น ๓

ส่วนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ต่างประเทศที่ได้รับมีดังต่อไปนี้

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ดารากาชาดเยอรมัน

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ มงกุฎอิตาเลียนชั้น ๑

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ เซ็นต์มอริส์ และเซ็นต์มาซาริอัส

เครื่องราชอิสริยาภรณ์กรงคครวซ เดลาเลยองดอนเนอร์ของฝรั่งเศส

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ไรซิงซันชั้น ๑ ญี่ปุ่น

เครื่องราชอิสริยาภรณ์เซนท์ไมเกิล และ เซนท์ยอร์ช ชั้น ๑ ของอังกฤษ

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ดอยต์เซนอาดเดอร์ ชั้น ๑

ของเยอรมัน

เครื่องราชอิสริยาภรณ์กยอกุยคซ์ ชั้นสูงสุดประดับดอกคร์ของญี่ปุ่น

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ออร์เดอร์ออฟมิดิตาริ เมอริต ชั้นที่ ๑ ของสเปญ

เครื่องราชอิสริยาภรณ์สิคาทูนา ชั้น ๑ ของฟิลิปปีนส์

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ดิเย็ยนออฟเมอริต ชั้นสูงสุดของสหรัฐอเมริกา

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ เดโอโปลด์ ชั้น ๑ ของเบลเยี่ยม

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ เนเดอะดันเสอะเลว์ ชั้น ๑ ของเนเธอร์แลนด์

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ บุนเดส เรพุบลิก ดอชดันด์ ชั้น ๓ ของเยอรมัน

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ เมริโต เดดา เรพุบลิกา ชั้นที่ ๑ ของอิตาลี่

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ดาเนบรอก ชั้น ๑ ของ เดนมาร์ค

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ล้านช้างร่มขาว ชั้น ๑ ของ ลาว

เครื่องราชอิสริยาภรณ์อรรคมหาสิริสุขธรรมาของพม่า

จาก บท บาท ความ ก้าว หน้าใน อา ชีพ ราช การ ตลอดจนเหรียญตราต่าง ๆ ที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้รับอยู่นี้ ย่อมเป็นการยืนยันให้ประจักษ์ชัดแล้วว่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนักการเมือง นักการทหารผู้มีบทบาทอันสำคัญยิ่ง ต่อเมืองไทย มาแล้วในอดีต และเมื่อผู้เขียนได้กล่าวถึงบทบาท ความ ก้าวหน้าใน อาชีพ ราชการของ จอมพล ป. แต่พอสังเขปแล้ว ฉะนั้นต่อไปนี้ผู้เขียนจะได้นำท่านผู้อ่านไปพบกับชีวิตรักจากดวงใจของจอมพล ป. ต่อไป และชีวิตรักของท่านผู้นี้นอกจากท่านผู้หญิง

ละเอียดผู้เป็นสตรีกริยาแล้ว ผู้เขียนจะขอนำมาเล่าเพียง ๓ ราย เพราะชีวิตรักทั้ง ๓ รายนี้ ล้วนเป็นที่รู้จักกันแล้วอย่างกว้างขวาง นั่นคือ รุจี อุทัยกร ศิลปินนักร้องนามกระเดื่องของวงดนตรีกรมโฆษณาการในอดีต รายต่อไปสาวงามจากแผ่นดินอิสาณ คำนึงนิตย์ วงวัฒนะ และรายสุดท้ายพิสมัย วิไล-ศักดิ์ นาฏยศิลป์สาวจากศิลปากร.

บทที่ ๖

มาคามพิบูลสงคราม

แต่อย่างไรก็ตาม ตลอดชีวิตของจอมพล แม้จะเผชิญรักปลีกย่อยอีกมากน้อยเท่าใด สิ่งเดียวที่คงเป็นขวัญแก้วในดวงใจของจอมพลตลอดกาลก็คือ ท่านผู้หญิงละเอียดพิบูลสงคราม คู่ชีวิตซึ่งได้ต่อสู้.....ผ่านอุปสรรคมาอย่างสมบุกสมบัน ไม่มีใครปฏิเสธแม้แต่ตัวจอมพลเองถึงความจงรักอย่างซาบซึ้งของคู่ชีวิตของท่าน การผ่านภัยมรณะร่วมกับจอมพลอย่างหวุดหวิด เมื่อครั้งมรสุมการเมืองครั้งแล้ว ๆ มา เป็นสิ่งเตือนใจให้จอมพลต้องทวีความรักต่อมิตรคู่ชีพของท่านยิ่งขึ้นอีก

ภาพการอำลาอย่างอาลัย.....ความรักและภักดีระหว่างกัน บนภาพปกหนังสือเล่มนี้ ด้วนแต่แสดงให้โลกประจักษ์แล้วว่า เขารักกันเพียงไหน และอย่างใด ที่จอมพลมีความรู้สึกต่อภรรยาของท่าน เราจะได้นำความรู้สึกของจอมพล

ที่ได้แสดงออกทางหนังสือให้ชื่อว่า มาดามพิบูลสงคราม
ซึ่งเราขอคัดมาจากหนังสือวรรณคดีสาร ประจำปี ๒๔๘๕
ดังต่อไปนี้

ฉันได้รับลายพระหัตถ์ ของท่าน บรรณาธิการ หนังสือพิมพ์วรรณคดีสาร ประทานโอกาสให้เขียนเรื่องลงหนังสือพิมพ์นอกวาระหนึ่ง ในฉบับประจำเดือนตุลาคม ศกนี้ ซึ่งท่านรับสั่งว่า จะทำเป็นฉบับพิเศษ เพราะประจวบวันที่ ๒๕ ตุลาคม อันเป็นวันคล้ายวันเกิดของพันโทละเอียด พิบูลสงคราม เมียทรักของฉัน ทั้งนับเป็นพระคุณยิ่งที่ทรงมีแก่ตัวฉันและเมียฉัน อันฉันจะลืมเสียมิได้ จึงต้องขอแสดงความขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ก่อนสิ่งอื่น

เป็นความจริง ฉันนึกไม่ออกว่าจะเขียนเรื่องอะไรถวาย ให้ต้องตามประสงค์ ทั้งนี้เพราะฉันทราบดีว่า หนังสือวรรณคดีสารฉบับพิเศษเล่มนี้ จะต้องอุดมไปด้วยสารคดีเกี่ยวแก่เมียฉันตามกาลโอกาสแห่งอภิลักขิตสมัย แต่สำหรับฉันนั้น การเขียนบรรยายคุณงามความดีของเมีย ลงในหนังสืออันมีเกียรติเช่นนี้ ย่อมไม่ชอบกลอยู่สักหน่อย เพราะ

๑๒ ส๖๗๓
ก๗๒ก

พ.ศ. ๒๕๕๓

ชีวิตรักของจอมพล ป.

ใกล้จะเป็นการละเมิด มรรยาท อันงาม ของ ประชาชนมิตรวัน ท่านผู้อ่านอาจเห็นเป็นการทำเพื่อเมีย อันควรเป็นเรื่องในบ้าน ยิ่งกว่าจะนำออกมาเปิดเผยสู่สาธารณชน โดยจะไม่เข้ากับประโยชน์ส่วนรวม หรือแก่ทางวรรณคดี แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าจะเขียนเรื่องไม่เกี่ยวกับวันดีของเมียเลย ทีเดียว เรื่องของฉันก็ไม่เข้าแนวพระประสงค์ของท่านบรรณาธิการ ทั้งอาจทำให้การรวบรวมทางวรรณคดีของหนังสือผิดชุดกันไป ความจำเป็นมีอยู่ดังนี้ การที่ฉันจำต้องเขียนถึงเรื่องเมียในที่นี้ จึงขอรับอภัยจากท่านผู้อ่านตามสมควร

ความรักของ ผัวเมียที่ มีต่อกัน ระหว่าง ฉันกับ เมียนั้น เป็นของที่แน่นแฟ้นมั่นคงมาอย่างไร ฉันไม่สามารถบอกได้ถูก เพราะได้ปฏิบัติมาล่วงปีที่ ๒๖ แล้ว ฉันเคยจากเมียหลายครั้ง โดยตัวฉันเองไปราชการบ้าง เมียไปธุระส่วนตัวบ้าง แต่ไม่เคยแยกเพราะขัดใจกันเลย การจากเมียที่รักกันชั่วครั้งคราวนี้ เราถือโอกาสส่งข่าวถึงกันและกันเสมอ

ดังนั้นจึงเป็นโอกาสให้เราได้รู้สึกซาบซึ้งว่า ความรักระหว่างผัวเมียที่รักกันนั้น มีส่วนลึกลับที่ยากจะเข้าใจได้ดุจตาเห็น ฉันเองไม่เคยจูบเมียไม่รู้จักจบ แต่ส่งจดหมายเพื่อระบายความคิดถึงเมีย จากความรักอย่างพ้นพรรณานั้น ฉันเคยฝากจูบไปยังเมียไม่รู้จบ ครั้นถึงตอนรับตอบจดหมายจากเมีย ฉันอ่านแล้วรู้สึกว่าไม่แพ้ของฉันเลย เมียฉันได้ฝากสนองมาทุกอย่างทุกประการเท่าที่ฉันฝากไป หรือบางทีก็เกินกว่าเสียซ้ำ

เวลาอยู่บ้านด้วยกัน ฉันรู้สึกว่าเมียทำน้อยกว่าที่เขียนนี่มาก ยิ่งเวลาฉันไม่สบาย เพราะเผชิญเคราะห์กรรมเมื่องด้วยแล้ว เมียฉันยิ่งไม่เคยแสดงความรักอย่างจดหมายเลย แต่หันไปทางกอดคอกันตาย มิว่าเหตุการณ์จะเข้าตาร้ายสักเพียงไหน บางเวลาฉันเผ้าคิดถึงความรักระหว่างผัวเมียให้รู้สึกว่าเป็นความหวานอย่างประหลาดยิ่ง ความหวานใดเมื่อมีคุณอนันต์ ก็ต้องมีโทษมหันต์ ผู้ใช้จะต้องใช้ให้ถูกทาง ดุจมีด ๒ คม ถ้าใช้ถูกก็เกิดประโยชน์ ถ้าใช้ผิดก็เกิดเป็นโทษ

ความรักระหว่างผัวเมียนั้น โดยปกติย่อมมีปริมาณมากยิ่งนัก ปรากฏเริ่มต้นกันมาตั้งแต่แรกรักกัน ความรักนั้นสูงขึ้นสู่ระดับสูงสุด เมื่อวันเข้าพิธีสมรส ซึ่งผูกพันเพิ่มขึ้นด้วยญาติมิตรและผู้มีเกียรติ มาอำนวยพรให้แก่คู่สมรส ต่อจากวันพิธีสมรส ผัวเมียก็อยู่ด้วยกันตลอดเวลา ต่างปรุงแต่ง เพิ่มพูนความรักยิ่งขึ้นทุกวัน มากทางสุดจะพรรณาได้ หากแต่บางทีเราไม่ได้สังเกต ความรักก็นอนนิ่งอยู่ในพานทองเหนือแท่นบูชา แต่ที่จะทราบปริมาณแห่งความรักได้ ก็เมื่อเราจากกัน คือคิดถึงกัน ส่งข่าวถึงกัน และในที่สุดฝากอะไร ๆ มาให้แก่กันเสมือนดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น

ฉันไม่ใช่เป็นชายที่อยากเอาใจหญิง แต่เป็นคนชอบทำให้หญิงพึงพอใจเท่าที่ฉันจะทำได้ ทางวรรณคดีเป็นอาวุธสำคัญที่ก่อความสุขสำราญให้คู่ครองผัวเมีย ชายย่อมต้องการเมียถูกใจตน แต่การจะให้เมียทำถูกใจนั้น อยู่ดี ๆ เมียย่อมทำไม่ได้อย่างแน่นอน ผัวต้องเป็นผู้ใช้ปัญญานำเมียไปในทางถูกใจตนเอง ฉันเข้าใจดีว่า ผัวทุกคนอยาก

จะมีเมียรักคนหนึ่ง ให้มีรูปร่างงดงาม แต่งกาย
สวยสะอาด แถมให้มีกิริยาอ่อนหอมอีกด้วย เมื่อเช่นนี้เป็น
หน้าที่ของผัว ที่จะต้องแนะนำให้เป็นไปตามความประสงค์
ของตนทั้งทางตรงและทางอ้อม ในกรณีนี้ ทางวรรณคดีมี
หลักวิชาไว้มาก เป็นการทำให้ความรักวัฒนาถาวรโดย
ตรง อุปมาดั่งเราปลูกต้นไม้ดัด ถ้าไม่รดน้ำ ถ้าไม่ตกแต่ง
ดัดกิ่งโน้นกิ่งนี้ให้เป็นรูปตามใจเรา เราก็ไม่ได้ไม้ดัดงาม
ที่สมใจปรารถนาอย่างแน่นอน ในที่สุดก็ต้องโยนทิ้ง ดังนี้
ฉันใด เมียก็ฉันนั้น แต่การทิ้งเมียนั้นเป็นสิ่งบาปหนักหนา
อันคนดีจริงเขาย่อมไม่ทิ้งเพราะเมียไม่ดีสมใจนั้นเลย ที่ฉัน
ว่าการทิ้งเมียเป็นบาปอย่างยิ่งนั้น ก็เป็นการเอาหญิงซึ่งเป็น
มนุษย์ทั้งคน เดิมเขาดีด้วย ไปโยนทิ้งลงในกองเศร้า กอง
โศก ในที่สุดก็รอนชีวิตให้สิ้นลง ฉันว่าการทิ้งเมียก็ดี
การพ่าหญิงให้เสียคนลงไปก็ดี นั่นคือการฆ่าคนเราดี ๆ
นี่เอง ที่ฉันกล่าวอย่างนี้ รู้สึกว่าเป็นการอาจเอื้อมเกินไป
ถึงอาจถูกประชาชนหาว่าก้าวร้าวก็ได้ แต่ทางวรรณคดี
โวหาร บางทีเราเรียกกันว่า “กลอนพาไป” ในวรรณคดี

ฉันคงไม่ถูกลงโทษ เพราะอยู่ในเครื่องเดียวกัน บางทีกลอนก็พาไปด้วยกัน แต่สำหรับฉันผู้เขียนได้เปรียบที่เมียของฉันเป็นอย่างน้อยหญิงคนหนึ่ง ซึ่งคงจะสบายใจ ในวาระดิถีวันเกิด ฉันคิดหวังความพอใจเพียงเท่านี้เป็นทุนไว้ก่อน

ฉันพูดมาถึงเพียงนี้แล้ว ยังไม่ทราบว่าจะเขียนเรื่องอะไรถวายท่านบรรณาธิการ แลไม่ทราบว่าอะไรเป็นการส่นองคุณงามความดีของเมียฉันเป็นส่วนตัว ฉันรำลึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างฉันกับเมีย ตลอดเวลาที่อยู่ครองกันมา ด้วยความรักสุดสวาทล่วงถึงปีที่ ๒๖ เข้าปีนี้ ฉันสามารถดำดับพฤติการณ์ต่างให้ถูกต้องได้ดีอยู่ แต่แม้กระนั้นก็ยังหาทราบไม่ว่า จะควรหยิบยกตอนใดขึ้นมากล่าว จึงจะไม่ทำให้ผู้มีเกียรติที่เป็นสมาชิกของวรรณคดีสารต้องรับเก็บเข้าตู้สมุดและทั้งจะทำให้เมียฉันสบายอารมณ์ได้ด้วย ในเวลาเดียวกัน

ฉันเคยนึกว่าฉันจะหยิบพฤติการณ์ตอนแรกที่ฉันได้เริ่มจะสอนพูดเรื่องรักกับเมียฉันคนนี้ วันหนึ่งเมื่อฉันได้พบกำลังไปโรงเรียน ขณะนั้นมีอายุ ๑๓ ปีเศษ ฝ่าย

ฉันนั้น ๓๗ ปี มิยศเป็นว่าที่ร้อยตรี ฉันเดินตรงเข้าไป ถึงตัว แล้วกล่าวคำตามตำราวรรณคดีออกไปทันทีว่า "น้องหยุดพูดกันก่อน" แทนที่จะเบิดการสังสรร นางสาว ละเอียดไม่ตอบฉันสักคำหนึ่ง กลับตอบด้วยคำว่า "ประเดี๋ยว ฉันค่อย" พร้อมกับยกมือด้วย พอได้ฟังคำของฝ่ายหญิง อย่างที่ไม่เคยไม่ฝันเข้าเช่นนี้ ฉันจนปัญญา ถึงกับต้องรีบ เดี่ยงออกจากทางเดิน ปล่อยให้นางสาวละเอียดผ่านไป แต่ ก็มีหวัง เพราะเคยไปแล้วยังเหลียวหลังมายิ้มตอบตาม ควรกรณี ครั้นแล้วฉันก็มาครุ่นคิดคำนึงนึกมิวายว่า หญิง สาวคนนี้ชรอยจะเป็นนักรบแท้คนหนึ่งเสียแล้ว แต่ถึงอย่าง ไร ๆ ฉันก็หากลัวไม่ ก็ควรหรือที่ฉันจะกลัว ในเมื่อฉัน ก็เป็นทหาร เป็นนักรบแท้ในเนื้อหาอยู่แล้ว เมื่อเช่นนี้ ฉันจึงพยายามดำเนินการแสดงบทบาทของฉัน ตามวิธีการ ต่อ ไปจนถึงจดหมาย และได้เข้าสู่พิธีสมรสด้วยกัน และ บัดนี้เมียฉันผู้นี้ก็ได้รับพระราชทานยศเป็นพันโท แห่งกองทัพ บก ดำรงฐานะเป็นนักรบ ความนึกเห็นของฉันขณะเมื่อ

ได้ยินคำจะ "ต่อย" มาแต่ครั้งกระนั้นก็กลับเป็นความจริงขึ้น โดยไม่ได้คาดว่าจะเป็นไปได้

ฉันคิดว่าจะเลือกพฤติการณ์ตอนนี้ เป็นตอนสดุดีเมียในวาระดิถีคล้ายวันเกิดปีนี้ แต่ครั้นแล้วก็จำต้องระงับไว้ เพราะเกรงว่าแม้บรรยายให้ยืดยาวไปจนเป็นเรื่องราว จะโดยทางร้อยแก้วก็ดี หรือร้อยกรองตามภาษาวรรณคดี ก็คงจะเปลืองหน้ากระดาษไปไม่น้อยเลย

เมื่อเช่นนี้ ฉันจึงคิดค้นหาพฤติการณ์ตอนอื่นต่อไป ก็บังเกิดความคิดขึ้นอย่างหนึ่ง ซึ่งจะผิด หรือถูก ก็ทราบไม่ได้ เพราะยังมิได้สอบถามผู้รู้ ความคิดนี้เกิดจากได้เห็นเมียฉันเป็นนักแต่งโคลงกลอนขึ้น และแต่งได้เร็วทั้งพึงได้ไพเราะหูฉันด้วย ฉันรู้สึกว่า ถึงจะไม่ถึงขั้นกวี ก็เห็นจะพอเป็นนักประพันธ์โคลงกลอนสามัญกับเขาได้บ้าง วิธีแต่งโคลงกลอนของเมียฉันนี้ บางทีทำให้ฉันต้องเฝ้ามองดูอากัปกิริยาของเมียฉันนาน ๆ เพราะบางวันดูเหมือนจะดื่มกินดื่มนอน และดื่มอะไร ๆ ทุกอย่าง ตลอดจนดื่มผัว มิว่าจะนั่ง จะเดิน จะยืน จะนอน ฉันเห็นถือแต่สมุดกับปากกา

ไว้ในมือ พอเปิดสมุดดูชื่อวิตก็ได้เห็นแต่โคลงกลอนดาระดาษไปทุกหน้า ที่แต่งจบแล้วก็มี ที่ยังไม่จบก็มี บางวันนอนแต่งโคลงบนเก้าอี้นอน เผลอหลับไปพร้อมกับโคลงนั่นเอง ปากกายังคงอยู่ในมือ แต่หมึกหยดลงมาเปื้อนเก้าอี้กับหมอน ฉันนึกว่าเมียฉันคงจะฝันเห็นอะไรมิต่ออะไรมากมาย บางทีพอคนขนกลับแต่งโคลงที่ค้างไปต่อไปอีกจนจบบท ฉันเข้าใจว่า คงจะเห็นอะไรเป็นเทพกวีนิยายไปหมดสิ้น ชีวิตของนักกวีเป็นอย่างนี้เอง

ตั้งแต่ได้เห็นอากัปกิริยาของเมียฉัน ได้แสดงปรากฏในการร้อยกรองกวีโวหารนั้นแล้ว ฉันรู้สึกถึงชีวิตนักประพันธ์ว่า ต้องเป็นคนใจเย็น มีมานะอดทน อ่านหนังสือมากตลอดจนศัพท์ต่าง ๆ มากหลาย ฉันเองยังไม่มีใจเป็นนักประพันธ์ได้ดีพอ เพราะยังไม่เคยเล่นกับโคลงกลอนมากนัก มีอยู่คราวหนึ่ง ขณะรู้สึกสบายใจเพราะเห็นหน้าเมีย จึงลองแต่งโคลงสี่สุภาพดูบ้าง พรรณาความรักต่อเมีย แต่งท้ายแต่งไปได้สามบาทก็ถึงที่สุด และโคลงนั่นก็ค้างอยู่จน

ทุกวันนี้ แต่เมียของฉันชอบมาก เลยบันทึกไว้ในสมุดส่วนตัวจนทุกวันนี้

โดยลักษณะที่เมียฉันเป็นนักกวีเอง บางวันจึงชอบมาถามฉันบ่อย ๆ ว่าคำนั้นแปลว่ากระไร คำที่ถามนั้นก็คือคำภาษาบาลีของสมเด็จสัมมาสัมพุทธเจ้าบ้าง คำภาษาสันสกฤตบ้าง แต่ฉันไม่ได้เรียนทางนี้ จึงได้แต่ตอบว่า "ไม่รู้ว่าจะแปลว่ากระไรเหมือนกัน" เมื่อเป็นเช่นนี้ ฉันจึงใคร่ขอเชิญท่านนักกวีใหม่ ให้ไปค้นมาแล้วขอให้บอกฉันบ้าง เพราะการกระทำดังนี้ นับเป็นการส่งเสริมภาษาไทยไปในตัว

โดยเหตุที่ฉันอธิบายคำไทยที่แผลงมาจากบาลีสันสกฤตไม่ได้นี่เอง ทำให้ฉันเกิดความนึกขึ้นว่า มนุษย์เราคนแรก ๆ ของชาวมคธประเทศที่พูดภาษาบาลีนั้น ได้อาศัยอะไรเป็นหลักตั้งศัพท์ ตั้งคำพูดของตนขึ้นหนอ ฉันคิดว่าเขาคงดัดแปลงมาจากธรรมชาตินั่นเอง เช่นเสียงสัตว์ร้อง เสียงสิ่งธรรมชาติกระทบเสียดสีกัน เสียงเกิดจากป่าเขาลำน้ำห้วย อันเป็นภูมิประเทศที่อยู่อาศัย แล้วก็ดัดแปลง

เพิ่มเติมขึ้นให้ดีและทวีคำขึ้น จนที่สุดเป็นภาษากว้างขวาง หรือมิฉะนั้นก็คงตอกแบบปรับปรุงมาจากมนุษย์ที่มีชีวิต แต่ครั้งสร้างโลกใหม่ ๆ แล้วก็ถ่ายทอดรับมรดกกันต่อ ๆ มา คำไทยของเรานั้น คนไทยคนแรก ๆ ก็คงจะได้หยิบยืมมาจากภาษาของชาติใดชาติหนึ่ง แล้วคิดแก้ไขดัดแปลงปรับปรุงเพิ่มเติมกันต่อมา ตามความเจริญขยายตัวของคำพูดแห่งภาษาที่ต้องการใช้มากขึ้นโดยลำดับยุค ฉันเห็นว่า ในที่สุดเมื่อเห็นคำของภาษาบาลี สันสกฤต เขมร และอื่น ๆ มีมากและสมบูรณ์พอที่จะใช้แสดงอาการต่าง ๆ ได้เกือบทุกอริยาบท แล้วเราก็เลยถือวิสาสะหยิบยืมมาใช้เป็นของไทยเสีย ทั้งนี้เพราะสมัยก่อนเก่า เมื่อพระพุทธศาสนาได้แพร่มาถึงประเทศไทย คำบาลีก็ตามมาด้วยในตัว ฉะนั้นในเวลานี้ภาษาไทย จึงตกลงถือบาลีเป็นแม่ภาษาตายตัวอยู่แล้ว โดยยินยอมรับฐานเป็นภาษาของสมเด็จสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เจ้าของพระพุทธศาสนา

โดยเหตุผลดังกล่าวมานี้ ฉันคิดว่าภาษาไทยของเรานั้น ถ้าต้องการศัพท์ใหม่ก็ย่อมมีวิธีทำได้สองทางคือ

๑. คิดคำของเราขึ้นเอง คือถ้าต้องการจะเรียกอะไร เราคิดขึ้นให้พ้องเพราะหูก็ใช้ได้

๒. เพื่อเป็นการแสดงคารวะ สักการะพระพุทธเจ้าของเรา ถ้าต้องการตั้งศัพท์อะไรขึ้น ก็หยิบยืมจากภาษาบาลีอันเป็นแม่ภาษา แล้วนำมาดัดแปลงให้สำเนียงเพราะหูคนไทย ดังที่ท่านนักปราชญ์ทางภาษาศาสตร์กำลังปฏิบัติอยู่เวลานี้

ถ้าตกลงกันได้ดังนี้ ฉันคิดว่าคำนำหน้าชื่อชายหญิงที่กรมโฆษณาการ กำลัง ประกาศขอ ความเห็น อยู่ใน เวลานี้ เราก็พยายามตั้งของเราขึ้นใหม่ ให้ชอบใจ พ้องเพราะหูพูดง่ายคิดปากเร็ว หรือมิฉะนั้นจะหยิบยืมมาจากภาษาบาลีก็ได้ รวมเป็นสองทาง ดังกล่าวข้างต้น

แต่โดยเหตุที่ฉันเองไม่ถนัดในภาษาบาลี ฉันจึงสารภาพว่า ค่อนข้างจะชอบทางแรกมากกว่าทางหลัง คือคิดคำขึ้นเองให้เพราะหู ดังเช่น นางเรียกว่า “มาดา” และนางสาวเรียกว่า “มาดาร์” เป็นต้น คำ “มาดา” เป็นคำเคราะห์ดีที่ทางแม่ภาษา ถือว่าเป็นศัพท์ที่แปลได้ความดี คือ มาดา

ซึ่งแปลว่าแม่ หรือหญิงผู้มีบุตร ก็ถ้าจะหมายเอาไปถึงหญิงที่มีสามีแล้วก็พอไปได้ โดยเหตุฉะนี้ฉันจึงลองประเดิมใช้คำที่คิดขึ้นใหม่ง่าย ๆ และพึงสันนิษฐานเป็นคำนำหน้าเมีย ฉันตั้งเป็นชื่อเรื่องที่เขียนมานี้

ถ้าตกลงทำได้อย่างนี้ ฉันก็รู้สึกสบายใจและโล่งใจขึ้นจากการที่จะไม่ต้องถูกเมียฉันรบกวนถามศัพท์บ่อย ๆ ซึ่งฉันก็ไม่มีความรู้พอจะตอบได้เสมอไป อย่างไรก็ตาม การจะตั้งศัพท์ใหม่ดังว่านี้ คงทำได้ไม่มากนักเพราะใช้หยิบเอามาจากภาษาบาลีก็ว่า แต่ถึงกระนั้น ถ้าเราสามารถตั้งคำไทยแท้ของเราเองขึ้นได้บ้าง ก็นับว่าเราได้แพร่เกียรติให้โลกเห็นว่า คนไทยทำอะไรได้ทุกอย่างตลอดจนตั้งคำไทยขึ้นเองก็ทำได้ ญี่ปุ่นเขาใช้ตั้งศัพท์ใหม่เหมือนกัน เช่น เบียร์ คับปู (ถ้วย) แต่ฉันเห็นว่า คำเหล่านี้ใกล้คำเดิมของฝรั่งเกินไป แต่ก็นับว่าดีเหมือนกันที่นำใช้โดยไม่ต้องเด็ดปีกเด็ดหาง

ฉันเขียนมายืดยาวเกินความแล้ว จึงใคร่จะทูลถามท่านบรรณาธิการว่า ท่านจะทรงรับเรื่องนี้ของฉันลงหนังสือ

วรรณคดีสารได้หรือไม่ แต่เกรงจะเป็นการรบกวนพระองค์ท่านเกินไป ทั้งฉันเองก็ได้เคยเห็นน้ำพระทัยของท่าน ในการทรงพระเมตตากรุณาแก่ฉันอย่างมากมายตลอดมา ฉันจึงตกลงใจส่งเรื่องนี้ไปถวายท่านสักที สุดแต่จะทรงวินิจฉัย หากทรงเห็นว่า เรื่องที่ฉันเขียนมานี้พอจะเป็นประโยชน์อยู่บ้าง ก็คงโปรดจัดการนำลงให้และนอกจากนั้น แม้ทรงเห็นข้อความตอนใดยังคลาดเคลื่อนไม่ต้อง ด้วย หลักวิชาไม่ควรกล่าว ก็หวังในพระเมตตาของท่านจะช่วยแก้ไขตัดทอนเอาตามความพอพระทัย ทั้งนี้โดยมุ่งหวัง จะให้ท่านบรรณาธิการเกิดความพอพระทัย สามารถนำวรรณคดีสารไปสู่ความรุ่งโรจน์โดยไม่มีเสื่อมถอย และในที่สุดภาษาไทยก็จะชนะใจคนทั่วไปได้ด้วยดี

ก่อนจบ ฉันขอถือโอกาสใช้ความตอนท้ายนี้ เป็นการพูดเพื่ออำนวยพรเมียฉัน เนื่องในวันคล้ายวันเกิดครั้งนี้ด้วย

วันที่ ๒๕ ตุลาคม เป็นวันคล้ายวันเกิด พ.ท. ละเอียด พิบูลสงคราม หรือมาดาพิบูลสงคราม เมียที่รักของฉัน

ฉันขออาศัยคำเชิญของท่านบรรณาธิการวรรณคดีสาร ที่ประธานโอกาสให้เป็นพิเศษนี้ เขียนบทความสั้น ๆ ว่าสุภาพสตรีผู้นี้เป็นเมียที่ฉันรักจนวันตาย เพราะเป็นผู้ให้ความสุขทุกอย่างทุกประการแก่ฉัน ถ้าปราศจากท่านผู้นี้อยู่เป็นเมียแล้ว ฉันก็ยังคิดไม่ถึงว่า ฉันจะทำงานได้ดีหรือหรือไม่ เสน่ห์ในหน้าของเมีย ย่อมเป็นเครื่องบำรุงใจให้ยังปฏิบัติงานได้เต็มสมรรถภาพของฉัน และสิ่งเหล่านี้เมียของฉันได้มีอยู่ครบบริบูรณ์ ฉะนั้นในวาระดิถีแห่งวันเกิดของเมียฉันครั้งนี้ ฉันขอตั้งสัตย์อธิษฐาน ขอคุณพระศรีรัตนตรัย และสรรพอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งมวลถ้วนทุกสถาน จงดลบันดาลให้มาดา พิบูลสงคราม เมียที่รักของประสบแต่ความสุขสวัสดิ์สถาพร พ้นสรรพภัยพิบัติอุบัติอันตรายอย่าใกล้กลาย ให้ผุดผ่องพรรณราย อยู่เป็นเมียคู่ชีวิตของฉันตลอดไปชั่วอายุขัย

บทที่ ๗

ทัศนะครองรักของท่านผู้หญิง

ท่านที่รัก ! จากข้อความบางตอนที่ข้าพเจ้านำมาลงเพื่อให้ท่านเข้าใจถึงรักแท้ในชีวิตวิวาห์ของจอมพล และท่านผู้หญิงละเอียด ว่าเป็นผลราบรื่นน่าอิจฉาเพียงใด และไม่มีใครปฏิเสธได้เลยว่าการก้าวหน้าในชีวิตของจอมพลก็นับว่า ศรีภริยาของท่านคนนี้ได้เป็นกำลังใจหนุนส่งให้การงานก้าวขึ้นสู่ความรุ่งโรจน์ ซึ่งข้อนี้เองจอมพลได้รับอย่างชื่นใจด้วยการพรรณาว่า

"สุภาพสตรีผู้นี้เป็นเมียที่ฉันจะต้องรักจนวันตายเพราะเป็นผู้ให้ความสุขทุกอย่างทุกประการแก่ฉัน ถ้าปราศจากท่านผู้นี้อยู่เป็นเมียแล้ว ฉันก็ยังคิดไม่ถึงว่าฉันจะทำงานได้ดีหรือไม่ เสน่ห์ใบหน้าของเมียย่อมเป็นเครื่องบำรุงใจให้ยังปฏิบัติงานได้เต็มสมรรถภาพของฉัน และสิ่งเหล่านี้เมียของฉันได้มีอยู่ครบบริบูรณ์"

แลเพื่อให้ท่านผู้อ่านได้เห็นพ้องกับคำพูดประโยคนี้ของจอมพลซึ่งกล่าวสดุดีศรีภรรยาของท่านว่า มีภาระหนักมิใช่น้อยในการเสริมสร้างให้ท่านได้ก้าวหน้าในชีวิตการงานจนบัดนี้ได้กลายเป็นบุคคลสำคัญยิ่งใหญ่ของชาติ ผู้เขียนจะได้นำความรู้สึกของท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงครามที่ได้ระบายออกมาเป็นกวีนิพนธ์ ถึงภาระกิจของท่านดังต่อไปนี้

โปรดฟังฉันกล่าวแจ้ง ความนัย
ฉันไม่มีพรใด กล่าวอ้าง
เพราะกิจท่วมดวงหฤทัย ถูกมอบมาเฮย
ดังพระเจ้าเสกสร้าง สั่งไว้ให้ทำ

ฉันจำจำแนกให้ เห็นความจริงพ่อ
หน้าที่พยายาม รับใช้
ปรนนิบัติทุกโมงยาม จิตมั่น
คอยช่วยทุกสิ่งให้ เสร็จด้วยภักดิ์

ยามมีกิจท่วมท้น ทับทรวงท่านนา
เหน็ดเหนื่อยสุดจักทวง ออกได้
ทุกข์ทับเท่าเขาหลวง แกปรับไว้นา
ฉันอยู่ช่วยรับใช้ ช่วยให้เหนื่อยหาย

ด้วยใจซื่อสัตย์ตั้ง มานะ
ทำทุกสิ่งท่านจะ สุขได้
ยามทุกข์ไปเลยละ เผ้าปลอบ
ช่วยทุกข์ช่วยจัดให้ ห่วงพันกังวลหลัง

ความหวังเพื่อท่านได้ ใจสราญ
เพื่อกอบกิจราชการ ด่วงพัน
ตัวไซร้ไม่ต้องการ หาสุข
แสนทุกข์แสนเหนื่อยล้น ไปเอ่อนอรรถแถลง

ฉันแสดงหน้าที่ด้วย ซื่อสัตย์
ถือเคร่งเพียงปฏิบัติ มั่นแล้ว
ต่อท่านที่เคร่งครัด งานชาติ
นำชาติให้คลาดแคล้ว สิ่งร้ายคลายดี

นับจากวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๔๕๙ อันเป็นวันที่วาที่ร้อยตรีแปลกขิตตะสังคะ หนุ่มวัย ๑๘ กับสาววัย ๑๔ ละเอียดพันธ์กว้ ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนมิชชั่นผดุงนารีของแหม่มแมกฟาแลนด์มาสด ๆ ร้อน ๆ ได้สละชีวิตโสดร่วมชีวิตวิวาห์เป็นสามีภรรยากันแล้ว ท่านผู้หญิงละเอียดก็ได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนเป็นศรีภริยาที่จงรักภักดีต่อสามี อย่างหาที่ตำหนิมิได้ ไม่ว่าจอมพลจะสูญสิ้นอำนาจหรือว่ามีบุญวาสนาสูงส่งอยู่ฉะนั้นก็ตาม ตลอดเวลา ๔๐ ปีที่ผ่านมา ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ก็คง ประกอบหน้าที่ ของตนอย่างเสมอต้นเสมอปลายไม่มีอะไรบกพร่อง

แลบางครั้งในหน้าที่ภริยา คนสำคัญ ของประเทศท่านผู้หญิงก็ต้องเหนื่อยเป็นอันมาก เมื่อเกิดอุปสรรคขึ้นในชีวิตของจอมพล ดังเช่นเมื่อคราวจอมพลถูก พจอ. ทองดี จันทะโสหิต คนขับรถและนางเสงี่ยม ปลุกใจเสือ ร่วมกันวางยาพิษจอมพล ครั้งนั้นทำเอาท่านผู้หญิงต้องหันเข้าครัวเองประกอบอาหารทุกชนิดแทนแม่ครัว แม้จอมพลจะดื่มน้ำก็ต้องเป็นผู้รินให้เพื่อป้องกันอันตรายมิให้อุบัติขึ้นอีก

นอกจากนั้นไม่ว่าจอมพล จะเรื่อง อำนาจ หรือตกเก้าอี้ แต่ท่านผู้หญิงก็คงเป็นศรีภริยาผู้สัตย์ซื่อไม่เปลี่ยนแปลง เมื่อสมัยจอมพลหมดอำนาจครั้งที่แล้ว ก็มีศรีภริยาผู้นี้แหละเป็นมิตรประโคมใจ ในขณะที่บรรดาสาวกผู้เคยประจบสอพลอคับคั่งกำลังหายหน้าไปทีละคนสองคน แม้แต่เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๔๙๙ อันเป็นวันที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ถูกกล่าวหาว่าเป็นอาชญากรสงครามได้ก้าวย่างเข้าสู่ฐานโทษเรือนจำนั้น จะหาใครที่เป็นมิตรมาปลุกปลอบน้ำใจก็ไม่มี นอกจากศรีภริยาของท่านคนนี้เท่านั้นเอง ที่จอติดตามเข้าไปเยี่ยมถึงภายในเรือนจำ ซึ่งสภาพในการตกเป็นผู้ต้องหาครั้งนั้น ชวนให้จอมพลจะรำลึกถึงความหลังขึ้นมาได้ และมันคงจะเป็นความขมขื่นที่อุบัติขึ้นในหัวใจ อันปวดร้าวที่เหลียวไปแทนที่จะพบสาวกบริวาร ซึ่งเคยประจบสอพลอกันคับคั่งอย่างเมื่อคราวเรืองอำนาจ กลับเห็นแต่คู่ชีวิตของท่านเพียงผู้เดียว ณะนั้นที่ฝาผนังในเรือนขังจอมพลจึงจารึกไว้เป็นอนุสรณ์แก่ชีวิตของท่านว่า

อันมหาสมุทรแสนสุดล้ำ
ดูเขียวคล้ำกับฟ้าน่าหวั่นไหว
แต่ยังไม่เหมือนคุกทุกข์ยากใจ
ยิ่งแลไปเหลือระอาฟ้ากับกรง

แม้ว่าชีวิตสมรสของจอมพลกับศรีภริยาของท่านจะได้ผ่านไปเป็นเวลาเกือบ ๕๐ ปีแล้วก็ตาม แต่ทว่าความรัก... ความเห็นอกเห็นใจระหว่างกันหาจืดจางลงไม่ ตรงข้ามดูเหมือนยิ่งนานวันความรักก็ยิ่งเข้มข้นเข้าทุกขณะ เหตุที่เป็นเช่นนี้เองจากท่านจอมพล และท่านผู้หญิงหมั่น พยายามเพาะความรักของท่านให้สดชื่นเสมอและสุขอยู่เสมอ ดังท่านจะเห็นได้จากคำรำพรรณของท่านผู้หญิง ซึ่งผู้เขียนเข้าใจว่าทุกอักษรคงจะรจนาออกจากหัวใจ

โอ้ต้นรัก, รักถ้น ดวงใจ
ถนอมยิ่งเปรียบสิ่งใด ไปได้
เช้าค่ำพร่ำบำรุงใบ ต้นราก
น้ำรดพรวนดินให้ ฉ่ำชื่น หวงชมฯ

แดดลมมิให้ผ่าน แผดเผา
กลั้วเกลือกต้นจักเฉา เหี่ยวแห้ง
ฝูงแมลงจักแฝงเงา ชมดอก
คอยขับไล่ใฝ่แกล้ง ใฝ่เฝ้า ระวัง ฯ

ระวังถนอมกลมเกลา ยามลาย
เกรงกลิ่นรักจักหาย ห่างต้น
ถนอมเกรงกลับขยาย บานเบ่ง มากเฮย
ถนอมนักเพราะรักล้น ใฝ่เลี้ยงบำรุง ฯ

แลเพื่อให้ท่านผู้อ่านได้เห็นความสดชื่นในชีวิตรักอันหวานระรื่นของจอมพลกับศรีภริยาของท่าน ผู้เขียนขอให้ท่านผู้อ่านจงหลับตาหวนรำลึกถึงเหตุการณ์ในวันที่ท่านผู้หญิงละเอียดจะเดินทางไปต่างประเทศ ซึ่งวันนั้นก่อนที่เครื่องบินโดยสารจะถึงกำหนดออกเล็กน้อย ท่ามกลางบรรดาผู้ไปส่งกันอย่างคับคั่ง ร่างของท่านผู้หญิงละเอียดและจอมพลต่างก็โผเข้าหากัน และจุมพิตด้วยความอาลัยรักอันซาบซึ้ง ซึ่งภาพนี้เองเป็นรอยพิมพ์ใจแก่บรรดาผู้ไปส่งทั่วกัน

เหตุใดที่ทำให้ชีวิตรักของ จอมพล และศรีภริยาสุดชื่น ไม่รู้ร่าง และทำไมชีวิตสมรสของท่านทั้งสองจึงผาสุกราบรื่น ถ้าจะค้นคำตอบที่แท้จริงแล้ว ก็คือจอมพลและท่านผู้หญิงต่างมีเคล็ดลับในการครองชีวิตคู่นั่นเอง และเพื่อให้เหตุผลนี้กระจ่างแจ้งอันอาจจะก่อประโยชน์ให้แก่ผู้ครองเรือนอื่น ๆ ผู้เขียนจึงได้ถือโอกาสเมื่อไม่นานมานี้ เข้าพบกับท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ณ บ้านชิดลม

ภายในเรือนร่างอันโปร่งบางผิวขาวสะอาด และอัธยาศัยอันอ่อนโยน ท่านผู้หญิงซึ่งแม้วัยจะผ่านมาไกล แต่ทว่ายังมีสีร่าง กระฉับ กระเฉงสวยไม่รู้ร่างได้ ออกมาต้อนรับผู้เขียนด้วยไมตรีจิตอันดีงามสมนิสัยของท่าน และพร้อมกันนั้นท่านก็ได้เผยทัศนะในการครองคู่ว่า

"ชีวิตสมรสในครอบครัว จะผาสุก และราบรื่นได้ ต้องนับว่า สามีเป็นจักรกลตัวสำคัญในการสร้างและทำลาย เพราะสามีซึ่งเป็น พ่อบ้าน เปรียบ เหมือนผู้นำ ของครอบ ครัว หาก ประพฤติตน เหลว แหลก ละเลย หน้าที่ พ่อบ้าน เสีย แล้ว

ชีวิตภายในบ้านก็จะปราศจากความผาสุก และเมื่อความไม่สงบเกิดขึ้นแล้ว ปัญหาการทะเลาะหย่าร้างก็จะอุบัติตามมา"

สำหรับชีวิตสมรสของท่านกับจอมพลนั้น ท่านผู้หญิงได้เล่าว่า

"เราเข้าใจอะไร ๆ กันดี และอยู่กันด้วยความเห็นอกเห็นใจ ฉะนั้นชีวิตในครอบครัวจึงราบรื่นไม่มีการทะเลาะและการขัดใจกัน และเฉพาะท่านจอมพลก็เป็นสุภาพบุรุษที่น่ารัก มีอุปนิสัยอ่อนโยนต่อทุก ๆ คนไม่ว่าจะเป็นลูกเมีย หรือว่าบุคคลอื่นจอมพลเป็นคนชิดสงสารค่ะ อยากเห็นคนทุก ๆ คนมีความสุขท่านก็ชื่นใจ"

และเมื่อได้ผ่านปัญหา อะไรต่อ อะไรไปพอ สมควรแก่เวลาที่ผู้เขียนจะอำลากลับแล้ว ก่อนจะจากผู้เขียนก็ทิ้งปัญหาสุดท้ายถามท่านผู้หญิงถึงความเจ้าชู้ และการมีอะไร ๆ ที่ผู้ชายชอบมีตามที่ประชาชนกล่าวขวัญกันนั้น ในฐานะภรรยาคู่ชีวิตท่านมีความรู้สึกอย่างไรบ้าง

ท่านผู้หญิงตะเอียด พิบูลสงครามหัวเราะอย่างแจ่มใส และไม่ทันต้องนึกคิดอะไร ท่านก็ตอบอย่างเบิดเผยว่า

"เป็นธรรมดาค่ะเรื่องอย่างนี้ ผู้ชายทุกคนเหมือนกันหมดโดยเฉพาะจอมพลก็เป็นบุคคลธรรมดา ไม่ได้สำเร็จพระอรหันต์แต่ดิฉันไม่หึงหวงเลยค่ะ ไม่เคยซักถามรบกวนใจท่านด้วยถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา อะไร ๆ เราก็เข้าใจกันดีแล้ว เราอยู่กันมาเกือบ ๔๐ ปี ย่อมเห็นใจกันค่ะ"

บทที่ ๔

สุภาพสตรีหมายเลข ๑

สำหรับท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ศรีภริยาของจอมพล ป. พิบูลสงคราม อดีตนายกรัฐมนตรีของเมืองไทยผู้อยู่ในตำแหน่งยืนยาวที่สุดนั้น ในสมัยหนึ่งได้รับการยกย่อง ให้เป็นสุภาพสตรีหมายเลข ๑ ของเมืองไทย เพราะนอกจากท่านผู้หญิง จะเป็นศรีภริยาผู้ให้ กำเนิดบุตร ธิดาร่วมกับจอมพล ป. รวม ๖ คนแล้ว ในด้านธุระกิจนอกบ้านอันเกี่ยวกับสังคมและสาธารณะ ท่านผู้หญิงละเอียดได้ชื่อว่าเป็นสุภาพสตรีคนเดียวในวงสังคมที่ได้สละความสุขส่วนตัว ประกอบกรณียกิจอันเป็นประโยชน์แก่สังคมมากมาย จนเป็นที่รู้จักกันดี ใช่แต่ในประเทศแม้ต่างประเทศเกียรติคุณของท่านผู้นี้ยังระบือไกล

นอกจากการบำเพ็ญกรณียกิจ อันมีคุณประโยชน์ แก่สังคมแล้ว ในด้านราชการท่านผู้หญิงยังได้ดำรงตำแหน่ง

สำคัญหลายอย่างอาทิ เป็นนายพันโทหญิงคนแรกของกองทัพบกไทย เป็นประธานสำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเภทที่ ๓ เป็นต้น

ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ยังมีคุณวุฒิพิเศษอีกอย่างหนึ่งคือ มีความเชี่ยวชาญทางกวีนิพนธ์ จนได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสมาคมวรรณคดี และกรรมการที่ปรึกษาของวรรณคดีสากลอีกด้วย

แต่เพียงเป็นประจักษ์พยานยืนยันข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ ผู้เขียนใคร่จะขอนำคำบอกเล่าของหลวงสารานุประพันธ์ ซึ่งได้กล่าวไว้ในเรื่องหลังฉากผู้นำ (จอมพล ป. พิบูลสงคราม) ตอนที่กล่าวถึงท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม สหายร่วมชีพของท่านผู้นำตอนหนึ่งว่า.....

"เราท่านทราบกันดีแล้วว่า ผู้นำเป็นผู้มีความสำคัญอย่างใหญ่ยิ่งแก่ชาติเพียงใด การกำโชคชาตาของคนไม่น้อยกว่า ๑๘ ล้านไว้ในมือนั้น ย่อมไม่ใช่ของง่ายและสะดวกสบายอย่างที่คนบางคนอาจนึก ความเป็นความตายของประเทศชาติ ตกอยู่ภายใต้สมรรถภาพแห่งการนำของ

ท่านซึ่งทุกคนเชื่อและไว้วางใจแล้วอย่างสูงสุด ภาระกิจของท่านผู้นำอันเป็นกรณีที่ต้องรับผิดชอบดั่งว่านี้ จึงต้องนับว่าหนักอย่างแสนเข็ญ และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีผู้ช่วยที่ร่วมชีวิตจิตใจอย่างใกล้ชิดที่สุดสำหรับทำหน้าที่เสนอสนองกิจการประจำให้แบ่งเบาความกังวล ทั้งในเวลาเดียวกัน ทำความเบิกบานสราญใจ เป็นการปลดเปลื้องอารมณ์อันมัวที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากการทำงานหนัก บุคคลที่จะทำหน้าที่ดั่งว่านี้ ไม่ใช่รัฐมนตรี, ไม่ใช่อธิบดี, ไม่ใช่เลขานุการ, ไม่ใช่ใครๆ ทั้งหมด บุคคลผู้นั้นต้องเป็นสหายร่วมชีพกับท่าน ต้องเป็นเพื่อนร่วมตายคนเดียวที่ต่างเพศกับท่าน ซึ่งจะรับหน้าที่ได้ทั้งการปฏิบัติในเรื่องราชการฐานเลขานุการที่สนองงานอย่างไว้วางใจที่สุด และการปฏิบัติงานในเรื่องกิจวัตรส่วนตัวของท่านผู้นำ คือผู้รับผิดชอบในงานบ้านเต็มขาด เป็นแม่เรือนของครอบครัวท่านแต่ผู้เดียว

พันโทละเอียด พิบูลสงคราม เป็นผู้ได้รับเกียรติดำรงตำแหน่งสหายร่วมชีพของท่านผู้นำ ดังกล่าวนั้นด้วยดีที่สุดมา

เป็นปีที่ ๒๖ เข้าปีนี้

โดยรูปส่มบัติท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม มิได้แพ้หญิงงามทั้งหลายท่านมีทรวดทรงโปร่งบาง วรรณะขาวผุดผ่อง ละม้ายไปทางชาวอริยะประเทศทวีปตะวันตก ใบหน้าของท่านแฉดมแชมชอย พร้อมที่จะสำแดงความโอภาปราศรัยแก่ผู้ได้วิสาสะโดยมิเหนื่อยหน่าย คำพูดที่เปล่งออกมาจากริมผีปากอันบางของท่าน เป็นมธุรสอันกอร์ปด้วยเสียงมีกังวาลชื่นใจและจับใจ แม้ผู้ยากที่บากหน้าเข้ามาขอพึ่งพระคุณ อริยาบถของท่านบริบูรณ์ด้วยแวดแห่งความสูงเกียรติ ท่านดำเนินด้วยท่าทางอันสง่างามตามลักษณะของหญิงที่สะอาดในจริยาวัตร เป็นที่น่าเคารพแก่ผู้อยู่ในสายตาทั่วไป พูดถึงศีรระรูปอันงดงามหมดจดของท่านผู้หญิงแล้ว ฉันยังรู้สึกชังช่างภาพบางคนไม่รู้หาย ที่ถ่ายรูปท่านให้เป็นภาพก้าวหน้าอายุจริงของฉันไปเสียลิบลับ ความจริงเท่าที่ฉันได้รู้จักท่านมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๖ จนบัดนี้เป็นเวลา ๙ ปีเต็ม ฉันไม่พบเห็นความเปลี่ยนแปลงในรูปร่างของท่านไปแต่อย่างใด จากวัน

เกิดของท่าน ๑๕ ตุลาคม ๒๔๔๖ มาถึง ๒๕ ตุลาคม ๒๔๘๕ สิริรวมชนมายุท่าน ๓๙ ปีเต็ม ท่านยังมีรูปร่างหน้าตาอิริยาบถ และกิริยาท่าทางไม่ผิดกับสุภาพสตรีในวัย ๓๐ แต่ประการใดเลย

โดยวุฒิสมบัติ หรือวิทยสมบัติ ท่านผู้หญิงละเอียดพิบูลสงคราม มีได้แพ้หญิงผู้มีความรู้ทั่งหลาย ท่านรู้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศบางภาษา ที่สามารถค้นคว้าอ่านตำราได้สะดวก ท่านมีความรู้พอที่จะประกอบอาชีพเป็นครูที่ดี ในขณะเมื่อยังไม่ได้พบและมาร่วมหอกับท่านผู้นำ ฉันเห็นว่า ท่านผู้หญิงมีการศึกษาชนิดพอช่วยตนเองได้ตลอดรอดฝั่งได้ แม้ถึงหากจะดำเนินการสร้างตนเองโดยลำพัง

โดยจริยาสมบัติ ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม เป็นผู้มีนิสัยเยือกเย็น สุขุม อ่อนโยน แต่กะปรี้กะเปร่าและรักให้งานเสร็จโดยเร็วพลันเสมอ ท่านมีความโอบอ้อมอารีไมตรีจิตอย่างสมบูรณ์ต่อมิตรสหายและผู้คุ้นเคย คำพูดที่ระบุออกมาเป็นบัญชา ปกาศิต ของท่าน เป็นคำที่อ่อนหวานซึ่งโน้มน้อมจิตผู้รับ บัญชาทุกคนให้ รีบปฏิบัติงานให้ สำเร็จ

เสร็จสมดังใจหมายของท่านทุกประการ ความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลที่ท่านสร้างไว้กับบุคคลรอบตัวท่านจะไม่มีเวลาลบเลือนไปจากโลกนี้ อนุเคราะห์จัดการสมรสให้ก็ดี จัดงานฌาปนกิจให้ก็ดี หรือตลอดจนจัดทรัพย์ให้ผู้ต้องวิบัติก็ดี ซึ่งปรากฏภายนอกว่า "ณ บ้านบางซื่อ" "ณ วังสวนกุหลาบ" "ณ ทำเนียบสามัคคีชัย" ภายใต้นามของท่านผู้นำนั้น ที่แท้เป็นการจัดโดยรอบคอบ โดยปราณีตและโดยน้ำมือของท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม คนเดียวทั้งสิ้น ท่านผู้นำมอบให้ท่านผู้หญิงเป็นผู้ดำเนินงานโดยเด็ดขาด ตั้งแต่วันที่ท่านผู้หญิงเข้าสู่งานสมรสกับท่านผู้นำ เมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๔๕๙ เป็นต้นมา สมดังโคลงซึ่งคณะนายทหารผู้ทักษ์รับใช้ใกล้ชิดของท่านผู้บัญชาการทหารสูงสุด รจนาไว้เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๔๘๕ ขณะมีงานเลี้ยงฉลองท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ในโอกาสที่ได้รับพระราชทานยศทหารเป็นพันโท ณ ศึกไทยคู่พ้า ว่า

"เปรมจิตแก่เหล่าข้า พิทักษ์รับ ใช้แม่
ประดุจดวงอัจกลับ ก่องหล้า
คุณแม่สุดคณานับ แก่พวก ข้านา
แม่รักข้า, เมียข้า ตลอดทั้งครัวเรือน ฯ

พบแม่เหมือนได้พบ พระสรัส--วดีแม่
มีทุกข์แม่ช่วยขจัด ทุกข์ให้
ประสงค์ใดแม่ไม่ขัด ความปรารถ—นาเลย
หวังแต่ให้เราได้ สุขล้ำสบายเสมอ ฯ"

นอกไปจากนิสัยโอบอ้อมอารีแล้ว ท่านผู้หญิงยังเป็นผู้กล้าหาญ อดทน บากบั่น มีความเด็ดเดี่ยวในนิสัยดั่งท่านผู้อ่านจะได้พบในตอน ที่ฉันบรรยายเกี่ยว กับกิจวัตร ของท่านที่กระทำต่อผู้นำในอันดับหลังต่อไป

พ.ท. ละเอียด พิบูลสงคราม ชอบความละเอียดประณีตเป็นยวดยิ่ง จนผู้รู้จักอัธยาศัยท่านทุกคนพากันรู้สึกความสมชื่อที่ท่านมีอยู่ แต่ในเวลาเดียวกัน ท่านไม่ชอบ

ความหรูหราฟู่ฟ่า ท่านไม่สวมเครื่องเพชรเครื่องทองมาก เกินควรในเวลาไม่ใช่ฤดูกาล ท่านไม่ผัดหน้าขาวผิดปรกติ ลิปสติกท่านแต้มบ้างแต่พอควร คือ เพียงมิให้ปากซีด สีของเสื้อผ้าท่านรักขาวมากกว่าสีอื่น ซึ่งแสดงชัดว่า ท่านไม่ชอบความฉูดฉาดโดยประการทั้งปวง บางทีจะเป็นโดยกรณีนั้น ฉันได้สังเกตเห็นสุภาพสตรีอยู่ใกล้ชิดท่านมักใช้กระโปรงขาวเสื้อขาวเป็นเครื่องแต่งกายในงานสังคมเป็นส่วนมาก เพื่ออนุวัติตามอัธยาศัยความนิยมของท่านโดยตรง

ท่านผู้หญิงเป็นผู้ไม่ถือยศถือศักดิ์ ไม่ถือตัว มีแต่ความแช่มช้อยละมุนละไมอันเป็นนิสัยประจำตัวสำแดงปรากฏอยู่ มิว่าท่านจะเจริญสูงขึ้นสักเพียงใด ฉันได้รู้จักกับท่านเป็นครั้งแรก เมื่อท่านเป็นเมียรองผู้บัญชาการทหารบก ได้สังเกตอากัปกิริยา การวางท่าทางของท่านในขณะนั้นจนถึงขณะนี้ ซึ่งท่านเป็นเมียนายกรัฐมนตรี ผู้นำของชาติไทย ผู้กำโชคชะตาของคน 18 ล้านคน อากัปกิริยาและท่าทางของท่านก็มิได้เปลี่ยนแปลงไปแม้สักน้อย เพราะคุณธรรมข้อนี้เอง ท่านจึงมีคนรักคนชอบทั่วไปในประชาคม และจึง

สมัยนักที่เป็นผู้แทนของท่านนายกรัฐมนตรีไปในงานสังคมทั้งมวล ฉันได้สังเกตเห็นผู้ไม่เคยพบเมื่อได้พบท่านแล้วไม่มีใครเลยที่จะไม่เอ่อนวิจารณ์ว่า "ท่านช่างสมเป็นเมียนายกแท้ ๆ"

จริยวัตรอันเป็นสมบัติอย่างสูงสุดของท่านผู้หญิงละเอียดพิบูลสงคราม ยังมีอีกข้อหนึ่งซึ่งนักเขียนชีวะประวัติทั้งหลายจะลืมเสียมิได้เป็นอันขาด ข้อนั้นได้แก่ความซื่อสัตย์ของท่าน ท่านมีทั้งความซื่อ, ความสัตย์, ความตรงและความเที่ยงธรรมในหน้าที่ครบทุกสิ่งสรรพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการปฏิบัติต่อท่านผู้นำด้วยแล้ว คาามกตัญญูยังได้ตามความซื่อสัตย์มาเป็นคุณธรรมอันสมบูรณ์ ท่านผู้อ่านยังจะทราบหรือไม่ว่า นับจำเดิมตั้งแต่ท่านผู้นำถูกพวกเหล่าร้ายพยายามทำอันตรายชีวิตท่านด้วยการวางยาพิษเมื่อ 3 ปีที่ล่วงมาแล้ว ท่านผู้หญิงต้องยอมเสียสละความสุขทุกอย่างเข้าครัวเอง ประกอบอาหารเอง ทั้งคาวหวานเป็นประจำเหงื่อไหลไคลย้อยโซมกายอยู่ทุกวันจนบัดนี้ แม้ตลอดจน

น้ำกิน ท่านผู้หญิงก็ทำหน้าที่รักษากุญแจ คอยหยิบขวดน้ำจากตู้น้ำแข็งมารินให้ท่านผู้นำรับประทานตามแต่จะเรียก ท่านทำหน้าที่ ปรนนิบัติ อย่างไม่เคยเห็น แก่เหนื่อยเหนื่อย ตลอดมา โดยความซื่อสัตย์, กตัญญูของท่าน และความรักสามัคคี เป็นนิสัยเอกเทศซึ่งยากจะหาผู้ใดเสมอเหมือน แม้ในสมัยเมื่อท่านผู้นำออกไปตรวจทหาร ณ ต่างจังหวัดทั่วรัญประเทศ ในสถานผู้บัญชาการทหารสูงสุด เมื่อปี พ.ศ. 2484 ท่านผู้หญิงแม้ขณะนั้น กำลังลำบากยากอยู่ด้วยการตั้งครรภ์คุณนิดบุตรชายคนเล็กของท่านเวลานั้นก็ตาม ก็ยังอุตส่าห์ติดตามไป—ไปทำครัว—ไปประกอบอาหาร— ไปรักษาน้ำกินให้ท่านผู้นำ ในท่ามกลาง ความแสนกันดาร และ ทุกข์เวทนา จาก รถยนต์วิ่งข้ามทุ่งนาอันแสนกระเทือน ตราบจนกลับคืนสู่พระนคร ฉันรู้สึกว่าท่านผู้นำเองก็เห็นใจท่านผู้หญิงอยู่ไม่น้อย มีหลายครั้งที่ท่านยกย่องชมเชยท่านผู้หญิงซึ่งถ้าจะกล่าวเป็นเชิงกวีนิพนธ์ ก็ตรงกับโคลงพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 5 ว่าดังนี้

"แต่รักนุชนาถด้วย เห็นใจ จริงแฮ
ใช่รักรูปวิไล เลิศล้ำ
ชื่นจิตแต่หล่อนไซ้ คำซื่อ
อีกสิ่งปรนนิบัติซ้ำ ส่งให้รักแรง"

ท่านผู้หญิงเคยถามฉันในวันหนึ่งว่า "คุณหลวงคะ คุณหลวงนึกว่า ที่ดิฉันเกิดมาได้เป็นเมียนายก ฯ เช่นนี้ เรียกว่ามีบุญหรือกรรม คุณหลวงโปรดตอบให้ยุติธรรมที่สุด"

ฉันตรองสักครู่แล้วก็ตอบสนองว่า "กระผมเห็นว่าท่านผู้หญิงมีกรรม ไม่ใช่มีบุญ"

ท่านผู้หญิงถามขึ้นทันทีว่า "เพราะอะไรคุณหลวงจึงว่าดังนั้น ?"

ฉันตอบ "ก็เพราะการเป็นเมียนายก ฯ ของท่านผู้หญิงมิได้ให้ความสบายแต่ประการใดเลย มิรู้ ท่านผู้หญิงแทนที่จะมีความสุข นั่งกิน นอนกิน มีคนรับใช้อย่างสะดวก กลับต้องไปทำครัวเอง ต้องคอยพิทักษ์รักษาชีวิตท่านผู้นำอย่างสูงสุดในหน้าที่อันใกล้ชิดที่สุดของท่านเท่ากับเป็นอีกภาค

หนึ่งของท่านดังนี้ จะว่ามีบุญอย่างไร แต่ทั้งนี้ต้องจัดว่า ท่านผู้หญิงได้กระทำหน้าที่ของเมียโดยบริบูรณ์ เมียที่ซื่อสัตย์และกตัญญูต่อผัวถึงขนาด ทั้งเป็นการช่วยชาติด้วยในเวลาเดียวกัน เมื่อผู้นำปลอดภัยมีความสวัสดี ชาติไทยก็ปลอดภัย และสวัสดีตามด้วย”

ท่านผู้หญิงยิ้มพลางว่า “คุณหลวงเป็นคนแรกที่พูดความจริงและพูดถูกใจดิฉันโดยแท้ หลายคนที่ดิฉันถามมาแล้ว ต่างพากันตอบแต่ว่า ดิฉันมีบุญ ๆ ๆ ๆ ทั้งหมด ไม่ทราบว่ามีบุญอะไร มีบุญตรงไหน”

ฉันมีข้อพิศูจน์ความจริงเรื่องนี้ จากกวีนิพนธ์ของท่านผู้หญิงเอง ซึ่งเขียนลงหนังสือของวรรณคดีสมาคม ฉบับวันที่ 14 กรกฎาคม 2485 ดังของคัดมาดงต่อไปนี้:—

“โปรดฟังฉันกล่าวแจ้ง ความนัย
ฉันไม่มีพรใด กล่าวอ้าง
มวลกิจท่วมดวงหทัย ถูกมอบ มาเฮย
ดั่งพระเจ้าเศกสร้าง สั่งไว้ให้ทำ ฯ

"ฉันจำจำแนกให้ เห็นความ จริงพ่อ
หน้าที่ที่พยายาม รับใช้
ปรนนิบัติทุกโมงยาม จิตมั่น
คอยช่วยทุกสิ่งให้ เสร็จด้วยภักดิ์ ฯ

"ยามมีกิจท่วมท้น ทับทรวง ท่านนา
เหน็ดเหนื่อยสุดจักตวง ออกได้
ทุกข์ทับเท่าเขาหลวง แบกรับ ไว้นา
ฉันอยู่ช่วยรับใช้ ช่วยให้เหนื่อยหาย ฯ

"ด้วยใจซื่อสัตย์ตั้ง มานะ
ทำทุกสิ่งท่านจะ สุขได้
ยามทุกข์ไปเคียงละ เฝ้าปลอบ
ช่วยทุกข์ช่วยจัดให้ ห่างพ้นกังวลหลัง ฯ

"ความหวังเพื่อท่านได้ ใจสราญ
เพื่อกอบกิจราชการ ด่วงพ้น
ตัวไซร้ไปต้องการ หาสุข
แสนทุกข์แสนเหนื่อยล้น ไปเอือนอรรถแถลง ฯ

"ฉันแสดงหน้าที่ด้วย ซื่อสัตย์
ถือเคร่งเพียงปฏิบัติ มั่นแล้ว
ต่อท่านที่เคร่งครัด งานชาติ
นำชาติให้คลาดแคล้ว สิ่งร้ายกลายดี "

อีกนิสัยหนึ่ง ซึ่งท่านผู้หญิงมีปรากฏอยู่เด่นจนพวกเราเหล่าผู้อยู่ใกล้ชิดจะเว้นเสียมิได้ซึ่งการอนุโมนทนา นิสัยนั้น คือความยุติธรรม อันเป็นคุณธรรมที่เป็นสัญชาติญาณแท้จริงของท่านผู้หญิง

ฉันจำได้แม่นยำว่า วันประชุมวรรณคดีสุดท้ายเมื่อเดือนกันยายน ศกนี้เอง ขณะเลิกประชุมแล้ว ฉันได้กราบเรียนท่านผู้หญิงว่า "คุณประสงค์จะกลับใน 2—3 วันนี้ ท่านผู้หญิงจะไปรับหรือไม่ ?"

ท่านผู้หญิงตอบ "ค่ะ...ที่แรกดิฉันตั้งใจว่าจะไม่ไป เพราะไปแล้วออกเกรงใจข้าราชการ และประชาชนทางบ้านใต้มากในการที่พากันมารับรองอย่างญาติของฉันแท้ ๆ แต่เพื่อความยุติธรรมอย่างเดียว ดิฉันเห็นจะต้องไป เพราะเมื่อคราวอนันต์กับจรัสฉันก็ได้ไปรับแล้ว"

นี่เป็นเครื่อง สำแดงความยุติธรรม อย่างเด็ดขาดที่ท่านผู้หญิงมีตลอดจนบุตรธิดาในครอบครัวของท่านเอง

อีกคุณธรรมหนึ่ง ซึ่งนับว่าท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงครามมีอยู่โดยสมบูรณ์ คือ ความเสียสละ เท่าที่ฉันได้ผ่านพบพฤติการณ์ ของท่านผู้หญิงที่เคารพ ตลอดมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 9 ปีนั้น ปรากฏว่าท่านได้เสียสละเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น หรือแก่ส่วนรวมมามากหลาย อาทิเช่น บริจาคเงินบำรุงการทหาร บำรุงการสาธารณูปโภค บำรุงการครองชีพของประชาชน ฯลฯ เป็นสมาคมเป็นหน่วยไป แห่งละหลายร้อยบาท นอกจากนี้แล้ว ท่านผู้หญิงได้ยอมอุทิศความสุขส่วนตัว รับภาระช่วยเหลืองานของชาติในการเป็นกรรมการต่าง ๆ อีกมากมายหลายแห่ง อาทิเช่น กรรมการวัฒนธรรม, กรรมการสมาคมส่งเคราะห์ผู้มีบุตรมาก, กรรมการวรรณคดีสมาคมแห่งประเทศไทย ฯลฯ เป็นต้น การปรากฏว่า ในทุกวันนี้ ขณะที่อุทกภัยยังมิได้อุบัตินั้น ท่านผู้หญิงเกือบไม่มีเวลาว่าง พอจะชมบุตรคนเล็ก ๆ ที่สุดที่เพิ่งเกิดมาราว 1 ขวบเศษได้เลย ท่านต้องเหน็ดเหนื่อยตราก

ตรำ นั่งรถไปเที่ยวประชุมตามนัด ณ หน่วยราชการต่าง ๆ อย่างน่าเห็นใจ

ยิ่งการเสียสละให้แก่ท่านผู้นำด้วยแล้ว ทุกคนที่ได้อยู่ใกล้ชิด จักต้องรับรองร่วมกันว่า ท่านผู้หญิงได้มอบทุกอย่าง ได้ยอมอุทิศร่างกายชีวิตจิตใจและโลหิตทุกหยาดแก่ท่านผู้นำผู้สามี ท่านตามใจท่านผู้นำโดยมิได้คำนึงถึงความสุขส่วนตนแม้สักนิดหนึ่ง เพลงบทหนึ่งที่ว่า "ท่านผู้นำไปทางไหน ฉันจะไปทางนั้น ขอเดินทางร่วมกัน ไม่มีวันกลับหลัง" นั้น ที่ถูกควรจะได้แก่ พ.ท. ละเอียด พิบูลสงคราม คนเดียว และคนเดียวเท่านั้นที่สามารถปฏิบัติได้ตรงตามบทประพันธ์บทนี้อย่างเที่ยงแท้แน่นอน ไม่เปลี่ยนแปลงจนตราบชั่วอายุขัย การติดตามท่านผู้นำไปในถิ่นทุรกันดารหลายแห่งหลายวาระ เท่าที่ปรากฏตลอดมา ย่อมเป็นเครื่องพิสูจน์ ความจริงในข้อนี้โดยสมบูรณ์

ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม มิได้ทิ้งลายแห่งสกุลเดิมของท่าน คือ "พันธกว" เลย ท่านมีเชาวน์ปฏิภาณอันหลักแหลมสามารถร้อยกรองบทกวีได้อย่างไพเราะจับใจ

ฉันทราบว่าท่านแต่งโคลงกลอนเป็นนานมาแล้ว หากแต่ท่านถือเป็นงานอดิเรกของท่านๆจึงมิใคร่ได้กระพือฮือโหม ตราบจนสมัยที่วรรณคดีเริ่มเฟื่องฟูในปรัตยุบันนี้ โดยการดลบันดาลของท่านผู้นำ เมื่อวรรณคดีสมาคมแห่งประเทศไทยเบิดและท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ต้องมีหน้าที่เป็นกรรมการดำเนินงานก้าวหน้าของสมาคมนี้ ท่านก็เริ่มสนใจในการร้อยกรองบทกวีขึ้นอีกวาระหนึ่งและเริ่มเขียนโคลงสี่สุภาพขึ้นเป็นบทปกิณกะมากมายหลายบทสุดแต่เวลาว่างจะอำนวย โดยเหตุที่ท่านผู้หญิงเป็นผู้ทำอะไรทำจริง มีสมาธิมั่นคง พอท่านจับเขียนโคลง ท่านก็เลยอดใจอยู่ที่การประพันธ์ของท่านอย่างแน่วแน่

โคลงของท่านผู้หญิง เป็นโคลงไพเราะ ถอบด้วยถ้อยคำที่สุภาพและได้ใจความดี ทั้งสัมผัสนอกและในตามลักษณะกวีโวหาร ได้เคยมีผู้ปรารภกับฉันเนืองๆว่า เหตุไฉนท่านผู้หญิงจึงไม่แต่งกลอนบ้าง เห็นแต่แต่งโคลงอย่างเดียว ฉันพอตอบปัญหาข้อนี้ได้ว่า ความถนัดของผู้แต่งย่อมเป็นของสำคัญยิ่งกว่า ประเภทความร้อยกรองใดๆของ

บทกวี เมื่อท่านชอบโคลงท่านก็สนใจในโคลงมากกว่ากลอน หรือกาพย์ฉันท์ นอกจากนั้นฉันยังเห็นด้วยกับท่านว่า โคลงมีรสชาติและมีเกียรติสูงกว่ากลอน เพราะกลอนมีชั้นประเภทที่แบ่งลงไปจนถึงกลอนตลาด แต่โคลงนั้นยังหามี "โคลงตลาด" ไม่เลย เห็นดีไปด้วยทุกอย่าง อย่างไรก็ตาม ฉันได้ทราบว่า เพื่อปฏิบัติให้ต้องตามมติมหาชน ท่านผู้หญิงได้เริ่มแต่งกลอนแล้วตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน ศกนี้ โดยลำดับมา ซึ่งฉันหวังว่า ท่านผู้อ่านคงได้พึงจากทางวิทยุกระจายเสียงอยู่แล้ว

ฉันขอย้อนกล่าวถึงโคลงอีกหนหนึ่ง ในฐานที่การแต่งโคลงกำลังเป็นเรื่องสนใจและสนุกสนานบันเทิง ของท่านผู้หญิงอย่างแท้จริงในยุคนี้ ท่านผู้หญิงมีลักษณะเป็นทั้งจินตกวีและปฏิภาณกวีและฉันทำนายไว้ว่าในอนาคต ชื่อเสียงของท่าน จะเด่นอยู่ในโลก วรรณคดีไทย ผู้หนึ่งอย่าง ไม่มีข้อสงสัยประการใดเลย โคลงต้นรักดอกโศก ที่ พ.ท: ละเอียดพิบูลสงครามแต่งซึ่งฉันขอคัดมาลงต่อไปนี้ เป็นตัวอย่างของจินตกวีได้ดี คือ

"โอ้ต้นรัก, รักล้น ดวงใจ
ถนอมยิ่งเปรียบสิ่งใด ไปได้
เช้าค่ำพร่ำบำรุงใบ ต้นราก
น้ำรดพรวนดินให้ ฉ่ำชื่นหวังชม ฯ"

"แดดลมมิได้ผ่าน แผดเผา
กลัวเกลือกต้นเจ้าเฉา เหี่ยวแห้ง
ฝูงแมลงจักแฝงเงา ชมดอก
คอยขับไล่ใฝ่แกล้ง ใฝ่เฝ้าระวัง ฯ"

"ระวังถนอมกลิ่นเจ้า ยามสาย
เกรงกลิ่นรักจักหาย ห่างต้น
ถนอมเกรงกลีบชจาย บานเบ่ง มากเฮย
ถนอมนักเพราะรักล้น ใฝ่เลี้ยงบำรุง ฯ"

"บำรุงต้นรักล้ำ ใดใด รักเอย
ไยจิงไม่เห็นใจ จอดเจ้า
ต้นรักออกดอกไฉน เบื่นดอก โศรกนา
รักกลับกลายใจเศร้า โศรกด้วยผิดหวัง ฯ"

"ผิดหวังดังอกข้า แตกสลาย
ต้นรักมักถลับกลาย ไปแจ้ง
อ่อนจิตคิดเสียหาย คิดผิด
รักสุดร้ายใจแห้ง สุดเศร้าเสียดาย รักเอย"

อย่างไรก็ดี ตัวอย่างทางปฏิภาณกวีท่านยังมิได้เห็น ฉะนั้นจึงขอเล่าเรื่องสนุก ตอนหนึ่งแห่งการแต่งโคลงของท่านผู้หญิงไว้เพื่อประดับเกียรติในที่นี้ด้วย.

ค่ำวันหนึ่ง ที่ทำเนียบสามัคคีชัย ขณะท่านผู้นำรับประทานอาหารเสร็จ ก็เริ่มปฏิบัติตามกิจวัตรของท่าน คือ นั่งเขียนหนังสือ ฝ่ายท่านผู้หญิงก็มีสมุดฉีกเล่มหนึ่งกับปากกาหมึกซึมนั่งแต่งโคลงเรื่อย ๆ ไป ท่านผู้นำเซ็นหนังสือแล้ว ก็เงยหน้าขึ้นดูท่านผู้หญิงพลางบัญชาสั่งให้ท่านผู้หญิงแต่งโคลงตามลำดับอากัปกิริยา ที่ท่านผู้นำกำลังแสดงอยู่เวลานั้น ทั้งนี้เพื่อทดลองปฏิภาณแห่งการร้อยกรอง ท่านผู้หญิงรับบัญชาแล้ว มองดูอากัปกิริยาของท่านผู้นำเรื่อยไป พอหมดชุดการแสดง ท่านก็แต่งโคลงขึ้นบท 1 แล้วเสร็จทันที ว่าดังนี้:—

"นั่งนานนึกเมื่อยแล้ว ลุกเดิน
หยิบบุหรี่จุดสูบเพลิน จากด้า
ลมเย็นเรื่อยเฉื่อยเชิญ ชวนหลับ
เอนกับเตียงไปช้า หลับแล้วเสียงกรน"

อีกวาระหนึ่ง ขณะท่านนายก ฯ กับรัฐมนตรีพานิช (พล. ท. จรูญ เสริเริงฤทธิ์) นั่งคุยกันอยู่ ท่านนายก ฯ กล่าวเป็นเชิงปรารภขึ้นกับรัฐมนตรีพานิชว่า เวลานี้ ท่านรู้สึกแก่ลงไปมาก ศีรษะหงอกขาวเกือบหมดแล้ว ครั้นแล้วก็หันไปถามเป็นเชิงหารือกับท่านผู้หญิงว่าจริงหรือไม่ ท่านผู้หญิงไม่สมัครตอบด้วยความร้อยแก้ว แต่หยิบกระดาษเขียนตอบเป็นความร้อยกรอง ว่าดังนี้:—

"แก่ก็แก่แต่เส้น เกศา
เรือนร่างองอาจสา— มารถแท้
หัวคิดสติปรีชา ชาญฉลาด
กระชวยกระชุ่มหนุ่มยังแพ้ หากพ้องพนอสาว"

เมื่อวันประชุม กรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมภาษาไทย ทัศนาจรศึกษาโมสร พอเสร็จเรื่องประชุม ผู้ประชุมคงสนทนากัน

ด้วยเรื่องเบ็ดเตล็ดทั่ว ๆ ไป ท่านผู้หญิงเขียนโคลงขึ้นจาก-
กระดาษที่วางไว้ประจำโต๊ะบทหนึ่งแล้วส่งให้ พ.อ. ประยูร
ภมรมนตรี รัฐมนตรีศึกษาธิการ ใจความดังนี้:—

"การประชุมที่เกี่ยวด้วย กฎหมาย
เป็นกิจที่ท่านชาย จะต้อง
เผยข้ออภิปราย ตามกฎ
หญิงจะเพียงเห็นพ้อง เมื่อได้ตัดสิน แล้วนา"

ท่านรัฐมนตรีศึกษา ฯ อ่านแล้วงงไปครู่หนึ่ง ในที่สุด
ต้องรีบเชิญชวนบรรดาผู้มาประชุมให้ช่วยกันเขียนบทกวีตอบ
แต่ลงท้ายเมื่อหลายคนแต่ง เลยกลายเป็นกลอนไป ว่าดังนี้

"หญิงมีสิทธิ์ครบถ้วนเท่าผู้ชาย
แต่นอนหลับทับกฎหมายนั่งอยู่
เพราะฉะนั้นชายจึงหมายบอกให้รู้
ถ้าไม่สู้ยอมจำนนก็จนใจ"

เกียรติอันเป็นคุณงามความดีของท่านผู้หญิง มีโดย
อเนกดังกล่าวมานี้ จึงนับว่าท่านผู้หญิงเป็นภริยาที่ดีที่สุด
และสมเกียรติที่สุดของท่านนายกรัฐมนตรี ผู้นำแห่งชาติไทย

"เมียดีย่อมเป็นศรีสง่าแก่ผัว" นี้เป็นภาษิตโบราณที่ถูกต้อง ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ได้นำศรีสง่ามาสู่ท่านผู้นำอย่างมากมาย จนเป็นที่รักใคร่คารวะอย่างสูงในหมู่ข้าราชการ พ่อค้า คหบดี และประชาชนพลเมือง ฉันได้ยินกับหูจากปากของคนทั่วไปที่กล่าวความจริงว่า "เมียอย่างนี้หาอีกไม่ได้แล้ว"

บทที่ ๒

รุจี อุทัยกร

รุจี — — อุทัยกร — —! รุจี อุทัยกร นามนี้เคย ระบือแซ่ด กันอยู่ในการ กล่าวขวัญ ของประชาชนใน ยุคหนึ่ง เมื่อประเทศไทยมีสภาพเป็นอาณาจักร์ผู้นำ คนทั้งหลายพากันพูดถึงรุจี อุทัยกร แต่เสียงกล่าว ขวัญอึงคนึงนั้น หามีผู้ใดกล้าพูดอย่างโจ่งแจ้งไม่ว่า รุจี อุทัยกร คือใคร สำคัญอย่างไร และอยู่ที่ไหน ทั้ง ๆ ที่รู้แต่ก็พูดไม่ออก

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่ท่านผู้อ่านจะทราบเบื้องหลัง ของรุจี อุทัยกรนั้น ผู้เขียนจะนำท่านเข้าสู่ศาลทหารกรุงเทพฯ และฟังคำพิพากษาคดี ในวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๔๘๖ เสียก่อน เพื่อให้ความกระจ่างของรุจี อุทัยกร ได้กระจ่างขึ้น

คำพิพากษา คดีหมายเลขที่ ๑๓๓๕/๒๔๘๖
ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ศาลทหารกรุงเทพ ฯ (อาญาเดิม)
วันที่ ๒๐ เดือนตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๘๖

ความอาญา

อัยยการศาลทหารกรุงเทพ ฯ โจทก์ ระหว่างหม่อมราชวงศ์แฉล้ม ชุมแสง จำเลย เรื่องใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิด

โจทก์ฟ้องว่าเมื่อระหว่างเดือน มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๖ ถึงวันที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๖ อันอยู่ในระหว่างประกาศใช้กฎอัยยการศึกและเวลาสงคราม จำเลยได้บังอาจใช้นายส่วาง เจริญบุญเกิด ด้วยอุบายเสี่ยมสอนให้สินจ้างรางวัลเพื่อให้นายส่วาง เจริญบุญเกิด ฆ่านางรุจี อุทัยกร ให้ถึงแก่ความตายโดยเจตนา แต่นายส่วางได้ถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับตัวได้เสียก่อน จึงมิทันกระทำความผิดสมดังเจตนาของจำเลย เหตุเกิดที่ตำบลสะพานควาย อำเภอดุสิต

จังหวัดพระนคร ขอให้ลงโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๑๗๕, ๒๕๙

จำเลยให้การปฏิเสธข้อหา ต่อสู้ว่าไม่เคยรู้จักนายสว่าง เจริญบุญเกิด ไม่เคยจ้างให้ทำอะไร และนางรุจี อุทัยกร ก็ไม่เคยรู้จัก

ทางพิจารณาโจทก์ มีประจักษ์พยาน ๒ ปาก คือ นายยิ่ง แก้วส่งศรี และนายสว่าง เจริญบุญเกิด

นายยิ่ง แก้วส่งศรีมาเบิกความว่า พยานเป็นคนขับรถยนต์ของพลโท จรูญ รัตนกุล เสร็จเรื่องฤทธิ์ เมื่อประมาณ ๖—๗ เดือนมาแล้ว พยานขับรถไปส่งคุณหญิงเอิบภริยาพลโทจรูญ ฯ ที่ทำเนียบสามัคคีชัยหลายครั้ง ๆ หนึ่งในระหว่างทางขากลับ คุณหญิงเอิบได้ถามพยานว่า "รู้จักพวกนักเลง ๆ บ้างไหม" พยานตอบว่า "รู้จักบ้าง" ครั้นต่อมาคุณหญิงเอิบได้ปรารภว่า ท่านนายก ฯ กับท่านผู้หญิงแตกร้าวกัน เนื่องจากนายก ฯ ไปได้นางรุจี อุทัยกร เป็นภริยาน้อย คุณหญิงเอิบเป็นทุกข์ในเรื่องนี้มาก เพราะพลโทจรูญ ฯ ก็ไม่อยู่ โดยขณะนั้นไปเป็นแม่ทัพประจำอยู่

ภาคพายัพ ต่อมาก่อนวันที่ พลโทจรูญ ฯ ไปตรวจราชการทางภาคเหนือ ๑๕ วัน คุณหญิงเอิบเรียกพยานขึ้นไปหาบนตึก แล้วบอกว่ากำลังกลุ้มใจ ขอให้ช่วยสักครั้งเพื่อเห็นแก่คน ๑๘ ต้าน ขอให้ช่วยหาจ้างคนไปยิงนางรุจีเสียจะได้หรือไม่ พยานว่าจะตริกตรองดูก่อน คุณหญิงเอิบสั่งว่าให้ช่วยหาให้ได้จะได้หรือไม่ ให้ติดต่อกับคุณน้า ซึ่งหมายถึงจำเลย โดยคุณหญิงเอิบและพลโทจรูญ ฯ เรียกจำเลยว่าคุณน้า แต่คนอื่น ๆ ในบ้านนั้นเรียกจำเลยว่า คุณตา ต่อมาจำเลยเป็นผู้เรียกพยานไปอ้อนวอนอีก ๒ ครั้ง โดยอ้างเหตุผลว่า นางรุจีเป็นต้นเหตุทำให้ท่านผู้หญิงกับท่านนายก ฯ แตกร้าวกัน ถ้าขืนเป็นเช่นนี้ จะถูกชาติอื่นยึดอำนาจเป็นข้าเขา ต้องกำจัดนางรุจีเพื่อเห็นแก่คน ๑๘ ต้านคน พยานจึงรับว่าจะลองหาดู จำเลยได้ให้เงินแก่พยาน ๕ บาท เป็นค่าพาหนะ แล้วพยานได้ไปหานายชำนาญ เพื่อนของพยานที่ตรอกจันทร์บอกความประสงค์ให้ทราบแล้ว ก็เลยไปหานายส่วง เจริญบุญเกิดที่ตำบลสำเหร่ โดยนายส่วงเป็นคนมีฝีมือในทางนี้ เมื่อพูดจากับนายส่วงแล้ว ก็นัดให้นาย

สว่างไปหาพยานที่บ้านพลโทจรูญฯ ในวันรุ่งขึ้น นายสว่างได้มาตามนัด พยานจึงพานายสว่างไปหาจำเลย เมื่อได้แนะนำกันให้รู้จักแล้วจำเลยก็ถามนายสว่างว่า จะรับทำได้ไหม นายสว่างขอทราบเรื่องที่จะทำ จำเลยก็บอกตามท้านองที่พูดแก่พยาน และว่านางรุจีอยู่บ้านข้างอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ นายสว่างขอรูป เพราะไม่รู้จักตัว จำเลยว่าไม่มี ให้นายสว่างไปหาเอาเอง นายสว่างว่า นางรุจี อุทัยกร นักร้องใช่ไหม จำเลยว่าใช่ นายสว่างได้ถามถึงค่าจ้าง จำเลยว่าท่านกะมาพันหนึ่ง นายสว่างว่าถูกไป จำเลยว่าจะเอาเท่าไร นายสว่างว่าแล้วแต่จะกะให้ จำเลยว่าถ้ารับทำได้ก็จะเรียนถามคุณดูว่า จะเพิ่มให้อีกเท่าใด นายสว่างขอให้จำเลยพาไปดูบ้าน จำเลยนัดวันรุ่งขึ้น แล้วนายสว่างก็ลากลับ รุ่งขึ้นมาอีกตามนัด พยานได้เห็นจำเลยจูงจักรยานยนต์ออกไปพร้อมกับนายสว่าง จะไปไหนต่อไปพยานไม่ทราบ ต่อมาอีก ๔—๕ วัน นายสว่างมาหาจำเลย เห็นเอารูปนางรุจีมาให้จำเลยดูด้วย ในครั้งนี้จำเลยได้บอกนายสว่างว่า นายสว่างโชคดีท่านให้ถึงสองพันบาท และได้มอบบีนขั้น ๑ กระ

บอก กระสุน ๕ นัดให้แก่นายสว่างด้วย จำเลยได้ถามนายสว่างว่า จะลงมือทำการเมื่อไร นายสว่างว่า ต้องมาเช่าห้องอยู่ใกล้ ๆ ก่อนจึงจะสะดวก แล้วนายสว่างก็ลากลับอีก ๒—๓ วัน นายสว่างมาบอกจำเลยว่า นางรุจีย้ายที่อยู่เสียแล้ว จำเลยก็ให้นายสว่างช่วยสืบที่อยู่ใหม่ต่อไป นายสว่างได้บอกแก่พยานว่า ได้ย้ายมาเช่าห้องแถวอยู่ข้างอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ แล้วต่อจากนั้นก็ได้เห็นนายสว่างมาหาจำเลยอีกหลายครั้ง พยานเข้าไปนั่งคุยด้วยบ้าง ไม่ได้เข้าไปบ้าง บางครั้งนายสว่างว่ามาขอเงินจากจำเลยใช้ ต่อมานายสว่างหายหน้าไปสักครึ่งเดือนเศษ คุณหญิงเอิบแจะจำเลยบอกแก่พยานว่า นางรุจีไปอยู่ถนนหลานหลวงให้พยานไปตามนายสว่าง พยานได้ไปวานนายชำนาญให้ไปช่วยตามอีกต่อหนึ่ง ต่อมาอีก ๒—๓ วัน นายสว่างก็มาหาจำเลย พยานไม่ได้เข้าไปคุยด้วย จำเลยสั่งพยานให้เอาน้ำมันเบนซินให้นายสว่าง ๑๐ ลิตร พยานก็เอาเบนซินบันจุหิ้บมอบให้นายสว่างตามจำเลยสั่ง เมื่อนายสว่างกลับแล้ว จำเลยบอกว่าน้ำมันที่ให้นายสว่างไปนั้น เพื่อใช้เติมรถยนต์ในวันที่

จะไปทำการ ต่อมานายส่วางหายไปสัก ๑๐ วัน จำเดียก็ใช้ให้พยานไปตามอีก พยานไปกับนายชำนาญ แต่ไม่พบนายส่วาง พบแต่นางจันดมภรรยานายส่วางได้สั่งไว้ อีก ๒—๓ วันนายส่วางก็มาหาจำเดีย พอนายส่วางกลับแล้ว จำเดียบอกพยานว่า นายส่วางรับจะทำเร็ว ๆ นี้ รอให้ฝนตกหรือเดือนมืดเสียก่อน ต่อมาเว้นวันสองวันบ้าง ห้าหกวันบ้าง นายส่วางได้มาหาจำเดีย เรื่องเอาปืนกระบอกเก่ามาเปลี่ยนกระบอกใหม่ และเรื่องนางรุจีย้ายมาอยู่บ้านเดิมครั้งหลัง ๆ นี้ นายส่วางได้มากับนายแฉล้ม แต่นายแฉล้มนั่งคอยอยู่ร้านกาแฟหน้าบ้านจำเดีย พยานได้ออกไปนั่งคุยอยู่ด้วย ต่อมาอีก ๑๐ กว่าวัน นายส่วางมาบอกว่า ทำไม่ได้เสียแล้ว เพราะนายแฉล้ม นายดอยมาบอกให้ตำรวจคอยจับ จำเดียถามว่า ทำไมสองคนนั้นจึงรู้เรื่อง นายส่วางว่าเคยเล่าให้นายแฉล้มฟัง แล้วบอกแก่จำเดียต่อไปว่าต้องรอๆ ไปก่อน ต่อมาอีก ๓—๕ วัน คือวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๔๗๒ ตำรวจก็มาขอตัวพยานจากพลโทจรูญ ฯ ไปสอบสวน พยานได้เขียนหนังสือถึงอธิบดีกรมตำรวจ เล่าเรื่องนี้สาร-

ภาพผิดโดยละเอียด พยานกับจำเลยไม่มีสาเหตุอะไรกัน

นายสว่าง เจริญบุญเกิด ประจักษ์พยานอีกปากหนึ่ง เบิกความว่าประกอบคำนายยิ่ง ในข้อหาที่นายยิ่ง กับนายชำนาญได้ไปพูดจ้างให้ยิงคน แล้วนัดให้มาพบที่บ้านพลโทจรูญ ฯ พยานได้มาตามนัด ได้พบปะติดต่อกับจำเลยหลายครั้ง จำเลยได้พูดจ้างให้ยิงนางรุจิ โดยอธิบายถึงสาเหตุกำหนดค่าจ้าง ให้เงินค่าพาหนะ ให้ปืนและให้น้ำมันเบนซิน ตรงตามที่ปรากฏจากปากคำนายยิ่ง และปรากฏจากพยานปากนี้ต่อไปว่า จำเลยได้พาพยานไปชี้บ้านนางรุจิที่ข้างอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ โดยจำเลยขี่จักรยานยนตร์ไปรออยู่ก่อน พยานนั่งสามล้อไปพบกันที่นั่น จำเลยได้บอกพยานถึงวิธีจะเข้าบ้าน ให้ขึ้นทางต้นไม้ซึ่งขึ้นอยู่ติดกับรั้วข้างบ้าน แล้วพยานไปเที่ยวหารูปไปได้ที่ร้านนาย ค. เจ็กชวนรูปหนึ่ง แต่ไม่ชัด ต่อมาพยานได้ไปขอจากนายแฉล้ม คนถ่ายภาพยนตร์ที่ศาลาเฉลิมกรุง เป็นรูปที่ติดอยู่กับสมุดชุมนุมเพลง เมื่อได้รูปแล้วก็ได้นำไปให้จำเลยดู พยานได้ชวนนายแฉล้มไปเช่าห้องแถวอยู่ห่างบ้านนางรุจิซึ่งมีบ้านคนอื่นคั่นอยู่บ้านเดียว

และได้ขอยืมเครื่องเรือนมาจากนายแฉล้ม ต่อมาพยานได้ไปหาจำเลยอีกหลายครั้ง โดยไปขอเงินใช้บ้าง ไปบอกเรื่องการย้ายที่อยู่ของนางรุจีบ้าง เอาปี๊นกระบอกเก่าไปเปลี่ยนกระบอกใหม่บ้าง ไปขอน้ำมันเบนซินบ้าง และได้ถูกจำเลยเร่งให้ทำเร็ว ๆ ระหว่างนั้นพยานไปร่วมคิดกับนายแฉล้ม นายลอย และนายเจือ ไปฉ้อโกงกาแฟผู้มีชื่อที่ตรอกจันทร์ ตำรวจคอยจับตัว พยานจึงย้ายจากห้องแถวที่เช่าไว้ไปอาศัยอยู่ที่บ้านนายนากที่มักกะสัน ระหว่างนั้นตอนเย็น ๆ พยานได้เดินไปดูลาดเลาทางหลังบ้าน นางรุจีพร้อมด้วยนายแส่วง นายแฉล้มครั้งหนึ่ง และกับนายแส่วงอีกครั้งหนึ่ง แต่โอกาสไม่เหมาะเพราะคนพลุกพล่าน และมีตำรวจเดิน จึงเพียงแต่ผ่านไปนั่งเล่นที่ขอบบ่อสาวรีย์ ต่อมาพยานเกิดมีเรื่องขัดใจกันกับนายแฉล้ม นายลอย ในเรื่องที่พยานยืมนาฬิกาข้อมือไปจากนายแฉล้มแล้วทำหาย เป็นเหตุให้นายแฉล้มกับภริยาเขาทะเลาะกัน เมื่อมาเห็นนายแฉล้มกับนายลอยซุบซิบกัน พยานเข้าใจว่านินทาจึงได้ด่านายลอย ตอนหลังเห็นนายลอยไปยืนพูดกับตำรวจ เข้าใจว่า

นายดอยคงไปบอกให้ตำรวจจับ จึงหนีไปพักอยู่กับนายแสวงที่สะพานแม้นศรี ไปค้างอยู่ ๒—๓ คืน ถึงวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๔๘๖ นายร้อยตำรวจเอกสมานก็ไปจับพยาน ค้นในตัวได้จดหมายที่จะส่งไปถึงจำเลย แต่ยังไม่ทันส่ง ค้นได้กระดาษจดเลขหมายโทรศัพท์ พวกที่พยานติดต่อด้วย รวมทั้งโทรศัพท์บ้านพลโทจรูญ ฯ ซึ่งพยานว่าได้โทรศัพท์ไปหาจำเลยหลายครั้ง ส่วนปืนกระบอกแรก พยานว่าได้นำไปขายนายเมิน แต่นายเมินไม่ซื้อเพราะเก่ามาก ภายหลังเอามาคืนจำเลย ๆ จำเลยซื้อให้ใหม่ดีกว่ากระบอกเดิม พยานเอาไปขายนายเชื้อ บ้านอยู่บางช้างเสียในตอนที่รู้ตัวว่า นายดอยนายแฉล้มโกรธบอกให้ตำรวจจับ และน้ำมันเบนซินก็ได้เอาไปขายนายจำลองร้านไชยไทย และนายฉัตร์คนละ ๕ ลิตร์

นอกจากนี้โจทก์มีพยานประกอบอีกหลายปากคือ

นายแฉล้ม สินอากร มาเบิกความประกอบในข้อที่ได้ช่วยขอรูปนางรุจิจากนางสุวันนี้ให้แก่นายส่วาง ไปช่วยหาห้องเช่ากับนายส่วาง ได้ให้นายส่วางยืมเครื่องเรือนไปใช้

ที่ห้องเช่าข้างอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ช่วยสืบที่อยู่ของนาย
สงัด ซึ่งนางรุจีย้ายไปพักอยู่ด้วย และได้ไปกับนายส่วางที่
บ้านจำเลยหลายครั้ง แต่พยานพักคอยอยู่ที่ร้านขายกาแฟ
หน้าบ้าน นายส่วางจึงเล่าให้พังว่า คุณตาจ้างให้ยิงนางรุจี
คำว่าคุณตาพยานเข้าใจว่าเป็นจำเลย เพราะเคยได้ยินนาย
ยิงเรียกเหมือนกัน ต่อมาเมื่อพยานมีเรื่องฉ้อโกงกาแฟ ตำ-
รวจคอยตามจับตัว จึงได้หลบไปอาศัยอยู่ที่บ้านนายนาก
ตำบลมักกะสัน ได้เคยเห็นปืนที่นายส่วางเอามาทำความ
สะอาด ระหว่างพักอยู่บ้านนายนากนั้น เย็นวันหนึ่งนายส่วาง
ชวนไปเดินทางถนนรางน้ำ นายส่วางให้มีดพับสปริงแก่พยาน
ถือเล่มหนึ่ง เมื่อผ่านหลังบ้านนางรุจี นายส่วางได้ชี้บอก
วันนั้นโอกาสไม่เหมาะเลยไปนั่งเล่นที่ตานอนสาวรีย์ฯ แล้ว
กลับต่อมาพยานเกิดขัดใจกับนายส่วาง จึงมาพักบ้านภริยา
ที่หน้าสนามกีฬาแห่งชาติ แล้วนายนากมาห้ามไม่ให้ไปบ้าน
เขาอีก โดยกลัวจะเกิดเรื่องกับนายส่วาง ต่อมาวันที่ ๒๐
เมษายน ๒๔๗๖ นายร้อยตำรวจเอกสมานก็มาจับพยานไป
สอบสวนเรื่องกาแฟและเรื่องน

นายชำนาญ ฉันทวัฒน์ มาเบิกความประกอบในข้อที่นายยิ่งมาชวนไปเบี่นเพื่อนหานายส่วางที่สำเหร่ เรื่องที่จะจ้างให้นายส่วางไปยิง นายยิ่งว่าคุณนายท่านใช้ พยานเข้าใจว่าหมายถึงนายจ้างที่นายยิ่งรับจ้างอยู่ด้วย พยานได้ไปด้วย ต่อมานายส่วางได้นำรูปนางรุจิมาให้ดู ภายหลังพยานได้ถูกนายมิ่งมาวานให้ไปตามนายส่วางหลายครั้ง โดยนายยิ่งสั่งให้บอกนายส่วางว่า คุณตาที่บางซื่อให้ไปตาม

นายแสวง ตันเจริญ มาเบิกความว่าเมื่อนายส่วางนายแฉล้ม มาพักอยู่บ้านนายนากนั้น พยานได้ไปหาหลายครั้ง เย็นวันหนึ่งนายส่วาง นายแฉล้มชวนไปทางถนนรางน้ำแล้วเลยเข้าซอยถนนเล็กถึงบ้านเล็กหลังหนึ่ง นายส่วางได้บอกว่า เป็นบ้านที่เขาจะมาทำการและเวลาเข้าจะต้องปีนต้นไม้ข้างรั้ว ถ้าฝนไม่ตกก็ทำไม่ได้ เพราะมีคนพลุกพล่าน วันนั้นเลยไปนั่งทอนุสาวรีย์ ฯ ต่อมาอีก ๔—๕ วันพยานได้ไปกับนายส่วางอีกครั้งหนึ่ง แต่ไม่ได้ทำอะไรเช่นครั้งก่อน ต่อมา ๓—๔ วัน นายส่วางมาบอกว่า เขาเกิดโต้เถียงกับนายดอย เพราะนินทาเขา พออีก ๖—๗ วัน ตำรวจก็มาเชิญตัวไปที่

กองตำรวจสันติบาล จึงทราบว่านายสว่างถูกจับ

นายลอย ใสกระจ่างเบิกความว่า พยานหลบตำรวจเรื่องฉ้อโกงกาแฟ จึงซ่อนตัวอาศัยอยู่บ้านนายนาก ตำบลมักกะสัน นายแฉล้มได้เล่าถึงเรื่องนายสว่าง รับจ้างยิงคนที่ข้างอนุสาวรีย์ ฯ ต่อมานายแฉล้มมีเรื่องขัดใจกับนายสว่าง ครั้นเห็นพยานกับนายแฉล้มยืนพูดกับนายสว่าง เข้าใจว่านินทาเขา นายสว่างได้ด่าพยาน ๆ โกรธ จึงแอบไปบอกตำรวจให้จับนายสว่างฐานพกปืน เพราะตอนนั้นพยานยังเห็นนายสว่างยังมีปืนพกอยู่ แล้วพยานก็เลยไป รุ่งขึ้น ๖.๐๐ นาฬิกา พยานนั่งรถเมล์ขาวมาพบพลตำรวจจอน ๆ เรียกให้ลง แลบอกว่าสารวัตรต้องการตัว พยานว่าถ้าขึ้นไปจะถูกเก็บตัว เรื่องสำคัญก็จะไม่ได้พยานได้เล่าเรื่องนี้ให้ฟังแล้วเลยไปที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิด้วยกัน ขั้นแรกไปที่ร้านกาแฟข้างอนุสาวรีย์ ฯ พบข้าราชการพลเรือนชั้นโทคนหนึ่งได้ถามถึงว่า ใครอยู่บ้านหลังเขียว ข้าราชการผู้นั้นย้อนถามถึงว่ามีธุระอะไรพยานและพลตำรวจก็เล่าเรื่องที่มีคนคบคิดจะทำร้ายให้ฟัง ข้าราชการผู้นั้นแนะนำให้จดเลขบ้านไปสอบทาง

ทะเบียนท้องถิ่น หรือมิฉะนั้นให้ไปหาเขาที่กระทรวงมหาดไทย เขาจะช่วยพาไปหานายพันตำรวจโทโมรา แล้วพยานกับพลตำรวจอนก็เข้าไปในบ้านนางรุจี ได้บอกเรื่องให้นางแจ้งมารดานางรุจี แลตัวนางรุจีทราบ นางรุจีได้ขอให้จดชื่อไว้ พลตำรวจจอนก็จดให้ แล้วบอกว่าตนอยู่สถานีตำรวจยานนาวาแล้วกลับ พลตำรวจอนว่าจะปรึกษาสารวัตร แลนัดพบกับพยานวันนั้นเวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา พอถึงเวลามาตามนัดก็พบนายร้อยตำรวจเอกสมาน เลยถูกนำตัวไปสอบสวนเรื่องนี้

พลตำรวจจอน เชียวสังข์ เบิกความว่าพยานได้ไปพบนายลอยบนรถเมล์ จึงบอกให้ลงเพื่อพาตัวไปหาสารวัตรเรื่องฉ้อโกงกาแฟ แต่นายลอยเล่าเรื่องที่นายสว่างรับจ้างจะยิงคน จึงได้เลยไปกับนายลอย ได้ไปที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ได้พบข้าราชการพลเรือนชั้นโทที่ร้านกาแฟ ได้ไปบอกเรื่องแก่นายแจ้งนางรุจี แลได้จดชื่อไว้ให้ตรงตามปรากฏจากคำนายลอยแล้ว พยานได้นัดพบกับนายลอยอีกในตอน ๑๗.๐๐ นาฬิกา พอ ๑๖.๐๐ นาฬิกา นายร้อยตำรวจเอกสมานมา

ตามพยานไปยังกองตำรวจสันติบาล นายพันตำรวจโทจำนง สอบถามเรื่องนี้ พยานก็เล่าให้ฟัง แล้วนำนายร้อยตำรวจเอกสมานไปพบนายดอยตามเวลาที่นัดไว้ แลนำนายดอยมายังกองตำรวจสันติบาล

นางแจ้ง อุทัยกร แลนางรุจี อุทัยกรมาเบิกความต้องกันว่า พยานเป็นมารดาและบุตรอยู่บ้านเดียวกันที่ข้างอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๖ เวลา ๘.๐๐ นาฬิกา มีชาย ๒ คน ซึ่งพยานทราบภายหลังว่าเป็นนายดอย แลพลตำรวจจอนได้เข้ามาในบ้าน แลบอกเรื่องที่มีคนคิดทำร้าย พยานได้ขอให้จดชื่อ ตอนกลางวันที่ว่างคิดว่าจะทำอย่างไรดี ก็พอดีนายพันตำรวจโทจำนงมาหาถามถึงเรื่องนี้ พยานก็เล่าให้ฟังแลส่งกระดาษที่พลตำรวจจอนจดชื่อไว้ให้นั้นแก่เขาไป พยานเคยย้ายบ้านครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ ๑๐ มกราคมปีนี้ ย้ายไปพักอยู่ที่ถนนหลานหลวง โดยซ่อมบ้าน เมื่อซ่อมสัก ๒ เดือนเสร็จก็กลับมาอยู่ตามเดิม นางรุจีพยานว่าไม่เคยมีสาเหตุกับใคร ทำไมจึงมีคนปองร้ายก็ไม่ทราบ

นายเชต ปริวัฏภาษา ข้าราชการชั้นโทแห่งกรมสาธารณสุข พยานปากนี้เป็นผู้ทำนายดอยแดพลตำรวจเบิกความถึงว่า เป็นข้าราชการชั้นโท ซึ่งพบที่ร้านกาแฟข้างอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ได้มาเบิกความประกอบว่า เมื่อพยานทราบเรื่องจากนายดอยแดพล ตำรวจ จอน รู้สึก ว่า เป็น เรื่องสำคัญ จึงบันทึกสั้น ๆ เสนอไปให้นายพันตำรวจโมราทราบตามเอกสารที่ศาลหมายเลข ๕

นางสุวันนี เชาว์กุล มาเบิกความประกอบในข้อที่นายแฉล้มมาขอรูปนางรุจี ที่ติดในสมุดชุมนุมเพลงของพยานไปให้แก่นายส่วาง แฉนายแฉล้มได้ให้นายส่วางยืมเครื่องเรือนไปใช้ที่ห้องเช่าข้างอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ

นางจิมลม เจริญบุญเกิด ภริยานายส่วางมาเบิกความในข้อที่นายยิ่งนายชำนาญได้ไปหานายส่วางที่สำเหร่ แฉเคยมาตามนายส่วางให้ไปที่บางซื่อ

นางหวิว สุบีนานนท์ มาเบิกความประกอบในข้อที่นายส่วางได้ไปเช่าห้องที่ข้างอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ซึ่งสามีของพยานเป็นผู้ดูแล

นายเมิน สัจวุฒิ เบิกความประกอบในข้อที่นายสว่างได้เคยนำปืนพกไม่มีทะเบียนไปบอกขาย แต่พยานไม่เอาเพราะเห็นว่าเก่ามาก

นายจำลอง กิ่งศักดิ์ พยานปากนี้เป็นผู้ที่ได้รับฝากน้ำมันเบนซินไว้จากนายสว่าง ๑๐ ลิตร บรรจุไว้ในปี๊บ พยานได้ขอซื้อไว้ ๕ ลิตร ที่เหลืออีก ๕ ลิตร นายสว่างเอากลับไปแล้วนำปี๊บเปล่ามาฝากไว้ จนตำรวจไปสอบสวนแล้วนำปี๊บนั้นมาเป็นของกลาง

นายพันตำรวจโทจำนง จำนงรักษา ผู้สอบสวนเรื่องนี้เบิกความว่า เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๘๖ เวลา ๑๓.๐๐ นาฬิกา อธิบดีกรมตำรวจสั่งให้พยานไปสอบถามนางรุจีเรื่องที่มีข่าวว่า มีคนลอบทำร้ายพยานได้ไปสอบถาม นางรุจีเล่าให้ฟังตามที่นายดอย แดพลตำรวจจอนบอก แต่ได้ส่งกระดาษจดชื่อผู้บอกไว้ด้วย พยานจึงไปสอบถามที่สถานตำรวจยานนาวาก็ได้ความว่า มีพลตำรวจจอนอยู่สถานีนั้นจริง แต่ขณะนั้นไม่อยู่จึงไปตามเมื่อได้ตัวมาสอบสวนแล้ว ก็สั่งให้นายร้อยตำรวจเอกสมานไปตามตัวนายดอย นายแฉล้ม นายแสวง

นายสว่าง แถซอตัวนายยิ่งจากพลโทจรูญ ฯ มาทำการสอบสวนเรื่องนี้

นายร้อยตำรวจเอกสมาน ธูปคุปต์ มาเบิกความประกอบคำนายพันตำรวจโทจำนงว่าพยานเป็นผู้ไปตามพลตำรวจจอน แถติดตามพยานคนอื่นตามที่นายพันตำรวจโทจำนงสั่ง

ส่วนเอกสาร แถวัตถุพยานที่ตำรวจอ้างมาส่งศาลคือ

๑. หนังสือของนายยิ่ง แก้วส่งศรี ถึงอธิบดีกรมตำรวจลงวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๔๘๖ ๒ ฉบับ เล่าเรื่องสารภาพผิดของตนในเรื่องนี้โดยละเอียด

๒. จดหมายของนายสว่างถึงจำเลย ซึ่งค้นได้ที่ตัวนายสว่างขณะถูกจับ ก่อนส่งไปให้จำเลย เป็นเรื่องขอเงินแถขอพบท่านผู้ใหญ่

๓. กระดาษเลขโทรศัพท์ ที่ได้จากนายสว่าง มีเลขหมายหลายแห่ง ซึ่งนายสว่างทำการติดต่อ รวมทั้งเลขเครื่องโทรศัพท์ที่บ้านนายพลโทจรูญ ฯ ด้วย

๔. แผนที่สังเขปบริเวณอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ แสดงถึงที่บ้านนางรุจี ถนนแสสถานที่ใกล้เคียง

๕ กระดาษจดชื่อพลตำรวจจอนกับนายลอย ที่พลตำรวจจอนเขียนมอบให้นางรุจีไว้

๖. บันทึกที่นายเชต ส่งไปให้นายพันตำรวจโทโมราๆ เสนออธิบดีกรมตำรวจ ๆ สั่งให้นายพันตำรวจโทจำนงสอบสวน

๗. สำนวนชั้นสอบสวนซึ่งนายเจือ นายสว่าง นายแฉล้ม แลนายลอยต้องหาเรื่องฉ้อโกงกาแฟ

๘. สมุดชุมนุมเพลงที่มีรูปนางรุจี กับเล่มที่นายแฉล้มตัดรูปออกให้นายสว่าง

๙. มีดพับสปริง เล่มที่นายแฉล้มเบิกความถึงว่า นายสว่างส่งให้ในตอนเดินไปหลังบ้านนางรุจีด้วยกัน

ฝ่ายจำเลยอ้างตนเป็นพยาน เบิกความยืนยันตามคำให้การของตนในชั้นต่อสู้คดี แลเบิกความต่อไปว่า ได้เคยพบนายสว่างครั้งหนึ่งเมื่อปลายเดือนมกราคม หรือต้นเดือนกุมภาพันธ์นี้ โดยเขามานั่งคุยกับนายยิ่งที่เรือนจำเลย นาย

ยิ่งบอกว่า นายสว่างนำเรื่องที่มีผู้คิดร้ายต่อรัฐบาลมาบอก แล้วว่าเขาได้เรียนต่อท่านรัฐมนตรีแล้ว แต่ท่านรัฐมนตรีให้นำหลักฐานมา เขาจึงยังรอใบปลิวที่กำลังพิมพ์อยู่ แล้วจำเลยก็ขอตัวไป ไปรับประทานอาหาร ต่อมาไม่ได้พบอีกเลย จนจำเลยถูกจับ จึงมาเห็นตัวนายสว่างที่กองตำรวจสันติบาล จำเลยกับนายยิ่งไม่มีสาเหตุโกรธเคืองอะไรกัน แต่ได้ทราบจากนายด้วนว่า นายยิ่งเคยพูดอาฆาตจำเลย จึงเข้าใจว่านายยิ่งคงโกรธ เนื่องจากจำเลยคอยระวังตรวจตรามิให้นายยิ่งลักน้ำมันของท่านรัฐมนตรี

จำเลยได้อ้างพยานมาอีก ๔ ปากคือ

๑. พลโทจรูญ รัตนกุล เสรี เริงฤทธิ์ เบิกความว่า เมื่อราววันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ บ่าย นายยงคนรถบอกว่า นายสว่างเพื่อนเขาได้บอก มีคนพิมพ์ใบปลิวกล่าวร้ายรัฐบาล พยานให้นายยิ่งนำหลักฐานมาก่อนจึงจะจัดการต่อไป แต่แล้วก็เงียบหายไป เรื่องที่กล่าวหากันในคดีนี้พยานไม่เชื่อ เพราะจำเลยเป็นคนเรียบร้อย เป็นที่ไว้วางใจของพยาน ฯ เข้าใจว่า คงมีใครปลุกปั้นนายสว่างขึ้น

๒. คุณหญิงเอิบ เสริเริงฤทธิ์ มาเบิกความว่า พยานไม่เคยปรารภเรื่องอะไรกับนายยิ่งคนรถ พยานได้ข่าวว่าท่านนายก ฯ เกี่ยวข้องกับผู้หญิง แต่จะเป็นใครพยานไม่ทราบ พยานได้ยินชื่อในรุจิในฐานะเป็นนักร้องเท่านั้น

๓. นางยิ่ง ชุมแสง ณ อยุธยา ภริยาจำเลยมาเบิกความว่า ไม่เคยเห็นนายส่วางมาหาจำเลย แต่ไม่เคยเห็นจำเลยมีบันเทิง

๔. นายถ้วน ไชยข่าวเบิกความว่าพยานอยู่บ้านเดียวกับจำเลย นายยิ่งเคยถูกจำเลยดุตักเตือนว่ากล่าวอยู่เสมอในเรื่องเกี่ยวกับการใช้สิ่งของในบ้าน แต่การใช้น้ำมันรถเปลือง นายยิ่งโกรธเคยพูดอาฆาตว่า ถึงทีเขาบ้างจะทำให้เจ็บ พยานไม่ได้บอกแก่จำเลยเป็นแต่บอกแก่นางยิ่งภรรยาจำเลย

นอกจากนี้จำเลยยังได้ขออ้าง พันโทหญิงละเอียด พิบูลสงครามอีกปากหนึ่ง แต่ศาลเห็นว่า พยานโจทก์ก็ได้เบิกความพาดพิงถึงในลักษณะที่ได้รับคำบอกเล่ามาอีกทอดหนึ่ง หากพยานจะเบิกความสมตามจำเลยอ้าง ก็หาเป็น

ประโยชน์แก่คดีจำเลยไม่ ศาลจึงสั่งให้งดเสีย

ศาลนี้ได้พิเคราะห์พยานหลักฐานทั้งสองฝ่ายตามที่กล่าวข้างต้นโดยละเอียดตลอดแล้วเห็นว่าในข้อเท็จจริงที่ว่า ได้มีการคบคิดกันปองร้ายจะฆ่านางรุจิจริงหรือไม่นั้น ทางพิจารณาเป็นอันฟังได้สนิทว่า ได้มีการสมคบกันจริง แต่นายสว่างพยานโจทก์จะเป็นผู้ลงมือทำร้าย โจทก์มีพยานประกอบมากหลายเช่นมาเช่าห้องอยู่ใกล้ ๆ เดินไปดูลาดเลาทางเข้าทางหนี แต่มีปืนที่จะใช้ยิง ทั้งจำเลยก็ได้พยายามนำสืบหักล้างความข้อนี้ ส่วนปัญหาสำคัญต่อไปที่ว่า จำเลยเป็นผู้ร่วมคบคิด เป็นผู้จ้างนายสว่างตามที่ประจักษ์พยานโจทก์ยืนยันหรือไม่นั้น ก็เห็นว่าจริงอยู่ ประจักษ์พยานโจทก์ทั้งสองปากนี้เป็นผู้ร่วมกระทำผิดด้วยแต่โจทก์กันไว้เป็นพยาน ซึ่งตามปกติถ้าพยานเป็นแต่ยืนยันเอาลอย ๆ โดยปราศจากพยานหลักฐานประกอบก็ย่อมมีน้ำหนักน้อย แต่ในคดีนี้โจทก์มีพยานประกอบ คือ นายแฉล้มที่ได้มากับนายสว่าง แม้นายแฉล้มจะคอยอยู่เพียงหน้าบ้าน แต่ก็ไม่ปรากฏว่าในบ้านนั้นมีคนอื่นอีกที่นายสว่างรู้จัก นอกจากนายยิ่งอีกคนเดียว

ก็ได้ออกมานั่งคุยกับนายแฉล้มที่หน้าบ้าน จึงเป็นข้อที่แสดงว่า นายส่วางต้องได้มาพบปะคิดต่อกับจำเลยจริง และพบปะกันหลายครั้ง ไม่ใช่ครั้งเดียวตามที่จำเลยรับในชั้นอ้างตนเองเป็นพยาน และเมื่อได้ไคร่ครวญถึงพยานอื่น ๆ เช่นข้อที่นายส่วางได้น้ำมัน ปีนพก และเงินไปใช้สอยเหล่านี้เป็นต้น ประกอบด้วยแล้ว ก็ทำให้ประจักษ์พยานโจทก์มีน้ำหนักอันควรเชื่อฟังได้ และคดีไม่ปรากฏเหตุอันจะน้อมนำทำให้ระแวงว่าพยานจะแกล้งปรักปรำใส่ร้ายจำเลยแต่ประการใดเลย จำเลยนำสืบพยานให้เห็นว่า นายยิ่งแกล้งปรักปรำเพราะความอาฆาต ข้อนี้เมื่อพิเคราะห์ถึงสาเหตุ ตัวจำเลยเองชั้นแรกก็ว่าไม่มีอะไรกัน แต่เมื่อทราบจากนายด้วนก็เข้าใจเอาว่านายยิ่งโกรธ เพราะพยานคอยดูแลไม่ให้นายยิ่งโกงน้ำมัน แต่ก็ไม่ปรากฏว่านายยิ่งได้เคยโกงน้ำมัน จึงดูเป็นเหตุที่เลื่อนลอย แม้ตามคำนายด้วนพยานจำเลย ซึ่งเบิกความเกินกว่าคำของจำเลยเองว่า จำเลยดุว่ากล่าวนายยิ่งเสมอ นายยิ่งจึงโกรธอาฆาตนั้น หากฟังว่าจำเลยได้ดุว่ากล่าวจริง ก็ดูไม่ใช่เรื่องสำคัญ ถึงแก่จะคิดมุ่งร้ายใส่ความกันใหญ่โตถึงเพียงนี้ และ

หากนายยิ่งจะโกรธมากถึง แก่คิดร้าย ให้จำเลย ต้อง รับโทษ อาญา ก็ไฉนจะต้องตั้งรูปเรื่องอันไม่เป็นมงคลให้พาดพิงไปถึงท่านผู้ใหญ่อันเป็นที่เคารพนับถือ และไม่มีสาเหตุอะไร แก่ตน ให้พลอยมัวหมองไปด้วยเล่า ข้อที่พลโทจรูญฯ ระแวงว่าจะมีใครปลุกปั่นนายสว่างในเรื่องนี้ขึ้นนั้น ก็ได้พิเคราะห์แล้ว ก็ไม่ปรากฏเงื่อนเงาอะไรที่จะชวนให้ระแวงไปในทำนองนั้นเลย ข้อที่นายยิ่งได้นำเรื่องการเมืองมาเสนอแก่พยานด้วยนั้น ก็เห็นว่านายยิ่งก็เปิดความรับในข้อนี้ และไม่เป็นการผิดวิสัยอย่างไร ที่นายยิ่งกับนายสว่างจะได้คิดต่อในเรื่องการเมืองนั้นด้วยที่พยานผู้มีเกียรติปากนี้ไม่เชื่อว่า จำเลยจะได้กระทำผิดก็เป็นแต่เพียงความเห็นความเข้าใจ ของพยานที่มีต่อจำเลยประการใด จึงไม่พอจะหักล้างคำพยานโจทก์ได้ ส่วนคุณหญิงเอิบนั้นก็เห็นว่าเป็นของธรรมดา ที่พยานจะต้องปฏิเสธคำนายยิ่งพยานโจทก์ เพื่อมิให้มีมลทินแก่ตนคำพยานจำเลยปากนี้ จึงยังไม่มีน้ำหนักพอจะหักล้างคำพยานโจทก์ได้ คำนางยิ่งภริยาจำเลยอีกปากหนึ่งนั้น ก็เห็นว่าพยานมีหน้าที่อยู่บนตึกของคุณหญิงเอิบตลอดวัน ถึงมาเรือนของพยานชั่ว

อาบน้ำกับนอนเท่านั้น การที่ไม่พบนายสว่างมาหาจำเลย จะให้เข้าใจว่านายสว่างมาหาจำเลยนั้นหาได้ไม่ เพราะครั้งที่จำเลยรับว่านายสว่างมา พยานก็ไม่เห็นเหมือนกัน

สรุปเรื่อง ศาลนี้เห็นว่า พยานจำเลยยังไม่มีน้ำหนักพอจะฟังมาหักล้างคำพยานหลักฐานโจทก์ได้ แลเชื่อว่าจำเลยได้เป็นผู้คิดต่อว่าจ้างให้นายสว่าง เจริญบุญเกิด ยิงนางรุจี อุทัยกร จริง ส่วนสาเหตุแห่งการคิดทำร้ายก็ได้ความตามคำพยานโจทก์ว่า เนื่องจากนางรุจีมาเป็นภริยาลับของท่านนายก ฯ แต่จำเลยจะทำเพื่อใครหรือใครเป็นต้นคิดเหนือจำเลยขึ้นไปนั้น เป็นเรื่องพาดพิงถึงผู้อื่นเป็นคนนอกสำนวน ซึ่งมิได้กล่าวหา ไม่ใช่ประเด็นแห่งคดีนี้ จึงไม่วินิจฉัยถึง

อาศัยเหตุนี้ จึงพร้อมกันพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๑๗๕ แต่ตามรูปเรื่องจำเลยเป็นปลายเหตุ ได้กระทำไปในฐานะเป็นผู้รับใช้อีกต่อหนึ่ง จึงให้จำคุกจำเลยเพียง ๑ ปี

ท่านที่รัก! ข้อความดังกล่าวข้างบนนี้ คือคำพิพากษาของศาลทหารบก ในคดีจ้างยิงรุจี อุทัยกร

ซึ่งเพิ่งนำเปิดเผยสู่ประชาชนทราบทั่วกันได้ ภายหลังที่จอมพล ป. พิบูลสงครามสูญอำนาจครั้งที่แล้ว

คดีแตะข่าวนี้ ได้เคยโจษจรรย์กันแพร่หลาย ทำนองกระซิบกระซาบกันในครั้งกระนั้น ถึงการลอบสังหารรุจี อุทัยกร แต่ในไม่ช้าข่าวนี้ก็หายสาบสูญไป เพราะยุคที่เสรีภาพอยู่ใต้ดาบปลายปืน การนิ่งเสียย่อมดีกว่าประการอื่นใดทั้งสิ้น

และในการพิจารณาคดีเรื่องนี้ทางศาลก็ได้พิจารณาลับส่วนหม่อมราชวงศ์แฉล้ม ชุมแสง ซึ่งต้องคำพิพากษาของศาลนั้น แทนที่จะถูกจำขังอยู่ในเรือนจำในพระนคร กลับถูกย้ายไปคุมขังในต่างจังหวัด ทั้งนี้เจตนาของทางการในสมัยนั้น คงประสงค์มิให้คดีเรื่องนี้ออกสู่ความสนใจของประชาชน

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างจอมพล ป พิบูลสงครามกับรุจี อุทัยกร ดังที่เสนอมานี้ ได้เริ่มอุบัติขึ้นในขณะที่สงครามมหาเอเชียบูรพากำลังดำเนินอยู่อย่างดุเดือด ขณะนั้นจอมพล ป. กำลังได้รับการยกย่องให้เป็นท่านผู้นำ และ

ระยะนั้นนับเป็นวาระที่จอมพล ป. มีอำนาจวาสนาเฟื่องที่สุดในชีวิต

ส่วนรุจีผู้มีข่าวสัมพันธ์อันแน่นสนิทกับจอมพลป.ขณะนั้นก็มีชื่อเสียงโด่งดังติดอยู่ตามริมฝีปากของประชาชน ในฐานะศิลปินนักร้องผู้มีเสียงแบบน้ำเซาะแก่งหิน สังกัดอยู่ในวงดนตรีของกรมโฆษณา หรือกรมประชาสัมพันธ์ใน ขณะนี้รุจีเป็นนักร้องชั้นแนวหน้าของวงดนตรีแห่งนี้ร่วมกับมัณฑนา โมรากุล และด้วนควันธรรมนักร้องชายซึ่งเคยเป็นมิตรสนิทกับรุจี

และโดยที่นักร้องคณะนี้ สังกัดอยู่ในหน่วยราชการฉะนั้นทุกครั้งที่มีงานเลี้ยง รับรองแขกเหรือที่ทำเนียบ รัฐบาล วงดนตรีกรมโฆษณาการก็มักจะไปบรรเลงให้ความครึกครื้นอยู่ตลอดเวลา และจากการไปปรากฏกายเป็นนิจสินนี่เองรุจี อุทัยกร ผู้มีเสียงและความงามนับเป็นหนึ่งในขณะนั้นจึงเป็นที่โปรดปรานของจอมพล ป. ยิ่งนัก และเกือบไม่มีปัญหาอะไรเลย เมื่อขณะนั้นใคร ๆ ก็รู้ว่า จอมพล ป. มีอำนาจวาสนาสูงส่งเพียงไร ไม่ว่าท่านจะชี้ไม้เป็นนกคน

ก็ต้องเห็นตาม ดังนั้นรุจี อุทัยกรซึ่งเป็นคนเด็ก ๆ จึงไม่อาจจะตัดไมตรีสัมพันธ์ที่จอมพล ป. มีต่อเธอได้

นับแต่นั้นมาความสัมพันธ์ระหว่างศิลปินนักร้องกับท่านผู้นำ ก็ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จนกระทั่งได้เกิดกรณีมีการถอบฆ่ากันขึ้นดังได้กล่าวมาแล้ว จึงทำให้มิตรไมตรีอันแน่นสนิทของคนทั้งสองต้องจืดจางลง และในที่สุดรุจีอุทัยกร ก็แยกทางเดินไปตามวิถีชีวิตที่เธอปรารถนาและมีอิสระแก่ตนเอง จนตราบปัจจุบัน

เมื่อท่านได้ทราบความสัมพันธ์ ซึ่งมีอยู่ต่อกันระหว่างท่านจอมพล กับรุจี อุทัยกรนักร้องเสียงทองแล้ว คราวนี้จะขอนำท่านไปพบกับท่านผู้หญิงละเอียดพิบูลสงครามว่าท่านผู้หญิงได้มีความรู้สึกประการใดต่อเรื่องของรุจี กับท่านจอมพล และกรณีนี้ผู้เขียนจะขอนำคำสัมภาษณ์ท่านผู้หญิงครั้งจอมพลสิ้นอำนาจคราวที่แล้ว

ตอนหนึ่ง ท่านผู้หญิงได้เผยชีวิตส่วนตัวของท่านจอมพลว่า

"ผู้ชายเราทุกคน อย่าว่าแต่ท่านจอมพลเลยค่ะ พวกคุณ ๆ ก็เถอะ ต้องชอบเที่ยวเตร่เฮฮา ในเมื่อมีโอกาสด้วยกันทั้งนั้น เรื่องอย่างนี้เป็นเรื่องธรรมดา ซึ่งครอบครัวอื่น ๆ ก็มักหลีกเลี่ยงไม่พ้น แต่ว่าบางทีเราก็ไม่ไปรู้เขาได้ และยิ่งจอมพลเป็นถึงนายก ฯ มีความสะดวกสบายทั้งนั้น จอมพลจึงเที่ยวกลางคืนแทบทุกคืน ไปเป็นฝูง ๆ ทีเดียว เวลาประชุมรัฐมนตรีก็เหมือนพวกหนุ่ม ๆ ไปพบกันแหละค่ะ เล่าเรื่องไปเที่ยวสนุกมาเล่าสู่กันฟัง คนโน้นเรื่องอย่างนั้น คนนั้นเรื่องอย่างโน้น รวมความแล้วเป็นเรื่องของความซุกซนมาทั้งนั้น"

"ดิฉันรู้เรื่องเด็กรุ่จิเหมือนคนอื่น ๆ รู้ แต่ดิฉันไม่รู้สึกอย่างไรเลย ไม่เคยไต่ถามจอมพลถึงเรื่องนี้เลย แม้จนบัดนี้ ความรักของดิฉันมีกับจอมพลมากจนส่งสารและเห็นใจไปเสียทุกอย่าง ถ้าดิฉันไปพบแม่รุ่จิในขณะนั้นนะคะ สมมุติในร้านขายผ้า ดิฉันจะบอกกับแกว่า แม่รุ่จิใช้แพรอย่างนี้นะ สีนี้นะ เป็นสีที่จอมพลชอบ แล้วดิฉันจะซื้อให้

เสมอด้วย ถ้าพบในร้านขายทอง ดิฉันจะบอกว่า ควรใช้แหวนเพชรอย่างนี้ สร้อยอย่างนี้ น้ำหอมอย่างนี้ เพื่อแกจะได้ทำให้จอมพลมีความสบาย”

เมื่อท่านผู้หญิงได้ยืนยัน ความรู้สึกที่มีต่อรุจี ดังกล่าวแล้ว ต่อข้อถามของท่านนักหนังสือพิมพ์ผู้นั้น เมื่อชักถึงกรณีที่เกิดข่าวแพร่สพัดไป เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างท่านจอมพลกับรุจีว่า จะไม่เป็นการเสียหายหรือ ? ท่านผู้หญิงตอบว่า

“ดิฉันคิดว่า เรื่องอย่างนั้นเป็นเรื่องอย่างคุณ ดิฉันกับจอมพลอยู่กินกันไม่ใช่วัน ๆ จึงไม่รู้สึกว่า ควรจะมีความสำคัญอย่างไร”

ต่อข้อถามที่ว่า ท่านผู้หญิงมีความรังเกียจแคะหึงษ์หวงรุจี อุทัยกรบ้างหรือไม่ ท่านผู้หญิงตอบยืนยันอย่างใจจริงว่า

“ไม่เคยข้องใจในใจเลย รุจีแกเป็นเด็กเป็นข้าราชการผู้น้อยอย่างนั้น เมื่อเหตุการณ์บังเอิญ

ให้มีโอกาส แกก็ต้องสนองไปด้วยความศรัทธา ถึงเป็นคุณก็เถอะค่ะ นายกรัฐมนตรีเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยใครจะไปข้องแวะ ยิงคนที่ไม่มีอะไรยึดเหนี่ยวด้วยซา กยอมหวังเหนอนาคตและความสะดวกสบายไว้ก่อน ดิฉันไม่เคยหึงษ์หวงแกเลย แต่แกไม่พยายามมาพบดิฉันดอกนะคะ ดูเหมือนแกจะอยู่ตามเรื่องตามราวของแก เราก็อยู่ตามเรื่องของเรา.

บทที่ ๑๑

สันรัศมี

แต่ก่อนที่ผู้เขียนจะนำท่าน ผู้อ่านไปพบกับ ชีวิต รักราย ต่อไปของจอมพล ป. พิบูลสงครามนายกรัฐมนตรี ผู้ครอบครองตำแหน่งยืนยาว ที่สุดใน ประวัติ ประชาธิปไตยที่ ผ่านมา ผู้เขียนใคร่จะวกไปกล่าวถึงเหตุการณ์ทางด้านการเมือง ตอน จอมพลสิ้นอำนาจครั้งแรกสักเล็กน้อย เพื่อให้การเล่าถึง ชีวิตรักของจอมพล คนแรก ของ ประชาธิปไตยได้ เป็นไปโดย สมบูรณ์และสอดคล้อง

จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๔๘๑ สืบต่อจาก พ.อ. พระยาพหลพลพยุหเสนา และในการรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคราวนั้น จอมพลยังมียศทางทหารเพียงนายพันเอก และใช้บรรดาศักดิ์หลวงพิบูลสงครามอยู่ จอมพลได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมาด้วยดีจนกระทั่ง.....

ในวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๘๗ พ้าแห่งอำนาจของจอมพล ป. ก็อับเฉามืดมน์ เมื่อคณะผู้สำเร็จราชการได้รับใบลาออก ของคณะรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม จอมพลลาออก.....รัฐบาลยื่นใบลา.....เสียงซุบซิบกันในวงภายใน ก็ออฉาวขึ้นทันตะน้อย แต่การลาออกของจอมพล มิใช่เกิดขึ้นโดยความสมัครใจอันแท้จริง หรือเกิดเบื่อหน่ายในราชกิจราชการ หากคณะรัฐบาลจำต้องยื่นใบลาก็เพราะการพ่ายแพ้คะแนนเสียงในสภา อย่างยับเยินนั่นเองเป็นเหตุใหญ่ ที่บังคับให้จอมพลต้องทิ้งอำนาจ

ในตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น เหมือนไฟลามป่า แผ่นดินไทยโจษจรรย์กันด้วยเรื่องจอมพลลาออก.....หนังสือพิมพ์ลงข่าวกันเกรียวกราว ญี่ปุ่นสะอึก.....ประชาชนชาวไทยแซ่ซร้องด้วยความยินดีปรีดา.....นิมิตรใหม่อันแจ่มใสกำลังจะเริ่มขึ้นแล้ว ภายใต้พ้าแห่งอำนาจ ทุกบ้านทุกเรือนหันหน้ากันจับกลุ่มสนทนาด้วยใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส หัวใจผุดผ่องด้วยเรื่องจอมพลสิ้นอำนาจ

อา! บรรยากาศวันนั้นช่างแจ่มใสกระไรเลย มันเป็น

3 พ.ค. 2525

ชีวิตรักของจอมพล ป.

เรื่องที่ช่วยไม่ได้ ที่จะบังคับให้ราษฎรไทยเศร้าหมองสลดใจ ต่อการจากไปของคณะพิบูลสงวัสดิ์.....๔—๕ ปี ที่แล้วมา สำหรับการกดขี่บังคับ.....การปกครองที่ใช้พระเดชพระคุณ .....ราษฎรไทยกำลังระอาเอือมวัฒนธรรมแผนใหม่.....การสวมหมวก เบื่อมาลาพาไทยไปสู่มหาอำนาจ.....เบื่อการกินหมูวันละตัว.....เบื่อก๋วยเตี๋ยว.....เกลียดตราไก่.....รำคาญการยืนเคารพภาพท่านผู้นำในโรงมหรสพ.....และเบื่ออะไรอีกหลายร้อยจิปาถะ

ระหว่างที่ความปราโมทย์ กำลังเบื่น ของประชาชน อยู่นั้น เหตุการณ์ภายในหาได้คลี่คลายลงไม่ กลับจะกลายเป็นสิ่งเครียดยิ่งขึ้น เพราะการลาออกของจอมพลดูเหมือนเริ่มจะปรากฏว่าเวอุบัติซ้อน เช่นการลาออกครั้งแรกแล้วปฏิเสธอีกครั้งหนึ่ง

วันที่ ๒๗ กรกฎาคม เวลา ๑๕.๐๐ น. สภาผู้แทนเปิดการประชุมด่วน แจ้งข่าวการลาออกของคณะรัฐบาล และเมื่อสมาชิกพากันรับทราบด้วยความยินดีแล้ว สภาก็ขอ

ทราบมติของผู้แทนเป็นการภายในว่า บุคคลใดจะเหมาะกับการเข้าเป็นนายกรัฐมนตรีแทนเสียงสมาชิกส่วนมากต้องการพระยาพหลพลพยุหเสนา

แต่การทาบทามและขอร้องพระยาพหล ฯ เป็นอันล้มเหลว ด้วยการปฏิเสธอ้างสุขภาพทรุดโทรม ไม่อาจจะรับตำแหน่งสืบแทนได้ เจ้าคุณพหล ฯ เป็นคนซื่อและเกรงใจคนเกินไป เมื่อแลเห็นว่า เก๋งนายก ฯ ตัวนั้น เจ้าของเก๋งเขายังปรารถนาอยู่ จึงไม่มีอะไรดีกว่าปล่อยให้เขานั่งต่อไปแทนจะยอแย่งให้หมองใจ แต่ความหวังของพระยาพหล ฯ ที่จะเห็นจอมพลกลับมาสู่อำนาจอีกครั้งหนึ่ง เป็นอันอันตรธาน เมื่อการประชุมสภา ฯ ในวันที่ ๒๙ ได้เปิดขึ้นเพื่อเลือกเฟ้นตัวนายกรัฐมนตรีต่อไป สมาชิกทั้ง ๒ ประเภทได้ลงคะแนนเสียงส่วนมากเลือกนายควง อภัยวงศ์เป็นนายก ฯ ดังนั้นความหวังการคืนอำนาจของจอมพล จึงพินาศลง

แต่ขณะนั้นเอง ฟ้าเมืองไทยก็มืดปั้นป่วนด้วยมรสุม พระสยามเทวาธิราชทรงสะดุ้งสะเทือนเมื่อข่าวดือ กองทัพพายัพและกองพลที่ ๒ จะยกพลเข้ายึดกรุงเทพ ฯ เพื่อช่วง

ชิงอำนาจกลับคืนมาสู่คราจอมพลอีกครั้งหนึ่ง ประธานคณะผู้สำเร็จ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทรงปรารถนาจะลาออก ถ้าจอมพลไม่ได้เป็นนายกรัฐมนตรี

และการณ์ก็เป็นไปตามนั้น พระองค์เจ้าอาทิตย์ ฯ ทรงยื่นใบลาออกจากประธานคณะผู้สำเร็จ ฯ เมื่อปรากฏว่าผู้ได้เป็นนายกรัฐมนตรีคือ นายควง ฯ ระหว่างนี้จอมพลผู้เป็นข่าว ก็รีบรุดเข้าสู่โคกกระเทียม จังหวัดลพบุรี อันเป็นที่ตั้งกองทหาร ซึ่งจอมพลมีอิทธิพลที่สุด พร้อมด้วยสาวกคนสนิทอีก ๒—๓ คน

รัฐบาลชุดใหม่ อันมีนายควง อภัยวงศ์ต้องนั่งบริหารงานอยู่บนเก้าอี้ด้วยความรุ่มร้อน เพราะไหนจะต้องระวังตัวแจ ต่อดาบซามูไรซึ่งเข้ามามีอำนาจในแผ่นดิน จะต้องสะดุ้งต่อข่าวจากค่ายของจอมพล ผู้ยังไม่ถอดคราบเสือ

หลวงอดุลย์เดชจรัส อธิบดีตำรวจในครั้งนั้น ผู้เป็นม้ามืดอยู่ตลอดสมัย หายใจไม่ทั่วท้อง เมื่อรายงานข่าวจากสายลับบอกเข้ามาว่า ทางโคกกระเทียมกำลังมีการเคลื่อน

ไหวกันอย่างคึกคัก เหล่าสาวกสอพลอผู้มองจอมพลเบื้น เทวดา กำลังยุยงส่งเสริมอยู่ตลอดเวลา

โคกกระเทียม แหล่งบัญชาการของจอมพล ผู้ยังเสี้ยดายเก้าอี้ เปิดการประชุมติด ๆ กัน บรรดานายพล นายพัน ถูกเรียกเข้าไปปรึกษา.....กองพันทหารต่าง ๆ เตรียมชุดสนามเพลาะ.....การเคลื่อนไหวกำลังดำเนินการไปในทางส่อพิรุธ.....

นี่คือ ข่าวลือที่สายลับรายงานเข้าสู่กรุงเทพ ฯ อนิจจา จอมพล จะยกพลเข้าบุกกรุงเทพ ฯ เพื่อหวังอำนาจอีกเช่นนั้นหรือ หลวงอดุล ฯ ผู้เด็ดขาดในหน้าที่ นั่งคิดตรองความเปลี่ยนแปรของมิตรอย่างคลางแคลง แต่ก่อนที่จะให้ความจริงอุบัติขึ้น อันหมายถึงเลือดนองแผ่นดิน หลวงอดุล ฯ จึงวางแผนการณ์ตัดไฟต้นลมเสียก่อน เพราะตามธรรมดาบุคคลผู้เคยชินต่อการใช้อำนาจมานานปี ก็ย่อมจะวกกลับมาใช้อำนาจอีก นี่คือการรำลึกได้ในที่สุดของอธิบดีตำรวจ

ฉะนั้น ทูตสันติ อันมีนายควง อภัยวงศ์ กับผู้บังคับการสันติบาล (ชุนศรีศรากร) จึงถูกส่งไปเจรจาในวันที่ ๑๓

สิงหาคม ๒๔๘๗ ระหว่างที่นายควงเดินทางไปถึงนั้นก็ปรากฏว่า จอมพลกำลังประชุมบรรดานายทหารอยู่ที่ศูกเอราวัณ ค่ายพระนารายณ์ และในที่สุดจอมพลผู้จากไปกับนายควงผู้กลับมา ก็ได้เผชิญหน้ากัน

แต่การสนทนาวันนั้น ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ในเมื่อจุดมุ่งของนายควง ฯ ไป เพื่อเคารพนับถือตามธรรมเนียมไปเพื่อบอกจอมพลว่า คณะรัฐบาลชุดนี้ยังมีความเคารพจอมพลอยู่ดังเดิม และประกอบกับการคุยอย่างตลกของนายควง ฯ จึงทำให้บรรยากาศวันนั้นแจ่มใส ว่างเว้นการใช้อำนาจ เพื่อช่วงชิงตำแหน่งศูนย์ไปจากใบหน้าของจอมพล

ฉากแห่งความอลเวงดางแห่งรอยเลือดลบเลือนไปจากแผ่นดินไทย เมื่อทูตสันติเข้ามารายงานการพบปะจอมพลที่ลพบุรี คณะรัฐมนตรีชื่นชม อธิบดีกรมตำรวจถอนหายใจยาวด้วยความโล่งอก ประชาชนหายสะดุ้ง

แต่แล้วชั่วไม่นานนั้นเอง การณ์ก็หาได้เป็นไปตามที่ตกลงไม่ ข่าวจากโตกกระเทียมยังคงรายงานเข้ามาเนือง ๆ

พร้อมด้วยความตึงเครียด อันมีท่าจะระเบิดขึ้นภายในไม่ช้า จอมพลคงหวั่นไหวตามอารมณ์ไปอีกเพราะถ้อยปากสอพลอของบรรดาสาวกสันติ กำลังปั่นข่าวยุยง

เมื่อข่าวการเคลื่อนไหวมีท่ารุนแรงยิ่งขึ้นเป็นลำดับประกอบกับข่าวการยุบตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งในขณะนั้น จอมพลยังคงดำรงอยู่ ได้รั่วไหลไปถึงสำนักของจอมพล ยิ่งบรรดาลูกให้ความคับขันทวีตัวขึ้นอีก หลวงอดุล ฯ เมื่อได้ข่าวยืนยันจากสายลับเพิ่มขึ้นเช่นนั้น จึงขอร้องให้นายควง ฯ และผู้บัญชาการสันติบาล เดินทางไปพบจอมพลอีกครั้งหนึ่งในวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๔๘๙

มันเป็นการเดินทางที่เสี่ยงภัยอย่างที่สุด และครั้นกลับว่า เป็นเกียรติประวัติของนายควง อภัยวงศ์ ประการหนึ่งที่ประชาชนได้เพิ่มความนิยมในภายหลัง เพราะระหว่างที่การณ์ทั้งหลายยังมืดมน ยังอยู่ในระหว่างหน้าสิ่วหน้าขวาน และถ้าข่าวเป็นจริงตามนั้น ใครเล่าจะประกันสวัสดิภาพของนายควง ฯ ในวันนั้น

ณ โคกกระเทียมในวันนั้น การเจรจาตรงกันข้ามกับ

วันที่ ๑๓ สิงหาคมนั้น เพราะในวันนั้นต่างก็ปะทะคารมกันรุนแรง จอมพลหาว่า รัฐบาลนายควง ฯ จะถอดอำนาจและหักหน้าตนอย่างฉันเชิง จอมพลยืนยันจะดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดต่อไป พร้อมทั้งไม่รับรองว่าเหตุการยุ่งเหยิงจะไม่อุบัติขึ้น

ขุนศรีศรากร ผู้บังคับการสันติบาล คนสนิทของอธิบดีกรมตำรวจ ซึ่งได้ร่วมเดินทางไปเจรจากับนายควง อภัยวงศ์ ได้เขียนจดหมายบันทึกของเขา หลังจากไปพบปะจอมพลที่โคกกระเทียม เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคมก่อนหน้าจะขึ้นไปพร้อมกับนายควง ฯ ถึงท่านผู้หญิงละเอียดพิบูลสงคราม มีข้อความดังต่อไปนี้

"เรื่องที่ข้าพเจ้าชี้แจงไว้แต่วันวานนี้ (๘ สิงหาคม) ข้าพเจ้ายังคิดใจที่จะเรียนยืนยันเป็นหนังสืออีกครั้งหนึ่ง แต่ได้กรุณาเสนอหนังสือนี้ต่อท่านจอมพลด้วย เรื่องนี้ข้าพเจ้ามิได้มีจิตทะเยอทะยาน อยากจะเป็นคนสำคัญอย่างใดในตำแหน่งรัฐมนตรี ก็มิได้ทะเยอทะยานอยากจะเป็นกับเขา ทั้งนี้ท่านและท่านจอมพล ป. ย่อมทราบดีด้วยตนเอง ข้าพเจ้า

มีความต้องการอยู่สิ่งหนึ่ง สิ่งนั้นคือความสามัคคี ทำอย่างไรจึง จะเกิดความสามัคคี และความ สงบขึ้นภายในประเทศชาติ ข้าพเจ้าขอเรียนยืนยันว่า ความสามัคคีเป็นยากำลังที่ชูประเทศให้ก้าวหน้า อย่าหันหลังให้กัน ต้องยินยอมที่จะให้คนอื่นทดลองความสามารถ ให้มีความเป็นสุภาพบุรุษเพียงพอ ในอันที่จะยอมให้คนอื่นเป็นนายกรัฐมนตรีดูบ้าง ถ้าคนอื่นไม่ดีเท่าเรา เขาก็ถูกตำหนิจากประชาชน และในที่สุดขาดจากความไว้วางใจจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แล้วเขาก็อยู่ไม่ได้ ขออย่าได้เข้าใจผิดว่าจะไม่มีบุคคลใดที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีได้เท่าจอมพล ป. และความเข้าใจผิดเช่นนี้ จะเป็นชนวนให้เข้าใจผิดต่อรัฐธรรมนูญ เราต้องต่อสู้กันตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ อย่าใช้กำลังบังคับเพื่อตน จะต้องเป็นนายกรัฐมนตรีแต่เพียงคนเดียว เพราะเข้าใจผิดไปว่า ไม่มีใครในประเทศไทยอีกแล้วที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีได้ดีเท่าตัว ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าใครคิดเช่นนี้ก็เป็นความคิดของคนโลภเห็นแก่ตัว ซึ่งเป็นความคิดที่ผิดพลาดอย่างยิ่ง

ในการใช้กำลังบังคับนั้น มีข้อเสียหายอย่างมากเท่าที่ข้าพเจ้าคิดได้ และได้ทราบแนวความคิดจากอธิบดีกรมตำรวจ (หลวงอดุล เดชจรัส) ที่ได้อธิบายแก่นายทหารผู้น้อย และผู้ใหญ่หลายนาย โดยอธิบายต่อหน้าข้าพเจ้าในวังปารุสกวัน ซึ่งรวมข้อเสียหายประมาณ ๕ ข้อ กล่าวคือ

๑. การโฆษณา ถ้าญี่ปุ่นไม่เข้ามาแซกแซงแล้ว หรือญี่ปุ่นหนุนหลังให้ทำแล้ว การที่จะใช้กำลังบังคับนั้น ข้าพเจ้าเชื่อว่า ท่านจอมพลสามารถทำได้ดี แต่การโฆษณาจะลำบากมาก ท่านจอมพลจะโฆษณาว่าอย่างไร จะนำเหตุผลอันใดมาโฆษณาได้ จอมพลจะกล่าวหาว่า นายกรัฐมนตรีควง อภัยวงศ์ทำผิดในข้อใด ข้าพเจ้ายังมองไม่เห็นเหตุผล ซึ่งจะนำเหตุผลมาโฆษณาได้นั้นยากมาก เมื่อครั้งรัฐบาลพระยามโน ฯ ปิดสภาและงดใช้รัฐธรรมนูญ ในครั้งนั้นท่านจะหาเหตุผลไม่ได้เลย ถ้าได้เห็นผิดเป็นชอบไปโดยนำกำลังมาบังคับแล้ว ประชาราษฎร์ก็จะเหมาเอาว่าจอมพล ป. พิบูลสงครามทำเพื่อส่วนตัว ทำประโยชน์แก่ตัวคนเดียว มิได้คำนึงถึงประเทศชาติแต่อย่างใดไม่

๒. บุรุษที่ ๓ ถ้าเห็นผิดเป็นชอบ โดยใช้กำลังบังคับแล้ว บุรุษที่ ๓ จะยินยอมเข้าแซกแซงหรือไม่ ข้าพเจ้าเชื่ออยู่ว่าบุรุษที่ ๓ จะต้องแซกแซงทันที เพราะญี่ปุ่นเขาต้องการแซกแซงเป็นอย่างยิ่ง ญี่ปุ่นยังหาเหตุผลในการแซกแซงไม่ได้ ถ้าใช้กำลังบังคับแล้ว เกิดต่อสู้กันขึ้นในชั้นต้นกล่าวคือ บุรุษที่ ๑ และที่ ๒ เกิดปะทะอาวุธกัน บุรุษที่ ๓ ก็เกิดขึ้นทันที เพราะญี่ปุ่นถือว่า มีเหตุผลเพียงพอแล้ว ญี่ปุ่นจะตั้งตัวเป็นกลางเข้าตัดสิน และในที่สุดญี่ปุ่นก็ปลดอาวุธทหารไทยทั้งหมด ญี่ปุ่นต้องการปลดอาวุธทหารบก, เรือ, อากาศ และตำรวจอยู่ก่อนแล้ว ท่านจอมพล ป. คงจะไม่ยินดีให้ญี่ปุ่นปลดอาวุธทหารไทย แต่ญี่ปุ่นอาจใช้ลูกไม้ยุแหย่จอมพล โดยผ่านทางพวกที่สันดานประจบสอพลอก็ได้ ข้าพเจ้าจึงวิตกอย่างยิ่ง

๓. การรับรองรัฐบาล สมมุติว่า จอมพล ป. ใช้กำลังบังคับได้เรียบร้อย ไม่มีการปะทะระหว่างไทยกันเอง และไม่มีการแซกแซงจากบุรุษที่ ๓ ทั้งการโฆษณาก็ขอหลีกเลี่ยงขอไปที โดยประชาชนเชื่อฟังรัฐบาลปฏิวัติแล้ว

คณะปฏิวัติทั้งนั้น นานาประชาชาติจะรับรอง หรือไม่ ที่สุดเมื่อไม่มีใครรับรองรัฐบาลแล้ว รัฐบาลปฏิวัติก็จะลำบากมาก เฉพาะอย่างยิ่งในเวลาภายหลังสงคราม จะมีความลำบากอย่างที่สุด

๔. ไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ การใช้กำลังบังคับนั้น ถือว่าเป็นกบฏ เพราะทำผิดรัฐธรรมนูญ เช่นเดียวกับพวกก่อการกบฏจลาจล เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖ จอมพล ป. เป็นผู้นำรัฐธรรมนูญให้ชาติไทยด้วยผู้หนึ่ง ถ้าท่านทำผิดรัฐธรรมนูญ ท่านจะอยู่ปกติสุขได้อย่างไร ข้าพเจ้าก็ดีแต่อธิบดีกรมตำรวจก็ดี คงจะไม่ยินยอมตามเป็นแน่ และยิ่งเวลาภายหลังสงครามแล้ว ก็ยิ่งลำบากหนักขึ้น เพราะอังกฤษก็ดี อเมริกาก็ดี เขากล่าวว่า เป็นรัฐบาลที่ผิดรัฐธรรมนูญ และเป็นรัฐบาลที่ไม่ถูกต้องตามหลักประชาธิปไตย ความจริงนั้น อังกฤษและอเมริกา ไม่ชอบจอมพล ป. อยู่อย่างมาก ฉะนั้น ในภายหลังสงครามจอมพลก็กลายเป็นกบฏต่อแผ่นดินได้ง่ายมาก

๕. ความดี ท่านจอมพลได้ทำความดีมามาก ซึ่ง

ใคร ๆ ก็ไม่สามารถจะปฏิเสธได้ และในเวลาเดียวกันท่านจอมพลก็ได้ทำความไม่พอใจแก่ข้าราชการ พลเรือน ทหาร ตำรวจ และประชาชนอยู่เป็นอย่างมาก เป็นต้นว่า ใช้อำนาจบีบบังคับราษฎรในยามแร้นแค้น สั่งงานคนเดียวกลับไปกลับมา กิจการบริหารยุ่งยากมาก ทำให้กิจราชการก้าวก่ายจนเป็นเหตุให้เกิดความระส่ำระสาย ข้าราชการเกิดความท้อถอย แต่อย่างไรก็ตามในการลาออกของท่านจอมพลครั้งนี้ ก็ยังมีประชาชนเอาใจใส่ในความดีอยู่ไม่น้อย ซึ่งความผิดอันกำลังเบ่งตัวขึ้นนั้นได้กำลังลดลงแล้ว ความดีของท่านจอมพลที่มีอยู่นั้น กำลังนำมากล่าวถึงกันอยู่

เมื่อท่านจอมพลได้ทำความดีมามากแล้วเช่นนี้ ท่านควรจะออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีด้วยความเต็มใจ คนอื่นที่ยังไม่มีโอกาสได้ทำความดียังมีอยู่มาก ท่านจอมพลควรจะมีความยินดีที่จะเห็นคนอื่นได้แสดงความดีบ้าง การช่วยเหลือให้ผู้อื่นได้กระทำความดีนั้น เป็นความเมตตาอย่างยิ่ง เพราะเป็นการช่วยเหลือให้ผู้อื่นในทางที่ปราศจากโทษ และควรจะกรุณาแบ่งความดีของท่านให้ผู้อื่นบ้าง ใครทำความ

ดีก็ส่งกระแสจิตอันยินดีในความดีของผู้อื่น อย่าคิดผิดไปว่าไม่มีใครอีกที่จะสามารถทำความดีเท่าตัว ควรจะฝึกให้ผู้อื่นได้ทำหน้าที่นายกรัฐมนตรี ยิ่งฝึกไว้หลาย ๆ คนยิ่งดีมาก คนเราเกิดมาในโลกนี้ ไม่มีใครที่จะสามารถหนีความตายพ้น ถ้ามีตัวตายจะได้มีตัวแทนบ้าง

อย่างไรก็ตาม ถ้าท่านจอมพลยังคิดผิดอยู่คือคิดว่าไม่มีใครสามารถจะเป็นนายกรัฐมนตรีดีเท่า แล้วเกิดคิดไปในทางไม่ดี กลัวคือ ยกกำลังมายึดอำนาจเพื่อช่วงชิงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเช่นนี้ ความดีต่าง ๆ ที่มีอยู่พลอยสาปสูญไปสิ้น แล้วประวัติศาสตร์ชาติไทยจะบันทึกพฤติกรรมของท่านจอมพลไว้ ซึ่งเป็นพฤติการณ์ที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง

จากบรรทึก วิพากษ์ วิจารณ์ การกระทำของจอมพลดังที่ขุนศรี ศรากร เขียนส่งไปนี้ บางประการก็เหมาะสมต่อสภาพของจอมพลอยู่มิใช่น้อย

แต่การเจรจาครั้งหลังนี้ ประสบความล้มเหลว ข่าวเจรจาครั้งสุดท้ายได้นำความวิตกแก่รัฐบาล ประชาชนที่

ทราบความเคลื่อนไหวพากัน วิจารณ์ข่าวนี้ด้วยความเป็นห่วง แฉะสะดุ้งกลัวต่อเหตุการณ์ที่จะอุบัติขึ้น

แต่แล้วโชคยังเป็นของรัฐบาล ควง อภัยวงศ์ ด้วย การหาทางออกที่ดีที่สุด นั่นคือการยุบตำแหน่ง ผู้บัญชาการทหารสูงสุดที่จอมพลเป็น และตั้งตำแหน่งแม่ทัพใหญ่ขึ้นแทน พร้อมกับให้ พลเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา รับตำแหน่งนี้ในวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๔๘๗

พระยาพหล ฯ เป็นนายทหารที่บรรดาทหารทั้งหลายรักและนับถือมากที่สุด ฉะนั้นการกระทำที่จะเป็นการทำลายไทยกันเอง จึงไม่เกิดขึ้น เหตุการณ์สงบอยู่ในคันปรกติตลอดมา จอมพลกับสมัครพรรคพวกคงสงบและสงวนท่าที่อยู่ที่ลพบุรีต่อไป จนกระทั่ง วันที่ ๒๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘ ญี่ปุ่นมหามิตรของจอมพลยอมแพ้ สงครามสงบ ไทยพ้นจากการเป็นทาส เพราะขบวนกู้ชาติของเสรีไทย จอมพลพิบูล ชะตาขับ รัศมีจอมพลดับวูบดงจากฟ้าแห่งอำนาจ สาวกสอพลอผละหนี เสียงที่เคยประจบเยินยอกลายเป็นเสียงด่าโจมตี

และจากการถูกวิพากษ์วิจารณ์ทั้งทางหน้าหนังสือพิมพ์และวงการทั่วไปอย่างหนักหน่วงนี้เอง จอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งได้อพยพไปอยู่ที่อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ไม่อาจจะอดกลั้นต่อเสียงโจมตีซึ่งมีทั้งผิดและถูกต่อไปได้ ดังนั้น จอมพล ป. จึงได้เขียนจดหมายขอความเป็นธรรมต่อหนังสือพิมพ์ และได้กล่าวข้อความไว้ตอนหนึ่งว่า

"ในความตั้งใจของผมนั้น เมื่อได้ตกลงใจถอยออกจากตำแหน่งนั้นแล้ว ก็คิดจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องในเรื่องการบ้านการเมืองอีกต่อไป ผมมีเจตนาอย่างยิ่งที่จะเปลี่ยนการดำเนินชีวิตต่อไปของผมไปในทางกสิกรรม และเลี้ยงสัตว์ โดยไม่คิดจะเปลี่ยนแปลงอย่างใดอีก เฉพาะอย่างยิ่งผมอยากจะเอาชนะเป็นประวัติการณ์ว่า เมื่อได้ถอยออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแห่งประเทศไทยแล้ว ต้องออกเรือยไปจนตลอดชีวิต มิใช่ถอยออกเพื่อเป็นกลอุบาย จะหาทางเข้ารับตำแหน่งอะไรในอนาคตอีก จะได้เป็นการเบาใจแก่ผู้ที่จะมาเป็น นายกรัฐมนตรี แทนผมต่อไป ในอันที่จะมิต้อง เป็นกังวลคอยสอดส่อง การกระทำของนายกรัฐมนตรีเก่า ว่าจะเป็นการ

กระทำเพื่อหวังชิงอำนาจ จนเป็นสาเหตุทำให้นายกรัฐมนตรีคนใหม่ ไม่มีเวลาว่างใจพอจะบริหารราชการแผ่นดินได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยให้เป็นประโยชน์ยิ่งใหญ่แก่ชาติบ้านเมือง

และจาก คำมั่นสัญญา อันเป็น ลายลักษณ์ อักษรนี่เอง ในการต่อมาเมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม กลับมามีอำนาจอีกครั้งหนึ่ง ภายหลังการรัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ คำมั่นสัญญานี้เองได้กลายเป็นหอกข้างแคร่ที่มตำเอาจอมพล อย่างสะบักสะบอม ในข้อหาที่ว่าจอมพล ป. พูดจาสับปลับ พูดว่าจะไม่เล่นการเมือง แต่แล้วกลับหวนมาเล่นอีก

แต่อย่างไรก็ตาม เหตุผลในการกลับมาเล่นการเมืองของจอมพลอีกครั้งหนึ่งนั้น จอมพลก็ได้ให้เหตุผลไว้ก่อนหน้าที่จะเกิดรัฐประหาร เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๔๙๐ แล้ว

โดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งใช้ชีวิตอย่างเงียบส่งบที่บ้านหลักสี่ และซอยชิดลม ได้เปิดให้หนังสือพิมพ์เข้าสัมภาษณ์ ณ บ้านซอยชิดลม เมื่อเช้าวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๔๙๐ กับหนังสือพิมพ์ จอมพลได้ให้เหตุผลที่ตนจำเป็น

ต้องหวนมาเล่นการเมืองว่า

"ขั้นต้น ผมออกจากวงการเมืองไปแล้ว ผมก็ถูกด่า นี่เป็นธรรมดาของการเป็นปฏิปักษ์ในทางการเมืองฝ่ายปฏิปักษ์ หรือฝ่ายตรงกันข้าม ซึ่งผมไม่อยากเรียกว่าศัตรู แต่สำหรับเมืองไทยมักถือว่า ผู้ที่เป็นปฏิปักษ์กันนั้นคือศัตรู เมื่อฝ่ายตรงข้ามกับผมเขาต้องการจะกัดกันผม เขาต้องด่าผมให้จมลงไป เพื่อความแน่ใจว่าผมจะไม่เล่นการเมืองอีก ผมจึงให้คำปฏิญาณลงในหน้าหนังสือพิมพ์ว่า ไม่ขอเกี่ยวข้องกับการเมืองอีกแล้ว เพื่อเขาจะลดการด่าผมลงไปเสียบ้าง อันที่จริงผมปลงใจเด็ดจริง ๆ ตำแหน่งอะไรก็ลาออกหมด แต่เขาไม่วายด่าผม เขาด่าผมเรื่อยมาตลอดเวลาสามปี เขาอาจจะไม่แน่ใจว่า ผมจะไม่กลับมาอีกก็ได้ ตลอดเวลาสามปีนั้น ผมทนถูกด่าไม่ได้หยุด จะขาดระยะไปบ้างก็เป็นพัก ๆ เท่านั้น เมื่อเร็ว ๆ นี้เขาเริ่มด่าผมด้วยเรื่องเงิน ๘๓ ล้านบาท เขาว่าผมเอาเงินไปใช้ฟุ่มเฟือย เป็นส่วนตัวและอะไร ๆ อีกหลายอย่าง ผมทนให้ด่ามาถึงสามปีแล้ว

เมื่อไม่รู้จักเลิกแล้วกันไปเสียที ผมจึงมาคิดเห็นว่า ผมควรจะมีรีวิวงานที่ผมทำมาแล้วแสดงแก่ประชาชนเสียบ้าง ให้ประชาชนวินิจฉัยว่า งานของผมบกพร่องเสียหายอย่างไร ไม่ใช่ให้เขาด่าได้ด่าเอา แต่การรีวิวงานที่แล้วมา ผมต้องมีหลักฐาน เพราะเหตุนี้แหละผมจึงตัดสินใจกลับมาเล่นการเมืองอีก แม้ว่าจะต้องเสียสัตย์ และพวกที่จะ Clarh กระทบกับผมก็เห็นจะเป็นพวกเสรีไทยนั่นแหละมาก แต่ถ้าจะเกิดกระทบกันขึ้นจริง ผมก็ปล่อยให้เป็นหน้าที่ของประชาชนเขาตัดสินกันเอง”

บทที่ ๑๑

กลับสู่อำนาจ

หลังจากจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ประกาศอย่างเป็นทางการต่อหน้าหนังสือพิมพ์ เมื่อเช้าวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๔๙๐ นำความจำเบ็นที่ต้องละสัจจวาจาที่กล่าวไว้ว่าชาตินี้จะเลิกเล่นการเมืองไปแล้ว ต่อมาจอมพล ป. พิบูลสงครามก็ได้ริเริ่มตั้งพรรคการเมือง 'ธรรมาธิปัตย์' ขึ้น และได้ส่งพรรคพวกใกล้ชิดเข้าชิมลางเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่การชิมลางด้วยการชิงชัยตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ เป็นอันสิ้นหวัง เพราะประชาชนยังขาดความนิยม

แต่อย่างไรก็ตาม โชคชาตาก็ได้ดลบันดาลให้ จอมพล ป. กลับมามีอำนาจวาศนาอีกวาระหนึ่ง ในชั่วเวลา หลังจาก ที่ให้ สัมภาษณ์ เพียง ไม่ กี่เดือน และการกลับมาสู่อำนาจของจอมพลคราวนี้ก็เกิดขึ้น

เพราะการทำรัฐประหาร ที่เรียกกันว่ารัฐประหาร ๙ พฤศจิกายน ๒๕๙๐ นั่นเอง

และเพื่อให้การดำเนินเนื้อเรื่องในการกลับมาสู่อำนาจครั้งนี้สมบูรณ์ ผู้เขียนจะขอบรรยายเหตุการณ์เหล่านั้นไว้ณ ที่นี้ด้วย แต่การบรรยายจะขอเล่าเพียงสั้น ๆ แบบหนังข่าว ดังต่อไปนี้

ท่าช้าง คืนนี้นอกสังคมภายในเรือนพักชายน้ำ นายปรีดี พนมยงค์ กำลังนั่งอยู่ในความสงบด้วยดวงใจอันพลุ่นพล่าน เสียงนาฬิกาแขวนที่ดัง ๑๒ ครั้งเป็นเวลาแจ้งว่าบัดนี้ ๒๔.๐๐ น. ของคืนวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๙๑ กำลังจะผ่านไป

“ผมขอบอกให้คุณหลวงรู้ว่า ขณะนี้ว่าจะมีบุคคลคณะหนึ่งทำการรัฐประหาร เพราะทนดูความเหลวแหลกของรัฐ ฯ ไม่ไหว”

นี่เองเป็นสาเหตุที่ทำให้ นายปรีดีต้องนั่งใช้ความคิดอย่างพรั่นพริ้งอยู่ในยามวิกาลเช่นนี้ คำพูดของ พล. ต:อ. หลวงอดุล เดชจรัส ผู้บัญชาการทหารบกเมื่อค่ำนี้ เป็นการ

รายงานความเคลื่อนไหวทางการเมือง คงแว่วอยู่ในสมองของนายปรีดี และนายปรีดียังจำได้ต่อไปอีกว่า หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ ซึ่งร่วมการสนทนาอยู่ด้วยได้กล่าวว่า

"ไม่มีอะไรหรอกน่า วันที่ ๑๐ ผมก็จะลาออกแล้ว"

ขณะที่นายปรีดี พนมยงค์ กำลังใช้ความคิดมองฝ่าความมืดสงัดไปสู่ท้องน้ำเจ้าพระยานั้น ก็พลันสะดุ้งต่อเสียงคล้ายรถบดถนนวิ่ง และฉับพลัน สิบโทสิงห์โต ทหารรักษาการณ์ประจำทำเนียบก็วิ่งกระหืดกระหอบเข้ามาบอกว่า

"เกิดเรื่องแล้วครับ ทหารเอารถเกราะมาล้อมทำเนียบ"

ขาดคำเหมือนตัดสินใจไว้ล่วงหน้า นายปรีดีพยักหน้าสำรวมใจเป็นปกติกล่าวแก่สิบโทสิงห์โตว่า

"แก้เรื่องจ้างเดี๋ยวนี้"

จากนั้นเรือจ้างลำน้อยก็นำนายปรีดี พนมยงค์ จากท่าเทียบท่าช้างตัดข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา เข้าสู่คลองบางกอกน้อย ท่ามกลางเสียงปืนกลรัวสนั่นหวั่นไหวทางหน้าศึก

สำหรับเหตุการณ์นอกทำเนียบ รถเกราะ ๖ คันหลัง

จากได้ส่งกระสุนรัวประตูทำเนียบแล้ว ก็บุกผ่านเข้าไปโดยปราศจากการต่อสู้จากบุคคลในทำเนียบ และภายในเครื่องแต่งกายสนามรัดกุมนายทหารชั้นสำคัญ อาทิ พ.อ. ชุนจำนง ภูมิเวท (กองหนุน) พ.อ. เผ่า ศรียานนท์ (กองหนุน) พ.ท. ละม้าย อทยานานนท์ (ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ ๓) กระโดดลงจากรถบงการสั่งทหาร

"ค้นจับนายปรีดี เอาตัวมาให้ได้"

แต่การล่าตัวนายปรีดี 'บุรุษหมายเลข ๑' ของคณะทหารชุดนี้ไม่เป็นผล คงล้มเหลว, ล้มเหลวกลับไป พร้อมกับจับนายชาญ บุนนาค เสรีไทยคนสำคัญกับชายฉกรรจ์อีก ๗ คนไป และทิ้งบานประตูหน้าทำเนียบไว้เป็นอนุสรณ์จากรอยลูกปืน!

สวนอัมพร

ใกล้จะ ๒๔.๐๐ น. คืนวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ เสียงดนตรีของสุนทราภรณ์ครางกระหึ่ม ท่ามกลางผู้คนคับคั่งที่มาชุมนุมในงานรื่นเริง ของศิษย์เก่า สายปัญญา และเทพศิรินทร์ กลางฟลอร์หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ นายกรัฐบาล

ผู้ซึ่งให้สัมภาษณ์ไปเมื่อ ๒–๓ วันมานี้เกี่ยวกับข่าวลือเรื่องจะมีการปฏิวัติว่า

"อั๊วนอนรอปฏิวัติอยู่ทุกวัน แต่ไม่เห็นปฏิวัติสักที อั๊วไม่ดีก็ขับอั๊วเสียซี"

ขณะนี้กำลังตระคอง สุภาพสตรีผู้หนึ่ง ออกไปวาดลวดลายบนฟลอร์ด้วยใบหน้าอันยิ้มละไม และเมื่อเพลงจบก็กลับมานั่งที่ พร้อมกันนั้นบุรุษผู้หนึ่งก็เดินปราดฝ่าแขกชายหญิงตรงไปหาหลวงธำรง ฯ ทำความเคารพแล้วเขาก็ส่งกระดาษชิ้นเล็ก ๆ ลงบนมือซึ่งมีข้อความว่า

"เกิดปฏิวัติแล้ว"

เท่านั้นเองเหมือนผู้ที่ระวังภัย หลวงธำรง ฯ ผลุดจากที่นั่งเดียงออกไปหลังฟลอร์ลอดรั้วสวนอัมพร จับสามล้อม่งสู่กองทัพเรือ ทิ้ง 'บูอิค' คันงามไว้อย่างไม่แยแส และไล่หลังจากหลวงธำรง ฯ ต่องหนไปไม่ก็อดใจ รถเกราะ ๒ คันก็วิ่งมาถึงสวนอัมพร ร.อ. ชุนปรีชารณเศรษฐ (นอกประจำการ) กับนายทหารหลายนายก็วิ่งปราดขึ้นค้นตัวหลวงธำรง ฯ บนฟลอร์ หลังจากที่ผิดหวังมาแล้วจากบ้านราชวิถี แต่ก็ปรากฏว่าหลวงธำรง ฯ ได้ดำดินไปเสียแล้ว

บางกะปิ

ภายในบ้านพลเรือตรีสังวรณ์สุวรรณชีพ อธิบดีตำรวจขณะนี้แออัดไปด้วยนายตำรวจร่วม ๕๐ และนายสิบพลตำรวจอีกเป็นจำนวนมากแต่งเครื่องแบบอาวุธครบครันกำลังยืนฟังคำสั่งของหลวงสังวรณ์ ฯ

"ขณะนี้จะมีผู้คิดร้ายต่อรัฐบาล ซึ่งทางกรมตำรวจรู้ตัวผู้ก่อการร้ายทุกคน และจะได้ออกทำการจับกุมก่อน ๑๖.๐๐ น. นี้ ฉะนั้นขอให้ทุกคนอย่าออกไปจากที่นี่ คอยรับคำสั่งต่อไป"

เมื่อได้สั่งการให้ตำรวจทุกคนรอคอยเวลาออกจับกุมผู้คิดร้ายต้มรัฐบาล ซึ่งหลวงสังวรณ์สืบทราบมาแล้ว หลวงสังวรณ์ ฯ ก็เดินออกจากบ้าน ไปดูละครที่วังพระองค์หญิงเฉลิมเขตต์มงคลซึ่งอยู่ใกล้บ้าน

๒๕.๓๐ น. รถเกราะ ๕ คันพร้อมด้วยทหารราบ ๑ กองร้อย ภายใต้การนำของ พ.อ. หลวงสถิตยุทธการ (นายทหารประจำกรมเสนาธิการ) ก็ปรากฏมาหยุดหน้าบ้านหลวงสังวรณ์ ฯ ทหารกระจายกำลังล้อม ปืนกลหนัก ๕ กระบอก

ตั้งจังก้าเตรียมพ่นกระสุนใส่หากได้รับการขัดขืน หลวงสถิตฯ ตะโกนให้คนในบ้านวางอาวุธ แล้วนำกำลังบุกเข้าปลดอาวุธทุกคน แต่การค้นตัวหลวงสังวรณ์ฯ คงล้มเหลวอีกตามเคย เพราะหลวงสังวรณ์ฯ รู้ตัวเสียก่อนรีบหลบออกจากวังพระองค์หญิงทนท

เกียกกาย

๒๓.๐๐ น. ของวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ ภายในบริเวณร้านค้าเกียกกายทหารบกข้างกลาโหม คณะทหารกลุ่มหนึ่งกำลังยืนนั่งด้วยอาการ อันกระสับกระส่ายรอฤกษ์ซึ่งคณะทหารชุดนี้ ตกลงใจจะใช้กำลัง ทำการรัฐประหารขับไล่รัฐบาลชุดหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ คณะทหารคณะนี้ประกอบด้วยบุคคลชั้นสำคัญเช่น พล. ท. ผิน ชุณหวัน นาวาอากาศเอก หลวงกาจสงคราม พ.อ. สวัสดิ์ สวัสดิรณชัย พ.อ. หลวงสถิตยุทธการ พ.อ. เผ่า ศรียานนท์ พ.อ. สฤษดิ์ ธนะรัชต์ (ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ ๑ และ พ.อ. ชุนจิงนง ภูมิเวทเป็นต้น) คณะรัฐประหารได้ประชุมวางแผนออกปฏิวัติพร้อมกันเวลา ๒๔.๐๐ น. ดังนี้

๑. ให้ ป.ต.อ. ส่วนหนึ่งกับ ร. ๑ พัน ๒ รวมกำลังที่พญาไท แบ่งกำลังออกจับกุมนายปรีดี พนมยงค์ และหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์

๒. ให้ ปตอ. ส่วนหนึ่งกับ ร. ๑ พัน ๑ รวมกำลังที่สวนเจ้าเชตุไปจับกุม พลเรือตรี หลวงสังวรณ์สุวรรณชีพ อธิบดีกรมตำรวจที่บางกะปิ

๓. กำลังส่วนอื่นยึดกลาโหมและบริเวณสนามหลวง

๔. หลวงกาจสงครามนำร่างรัฐธรรมนูญชั่วคราวไปถวายกรมขุนชัยนาทนเรนทรให้ลงพระนามรับรอง

กลาโหม

เมื่อถึงเวลา ๒๔.๐๐ น. ได้ฤกษ์แล้วการดำเนินงานของคณะรัฐประหารก็เริ่มขึ้นและได้ย้ายกองบัญชาการขึ้นบนห้องประชุมกระทรวงกลาโหม และเมื่อเวลา ๑.๐๐ น. พล.ต.ต. หลวงชาติ ตระการโกศล รองอธิบดีกรมตำรวจก็ถูกเชิญนำมาพบ พล.ท. ผิน ชุณหวัน หัวหน้ารัฐประหารเพื่อชี้แจงความจำเป็นที่คณะรัฐประหารต้องใช้กำลังยึดรัฐบาล หลวง

ธำรง ฯ ดังคำพูดที่ผู้เขียนกล่าวไว้ข้างต้นแล้ว เมื่อได้ชี้แจงเหตุผลแล้ว พล.ท. ผิน ฯ ยังกล่าวย้ำอีกว่า

"คณะทหารทำการคราวนี้ ต้องการรวมคนที่มีความสามารถทุกฝ่ายมาร่วมกันทำงานให้ชาติ ไม่เลือกพรรคนั้นพรรคนี้ ใครดีเราต้องการทั้งนั้น"

และพร้อมกันนั้น พล.ท. ผิน ฯ ก็มอบหมายงานให้หลวงชาติ ฯ ไปเชิญตัวบุคคลสำคัญในรัฐบาลหลวงธำรง ฯ มาพบโดยให้คำมั่นว่า —

"จะไม่ให้มีการเสียเลือด แม้แต่หยดเดียวหรือแม้แต่คุมขัง ผมให้ทุกคนมาร่วมมือกันดีกว่า"

ไชโยจอมพล!

เมื่อเวลา ๓.๒๐ น. กำลังสายต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ไปจับกุมนายปรีดี หลวงธำรง ฯ และหลวงสังวรณ์ ฯ ก็กลับมาด้วยความผิดหวัง แต่อย่างไรก็ตาม ชัยชนะตกเป็นของคณะทหารแล้ว ทุกคนเริ่มหายใจโล่งอกไปได้

ใกล้จะ ๔.๐๐ น. เสียงไชโยโห่ร้องแสดงความยินดีดัง

เกร็ยวกราวขันบนกดาโหม พร้อมกับร่างของบุรุษผู้หนึ่ง จอมพล ป. พิบูลสงครามนั่นเอง จอมพลผู้ซึ่งยกมือท่วมหัว สาบานขณะที่พ้นจากอาชญากรสงครามว่า "เลิกแล้ว แม้ราชรถมาเกยก็ไม่เอา"

บนจอมพลภายในเสื้อแจกเกตสีขมา กางเกง อยู่บนบ่าของนายทหารหลายนาย ซึ่งแบกทูนจอมพลมาด้วยความยินดี จอมพลมาแล้ว.....จอมพลมาเป็นมิ่งขวัญของคณะรัฐประหารแล้ว และจอมพลนี่เองที่ได้ให้สัมภาษณ์แก่หนังสือพิมพ์ในวันต่อมาด้วยอาการสงบเสงี่ยม

"".....ผมจะไม่เอาตำแหน่งรัฐมนตรีที่ทำก็เพื่อช่วยราษฎร ขอคุมอำนาจอยู่จนกว่าจะสร้างรัฐธรรมนูญเสร็จไม่คิดทะเยอทะยาน....."

"ผมไม่จับใครทั้งนั้น สำหรับหลวงประดิษฐ์ฯ ก็สั่งหลวงสินธุ์ ฯ ซึ่งมาแจ้งว่าหลวงประดิษฐ์ ฯ หลบหนีไปอยู่ท้องพระโรงเจ้าตากสิน ร.ร. นายเรือว่าให้ท่านพักตามสบายเถิดทำงานเหนื่อยมามากแล้ว ควรให้พักผ่อนบ้าง--"

และสุดท้ายจอมพลได้ยกมือขึ้นพนมแล้วปฏิญาณว่า
"จะไม่ทะเลาะกัน และจับใครทั้งนั้น"

น้ำตา

รุ่งขึ้นเมื่อทำการรัฐประหารบรรลุผลไป อย่างง่ายดาย แล้ว พล.ท. ผิน ชุณหวัน ก็ได้ให้นักหนังสือพิมพ์เข้าพบ และต่อหน้านักสื่อพิมพ์ พล.ท. ผิน ฯ ได้ชี้แจงถึงเหตุในการทำรัฐประหารของตนกับคณะด้วยใบหน้าอันนองน้ำตา และจากเสียงพูดอันสะอื้นของท่านผู้นี้ นักหนังสือพิมพ์จับดินสอขึ้นบรรทึกด้วยใจอันซ่านไปด้วยความหวังอันเจิดจ้าที่จะเห็นเมืองไทยสว่างกันเสียที่ว่า

"ข้าพเจ้าทำรัฐประหารเพราะทนดูบ้านเมืองเต็มไปด้วยคอรัปชั่นเซ็งลี้ข้าว และรัฐบาลออกกฎหมายเอาเปรียบไม่ไหวคนไทยตายช่างแม่มัน กูรวยก็แล้วกันอย่างนี้สมควรไหมที่จะให้รัฐบาลเยี่ยงนั้นดำรงอยู่ ข้าพเจ้าทนไม่ไหวจึงก่อรัฐประหารขึ้นการ จะรอให้ ราษฎรปฏิวัติเอง ข้าพเจ้ารอไม่ไหวเพราะราษฎรไม่มีความความรู้จะปฏิวัติ ได้แต่นั่งรอว่าเมื่อไหร่จะอดตาย"

และก่อนที่นักหนังสือพิมพ์จะอำลาไป ท่านหัวหน้ารัฐประหารได้กล่าวว่า

"ดูซิเขารวยกันเป็นล้าน ๆ ข้าพเจ้าเกิดมาเป็นมนุษย์ยังไม่เคยมีเงินนับหมื่นเลย"

"บ้านเมืองเวลานี้อยู่ในภาวะคับแค้นอย่างสุดแสน เป็นความจำเป็นที่ผมจะต้องทำเพื่อความสันติสุขของคนไทย และประเทศไทยโดยร่วมมือกับคณะผู้รักชาติผมเองยอมสละแล้ว แม้กระทั่งชีวิตไม่ใช่ทำไปเพื่อต้องการตำแหน่งในทางการเมืองและไม่ต้องการจริง ๆ ผมแก่แล้วลูกเต้าก็เป็นผัวเป็นฝาหมดแล้ว ลำพังผมเองจะอยู่อย่างสบายก็มีบำนาญพอใช้ แต่นี่มันทนไม่ไหวจึงจำใจต้องทำ ดูทีรัฐบาลไม่สามารถให้ความร่มเย็นแก่ราษฎรได้ ก็ควรจะออกไปเพื่อให้คนอื่นที่เขาสามารถเข้ามาทำ แต่เปล่า กลับทำเป็นทองไม่รู้ร้อน คงขืนอยู่แล้วก็กินกันโกงกันขนาดใหญ่ เอาเงินหลวงแจกจ่ายกันทำการค้าอย่างสรรพาหารก็เละเทะ ข้าวปลาอาหารก็ยิ่ง

แพงขึ้น การถวายความอารักขาต่อพระมหากษัตริย์ก็อยู่ในฐานะไม่ปลอดภัย เป็นเหตุให้พระองค์ท่านถึงกับสวรรคต และจนบัดนี้ก็ไม่เห็นจัดการอะไรให้ได้ตัวคนร้ายสักที"

หลังจากการทำรัฐประหารของ พล.ท. ผิน ชุณหวัน กับพวก ซึ่งมีจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นผู้วางแผนอยู่ข้างหลังสำเร็จลงแล้ว จอมพล ป. พิบูลสงครามนักปฏิวัติผู้ถือตำรา "Technique du Coup d'Etat" ของนายมาลาปาริเตชาวอิตาเลียน เป็นอาจารย์ก็ได้พิจารณาหาตัวบุคคลผู้ที่สมควรจะรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่เมื่อเลือกเฟ้นดูแล้ว จอมพลไม่เห็นผู้ใดจะเหมาะควรต่อตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ และถูกใจประชาชนเท่านายควง อภัยวงศ์ หรือคุณหลวงโกวิทย์จอมตลกมิตรสนิทตั้งแต่ย่ำปารีสมาด้วยกัน

และเมื่อตรองดูโดยรอบคอบ และไม่มีบุคคลในคณะรัฐประหารผู้ใดคัดค้านแล้ว การส่งทูตไมตรีไปทาบทามนายควง อภัยวงศ์ ณ บ้านหน้าสนามกีฬา เพื่อให้รับ

ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ก็ได้เริ่มขึ้นในเวลาอันรวดเร็ว และจากการทาบทามนายควง อภัยวงศ์ ก็ได้ตอบตกลงใจรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีโดยเห็นแก่ประเทศชาติ

เมื่อนายควง อภัยวงศ์ ไม่มีอะไรขัดข้องในการรับภาระจัดตั้งรัฐบาลแล้ว ดังนั้นในตอนบ่ายวันที่ ๙ นั่นเอง นายควง อภัยวงศ์ กับนายสอ เศรษฐบุตร ซึ่งอดีตเคยถูกคุมขังในคดีกบฏบวรเดช และในขณะนั้นนายสอ ฯ ดำรงตำแหน่งบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ "ดิเบอร์ด" ก็ได้มุ่งเข้าสู่กระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นกองบัญชาการคณะรัฐประหาร และ ณ กลาโหมนี่เอง นายควงก็ได้เผชิญหน้ากับจอมพล ป. สหายเก่า การพบปะในวันนั้นบรรยากาศเต็มไปด้วยไมตรีจิตมิตรภาพอันดียิ่ง

และหลังจากสนทนาปราศรัยทักทายกันตามสมควรแล้ว นายควง อภัยวงศ์ก็ได้นำเสนอรายชื่อคณะรัฐมนตรีที่เตรียมร่างมาไว้แก่จอมพล แต่จอมพลได้บอกปัดไม่ยอมดู ดังที่ผู้เขียนจะได้นำการเจรจาในวันนั้นระหว่างนายควง อภัยวงศ์ นายสอ เศรษฐบุตร กับจอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายควง "แต่นี่แน่ะกัปตัน (นายควงเรียกจอมพลว่ากัปตัน ซึ่งเป็นสมญาที่เพื่อน ๆ ตั้งให้ตั้งแต่สมัยอยู่ฝรั่งเศส) ผมร่างรายชื่อคณะรัฐมนตรีไว้แล้ว กัปตันช่วยตรวจแก้ไขดูหน่อยซิว่ามันเข้าแก๊ปดีหรือไม่"

จอมพล ป. "คุณควงเอามาให้ผมดูทำไม ผมไม่เกี่ยวข้องกับการจัดคณะรัฐมนตรีของคุณเลยนี่ ผมบอกแล้วว่า ผมไม่ต้องการมีอำนาจทางการเมืองคุณจัดเอาเองก็แล้วกัน"

นายควง "แต่เรื่องมันเป็นอย่างงี้กัปตัน คือว่าผมเอาบุคคลที่บางทีกัปตันไม่ชอบมาเป็นรัฐมนตรี หลายคนด้วยกัน ถ้ากัปตันได้ดูเสียหน่อยว่า จะเห็นชอบด้วยหรือไม่ก็จะดีไม่น้อยเทียว"

จอมพล ป. "ไม่เอาน่าคุณควง ผมบอกกี่หนแล้วว่าไม่อยากจะเล่นการเมืองอีก คุณสอกีทราบดีอยู่แล้วว่าผมเป็นนักการเมืองกับเขาไม่ได้ เพราะผมเป็นคนที่ออกจะใจร้อนอยู่สักหน่อย อดกลั้นใจอะไรกับใครไม่เป็น อ้อ !

คุณสอทราบไหมว่า ประชาชนแสดงความรู้สึกอย่างไรบ้าง เกี่ยวกับการทำรัฐประหารครั้งนี้ คุณสอทำหนังสือพิมพ์ย่อมจะรู้ดี"

นายสอ "ก็ไม่เห็นมีใครเขาว่าอะไรนี่ครับ ส่วนมากดูเหมือนเขาจะพอใจกันทั้งนั้น แต่ก็มีคนกลัวอยู่เหมือนกันว่า ท่านจะกลับมาเป็นผู้เผด็จการอีกเท่านั้นเอง"

จอมพล ป. "ถ้าอย่างนั้นก็ดีแล้ว ผมอยากจะเรียนให้ทราบเสียเลยทีเดียวว่า ประการแรกผมจะไม่ยอมรับตำแหน่งทางการเมืองอย่างเด็ดขาด นอกจากนี้ผมจะไม่ยอมเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองพรรคใดอีกด้วย คุณสอถือเอาเป็นคำมั่นสัญญาของผมได้เลยทีเดียว ว่าผมจะไม่สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่อย่างไรก็ตาม มีกรณีสำคัญบาง ประการที่ผม จะต้องปฏิบัติตาม อย่างเคร่งครัด นั่นคือการให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่แก่องค์การสหประชาชาติ การส่งข่าวให้ต่างประเทศตามสัญญาผูกมัดเพื่อช่วยเหลือปวงมนุษยโลกที่กำลังอดอยาก นอกเหนือไปจากนี้ผมยังบอกอะไรให้คุณทราบไม่ได้ เพราะผมไม่ต้อง

การที่จะเป็นผู้ออกคำสั่งให้คุณควงแกทำอะไร ไม่มีประโยชน์อะไรมิใช่หรือคุณสอ ที่ผมจะเรียนให้คุณทราบว่าตัวผมนี้เป็นนักประชาธิปไตยที่มีน้ำใสใจจริงเพียงไร ถ้าไม่เชื่อคุณสอคอยดูเอาเองก็แล้วกัน”

นายควง “แล้วเรื่องการแต่งตั้งสมาชิกสภาสูงล่ะครับ ในหลวงท่านมีพระราชอำนาจที่จะเลือกด้วยพระองค์เองหรือไม่ หรือว่ารัฐบาลจะเป็นผู้แต่งตั้งเอง ท่านจอมพลจะหาทางป้องกันมิให้พวกสมาชิกสภาสูงเหล่านี้ กลายมาเป็นสมาชิกประเภทสองได้อย่างไรหรือไม่ แล้วก็เรื่องรัฐธรรมนูญฉบับถาวรที่จะนำมาใช้แทน รัฐธรรมนูญชั่วคราวที่ประกาศใช้เมื่อคืนวานนี้จะเอาอย่างไรกันครับ”

จอมพล ป. “ถามคุณควงดูเองก็แล้วกัน ผมไม่รู้เรื่องด้วยหรอก อย่าถามผมเลย คุณเป็นพวกประชาธิปัตย์ย่อมจะจัดการอะไร ๆ ได้ตามใจชอบ”

ต่อจากนั้น นายควง อภัยวงศ์ก็ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และจัดตั้งคณะรัฐบาลเป็นที่เรียบร้อยและได้บริหารงานด้วยดีตลอดมา จนกระทั่งวันที่ ๖ เมษายน ๒๔๙๑

หตุการณ์ที่ประวัติศาสตร์จำต้องจารึกกล่าวถึง ขณะที่นายควง อภัยวงศ์กำลังนอนพักผ่อนอยู่ที่บ้านซอยเกษมสันติหน้าสนามกีฬาแห่งชาติในตอนเช้านั้นเอง ก็ได้มีอาคันตุกะในเครื่องแบบทหาร ๔ นาย ซึ่งแต่ละคนล้วนเป็นบุคคลสำคัญของคณะรัฐประหารทั้งสิ้น คือ พ.ท. ก้าน จำนงภูมิเวท พ.อ. ศิลป์ ศิลปศรชัย พลตรีสวัสดิ์ สวัสดิเกียรติ และ พ.ท. ละม้าย อุทยานานนท์ เข้ามาในบ้าน และเมื่อได้ทำเคารพตามระเบียบแล้ว ๔ ทหารแห่งคณะรัฐประหารก็ไม่พูดพล่ามทำเพลง เปิดการสนทนาขึ้นว่า

"พวกผมในฐานะตัวแทนของคณะรัฐประหาร และมาเพื่อจะแจ้งให้ท่านนายกรัฐมนตรีพิจารณาตัวเองในการกราบถวายบังคมลาออก เพราะคณะรัฐประหารได้ประชุมเห็นพ้องต้องกันแล้วว่า คณะรัฐบาลของท่านไม่สามารถจะแก้ไขภาวะการณ์ของบ้านเมืองให้ดีขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าครองชีพซึ่งตกต่ำลงไม่ทันความประสงค์ของเรา ฉะนั้นขอให้ท่านนายก ฯ พิจารณาตัวเอง และคณะรัฐประหารต้องการคำตอบในเวลา ๒๔ ชั่วโมง"

และเมื่อ ๕ นายทหารได้ยื่นคำขาดออกมาแล้ว ก็ได้ถากถับไป หลังจากนั้นนายควง อภัยวงศ์ก็ได้เรียกประชุมคณะรัฐมนตรีที่บ้าน เพื่อตัดสินปัญหานี้ และพร้อมกันนั้นนายควงก็ได้รับการยืนยันจาก พล.ท. ผิน ชุณหวัน และ พล.ท. กาจ กาจสงครามว่า คำขาดของ ๕ นายทหารนั้นเป็นเจตนารมย์ของคณะรัฐประหาร เมื่อได้ถกเถียงกันพอสมควรแล้ว มติส่วนใหญ่ให้นายควง อภัยวงศ์ลาออกตามความประสงค์ของคณะรัฐประหาร"

ในการลาออกคราวนี้ นายควง อภัยวงศ์ก็ได้วาดลวดลายไว้ในประวัติศาสตร์ ด้วยการบันทึกเหตุการณ์ที่ตนจำต้องลาออกไว้ในหนังสือกราบถวายบังคมลาออก ดังมีข้อความดังนี้

สำนักนายกรัฐมนตรี

๖ เมษายน ๒๔๙๑

ขอกราบฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ โปรดกระหม่อมตั้งให้ ข้าพุทธเจ้า และคณะเป็น รัฐบาลบริหาร

ราชการแผ่นดิน ตั้งแต่วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๑ และรัฐสภาก็ได้ให้ความไว้วางใจแก่คณะรัฐบาลได้ปฏิบัติการสนอง พระเดช พระคุณ มาด้วยความจงรักภักดีตามกำลังสติปัญญาและความสามารถเป็นเวลาหนึ่งเดือน

ครั้นถึงวันนี้เวลาประมาณ ๙ นาฬิกา ได้มีนายทหารในกองทัพบก ๔ นาย คือ พันโทก้าน จำนงค์ภูมิเวท พันเอกศิลป ศิลปศรชัย รัตนวราหะ พลตรี ส. สวัสดิเกียรติ และพันโทละม้าย อุทยานานนท์ ได้มาหาข้าพระพุทธเจ้าที่บ้าน และแจ้งแก่ข้าพระพุทธเจ้าว่า คณะรัฐประหารมีความไม่พอใจรัฐบาลนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงได้ประชุมกันลงมติขอให้รัฐบาลกราบถวายบังคมลาออกภายใน ๒๔ ชั่วโมง เมื่อคณะนายทหารทั้ง ๔ ได้ลากลับไปแล้ว ข้าพระพุทธเจ้าก็ได้เชิญรัฐมนตรีของท่านเท่าที่จะตามตัวได้ในขณะนั้นมาหารือ เมื่อได้ปรึกษากันแล้วมีความเห็น

ว่าสมควรที่จะได้รับหลักฐานจากบุคคลที่ประชาชนรับรองว่า เป็นผู้นำในคณะรัฐประหาร เป็นต้นว่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม พลโทผิน ชุณหวัน พลโทกาจ กาจสงคราม ข้าพระพุทธเจ้าจึงได้มีหนังสือส่วนตัวไปยังพันโทก้าน จำนงค์ภูมิเวท เพื่อขอหลักฐานดังกล่าวนั้น

ข้าพระพุทธเจ้าได้มอบหนังสือนั้นให้ว่าที่พันโทรวย อภัยวงศ์ นายทหารติดต่อประจำนายกรัฐมนตรีให้นำไปส่งแก่พันโทก้าน จำนงค์ภูมิเวท ว่าที่พันโทรวย อภัยวงศ์ ได้กลับมารายงานว่า ได้นำหนังสือนั้นไปส่งที่วังสวนกุหลาบ แต่ไม่พบตัวพันโทก้าน เมื่อได้สอบถามได้ความว่า พันโทก้านอยู่ที่บ้านจอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงได้นำหนังสือนั้นไปส่งให้แก่ตัวที่นั่น

ครั้นประมาณ ๑๔ นาฬิกาเศษวันเดียวกัน พลโทผิน ชุณหวัน พลโทกาจ กาจสงครามได้มาหา

ข้าพระพุทธเจ้าและยืนยันว่า ข้อความที่พันโทก้าน และคณะได้มาแจ้งแก่ข้าพระพุทธเจ้านั้น เป็นความประสงค์อันแท้จริงของคณะรัฐประหาร ข้าพระพุทธเจ้าจึงได้เรียกประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อเวลา ๑๙ นาฬิกา และมีความเห็นเป็นส่วนมากว่า ตามพฤติการณ์ที่ได้เป็นมาแล้วนั้น ตลอดถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น รัฐบาลจำต้องรับในข้อเท็จจริงว่ารัฐบาลไม่อยู่ในฐานะจะควบคุมสถานะการณ์ให้เป็นปกติได้สมดังที่ได้ไว้วางพระราชหฤทัย จึงขอพระราชทานกราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งทั้งคณะตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ควรจะควรประการใดสุดแต่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ

ควรมิควรประการใดแล้วแต่จะทรงพระกรุณา

ข้าพระพุทธเจ้า

ควง อภัยวงศ์

ในที่สุดเป็นอันว่านายควง อภัยวงศ์ได้พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐประหารเองเป็นผู้เชื้อเชิญให้นายควงมารับตำแหน่งนั้น ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อแตะในการสูญสิ้นอำนาจด้วยการบังคับ จี้ นี่เอง นายควง อภัยวงศ์ได้เคยกล่าวไว้ว่า

"บ้านเมืองไม่ใช่เป็นของนายควงคนเดียวเมื่อมีคนดีมากี่เชิญ นายควงขอกราบลา"

ครานี้ผู้เขียนขอนำท่านผู้อ่านไปสู่ท่าทีของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เกี่ยวกับการจี้ครั้งนี้ ความจริงในการที่คณะรัฐประหารส่ง ๔ นายทหารไป จี้ บังคับให้นายควง นำคณะรัฐบาลลาออกนั้น พฤติการณ์เหล่านี้จอมพล ป. มิได้รู้เห็นด้วยเลย จอมพล ป. มาทราบเหตุการณ์ก็ต่อเมื่อหลังจากการจี้ได้ผ่านไปประมาณชั่วโมงเศษ โดยบุคคลสำคัญในคณะรัฐประหารได้ไปพบจอมพล ป. ที่บ้านซอยชิดลม และเล่าเหตุการณ์ที่ได้กระทำมาให้ทราบ

ฝ่ายจอมพล ป. เมื่อได้ฟังเรื่องราวที่เกิดขึ้น ก็ถึงกับอึ้งตะลึงเพราะความเจนจัดต่อการเมือง ทำให้จอมพล ป.

รู้ดีว่า การกระทำของคณะรัฐประหารครั้งนี้ จะเป็นรอยด่างในประวัติศาสตร์ที่ประชาชนจะต้องวิพากษ์วิจารณ์กันไปนาน แต่เมื่อเหตุการณ์ร้ายเช่นนี้ได้อุบัติไปแล้วสุดจะแก้ไข จอมพล ป. จึงไม่อาจจะตำหนิอะไรได้

และพร้อมกับการแจ้งเหตุการณ์ที่ได้กระทำมา คณะรัฐประหารก็ได้แจ้งให้จอมพล ป. ทราบอีกว่า บัดนี้มติของที่ประชุมต้องการให้จอมพล ป. รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสืบต่อไป

จอมพล ป. พิบูลสงครามได้ปฏิเสธความหวังดีที่คณะรัฐประหารมอบให้ โดยแจ้งว่าตนไม่ต้องการที่จะหันมาเล่นการเมืองอีกต่อไป และเรื่องนี้ก็ได้ให้คำมั่นสัญญาโดยเปิดเผยไปแล้ว ฉะนั้นถ้าตนขืนกลับรับตำแหน่งนี้ ก็จะกลายเป็นคนไม่มีสัจจะ จะถูกประชาชนโจมตียับเยิน

แต่บุคคลชั้นนำของรัฐประหาร ก็คงยืนกรานมติ ของที่ประชุม และได้รบเร้าให้จอมพล ป. ให้รับตำแหน่งนี้โดยเหตุผลนานาประการมาชี้แจง จนในที่สุดจอมพล ป. พิบูลสงครามใจอ่อน และเมื่อได้พิจารณาโดยรอบคอบแล้วก็เห็น

พ้องกับมติของรัฐประหาร เพราะในขณะนั้นคณะรัฐประหารยังหามีตัวบุคคลผู้ควรเหมาะสมต่อตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไม่ ดังนั้นเพื่อเห็นแก่ประเทศชาติ จอมพล ป. จึงตัดสินใจยอมรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกวาระหนึ่ง

และในการจัดตั้งคณะรัฐบาลครั้งนี้ จอมพล ป. มีความประสงค์ที่จะจัดตั้งรัฐบาลในรูปผสม โดยเชื้อเชิญบุคคลทุกพรรคทุกฝ่ายเข้าร่วมด้วย แต่ความมุ่งหมายของจอมพล ป. หาบรรลุสมดังที่ตั้งเจตนาไว้ไม่ แม้แต่ฝ่ายนายควง อภัยวงศ์ซึ่งจอมพล ป. ต้องการให้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีด้วย กลับถูกนายควงตัดสวาทอย่างไม่เหลือเยื่อใยว่า "เป็ดกับไก่จะไปร่วมเล้ากันอย่างไรได้"

ดังนั้นรัฐมนตรีในคณะของจอมพล ป. จึงประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภา และบุคคลที่สนิทชิดชอบดังมีรายนามดังต่อไปนี้

๑. จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

๒. นายเชมชาติ บุญรัตนพันธ์ เป็นรัฐมนตรีสั่งราชการแทนนายกรัฐมนตรี

๓. พระยาโทณวนิกมนตรี เป็นรัฐมนตรีว่าราชการกระทรวงการคลัง

๔. พลโทหลวงชาตินักรบ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

๕. หม่อมสนิทวงศ์ เสนีย์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

๖. พระยาบริรักษ์เวชการ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

๗. พระยาพนานุจร เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตราธิการ

๘. พลโทมังกร พรหมโยธี เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

๙. ม.จ. ปรีดี เทพพงศ์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

๑๐. พระยามไหสวรรย์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

๑๑. พระยามนูภาณวิมลศาสตร์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

๑๒. พันเอกพระยาศรีวิชัยสงคราม เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

๑๓. นายเลียง ไชยกาล เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

๑๔. พระยาจินดารักษ์ เป็นรัฐมนตรีลั่งราชการกระทรวงมหาดไทย

๑๕. พันเอกน้อม เกตุนุติ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตราธิการ

๑๖. พลเรือตรี หลวงพลสินธุชวาณิต เป็นรัฐมนตรีลั่งราชการกระทรวงกลาโหม

๑๗. นายปฐม โพธิแก้ว เป็นรัฐมนตรีลั่งราชการกระทรวงคมนาคม

๑๘. นายเศวต เปี่ยมพงศานต์ เป็นรัฐมนตรีสั่งราชการกระทรวงการคลัง

๑๙. นายสุกิจ นิมานเหมินท์ เป็นรัฐมนตรีสั่งราชการกระทรวงศึกษาธิการ

๒๐. นายฟัน สุพรรณสาร เป็นรัฐมนตรีสั่งราชการกระทรวงพาณิชย์

๒๑. นาวาอากาศเอก ม.ล. รังสิยากร อาภากร เป็นรัฐมนตรีสั่งราชการกระทรวงกลาโหม

๒๒. นายวรการ บัญชาการ เป็นรัฐมนตรีสั่งราชการกระทรวงการต่างประเทศ

๒๓. นายพจน์ สารสิน เป็นรัฐมนตรีสั่งราชการแทนรัฐมนตรีต่างประเทศ

๒๔. นาวาอากาศเอก หลวงประสิทธิจักรการ เป็นรัฐมนตรีสั่งราชการกระทรวงอุตสาหกรรม

๒๕. นายกิจจา วัฒนสินธุ์ เป็นรัฐมนตรีสั่งราชการกระทรวงเกษตราธิการ

๒๖. นายเจ๊ะ อับดุล หลังปูเต๊ะ เป็นรัฐมนตรี

ในที่สุดเป็นอันว่า จอมพล ป. พิบูลสงครามได้กลับมามีอำนาศวาสนาสมดั่งเจตนาของพลโทผิน ชุณหวัน หัวหน้ารัฐประหารคนสำคัญผู้หนึ่ง ซึ่งได้กล่าวต่อหน้าคณะนายทหาร ณ ห้องกองบัญชาการ ในกระทรวงกลาโหม คืนวันรัฐประหารด้วยน้ำเสียงสั่นเครือ และน้ำตาไหลอาบหน้าว่า

"พวกเราทั้งหลายทำการรัฐประหารครั้งนี้ ก็เพื่อเชิญท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม กลับมาบริหารประเทศอีก เพื่อช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนทั้งหลาย ซึ่งได้รับความทุกข์ร้อนแทบเลือดตากระเด็นในขณะนี้ และท่านจอมพลจะได้มีโอกาส บริหารงานของ ประเทศชาติ เป็นการ แก้ตัวเมื่อคราวที่แล้วเพราะพวกประจบสอพลอ ทำให้ท่านต้องถูกตำหนิติเตียนมากมาย คราวนี้พวกเราทั้งหลายจะไม่มีวันจากท่านจอมพลไปอีก ผมขอเทอดทูนท่านจอมพลไว้เหนือหัว มาพวกเรามาพร้อมกันกราบท่านจอมพลเสีย"

ในวันแถลงนโยบาย เพื่อรับ มติไว้ วางใจ จากสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร จอมพล ป. ได้แถลงแก้ข้อสงสัยที่มีเสียง วิพากษ์วิจารณ์กันหนาหูว่า จอมพล ป. กลับมามีอำนาจ และเป็นนายกรัฐมนตรีโดยไม่ ถูกต้อง ตามวิถีทาง รัฐธรรม-นูญ

"ตามที่มีสมาชิกกล่าวว่า รัฐบาลนี้ได้เข้ามาโดยไม่ ถูกวิถีทางแห่งรัฐธรรมนูญนั้น ในเรื่องเกี่ยวกับการที่บังคับ หรือไม่บังคับให้รัฐบาลที่แล้วได้ลาออก ข้าพเจ้าก็ได้ตอบ ไปหลายหนแล้ว หวังว่าคงเป็นที่เข้าใจ ตามรัฐธรรมนูญ ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น พระมหากษัตริย์ จะต้องเป็นผู้ทรงเลือก และเป็นผู้ทรงแต่งตั้ง และเชื่อว่า ก่อนที่พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้ง ก็คง จะได้ ทาบทาม ถาม ประธานสภาเสียก่อนแล้วว่า ข้าพเจ้าสมควรจะเป็นนายก รัฐมนตรีหรือไม่ในเหตุการณ์อันนั้น เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าได้ กล่าวมาแล้ว และก็ถูกตามวิถีทางแห่งรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ ข้าพเจ้าไม่ได้บังคับพระมหากษัตริย์ให้ทรงแต่งตั้ง ข้าพเจ้า ท่านทรงพระกรุณาโปรดเกล้าข้าพเจ้า....."

บทที่ ๑๒

"มีบุญเขาก็วิ่งมาเป็นข้า พึ่งพระเดชเดชาให้ใช้สรอย"

จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เคยสารภาพความรู้สึกจากจิตใจเอาไว้เมื่อตอนสิ้นอำนาจยุคแรก เกี่ยวกับเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่า ตนบริหารงานในระยะที่ผ่านมาอย่างผิดพลาดและบกพร่องว่า

"มันผิดทั้งนั้นแหละคุณ....ที่พูดนี่อย่าหาว่าผมพูดประชดเลย ผมพูดด้วยความจริงใจ ถ้าจะไม่ให้ผิดมันต้องไม่ทำอะไร หรือคิดทำอะไรลงไป ผมควรจะอยู่เฉย ๆ เปลี่ยนการปกครองแล้วก็ควรจะลาออกไป ไม่ควรเล่นการเมือง เบื้องต้นทีเดียว ผมไม่ควรจะเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรี แต่นั่นแหละคุณ คนเราสร้างงานอะไรไว้ก็อยากจะให้เห็นผลในขั้นสุดท้ายว่ามันจะเป็นอย่างไรต่อไป....."

"ภายหลังที่ทำงานมากว่า ๑๐ ปีแล้ว ก็อดนึกขันไม่ได้ว่าไม่มีใครในโลกนี้เลย ที่เขาจะอยู่ในฐานะที่แปลกประหลาดอย่างผม ที่ทำให้คนเกลียดได้ไม่ใช่แต่เพียงทั้งประเทศไทย แต่ทั้งโลกแรก ๆเมื่อเปลี่ยนการปกครองปฏิวัติพระยามโน ฯ และปราบกบฏบวรเดช ฯ ใคร ๆ ก็รักใคร่ชอบพอผม พอเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม ก็เริ่มรู้สึกทีเดียวว่า คนชักเกลียด"

"ผมก็นึกไม่ออก ว่ามันจะต้องมีอะไรประหลาดอย่างพิเศษจริง ๆ จึงจะทำให้คนเขาเกลียดได้ทั่วโลกอย่างนี้ เมื่อคราวยอมให้ญี่ปุ่นเข้าเมืองเอาละฝรั่งโกรธก็พอเข้าใจ แต่พอเข้าเมืองได้แล้วญี่ปุ่นกลับเกลียดเข้าให้อีก ต่อมาก็จีน ลงท้ายก็พวกไทยเราเอง แม้จนกระทั่งคนที่เคยรักกัน"

"บางที มันก็อาจ จะเป็นด้วยผมเป็น คนชอบขู่แต่ก็ไม่เคยเอาใครจริง ผมจะเล่าให้คุณฟัง ผมเคยสั่งปลดคนที่เห็นว่าทุจริตในหน้าที่ หรือทำชั่วไว้

มากออกจากตำแหน่ง ความประสงค์ก็เพียงจะเตือนให้ระวังตัวและกลับใจเสียใหม่ แต่เขากลับเกลียดขี้หน้า พอปลดออกไปแล้วเกิดสงสารสั่งบรรจุใหม่ เขาก็เกลียดผมอีก ว่าทำให้ขายหน้า โดนทั้งขึ้นทั้งล่อง แต่นั่นแหละครับ มันเป็นความอ่อนแอของผม..."

"ผมเป็นคนเคราะห์ร้าย ทำอะไรลงไปมันกินกันตั้งแต่หางแถวตลอดหัวแถว แต่ในที่สุดบาปมันก็ตกอยู่แก่ผมเพียงคนเดียว"

จากคำปรารภของจอมพล ป. ที่สารภาพออกมานั้น นับว่าเป็นความจริงอย่างที่สุด และทั้ง ๆ ที่จอมพล ป. รู้ตัวดีว่าความเป็นคนใจอ่อนเห็นแก่มิตรสหายนั้น และชอบมัวสุมกับบุคคลประเภทถูกชุนพลอยพยักหนึ่ง ทั้งสองประการนี้ได้เป็นสาเหตุทำให้ตนเองต้องสิ้นอำนาจถูกประชาชนวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงมาแล้วก็ตาม แต่จอมพล ป. พิบูลสงครามมิได้สำนึก กลับยึดคติที่ว่า ไม่เป็นไรลืมเสียเถิด

และด้วยนิสัยอันเป็นส่วนเสียทั้งสองประการนี้เอง แม้

จอมพล ป. จะกลับมามีอำนาจเป็นครั้งที่สอง หลังจากวันรัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ แต่สถานการณ์ในการที่จะกู้ชื่อเสียงที่เสียไปในการครองอำนาจยุคแรกก็ไม่มีอะไรดีขึ้น ตรงข้ามยิ่งนานวันเข้าชื่อเสียงเกียรติคุณของจอมพล ป. กลับตกต่ำลงทุกที และผู้ที่ทำให้รัศมีของจอมพล ป.- ต้องจางลงทีละน้อยตามลำดับนั้น ก็ไม่ใช่ใครอื่นล้วนแต่เป็นเพื่อนฝูงที่สูงอาวุโส และเพื่อนรุ่นน้องรุ่นศิษย์นั่นเอง นับแต่ปล่อยให้เพื่อนฝูงประเภทเหล่านี้ใช้อภิสิทธิ์ สร้างความร่ำรวยและเปลี่ยนฐานะปานเนรมิต ท่ามกลางความชิงชังและยากจนของประชาชน และเท่านี้ยังไม่พอ จอมพล ป. ยังปล่อยให้ 'เพื่อนผู้มีอำนาจ' บางคนสร้างความขุกเข็ญนานาประการ เพื่อความคงอยู่ในอำนาจเก้าอี้ของตนและหมู่คณะ มิใยที่การกระทำเหล่านั้นจะโหดเหี้ยมเพียงใดก็ตาม

ดังนั้น เมื่อพฤติการณ์ในการกลับมาสู่อำนาจของจอมพล ป. ไม่มีอะไรดีขึ้นกว่าเก่า จึงทำให้ประชาชนเริ่มไม่พอใจขึ้นเป็นลำดับมา จนกระทั่งเมื่อเหตุการณ์ครั้งสำคัญ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐ อันเป็นวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎรทั่วประเทศอุบัติขึ้นด้วยความเหลวแหลก จนประชาชนไม่อาจจะหยุดนิ่งได้ ดังนั้นมติมหาชนจึงเริ่มก่อหวอดและนับแต่วินาทีนั้น รัศมีของจอมพล ป. เริ่มตกลงอย่างรวดเร็ว แต่จอมพล ป. ยังหารู้สึกตัวไม่เพราะรอบข้างจอมพล ป. ขณะนั้นแต่ละคนต่างก็สรรเสริญเยินยอจอมพล ป. สมดังสุภาษิตที่ว่า “มีบุญเขาก็วิ่งมาเป็นข้า พึ่งพระเดชเดชาให้ใช้สรอย” จนทำให้จอมพล ป. ลืมตัวมั่นใจว่า ปราการแห่งอำนาจของตนจะต้องยืนยาวและแข็งแกร่งไปอีกนานนัก

แต่แล้วอยู่ ๆ ในวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐ นั่นเอง คณะ รัฐประหาร ยึดอำนาจ ก็ได้บังเกิดขึ้น สมความ ต้องการของประชาชน บัดดังก์แห่งอำนาจของจอมพล ป. ต้องหักสะบั้นลงอย่างคาดไม่ถึง

และสาเหตุแห่งการรัฐประหารครั้งนี้จะสืบเนื่องมาจากอะไร ผู้เขียนจะไม่ขอพูดอะไรในที่นี้ นอกจากจะขอนำคำแถลงของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ หัวหน้าทำรัฐประหารในครั้งนั้นซึ่งได้แถลงตอบข้อซักถามของหนังสือพิมพ์ ดังจะ

ได้นำมาบันทึกเอาไว้เป็นหลักฐานดังต่อไปนี้

หลังจาก ที่คณะทหาร ได้ทำการ ปฏิวัติ ยึดอำนาจ จาก รัฐบาลไว้ได้แล้ว ในตอนเที่ยงวันนั้นเอง จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารก็ได้เปิดให้สัมภาษณ์ และการให้สัมภาษณ์ในวันนั้นนับเป็นเหตุการณ์อันสำคัญที่ได้เผยถึงความรู้สึกอันจริงใจของคณะทหาร ฉะนั้นผู้เขียน ขอนำคำสัมภาษณ์โดยละเอียดในวันนั้นมาเสนอท่านผู้อ่าน

ต่อไปนี้ เป็นคำถามคำตอบระหว่างผู้แทนหนังสือพิมพ์ กับจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร

น.ส.พ. ได้ถามว่า “ตามที่ท่านได้ทำการยึดอำนาจครั้งนี้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงอยากทราบว่า ท่านได้เตรียมจัดตั้งรัฐบาลไว้แล้วหรือยัง และจะให้ใครเป็นนายก ฯ”

จอมพลสฤษดิ์ตอบว่า “ผมยังไม่ได้เตรียม เพราะจะต้องถามพรรคพวกดูก่อน เวลานี้ยังไม่ได้คิดจะตั้งใครเป็นนายก ฯ เลย เรื่องนี้ต้องแล้วแต่สภา”

น.ส.พ. “ถ้าจอมพลแปลกยังไม่มาทำความเข้าใจกับ

คณะทหาร จะเกิดอะไรขึ้นต่อไปไหม และถ้าจะให้สภาชาวเสียงตั้งรัฐบาล ก็ปรากฏว่าเสียงของจอมพลคือในพรรคเสรีนังคศิลามีมากกว่าจะทำอย่างไร”

ตอบ “จอมพล ป. ท่านหายไปไหนผมก็ไม่รู้ ผมเสียใจมากที่อยากจะพบท่านแต่ไม่ได้พบ นี่ผมพูดด้วยความจริงใจ และผมก็ไม่รู้สึกยินดีอะไรเลยในการที่ทำครั้งนี้ ความจำเป็น และมติของมหาชนที่เรียกร้องจึงต้องทำลงไป และก็ยังรู้สึกเสียใจที่ได้ไปแสดงใจต่อมิตรสหาย และผู้ที่เคารพบางคน เจตนาของผมก็อยากจะพบท่านจอมพล ป. ไม่ใช่จะไปฆ่ารันฟันแทงท่าน เพราะที่ทำครั้งนี้ก็ตามหลักการ ๒ ข้อ คือให้รัฐบาลลาออกและให้คุณเผ่าออกจากอธิบดีตำรวจ เมื่อสมความมุ่งหมายแล้วก็ไม่มีอะไร โดยเฉพาะท่านจอมพล ป. ผมอยากจะเทอดทูนท่านไว้ในฐานที่เป็นผู้บังคับบัญชา เวลานี้มีหลายคนแล้วที่เข้ามาทำความเข้าใจกันทางนี้ก็ไม่ได้ทำอะไร ความมุ่งหมายของเราก็ทำเพียง ๒ ข้อดังกล่าวที่ประชาชนร่ำร้อง ประชาชนและหนังสือพิมพ์ก็เตือนผมอยู่เสมอว่าอย่าถอยเป็นอันขาด ให้ทำให้สำเร็จ

ให้ได้ เวลานี้ก็ทำสำเร็จแล้ว” จอมพลสฤษดิ์ได้ย้ำว่า “ผมเสียใจมากที่ไม่ได้พบท่านจอมพล ป. และผมก็พยายามติดตามทุกวิถีทาง คุณอนันต์ลูกชายของท่านบอกว่าจะขอเข้าพบผมก็บอกว่ายินดีที่จะพบและไม่ต้องการทำอะไร” และกล่าวต่อไปว่า

“จอมพล ป. เป็นผู้มีบุญคุณต่อชาติ แต่ที่ต้องมาเป็นไปเช่นนี้ อาจจะเป็นเพราะหลงผิดไปบ้าง เชื่อคนอื่นไปในทางเสียบ้างเมื่อ ๒๔ น. เมื่อคืนนี้ผมก็ได้รับรายงานจากทหารช่างที่ไปเฝ้าอยู่ที่สะพานบางปะกงว่าท่านจอมพล ป. ได้ขับรถผ่านสะพานบางปะกงไปแล้ว และเมื่อกี้นี้ก็ได้รับรายงานอีกว่า ท่านได้อยู่ที่จังหวัดตราดนั่นว่าจะเข้าไปยังเขมร ผมเสียใจเหลือเกิน อยากจะพบท่านเพื่อกราบขออภัยจากท่าน ถึงแม้ท่านจะมีส่วนไม่ดีอยู่บ้างเมื่อหักกลบลบกันแล้วท่านก็ยังเป็นคนดีที่มีคุณค่าแก่ประเทศ เมื่อท่านไปก็จะเสียคนดีของชาติซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญต่อไป”

น.ส.พ. “คณะทหารจะจัดตั้งรัฐบาลในขณะนี้หรือไม่ ?”

ตอบ "จะพยายามจัดตั้งโดยเร็วที่สุด การตั้งผู้รักษาพระนครนี้เป็นเพียงชั่วคราว การตั้งรัฐบาลจึงเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะจะมีการประชุมซีอาโตในวันที่ ๑๙ นี้ ผู้ต้อนรับจะต้องเป็นรัฐบาล แต่การประชุมซีอาโตจะงดหรือเลื่อนก็ยังไม่แน่ ถ้าหากเลื่อนก็เป็นที่น่าเสียดาย เพราะทางเราได้เสียค่าใช้จ่ายไปแล้ว อย่างไรก็ดี จะพยายามให้มีการประชุมโดยเร็วที่สุด เพราะเหตุการณ์ต่าง ๆ กำลังสับสน ทางผมก็ต้อง พยายามรักษาความสงบ ทั้งภายในและทางด้านต่างประเทศ และรู้สึกเป็นนิมิตอันดี ที่การกระทำครั้งนี้ไม่มีการเสียเลือดเนื้อ ทางฝ่ายตำรวจก็ยอมโดยดี อย่างรถถังของตำรวจในวังปารุสก์ก็มอบให้ดี ๆ คนไทยเราต่างก็มีความเข้าใจกันดี"

น.ส.พ. ถามอีก "แล้วท่านจะให้ใครเป็นนายก"

ตอบ "ยังไม่รู้ ดูเหมือนมีคนอยากเป็นกันเยอะ ผมบอกแล้วไงว่า การตั้งรัฐบาลก็ต้องแล้วแต่สภา เวลานี้ยังไม่รู้จะตั้งใครเพราะต้องทำตามกฎหมาย จึงต้องปรึกษาคณะกรรมการกฤษฎีกาก่อนว่าจะทำอย่างไร"

น.ส.พ. "ถ้าหากไม่มีใครรับเป็นนายก ฯ ท่านจะเป็นไหม"

"มีเยอะน่าเชื่อผมเถอะ ใคร ๆ ก็อยากจะเป็นนายก ฯ ถ้าหากในหลวงทรงแต่งตั้ง"

น.ส.พ. "จะให้นายเผ่าไปเมืองนอกเป็นความจริงหรือไม่"

ตอบ "ครับจะให้ไปนอกนี่ผมบอกตรง ๆ เมื่อคืนนี้คุณเผ่ากับอัศวินคู่ใจ คือคุณพันศักดิ์กับคุณพุฒก็มาที่นี่ คุณเผ่าเขาบอกว่า เพื่อนฝูงจะเอายังไงก็เอาผมก็เลยบอกว่าเพื่อนฝูงเขาต้องการให้วางมือจากการเมืองและให้ไปอยู่ต่างประเทศ เพราะประชาชนเขาว่าเที่ยวไปกดชี่ข่มเหงเขา หรือจะไปบวชก็ได้ เอาที่วัดมงกุฎ ฯ ก็ได้ใกล้ ๆ แค่นี้เอง คุณเผ่าก็ได้สำนึกในความผิดและยินดียอมทุกอย่าง พวกเราเลยตกลงให้ไปต่างประเทศ แต่เมื่อไรไม่รู้นะ"

น.ส.พ. "จะมีการยุบสภาไหม"

ตอบ "เอ...ผมยังไม่รู้เหมือนกัน ต้องเชิญคณะกรรมการกฤษฎีกามาปรึกษาก่อนว่า จะเห็นควรยุบหรือไม่ยุบ

เพราะเรื่องกฎหมายนี่ผมไม่มีความรู้" พลางก็หันมาถามหนังสือพิมพ์ว่า "แล้วพวกคุณล่ะเห็นควรยุบไหม" เมื่อหนังสือพิมพ์ตอบว่าควรยุบ เพราะต้นเหตุที่ทำให้เกิดความยุ่งยากขึ้นในบ้านเมืองก็เนื่องจากการเลือกตั้งครั้งที่แล้วไม่เรียบร้อย

จอมพลสฤษดิ์จึงบอกว่า เป็นความคิดที่ดีมาก เมื่อพวกคุณเห็นควรยุบก็ช่วยกันเขียนสนับสนุนซิ ผมจะรับไปพิจารณา พวกคุณก็คอยยุผมเสียเรื่อย เมื่อคราวก่อนตอนประกาศภาวะฉุกเฉินก็ยุผมมาครั้งหนึ่งแล้ว ที่พวกผมมาทำครั้งนี้ก็ทำตามที่พวกคุณยุ เพราะถูกพวกคุณเขียนสอนทุกวันแล้วก็หันไปกระเซ้าหนังสือพิมพ์ถาม ซึ่งทำสีหน้าเคร่งขรึมว่า "จะถามอะไรก็ยิ้มแย้มหน่อยซิ ถามมาเถอะไม่ต้องเกรงใจ ผมยินดีตอบเต็มที่"

น.ส.พ. "การที่ทำครั้งนี้รู้สึกไม่มีแผนการณ์ เพราะเมื่อทำสำเร็จแล้ว ก็ยังไม่รู้จะจัดตั้งรัฐบาลอย่างไร"

ตอบ "จริง ผมไม่มีแผนการณ์ ผมถือว่าทำไปด้วยความซื่อสัตย์กตัญญู และถือตามมติมหาชนส่วนใหญ่ และ

ตำแหน่งผู้รักษาพระนครก็อยู่ในระยะอันสั้น เพื่อควบคุมความสงบของบ้านเมือง เนื่องจากอยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ" และกล่าวว่า "ก็พวกคุณบอกให้เอา อย่าถอยหลัง พวกผมจวนจะถูกมาตรา ๑๑๓ อยู่แล้วยังมาถามได้ หน้าที่ของผมในขณะนี้คลาย ๆ กับเมื่อตอนประกาศภาวะฉุกเฉินคราวที่แล้วนั่นแหละ แต่คราวนี้สำคัญกว่าหน่อย"

น.ส.พ. "ตามที่มีเสียงเรียกร้องให้ถอนตัวจากซีอาโต และให้วางตัวเป็นกลาง ท่านจะปฏิบัติตามหรือไม่"

ตอบ "ผมไม่ใช่รัฐบาลจึงตอบอะไรไม่ได้"

น.ส.พ. "คณะทหารได้คุมตัวจอมพลเรือ หลวงยุทธศาสตร์โกศล ผู้บัญชาการทหารเรือใช่หรือไม่"

ตอบ "คุณหลวงยุทธศาสตร์ ฯ ได้ย้ายพงมาที่นี่เมื่อคืนนี้ ผมก็ได้กักบริเวณไว้และขอให้คุณหลวงยุทธศาสตร์ฯ สั่งให้ทหารเรืออย่าเคลื่อนไหว และขอให้บอกท่านจอมพล ป. อย่าให้เตลิดเปิดเปิงไปไหน ส่วนตัวรถ ฯ (จอมพลอากาศฟัน) ท่านก็ไม่ได้ไปไหน แน่ะ ท่านนั่งอยู่นั่นไงล่ะ" กล่าวจบก็ชี้ให้หนังสือพิมพ์ดู ซึ่งนั่งยองอยู่ข้างหลังหนังสือ

พิมพ์ “ผมบอกให้ท่านอยู่เฉย ๆ” เมื่อพูดมาถึงตอนนี้ จอมพลสฤษดิ์ก็ได้เล่าให้ฟังถึงเรื่อง พล. ต.อ. เผ่า เพิ่มเติมมาว่า “เมื่อคืนนี้คุณเผ่าเขามาที่นี่ โดยบอกว่า อั๊ว...อ้อ เขาไม่ได้พูดอั๊ว เขาพูดว่า กูไม่ได้หายไปไหนหรอกกินเหล้าอยู่ใกล้ ๆ นี่เอง อ้ายเจ็กมันก็จำกูไม่ได้ พอได้ยินวิทยุประกาศให้มาที่นี่ กูก็เลยมา”

น.ส.พ. “ท่านได้เรียกคณะรัฐมนตรีหรือคนสำคัญมาอีกหรือไม่”

ตอบ “ผมว่าไม่จำเป็นต้องไปเรียกใครต่อใครมา เพราะเมื่อเช้านี้มีเพื่อนฝูงมาหลายคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผมเป็นผู้รักษาพระนคร จะสั่งการได้ตามกฎหมาย เนื่องจากเป็นพระบรมราชโองการ”

น.ส.พ. “ใครเป็นผู้เข้าเฝ้าในหลวง”

ตอบ “ผมเองและคุณถนอม (พล. อ. ถนอม กิตติขจร) ผมจะให้คุณดูพระบรมราชโองการตัวจริงก็ได้ เดี๋ยวจะหาว่าเป็นพระบรมราชโองการเก๊หรือปลอม ผมก็เก็บไว้ในเซฟนั่น” กล่าวจบก็ให้นายทหารไปหยิบออกมาให้ดู

น.ส.พ. “ท่านไปกราบบังคมทูลในหลวงว่าอย่างไร

บ้าง”

ตอบ “ผมก็ไปเล่าถึงสถานการณ์ให้ท่านฟัง เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว ท่านก็ทรงพอพระราชหฤทัย”

น.ส.พ. “ท่านคิดว่าจะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นอีกไหม”

ตอบ “ผมเชื่อว่าเหตุการณ์คงสงบ เพราะไม่เห็นมีอะไร ความจริงผมอยากจะถอนกำลังทหารที่คุมอยู่ตามจุดต่าง ๆ เสียให้หมด เพื่อแสดงให้เห็นว่าสามารถทำความสงบลงได้โดยเร็ว แต่พรรคพวกเขาบอกว่าตามหลักวิชานั้นยังไม่ควรถอน เพราะถ้าหากจะเกิดเหตุอะไรขึ้นจะลำบากอย่างไรก็ดี เมื่อเช้าผมผ่านมาก็ไม่มีอะไรก็เห็นเจ๊กยังหาบผักไปขาย ประชาชนยังไปหาบน้ำประปามากิน เมื่อคราวก่อนก็เห็นประชาชนเขาบอกว่า ตอนประกาศภาวะฉุกเฉินยังสบายดีกว่าไม่ประกาศไม่ใช่เรอะ”

น.ส.พ. “สั่งห้ามไม่ให้หน่วยนาวิกโยธินที่สัตหีบกับจันทบุรีเคลื่อนย้ายออกจากที่ตั้ง หมายความว่าได้มีการเคลื่อนมาแล้วใช่ไหม”

ตอบ "ผมเชื่อว่าคงไม่มีอะไร เพราะคุณหลวงชำนาญอรรถยุทธ รองผู้บัญชาการทหารเรือก็ได้มาร่วมมืออยู่กับพวกผมตั้งแต่เริ่มต้นแล้ว"

น.ส.พ. "ทราบว่าได้สั่งปลดหม่อมชาบ อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์แล้ว เป็นความจริงหรือไม่"

ตอบ "ไม่ได้ปลดหรอกเมื่อคืนผมให้เจ้าหน้าที่ไปตามหม่อมชาบ ฯ ปรากฏว่า หม่อมชาบเดินเซยก ๆ อยู่ที่ทำเนียบ ผมจึงบอกให้ไปเอาตัวมา ที่เอามาไม่ใช่จับแต่เอามาใช้งานและก็ให้ไปตามคุณแม่น ชลานุเคราะห์ ผู้อ่านข่าวของสถานีวิทยุกรมประชาสัมพันธ์มา เพื่อให้อ่านประกาศแถลงการณ์ของคณะทหาร เพราะเขาบอกว่าถ้าคุณแม่นไม่ใช่ผู้อ่านประกาศแล้ว คนไม่ใคร่เชื่อถือ"

น.ส พ. "ท่านได้ตกลงคิดยึดอำนาจครั้งนี้เมื่อใด"

ตอบ "เอ...เรื่องนี้ตอบยากแฮะ เพราะลักษณะของการยึดมีหลายแบบ อาจจะทำทีละขั้น หรือแบบจู่โจม แต่ความจริงผมไม่ได้คิดไว้ก่อน"

น.ส.พ. "ถ้าหากให้สภาตั้งรัฐบาล จอมพลแปลกก็

คงได้เป็นนายก ฯ อีก เนื่องจากมีเสียงข้างมากในสภา"

ตอบ "ก็แล้วแต่ซี เพราะเล่นการเมืองในระบอบพรรคก็ต้องสุดแท้แต่เสียงข้างมาก แต่เหตุการณ์จะเป็นเช่นนั้นหรือไม่ ผมก็ไม่รู้"

น.ส.พ. "ถ้ามีคนไม่ร่วมมือจะทำอย่างไร"

ตอบ "เมื่อใครไม่ร่วมมือด้วยก็ร่วมกันไม่ได้ ผมก็ไม่รู้จะทำยังไง ขณะนี้กำลังหน้าสิ่วหน้าขวาน ผมมีสิทธิ์สั่งยิงเป้าได้เนื่องจากใช้กฎอัยการศึก"

น.ส.พ. "ท่านจะเซ็นเซอร์หนังสือพิมพ์ไหม"

ตอบ "ผมตอบได้เลยว่าไม่เซ็นเซอร์ ผมไม่ชอบเซ็นเซอร์ เพราะพวกคุณสอนผมถึงเป็นยังงี้ เรื่องยุบสภาก็เหมือนกัน พวกคุณก็บอกให้ยุบ ผมจะถามคณะกรรมการกฤษฎีกาเขาบ่ายนี้แหละ"

น.ส.พ. "คณะรัฐประหารจะคุมอำนาจไปอีกนานเท่าไร"

ตอบ "คณะรัฐประหารไม่ได้คุมอำนาจ เวลานี้ก็ไม่ได้คุม ทรับหน้าทนกเพื่อรักษาความสงบเท่านั้น ไหนคุณ

ว่าจะยึดอีกเมื่อไหร่นะหรือ ไม่รู้เหมือนกัน บางทีคุณกับผมอาจจะร่วมกันยึดก็ได้"

น.ส.พ. "ท่านได้ตามตัวจอมพลผินมาหรือเปล่า"

ตอบ "เปล่า ไม่รู้ว่าหายไปไหน จะไปตามทำไม เพราะแกแล้ว ถาจะตามกตามขุนรณ ฯ ดกวา นายทหารได้รายงานให้ทราบว่า เมื่อตอนเช้าจอมพลผินได้มาที่นี่แล้ว จอมพลสฤษดิ์จึงพูดว่า "ผมไม่ทราบ เพราะไม่ได้พบกัน"

น.ส.พ. "จะเลิกประกาศกฎอัยการศึกเมื่อไหร่"

ตอบ "ถ้าเหตุการณ์สงบเร็วก็เลิกเร็ว แบบภาวะฉุกเฉินคราวที่แล้ว คือจะเลิกเร็วหรือช้าแล้วแต่เหตุการณ์"

น.ส.พ. "ที่ยึดอำนาจครั้งนี้เป็นคณะรัฐประหารใช่ไหม"

ตอบ "การยึดอำนาจครั้งนี้ทำในนามของประชาชนคนหนึ่ง แต่บังเอิญมาเป็นทหารไม่ใช่คณะรัฐประหาร เพราะผู้ที่ร่วมทำงานนี้ไม่ใช่รัฐประหารก็หลายคน พวกเราพร้อมใจกัน เรื่องคณะรัฐประหารนี้ คุณประภาศก็บอก

หลายหนแล้วว่า ไม่ใช่เป็นพรรคการเมือง แต่เป็นเสมือนโอลด์บอยหรือนักเรียนเก่า บางคนว่าเป็นอังย่ เลยพวกเราก็ไม่รู้จะทำยังไงเหมือนกัน”

น.ส.พ. “ขอทราบว่าที่ท่านทำครั้งนี้รัฐบาลมีความไม่ดีอย่างไร”

ตอบ “เพราะบริหารบ้านเมืองไม่สอดคล้องกับนโยบายไม่ฟังเสียงของประชาชน”

น.ส.พ. “ถ้าหากรัฐบาลต่อไปเป็นเช่นนี้อีก ท่านจะยึดอำนาจอีกไหม”

ตอบ “ยังไม่รู้อาจจะมีคนอื่นทำบ้างก็ได้”

น.ส.พ. “ท่านเคยพูดไว้ว่าถ้าไม่มีการรังแกกันก็จะไม่ใช้กำลัง ที่ใช้กำลังครั้งนี้หมายความว่าได้ถูกรังแกแล้วใช่ไหม”

ตอบ “เห็นหน้าคุณแล้วชักไม่กล้าตอบ เพราะเห็นท่าทางเอาจริง คุณถามว่ามีรังแกแล้วใช่ไหม ก็มีรังแกเหมือนกัน เพราะจะถูกมาตรา ๑๑๓ พรรคเสรีมนังคศิลา เมื่อวานนี้เขาประชุมกันถึงเรื่องนี้ เมื่อคืน ๑๙ น. ดูเหมือน

นายสมศักดิ์เขาเถียงกันว่า จะผิดมาตรา ๑๑๓ โธ่...ไม่น่าจะมาเถียงกันอยู่ได้" กล่าวจบก็มีเสียงหัวเราะครื้นใหญ่ . "ก็ในแถลงการณ์ก็มีบอกอยู่แล้วว่า มันสุดแสนจะทนได้"

น.ส.พ. "ท่านปฏิวัติครั้งนี้ถือตำราปฏิวัติเล่มเดียวกับจอมพลแปลกหรือเปล่า"

ตอบ พร้อมกับหัวเราะว่า "เปล่า"

น.ส.พ. "ท่านได้ไปทำความเข้าใจกันตามสถานทูตต่างประเทศหรือเปล่า"

ตอบ "ผมได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปทำความเข้าใจกับสถานทูตอเมริกันแล้ว และเมื่อเช้านี้ก็ให้ทางกระทรวงการต่างประเทศ ไปทำความเข้าใจกันกับสถานทูตต่าง ๆ ทุกแห่ง ปรากฏว่าไม่มีแห่งไหนข้องใจเกี่ยวกับเสด็จในกรม ๆ ซึ่งกำลัง ทำหน้าที่ ประธาน สมัชชา สห ประชาชาติ อยู่ใน เวลานี้ เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ ผมก็ได้ให้ปลัดกระทรวงการต่างประเทศแจ้งให้เสด็จในกรมทราบว่า ทางนี้ยังรับรองให้เป็นผู้แทนของประเทศไทยต่อไป และจะทำหนังสือชี้แจงให้ภายหลัง"

น.ส.พ. “ท่านจะปราบปรามผู้กว้างขวางดังที่รับปากไว้เมื่อคราวก่อนไหม”

ตอบ “ผู้กว้างขวางตอนนี้ไม่สำคัญ แม้แต่สะแต็กฮาวของคณผาด (พล. ต.จ. ผาด ตงคะสมิต) ที่อยู่ในวังปารุสก์ตั้งหลายสิบคันยังมอบให้พร้อมทั้งลูกระเบิดเบ็นหิบๆ”

น.ส.พ. “การปฏิวัติครั้งนี้จะมีการจับใครเข้าคุกอีกหรือไม่ เพราะการปฏิวัติทุกครั้งส่งคนเข้าคุกไปเยอะ”

ตอบ “ครั้งนี้ทำแบบแหวกแนว จะไม่มีคนเข้าคุกเข้าตราง มีแต่จะเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป”

น.ส.พ. “ถ้าหากจอมพลแปลกกลับมา ท่านจะทำอย่างไร”

ตอบ “ผมตั้งใจว่าจะไปกราบท่านและให้ท่านอยู่นิ่งๆ โดยจะส่งคนไปอารักขาเพื่อให้ท่านอยู่ให้สบาย”

น.ส.พ. หากประชาชนเรียกร้องให้ท่านเป็นนายก ฯ จะรับหรือไม่”

ตอบ “ผมตอบไม่ได้ มันเป็นเรื่องอนาคต และคิด

ว่าจะไม่รับด้วย เพราะถ้าผมเป็นนักการเมืองก็เป็นนักการเมืองที่เลว”

น.ส.พ. “ท่านคิดจะเชิญนายปรีดี พนมยงค์ กลับไหม”

ตอบ “นายปรีดีกับผมก็ไม่เคยรู้เคยจักกัน และไม่เคยคิดจะให้กลับมา อยากจะถามพวกคุณดูว่าต้องการอย่างไร ช่วยแนะนำผมด้วย”

น.ส.พ. “ท่านเคยเรียกพรรคการเมืองโดยเฉพาะพรรคสหภูมิมาปรึกษาหรือไม่ และส่งคนไปพบกับนายควงหรือเปล่า”

ตอบ “ไม่เคยเลย สำหรับนายควงก็ไม่ได้ส่งคนไปพบ”

น.ส พ. “ทราบข่าวว่าในการเข้ายึดคลังอาวุธตำรวจที่ซอยเศรษฐศิริมการยิงกันขึ้นและตำรวจถึงแก่ความตายคนหนึ่ง เป็นความจริงหรือไม่”

ตอบ “ไม่เห็นมีอะไร” แล้วหันไปถาม พล. ท. ประภาส จารุเสถียรว่ามีหรือไม่ พล. ท. ประภาสได้ตอบว่า “เป็นแต่ปืนลั่นไม่มีบาดเจ็บ”

น.ส.พ. "การที่ให้คุณเผ่าไปต่างประเทศครั้งนี้ คุณเผ่าไปด้วยความสมัครใจหรือว่าเนรเทศไปแบบหลวงกาจ"

ตอบ "ทั้ง ๒ อย่าง คือสมัครใจและเนรเทศ ไม่ใช่แบบหลวงกาจ เพราะนี่เป็นคุณเผ่าไม่ใช่หลวงกาจ"

จบการให้สัมภาษณ์ ของผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร

บทที่ ๑๓

ลาก่อน...สยาม

ภายหลังจาก 'คณะทหาร' ภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการทหารบก ได้ใช้กำลัง ทำการยึด อำนาจ และ ขับไล่รัฐบาล จอมพลแปลก พิบูลสงครามเป็นผลสำเร็จ เมื่อเวลา ๒๓.๐๐ น. ของวันที่ ๑๖ กันยายนศกนี้แล้ว ปรากฏว่าในคืนนั้นเองได้มีบุคคล สำคัญ ใน คณะรัฐบาลชุดก่อนเข้ามอบตัวต่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารเกือบครบถ้วน มีอาทิเช่นพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจ จอมพลพ้นรณนภากาศฤทธาคนี ผู้บัญชาการทหารอากาศและจอมพลเรือหลวงยุทธศาสตร์โกศล ผู้บัญชา การทหารเรือเป็นต้นส่วนบุคคลสำคัญ ยิ่งใหญ่ อีกผู้หนึ่งคือจอมพลแปลก พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีกลับ

'ล่องหน' หายไป ทั้งๆที่วิทยุของกองทัพบกจะได้ประกาศซ้ำแล้วซ้ำอีก ให้นายกฯ พิบูลเข้ามอบตัวเพื่อทำความเข้าใจกับผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร ก็ไม่เป็นผลเพราะปรากฏว่าหลังจากการรัฐประหารได้ปะทุขึ้นแล้ว จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ได้หนีเตลิดออกจากพระนครไป โดยไม่ยอมหันหลังกลับมาอีก

เนื่องจากการหนีเตลิดของจอมพลพิบูล จนเข้าสู่เขตแดนประเทศเขมรในครั้งนี้ มีสาระสำคัญที่น่าสนใจอย่างยิ่งด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึง ขอรวบรวม รายงาน การหนี ของ จอมพล แปลก พิบูลสงครามมาเสนอต่อท่านผู้อ่านดังต่อไปนี้

ก่อน ๒๓.๐๐น. ของคืนประวัติศาสตร์

นั้น จอมพลพิบูลสงคราม ยังอยู่ที่ทำเนียบรัฐบาล เพราะต้องใช้ความคิดอย่างหนัก ในการ ตัดสินใจ ว่าจะ คงยึดเก้าอี้นายกรัฐมนตรีไว้ตลอดไป หรือจะกราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งตามโนติสของ 'คณะทหาร' อันประกอบด้วย

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท ๒ ที่เพิ่งถูกจากออก ไปจากพรรค 'เสรีมนังคศิลา' ประการใดก็ และในขณะที่นายก ฯ พิบูล กำลังเดินกลับไปกลับมาอย่างไม่เป็นสุขนั่นเอง เสียงกริ่งโทรศัพท์ประจำทำเนียบตราไก่ก็กังวานขึ้น ครั้นเมื่อนายก ฯ พิบูลได้ยกหูโทรศัพท์ขึ้นแนบฟังกับหูแล้ว เขาแทบจะปล่อยให้หูโทรศัพท์เครื่องนั้นร่วงหลุดลงจากมือด้วยความตกใจและคาดคิดไม่ถึง เพราะผู้ที่พูดมาตามสายด้วยเสียงระรัวระดักนั้นคือผู้ใกล้ชิดของจอมพลคนหนึ่ง ซึ่งรายงานเหตุร้ายมาให้ทราบว่า บัดนี้ 'คณะทหาร' ได้ทำการยึดอำนาจขึ้นแล้ว ขอให้จอมพลรีบหนีไปเสียก่อนโดยเร็ว

ทันทีที่ทราบข่าวร้ายนั้นแล้วจอมพลแปลก พิบูลสงครามได้รีบผลุนผลันออกจากทำเนียบรัฐบาล ด้วย รถซีตรองสีครีมคันใหม่เอี่ยม พร้อมด้วยผู้ติดตามอีก ๔ นาย คือ นายฉาย วิโรจน์ศิริ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี พลตรีบุญศักดิ์ วรรณมาศ นายทหารคนสนิท พ.ต.อ. ชุมพล โลหะชาละ นายตำรวจประจำตัว และบุคคลอีกผู้หนึ่ง

หลังจากคณะรัฐประหารของจอมพลพิบูล ออกพ้นประตู

ทำเนียบไปแล้วไม่ถึง ๕ นาที กำลังทหารส่วนหนึ่ง ภายใต้บังคับบัญชาของพลเอกไสว ไสวแสนยากร ก็เคลื่อนเข้ายึดทำเนียบไว้ได้เป็นอันว่า จอมพล ป. กับคณะสามารถรอดพ้นจากการเข้ายึดทำเนียบครั้งนี้ไปได้อย่างหวุดหวิดที่สุด !

จากทำเนียบรัฐบาล จอมพลแปลก ฯ ซึ่งทำหน้าที่เป็นโชเฟอร์เองนั้นได้ นำรถซีตรอง คู่ใจ ห้อเหียดตรง ไปยังบ้านซอยชิดลมเพื่อรวบรวมเข้าของเครื่องใช้ ที่จำเป็นสำหรับติดตัวไป จากนั้นรถก็บึ่งออกจากบ้านซอยชิดลมต่อไปอีกโดยมุ่งหน้าไปทางบางกะปิ ระหว่างทางที่ผ่านซอยสายน้ำผึ้งอันเป็นที่ตั้งของคฤหาสน์ เชยชวัญคนหนึ่ง คือ พ.ต. รักษ์ บันยารชุนนั้น จอมพลไม่ลืมที่จะแวะรถเข้าไปแจ้งข่าวให้ทราบเสียหน่อยหนึ่งแล้วจึงออกเดินทางต่อไป

เมื่อตะบึงรถไปถึงสถานีตำรวจ พระโขนงแล้ว จอมพลได้หยุดรถลง แล้วขอร้องให้ผู้ติดตามกลับเสีย ซึ่งปรากฏว่ามีผู้ติดตาม คนหนึ่ง ยอม ลง จาก รถ กลับ คนเดียว ส่วนคนอื่น ๆ จะขอไปส่งจนสุดทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเลขาธิการณาย วิโรจน์ศิรินั้น ขอร่วมเป็นร่วมตายไปด้วย

โดยตลอดไม่ขอคืนหลังกลับมาอีก

พ้นจากพระโขนงไปแล้ว จอมพลจึงได้ชลอรถ ลดความเร็วลงบ้าง เพราะถือเสียว่าเข้าเขตปลอดภัยแล้วแต่กระนั้นภายในคันรถก็คงเงียบกริบไม่มีใครยอมปริปากพูดต่อกันเลย ทุก ๆ คนต่างปล่อยความคิดให้ล่องลอยสับสนต่อไปด้วยเรื่องร้อยแปด เฉพาะตัวนายก ฯ พิบูลเองมีสีหน้าเคร่งเครียดและเงียบขรึมอยู่ตลอดเวลา ต่อนาน ๆ จึงจะทอดถอนหายใจยาวออกมาสักครั้งหนึ่ง

รถวิ่งผ่านบางปะกง, ชลบุรี, ศรีราชา มาเป็นลำดับในที่สุดก็เข้าเขตสถานีทหารเรือสัตหีบซึ่งในชั้นต้นจอมพลเกิดความสังเวชขึ้นมาว่าควรจะแวะหาลูกชาย หัวแก้วหัวแหวนคนหนึ่ง คือ พต.ร.จ. ประสงค์ พิบูลสงคราม ผู้บังคับกองพันนาวิกโยธินสัตหีบเพื่อขอความอารักขาอยู่ที่นั่นแต่แล้วคิดอันนักเป็นอันล้มเลิกลง จอมพลจึงตัดสินใจมุ่งสู่ระยอง, จันทบุรีและตราดต่อไป

ตกรุ่งอรุณของวันใหม่ซึ่งตรงกับคืนโอ่อ่าซึ่งห้อเหี้ยดตลอดมาโดยมิได้มีการหยุดยั้งเลย ก็แล่นเลี้ยบเข้าเขต

ตัวเมืองของจังหวัดตราด ซึ่งขณะนั้นชาวบ้านชาวเมืองทั้งหลายต่างจับกลุ่มพึ่งข่าวปฏิวัติแต่ละแถบ การณ์ทาง วิทยุจากกองบัญชาการทหารรักษาพระนครฝ่ายทหารกันอยู่อย่างใจจดใจจ่อ จึงไม่มีใครสักคนเดียวที่จะหันมาสนใจและพินิจพิจารณากับเก๋งคันงาม และอาคันตุกะแปลกหน้าในรถคันนั้น ซึ่งก็ทำให้ชาวคณะผู้ลี้ภัยชุดนี้หายใจโล่งอกไปด้วย เพราะช่วยให้การเดินทางคงถูกเก็บเป็นความลับไว้ได้ต่อไป

เมื่อมาถึงจังหวัดตราบเรียบร้อยแล้ว จอมพลพิบูลจึงตัดสินใจที่จะเปลี่ยนการเดินทางจากพาหนะรถยนต์มาเป็นทางเรือออกท้องทะเลมุ่งเข้าสู่เขตแดนเขมรต่อไป แต่ปัญหาอย่างหนึ่งที่ชาวคณะลี้ภัยต้องร่วมกันขบคิดอย่างหนักก็คือ จะได้เรือจากที่ไหนสำหรับเป็นพาหนะท่องทะเล ซึ่งทุกคนก็มีดแปดด้าน เพราะถ้าหากยังอยู่ในระหว่างเวลาที่จอมพลกำลังรุ่งโรจน์ด้วยอำนาจวาสนาเช่นเมื่อก่อนหน้าน สักเพียงวันสองวันเสียแล้ว ปัญหานี้ดูจะเป็นเรื่องขประดิวที่ไม่ควรนำมาขบคิดให้หนักสมองอะไรอีก ทุกสิ่งทุกอย่างคงจะถูกจัดไว้เสนอสนองจนเกินความต้องการก่อนที่ชาวคณะจอมพลจะมา

ถึงเสียด้วยซ้ำ แต่ในบัดนี้อำนาจวาสนาเหล่านั้นก็เป็นอันสูญสลายลงโดยสิ้นเชิงแล้ว เรื่องซึ่งประดิษฐ์ขึ้นอย่างว่าจึงกลายมาเป็นเรื่องใหญ่ไปได้จริงอยู่หรอก, ถ้าหากจอมพล พิบูลจะหันเข้าพึ่งพาขอร้องเอาจากเจ้าหน้าที่บ้านเมืองก็คงจะได้ผล เพราะในระยะหน้าสิ่วหน้าขวานเช่นนี้นบารมีจาก ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ จอมพล ยัง ไม่ ทำให้ ข้าราชการ หัวเมืองเหล่านั้นเปลี่ยนจิตเปลี่ยนใจได้ทันท่วงที แต่ทว่าจอมพลกับคณะก็ไม่อาจเลือกเอาการตกลงใจทำนองนี้ได้เหมือนกัน เพราะจะทำให้แผนการณ์หน้าที่ทุกคนประสงค์จะให้ เป็น ความลับ อย่างที่สุดนั้นต้องแตกออกและกลายเป็นเรื่องอื้อฉาวไปในที่สุด ด้วยเหตุดังนี้จอมพลกับพรรคพวกร่วมใจจึงคิดหาทาง ออกเอาในทางชวยตัวเองกอนอน และอาศัยสงแวดลอมทชาวบานชาวเมืองกำลังสนใจอยู่กับสถานการณ์ทางกรุงเทพ ฯ นั้น ขับรถวนเวียนไปตามถนนสายต่าง ๆ ของจังหวัดตราด เผื่อจะโชคดีได้พบคน สนิท ชิดชอบ ที่พอ จะไว้ วางใจ ได้ สักคนหนึ่ง ขณะที่นายกรัฐมนตรีปู ลภัยกำลังขับรถวน ไปเวียนมา อยู่ในท้องถนนสายต่าง ๆ ของจังหวัดตราดนั้น ดูเหมือนว่าดินฟ้า

อากาศจะพลอยรู้เห็นเป็นใจไปด้วย จึงทำให้พระพิรุณเกิดปรอยเม็ดลงมาอย่างมิสร่างซา ช่วยให้ผู้คนตามท้องถนนหนทางทั่วไปเบาบางลงไปกว่าในยามปรกติธรรมดาเป็นอันมาก ซึ่งจากการที่ดินฟ้าอากาศมาพลอยเป็นใจให้เช่นนี้ ได้ทำให้ใบหน้าของชาวคณะผู้ลภัยค่อยคลายความเคร่งเครียดลง และเปลี่ยนเป็นความแช่มชื่นขึ้นได้บ้างในบางขณะ

ในที่สุดการขับซี่ตรองให้วน ไปวนมา ไม่รู้กี่รอบต่อกี่รอบนั้นก็มาสุดหยุดลง เมื่อเลขาธิการฉาย วิโรจน์ศิริเกิดฉุกคิดขึ้นมาได้ว่า ในจังหวัดตราดแห่งนี้เขามีสหายสนิทตั้งแต่ครั้งเป็นนักเรียนผีดหัดครูมาด้วยกันอยู่คนหนึ่ง สหายคนนี้ในปัจจุบันดูเหมือนจะยังมีอาชีพเป็นพ่อค้าอยู่ในจังหวัดนี้โดยไม่โยกย้ายไปไหนเสียด้วย เมื่อคิดได้ดังนี้แล้วเลขาธิการคู่ใจจึงนำความคิดขึ้นหารือกับจอมพลพิบูลทันที ซึ่งถ้าหากจอมพลเห็นดีด้วยก็จะได้อาศัยสหายสนิทคนนี้เป็นผู้จัดหานาวาสำหรับท่องทะเลให้ และก็ปรากฏว่าจอมพลยอมเห็นด้วยกับความคิดของเพื่อนร่วมตายคนนี้ทุกประการ

การสืบหาตัวครูออม รัตนเพียร อดีตผู้ช่วยศึกษาธิการ

จังหวัด และปัจจุบันมีตำแหน่งเป็นสมุห์บัญชีของบริษัทตระกูลคำจำกัด ผู้เป็นสหายสนิทของเดชาธิการฉาย วิโรจน์ศิริ ที่ได้กล่าวอ้างถึงนั้น ไม่เป็นการยากเย็นอะไรนัก เพียงหยุดรถถามชาวบ้านริมถนนเพียงคำเดียว ชาวบ้านผู้นั้นก็สามารถชี้หนทางและบอกสถานที่อันพึงสังเกตให้เสร็จ

เมื่อเพื่อนเก่าต่อเพื่อนเก่าได้เผชิญหน้ากันแล้ว และครูอ่อมยังทราบต่อไปถึงความจำเป็น ด่วนจี๋ ที่เพื่อนเก่ากับอดีตนายกรัฐมนตรีไทย ต้องการความช่วยเหลือจากตนเข้าด้วยแล้ว สมุห์บัญชีของบริษัทตระกูลคำ จำกัดก็รีบรับปากให้ความช่วยเหลือทันทีทันใด จากนั้นครูอ่อมได้นำชาวคณะลูกัยให้ไปพบกับอดีตสิบโททหารรถรบ ผู้เป็นน้องภริยาของเขาอีกคนหนึ่งชื่อ ส.ท. ประมวล คำถิ่ม เพื่อมอบหมายให้อดีตนายสิบรถถังผู้นี้เป็นมัคคุเทศแทนตัวไป ส่งจอมพลพิบูลกับคณะ ในเขตแดนของประเทศเขมรต่อไป

เมื่อตกลงกันโดยเรียบร้อยแล้ว ส.ท. ประมวญ คำถิ่ม ได้นำรถจิ๊ปส่วนตัวอีกคันหนึ่งออกวิ่งนำทางรถซีดรองของจอมพล ไปยังเส้นทางอำเภอแหลมงอบ ในขณะที่รถของ

ชาวคณะทั้งหมดผ่านตลาดจังหวัด ตราด เปิ่น วาระสุดท้ายนั้น นายฉาย วิโรจน์ศิริ ไม่ลืมที่จะขอร้องให้แวะซื้อข้าวของที่จำเป็นเพิ่มเติมติดตัวไปอีกเล็กน้อย ในจำนวนสิ่งของที่ซื้อใหม่นี้มีเสื่อฝนสำหรับจอมพลรวมอยู่ด้วยตัวหนึ่ง

คาราวานลี้ภัยของจอมพล ซึ่งประกอบด้วยชีตรองสี่ครึ่งกับจี๊ปเล็กสี่คัน ได้ห้อตะบึงตามกันไปจนเข้าเขตอำเภอแหลมงอมแล้ว จอมพลพิบูลจึงชลอรถเข้าแอบข้างทางใกล้ดงมะพร้าวแห่งหนึ่งก่อนถึงหมู่บ้านแหลมงอบ แล้วบัญชาให้อดีตสิบโทรถถังกับนายฉาย วิโรจน์ศิริ เป็นผู้ไปติดต่อขอเช่าเรือยนตร์ในตลาด ส่วนจอมพลเองลงจากรถ หอบเสื่อฝนเข้าไปหลบอยู่ในดงมะพร้าวริมทาง อย่างไม่สู้จะไว้ใจในสิ่งแวดล้อมใดๆ นัก แต่แม้กระนั้นสิ่งหนึ่งที่จอมพลกอดกระชับแน่นอยู่กับอกตลอดเวลาก็พอจะช่วยให้ความอุ่นใจได้บ้างไม่มากก็น้อย เพราะสิ่งนั้นคือปืนแม็ตเสน บรรจุกระสุนเต็มอัตรา ๕๐ นัด ที่จอมพลใช้เสื่อฝนคลุมพรางตาไว้นั่นเอง !

เวลาล่วงเลยผ่านไปแล้วร่วมชั่วโมง แต่ทั้งเลขาธิการคู่ใจกับอดีตสิบโทรถถังแปลกหน้าก็ยังไม่กลับ ทำให้จอมพลอดีตนายกรัฐมนตรีของไทยเริ่มแสดง อาการ กระสับกระส่ายออกมาจนสังเกตเห็นได้ ชัด บนใบ หน้า ทว่า ความ เคร่งเครียดหมองคล้ำ ไม่ยอมปริปากพูดจากับใครเลยตลอดเวลาเหล่านั้น เขาเอาแต่เดิน, เดินและเดินกลับไปกลับมาอยู่ภายใต้ของร่มเงามะพร้าว ๒—๓ ต้น ในบริเวณนั้น ส่วนมือทั้งสองยังคงกุมกระชับแม็ตเสนอาวุธคู่มือ ที่ได้รับ เป็น ของ ขวัญมาจากสหรัฐอเมริกาคราวเดินทางรอบโลกไว้อย่างเตรียมพร้อม ขณะนั้นหากจะมีใครแปลกหน้าแหลมเข้าไปหาแต่สักคนหนึ่งโดยไม่เลือกว่าจะไปดีหรือไปร้ายก็คงถูก 'เสือเฒ่า' รัวแม็ตเสนใส่จนกลิ้งทูดไปอย่างไม่มีปัญหาเพราะในยาม 'จนตรอก' เช่นนั้น จอมพลพิบูลไม่พยายามจะไว้วางใจแก่ใครเลยนอกจากสหายคู่ใจเพียง ๓ นายที่ติดสอยห้อยตามมาจาก ทำเนียบตราไก่ตั้งแต่นาทีวิกฤตได้เริ่มขึ้น

ฝนที่พรำเม็ดมาแต่เช้าตรู่ยังไม่ยอมขาดสายเสียทีเดียว

จะมีดน้อยลงบ้างก็เพียงโปรยปรายละอองบาง ๆ สลับลงมา เป็นครั้งเป็นคราว จนกระทั่งเสื้อผ้าสากลชุดไหมไทยสีนวลที่ อดีตนายกพิบูลสวมใส่เปียกปอนมะล่อกมะแล่ก ทั้งเน็คไท สีเขียวปักตราไก่กระพือปีก อยู่ใต้ มงกุฎครอบ ก็พลอยยับยู่ยี่ หมดสวยหมดงามไปเสียแล้ว แต่สิ่งเหล่านี้หาได้เป็นข้อวิตก กังวลใจให้กับผู้เป็นเจ้าของแต่อย่างใดไม่ ความวิตก กังวลใจอย่างเดียวที่มีอยู่ก็คือการ รอคอยการกลับ ของเลขาธิการคู่ใจกับเจ้าหนุ่มนักรบเดือด น้ำเค็มที่เสนอตัว เข้ามาเป็น มัคคุทเทศก์ให้เท่านั้นเอง

เวลาผ่านจากชั่วโมงไปอีกร่วมครึ่ง จิปเด็กพาหนะ ของ ส.ท. ประมวญ คำดิ่ม กับเลขาธิการฉาย วิโรจน์ศิริ จึงพุ่งปราดด้วยความเร็วสูงเข้ามา หยุดกึก เทียบกับ ซีตรองส์ ครีมพร้อมกันนั้นเลขาธิการคู่ใจก็ กระโดดแผลว ลงมาให้เห็น ทำให้ฝ่ายที่รอคอยอยู่ด้วยความกระสับกระส่าย ในดงมะพร้าว ต้องถอนใจยาวออกมาด้วยความโล่งอก และยิ้มออกมา ได้บ้างเล็กน้อย

จากคำรายงานของฉาย วิโรจน์ศิริ จอมพลคนดีภัย

จึงได้ทราบถึงความสำเร็จที่เจ้าหนุ่มนักรบเลือดน้ำเค็ม ไปหาเช่าเรือไว้ได้เรียบร้อยแล้วจากจีน เจ้า ของ โป๊ะ คนหนึ่ง ที่ ริม ทะเล จากนั้นอดีตนายก รัฐมนตรี จึงบัญชาให้ทุกคนรีบออกเดินทางไปลงเรือโดยด่วน และระหว่างทางจะไปลงเรือซึ่งต้องผ่านคลาดแหลมงอบนั้น เลขาธิการฉายได้แวะซื้อหมวก-เสือกันฝน กับสะเบียงกรังสำหรับรับประทานในเรือเพิ่มเติมไปด้วยอีกเล็กน้อย

เรือพาหนะของคณะลี้ภัยที่หาเช่าได้ ในครั้งนี้เป็นเรือยนต์ลากอวนลำเล็ก ๆ ในอัตราค่าเช่าเพียง ๓๐๐ บาท เมื่อเจ้าพาหนะลำใหม่ได้เข้าเทียบท่าเรือโรงโป๊ะของเจ๊กป๋อกเรียบร้อยจอมพลพิบูลพร้อมกับผู้ติดตามซึ่งได้กำหนดตัวขึ้นใหม่ว่าผู้จะต้องเดินทางเข้าไปถึงดินแดนเขมร คือนายฉาย วิโรจน์ศิริ พ.ต.อ. ชุมพล โลหะชาละ ซึ่งต้องรับหน้าที่เป็น 'บอร์ดการ์ด' ของอดีตนายกรัฐมนตรี กับ ส.ท. ประมวญ คำดิ่ม และผู้ร่วมทางหน้าใหม่อีกคนหนึ่ง คือ ส.ต.อ. เฉลิมชัย เชียงเอม แห่งกองตำรวจน้ำแหลมงอบที่ พ.ต.อ. ชุมพล สั่งให้ติดตามไปด้วยในฐานะเคยเป็นลูกน้องใกล้ชิดมาเก่าแก่ ส่วน

พลตรีบูลศักดิ์ วรรณมาศ นายทหารคนสนิทนั้นจอมพลสั่งให้กลับกรุงเทพฯ ได้พร้อมด้วยรถซีตรอง สีครีมกับแม็ตเสนคู่มือที่หมดความจำเป็นจะต้องใช้อีกต่อไปแล้ว

ก่อนจะก้าวลงเรือ จอมพลพิบูลได้ตรงเข้าจับมืออำลานายทหารคนสนิทที่ยอมร่วมเป็นร่วมตายมาถึงครึ่งทาง พร้อมกับพูดว่า "เมื่อถึงกรุงเทพแล้วรีบเข้ารายงานตัวกับคุณสฤษดิ์เสียก่อนนะ ประเดี๋ยวจะพลอยมีความผิดไปด้วย อีกคนหนึ่งและช่วยเรียนกับคุณสฤษดิ์ให้ด้วยว่าผมสั่งให้มาเรียนว่า เพื่อความเรียบร้อยของทุกฝ่าย ผมได้ยอมเสียสละโดยหลบหนีออกนอกประเทศไปแล้ว" พูดจบก็ล้วงกระเป๋าควักธนบัตรใบละ ๑๐๐ รวม ๓ ใบ ส่งให้แก่พลตรี บูลศักดิ์ เพื่อใช้สอยระหว่างเดินทางกลับ แต่นายทหารคนสนิทไม่ยอมรับขอคืนให้ท่านนำติดตัวไว้ใช้ต่อไป อันเป็นผลให้อดีตนายกรัฐมนตรีผู้ 'พลัดเก้าอี้' ต้องบีบมือแสดงความรักและเห็นใจนายทหารคนสนิทที่ได้แสดงออกถึงความจงรักภักดีเป็นครั้งสุดท้ายนี้ไว้อย่างแน่นกระชับเป็นเวลานาน จึงตัดสินใจปล่อย

มือก้าวลงเรือไป

เวลา ๑๐.๓๐ น. เรือยนต์ลำเล็กขนาด ๒ แรงม้ามีคนเรือเป็นชาวไทยมุสลิม ๓ คน ได้ทำหน้าที่เดินเครื่องนำชาวคณะลี้ภัยผละออกจากท่าเรือโรงโป๊ะ ของเจ๊กป๊อกพ้นฝั่งตะลอกคลื่นมุ่งหน้าตรงไปยังเกาะช้าง ที่เห็นตะคุ่มรำไรอยู่เบื้องหน้าโดยไม่รอช้า เมื่อเรือยนต์ลำเล็กแล่นห่างออกมาในท้องทะเลลึกจนแทบจะทิวทัศน์ของอำเภอแหลมงอบให้เลือนหายไปจากสายตาแล้ว จอมพลกับชาวคณะผู้ลี้ภัยจึงได้หันไปมองเป็นครั้งสุดท้าย เหมือนจะกล่าวคำอำลาไว้ว่า "ลาก่อนเถิด.....ผืนแผ่นดินไทยที่รัก! หากไม่สิ้นชาติวาสนาเสียทีเดียว ข้าคงมีโอกาสได้เหยียบย่างมาสู่เจ้าอีกหรอก..."

ก่อนที่จะพาท่านผู้อ่านติดตามการลี้ภัยของอดีตนายกรัฐมนตรีพิบูลสงครามในท้องทะเลลึกสืบต่อไป ผู้เขียนใคร่ขอนำย้อนกลับไปสู่เหตุการณ์บนฝั่งในท้องที่อำเภอแหลมงอบซึ่งประสบชนกับ พลตรีศักดิ์ วรรณมาศ นายทหารคนสนิทที่แยกทางคืนสู่กรุงเทพฯ เพิ่มเติมไว้สักเล็กน้อย

ภายหลังจาก เรือยนตร์ลำเล็ก พาชาวคณะของจอมพล พิบูล ฯ แล่นหาย ลับไป จากสายตาใน ท้องทะเล สีคราม แล้ว พลตรีพูลศักดิ์ วรรณมาศ จึงได้ผละจากท่าเรือโรงโป๊ะเจ็ก ป๊อกไป ขึ้นรถ ซีตรองส์ครีม ที่ได้รับมอบหมาย ให้นำกลับบิ่ง กลับเข้าสู่ตลาดแหลมงอบ เพื่อหาอาหารรับประทานรองท้อง ก่อนจะเดินทางสู่กรุงเทพพระมหานคร ดินแดนที่กำลังว้าวุ่น อยู่ด้วยกลิ่นไอ ของการปฏิวัติรัฐประหาร อันเพิ่งเกิดขึ้นสด ๆ ร้อน ๆ

จากตลาดแหลมงอบ นายทหารคนสนิท ของอดีตนายก รัฐมนตรี ผู้พลัดเก้าอี้ คงขับซีตรอง แล่นเอื่อยมุ่งเข้าสู่เส้นทาง สายอำเภอแหลมงอบ—ตราด อย่างไม่สู้จะเร่งร้อนนัก พอ รถผ่านดงมะพร้าวอันเป็นสถานที่แวะพักชั่วคราว ของจอมพล พิบูลเมื่อสักชั่วโมงเศษ ๆ มานี้ เขาก็อดที่จะเก็บความรู้สึก สะท้อนสะท้านใจ ต่อการตกระกำลำบาก ของอดีต เจ้านายผู้มี พระเดชพระคุณ ต่อเขาอย่างล้นเหลือ ซึ่งเพิ่งแยกทาง จากกัน มาหยก ๆ นั้นเสียมิได้ แต่พอรถคล้อยหลังดงมะพร้าว ประวัติศาสตร์แห่งนั้นมาได้ไม่กี่เส้น พลตรีบูลศักดิ์ วรรณ-

มาศ ก็ต้องเหยียบเบรคชลอความเร็วของซีตรองให้แล่นช้าลง เพราะบนเส้นทางข้างหน้ามีรถตรวจการและจี๊ปสีแดงตราโล่ห์ของตำรวจ ๒—๓ คัน วิ่งสวนทางมาและส่งอาณัติสัญญาณให้เขาหยุดมาด้วย

เมื่อซีตรองสีครีมกับขบวนรถที่สวนมาได้หยุดเข้าเทียบกันจนสนิทดีแล้ว นายทหารคนสนิทแห่งทำเทียบตราไก่จึงได้ทราบว่า บนรถขบวนนั้นประกอบด้วยนายทองอินทร์ รังษีประสิทธิ์ ปลัดจังหวัดตราด พ.ต.ท. ทัต ภาคสุวรรณ ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดตราด พ.ต.ต. ยุทธ อรรถสาส์น รองผู้กำกับ ฯ ตราด และนายมนัส เจริญประสิทธิ์ นายอำเภอเมืองตราด ซึ่งได้รับคำสั่งจากกองบัญชาการผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร ให้ติดตามคณะทัศนาจรของจอมพล พิบูลมาจากจังหวัดตราด เมื่อทราบเหตุดังนั้นแล้วพลตรีบูดศักดิ์ วรรณมาศ จึงต้องมอบตัวแก่ผู้ติดตาม และรายงานให้ทราบว่า บัดนี้ดินายกรัฐมนตรีไทยได้ลงเรือออกทะเลพ้นเขตแดน ของประเทศไทยไปแล้ว คณะติดตามจึงต้องยกขบวนกลับจังหวัดตราด และวิทยุรายงานต่อ จอมพลสฤษดิ์

ธนะรัชต์ ผู้รักษาพระนครฝ่ายทหารให้ทราบพร้อมกับคำกล่าวของจอมพลพิบูล ฯ ที่สั่งฝากนายทหารคนสนิทไปยังจอมพลสฤษดิ์ ฯ ก่อนจะลงเรือออกท้องทะเลนั้นด้วย

อย่างไรก็ตาม ตลอดระยะทางจากสถานที่ๆเข้ามอบตัวมาจนถึงตัวเมืองจังหวัดตราดแล้ว นายทหารคนสนิท ของจอมพล คนลี้ภัยก็ยังใจสั่น ระทึกอยู่ไม่หาย เมื่อได้คิดขึ้นมาได้ว่า ถ้าคณะผู้ติดตามชุดนี้ไปถึงอำเภอแหลมงอบเร็วขึ้นอีกสักเพียงชั่วโมงสองชั่วโมงเท่านั้น แผนการณ์ลี้ภัยของจอมพลอดีตนายกรัฐมนตรีก็จะต้องล้มเหลวลงโดยสิ้นเชิง ต่อจากนั้นเหตุการณ์จะดำเนินไปในรูปใด เขาก็ไม่สามารถที่จะเดาได้ถูก ยิ่งถ้าหากเป็นการติดตามไปพบในขณะที่ 'เสือเฒ่า' พิบูลกำลังมีอารมณ์เคร่งเครียดหนัก โดยมือทั้งสองก็ยังกุมกระชับแม็ตเสนเดินงุ่นง่านอยู่ในดงมะพร้าวนั้นด้วยแล้ว เขาก็ยิ่งไม่อาจจะเดาได้เลยว่า จอมพลพิบูลจะตัดสินใจปฏิบัติอย่างไร กับคณะผู้ติดตาม ที่พากันกะเร้อกะรังเข้าไปเผชิญหน้าในยามนั้น ?

ป อีย้อนกลับ ไปสู่การ เดินทาง ของจอมพล พิบูลสง-
ครามกับมวลมิตรสหายร่วมตายกันต่อไป

ท่ามกลาง ท้องทะเลเรียบ เพราะปราศจาก คลื่นลมแรง
นั้น เรือยนต์ลำเล็กพาหนะเดินทางของชาวคณะลี้ภัยยังคง ใช้
ผีจักร์แล่นฝ่าละลอกคลื่นมุ่งตรง ไปยังจุดหมายของเกาะไม้
ซีทมองเห็น เป็นเงาตะคุ่มรำไร อยู่ตรง ขอบฟ้า เบื้องหน้าโน้น
อย่างไม่หยุดยั้ง

ภายในลำเรือ จอมพลพิบูลอยู่ในลักษณะครึ่งนั่งครึ่ง
เอนและเงียบขรึมซึมเซามาตลอดทาง จากการที่ไม่ได้หลับ
นอนมาทั้งคืนทำให้ใบหน้าของอดีตนายกรัฐมนตรีเต็มไปด้วย
รอยของความอิดโรยจนดูซีดเซียวไปถนัดตา แต่กระนั้น
'เสือเฒ่า' พิบูลก็ไม่อาจที่จะข่มความรู้สึกเพื่องบหลับเอา
แรงเสียสักครู่ยามหนึ่งได้ เพราะสภาพอันไม่น่าไว้วางใจรอบ
ข้างซึ่งเกิดแต่บุรุษแปลกหน้า ๒ – ๓ คนที่ร่วมเดินทางมาด้วย
ยังเป็นอุปสรรคหลอกหลอนจิตใจอยู่มิสร่างซา

ชะรอยจะสังสารในสุขภาพ ความอิดโรยของอดีตผู้บัง-
คับบัญชาที่ปรากฏอยู่ต่อหน้าต่อตาเช่นนั้น ประกอบกับเวลา

ก็ด่วงเลยมาจน ๑๓ น. เศษ เข้าไปแล้ว เลขาธิการ ฉาย วิโรจน์ศิริ ซึ่งนั่งคุมเชิงอยู่ถัดออกไปจึงหันมากล่าวขอความเห็นชอบประโยคหนึ่งว่า "ใต้เท้าจะรับประทานอาหารรองท้องเสียสักหน่อยไหมขอรับ? กระผมซื้อข้าวผัดมาจากตลาดแหลมงอบประเดี๋ยวจะเย็นชืดเสียหมด"

ครั้นเห็นจอมพล ป. พิบูลสงคราม พยักหน้ารับคำเพราะรำลึกขึ้นมาได้ว่าตลอดเช้าถึงบ่ายวันนี้ยังไม่มีอาหารสิ่งใดตกถึงท้องเลย ดังนั้นเลขาธิการคู่ใจก็รีบกุลีกุจอแก้ห่อข้าวผัดลงใส่ในจานเสร็จแล้วนำมาวางไว้ให้ตรงหน้า ซึ่งจอมพลก็รีบจัดแจง ปลดเน็คไทส์เขียวซึ่งบักตราไก่ อันเป็นสัญญลักษณ์ประจำตัว ออกเก็บใน กระเป๋าเสื้อ แล้วก้มหน้า ก้มตารับประทาน ข้าวผัดห่อแรกในชีวิต การเป็นจอมพล นายกรัฐมนตรีผู้ยิ่งใหญ่อย่างเอร็ดอรอยจนเกือบจะหมดทั้งห่อ!

เมื่ออิ่มหนำสำราญดีแล้ว จอมพลดูสดชื่น กระปรี้กระเปร่าขึ้นมาก ทั้งนี้เห็นจะเป็นด้วยอานุภาพของข้าวผัดห่อที่เพิ่งด่วงพ้นผ่านลำคอไปเมื่อสักครู่นั่นเอง ทำให้อดีตนายกรัฐมนตรีผู้ซึ่งเคยโอ่อ่าฟุ้งเฟ้อมาตลอดสมัยที่เรืองอำนาจ ค่อย

มีความรู้สึก 'ปลงตก' ต่อความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของชีวิตมนุษย์ขึ้นมาได้บ้าง พร้อมกันนั้นความหวาดระแวงทั้งหลายที่เคยหลอกหลอนจิตใจให้ต้องนั่งระมัดระวังด้วยความสำรวมมาเป็นเวลานานก็พลอยสิ้นสุดเหือดหายไปด้วย จอมพลพิบูลึงลงนอน เอกเขนกกระดิกนิ้วหัวแม่เท้าเล่น อย่างสำราญอารมณ์จนเรือถึงที่หมายเกาะไม้ชี่เมื่อเวลา ๑๕.๐๐ น.

ณ ที่เกาะไม้ชี่แห่งนั้น ส.ท. ประมวญ คำดิ่ม ได้ติดต่อขอเช่าเรือลำใหม่ได้ จากคหบดีเจ้าของโป๊ะ แห่งเกาะไม้ชี่ลำหนึ่งเป็นเรือประมงขนาดย่อมชื่อ 'ฤ. ประสิทธิ์มงคล' ในอัตราค่าเช่า ๗๐๐ บาท เมื่อได้พาหนะลำใหม่แล้ว ชาวคณะดีภัย จึงอพยพจากเรือยนต์ลำเล็กมายังเรือประมงลำใหญ่กว่า แล้วออกเดินทาง จากเกาะไม้ชี่ มุ่งสู่กิ่งอำเภอคลองใหญ่ต่อไป

ออกจากเกาะไม้ชี่มาได้ไม่เท่าไร ดินฟ้าอากาศก็เริ่มปรวนแปรลง บนท้องฟ้าเบื้องหน้ามีพายุฝนตั้งเค้ามืดทะมึนเคลื่อนตัวใกล้เข้ามาทุกขณะ ท้องทะเลที่เคยราบเรียบเป็นกระจกมา ตลอดทาง ได้เปลี่ยนสภาพ เป็นลูกคลื่น ขนาดใหญ่

โยนตัวเข้าซัดต่ำเรือหนักขึ้นเป็นลำดับ จนในที่สุดทั้งพายุฝน
และละอองคลื่นมหึมาก็กระหน่ำลงมาอย่างหนัก ทำให้
'ฤประสิทธิ์มงคล' โคลงเคลงไปมาอย่างน่าอกสั่นขวัญหาย
แต่ทุกคนในเรือคงคุมสติไว้ได้มั่น ไม่มีใครแสดงอาการวิตก
ทุกข์ร้อนต่อความปั่นป่วนบ้าคลั่งของธรรมชาติรอบด้านเหล่า
นั้นเลย สำหรับจอมพลพิบูลด้วยแล้วยิ่งดูเหมือนจะมีอารมณ์
ดีขึ้นเป็นลำดับ ได้ออกปากชักชวนเจ้าหนุ่มนักรบเลือดน้ำ
เค็มผู้เสนอตัวเข้ามาเป็นมัคคุเทศก์จนได้รับการเห็นอกเห็นใจ
แล้วนั่งคุย ถึงเรื่องราวร้อยแปด นับแต่เรื่องส่วนตัว ไปกระทั่ง
เรื่องของการเมืองปัจจุบันโดยอดีตสิบโทรถถังคนนั้นเป็นผู้รับ
ฟังตลอดต่อนาน ๆ จึงจะมีโอกาส เป็นฝ่ายตอบคำถามขึ้นบ้าง
เป็นครั้งคราว

ตอนหนึ่ง ของการสนทนา ซึ่งที่ถูกควร จะเรียก
ว่าเป็นการระบายความในใจของจอมพลพิบูลออกมา
สู่ผู้ฟังเสียมากกว่า อดีตนายกรัฐมนตรีผู้ 'พลัดเก้าอี้'
ได้เผยความจริงแก่เจ้าหนุ่มนักรบเลือดน้ำเค็มว่า ที่
ต้องหนีออกจากพระนครมาครั้งนี้เพราะมีความห่วงใย

ต่อประเทศชาติ บ้านเมืองอยู่มาก จึงไม่อยาก จะให้ม
การรบรา ฆ่าฟัน กันเอง ให้เสีย เลือดเนื้อ ไปเปล่า ๆ
ด้วยเหตุดังนี้ ท่านจึงไม่ยอมแวะพบกับ พล. ร.จ.
ประสงค์ พิบูลสงคราม ลูกชายคนเล็กซึ่งคุมกำลัง
ทหารนาวิกโยธินอยู่ที่สัตหีบ "ความจริงผมก็แก่
แล้ว ลองเปลี่ยนให้คนรุ่นใหม่เขาเข้ามาบริหารบ้าน
เมืองเสียบ้างก็ดีเหมือนกัน" จอมพลพิบูลกล่าว
เสริมเมื่อเล่าจบลง"

ในที่สุด 'ฤ. ประสิทธิมงคล' ก็พ้นฝ่าคลื่นลมไปจน
ถึงกิ่งอำเภอคลองใหญ่ ชายแดนระหว่างไทย—กัมพูชา
เมื่อเวลา ๑๙.๐๐ น. เศษ หลังจากหยุดพักชั่วครู่หนึ่งก็ออก
เดินทางต่อไปจนตลอดรุ่ง ครั้นเวลา ๘.๐๐ น. ของวันที่ ๑๘
กันยายน ๒๕๐๐ พาหนะอภัยของจอมพลพิบูลก็แล่นเข้า
เทียบท่าจอดเรือแหลมด่านในเขตแดนกัมพูชา ต่อจากนั้น
ชาวคณะอภัยได้เข้าติดต่อกับนายทหารเขมร ซึ่งตั้งกอง
รักษาการณ์อยู่ ณ ที่นั้นให้ทราบว่าเป็นผู้อภัยทางการเมือง
มาจากประเทศไทย เมื่อทราบดังนั้นแล้วนายทหารกัมพูชา

ได้ให้การต้อนรับเป็นอย่างดี โดยเชื้อเชิญให้เข้าพักอยู่ในเรือนรับรองภายในกรมทหาร พร้อมทั้งรับส่งวิทยุรายงานไปยังรัฐบาลกัมพูชา ที่กรุงพนมเปญให้ทราบเป็นการด่วนว่าบัดนี้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีแห่งประเทศไทย กับชาวคณะได้ลี้ภัยการเมืองมาถึงที่นี่แล้ว ซึ่งรัฐบาลกัมพูชา ก็ได้ตอบมาว่า จะส่งเรือรบให้ เดินทาง มารับจอมพลพิบูลที่แหลมด่านในเที่ยงวันของวันนั้น

สำหรับ จอมพลพิบูล เมื่อได้ที่พัก และทราบว่า รัฐบาลกัมพูชากำลังส่งเรือรบมารับอยู่แล้ว จึงได้มอบเงินให้ ส.ต.อ. เฉลิมชัย เชี่ยงเอม เข้าไปในตลาดแหลมด่านเพื่อซื้อเสื้อกางเกงมาให้ใหม่ชุดหนึ่ง สำหรับเปลี่ยนชุดผ้าไหมไทย ที่เดินทางมาจากเมืองไทยออกเก็บเสียที

เที่ยงวันล่วงไปแล้ว แต่เรือรบแห่งราชนาวีกัมพูชาที่จัดส่งมารับอดีตนายกรัฐมนตรีไทยก็ยังเดินทางมาไม่ถึงแหลมด่าน ครั้นเมื่อมีการส่งวิทยุสอบถามกันขึ้นก็ได้ความว่า เกิดมรสุมจัดทำให้เรือล่าช้า เดินทางมาถึงตามกำหนด เวลาไม่ได้ อาจจะต้อง เลื่อนไปเป็น วลาเช้า ของวันรุ่งขึ้นเป็นอันว่าคณะ

ลี้ภัยจะต้องพักแรมกันที่แหลมด่าน ๑ คืน แต่อย่างไรก็ตาม ทางรัฐบาลกัมพูชาไม่ลืมที่จะสั่งกำชับมา ยังหน่วยทหารที่แหลมด่าน ให้ให้การรับรองแก่ชาวคณะลี้ภัยชุดนี้อย่างสมเกียรติอย่าให้มีอะไรบกพร่องได้ ซึ่งทำให้จอมพลพิบูลกับชาวคณะบังเกิดความซาบซึ้งในความปรารถนาดีของรัฐบาลกัมพูชาในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

คืนนั้น ก่อนเข้านอนจอมพลพิบูลได้ไปยืมเครื่องรับวิทยุจาก นายทหารกัมพูชา มาเปิดฟังข่าว ความเคลื่อนไหวในประเทศไทยเครื่องหนึ่ง เมื่อถึงรายการภาคข่าว ซึ่งรายงานถึงเรื่องที่ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร ให้สัมภาษณ์ผู้แทนหนังสือพิมพ์ เมื่อเช้าวันที่ ๑๗ ก.ย. ๒๕๐๐ ว่า จอมพลพิบูลได้หลบหนีไปทางจังหวัดตราดและได้ลงเรือออกเดินทางต่อไปประเทศเขมรแล้วนั้น จอมพลอดีตนายกรัฐมนตรีได้ตั้งใจฟังอย่างสนใจยิ่ง ครั้นเมื่อโฆษกอ่านข่าวชิ้นนี้จบลงแล้ว จอมพลพิบูลซึ่งมีอารมณ์เป็นปกติดีแล้วถึงกับยิ้มออกมา พร้อมกันนั้นก็ถึงพูดพึมพำกับวิทยุแต่ผู้เดียวด้วยอารมณ์ขันว่า “ผมอยู่นี่...ผมอยู่ที่นี่...” ตลอด

คนนั้นทั้งอดีตนายก ฯ พิบูล กับชาวคณะรัฐบาลต่างหลับเป็น
ตายด้วยความอ่อนระเหี่ยเพลียแรงไปตาม ๆ กัน

รุ่งขึ้นเช้าวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๐๐ เวลา ๑๑.๐๐ น.
เรือรบแห่งราชนาวีกัมพูชาจึงเดินทางมาถึงแหลมด่าน โดยมี
ม.ล. มัฆครีวรรณ ปลัดกระทรวงการต่างประเทศกัมพูชา
ร่วมมาด้วย เพื่อต้อนรับและเชื้อเชิญให้จอมพลพิบูลกับผู้
ติดตามเดินทางสู่กรุงพนมเปญต่อไป สำหรับผู้ติดตามอดีต
นายกรัฐมนตรีในตอนนี้ คงเหลือแต่เลขาธิการฉาย วิโรจน์
ศิริ กับ 'บอร์ดการ์ด' พ.ต.อ. ชุมพล โลหะจาละเท่านั้น
ส่วน ส.ท. ประมวล คำดิ่ม และ ส.ต.อ. เฉลิมชัย เชี่ยง
เอมได้แยกทางกลับประเทศไทย เพราะหมดหน้าที่ลงแล้ว

การเดินทางในระยะนี้ จอมพลพิบูลกับผู้ติดตามได้
อาศัยเรือรบกัมพูชาไปจนที่ท่าเมืองเค็ป จากนั้นได้เดินทาง
โดยรถยนต์ไปยังถ้ำปงปอร์ตกระทั่งถึงกรุงพนมเปญ นคร
หลวงแห่งกัมพูชา ซึ่งทางการรัฐบาลกัมพูชาได้จัดตำหนัก
พักร้อนของพระเจ้าสุรมฤทธ์ มีเฟอร์นิเจอร์และเครื่องปรับ
อากาศอย่างดี เป็นสถานที่รับรองแก่อดีตนายกรัฐมนตรีผู้

เผชิญมรสุมทางการเมืองของไทยได้พักพิงอยู่ จนกระทั่งมาถึงมะเอียด พิบูลสงคราม ศรีภริยาของจอมพลพิบูลเดินทางจากเยนีวาไปถึงกรุงพนมเปญแล้ว ชาวคณะรัฐมนตรีชุดนี้จึงอำลาจากตำหนักพักร้อน ของกษัตริย์กัมพูชาไปขอเช่าบ้านของออกญาเพียช (นายทรงศักดิ์ กิจพาณิชย์ ลูกชายของนายวูตุงบั๊ก) คหบดีมีชื่อของเขมรอยู่เป็นส่วนตัว ในอัตราค่าเช่าเดือนละ ๒๕,๐๐๐ เปียต

ในวาระนี้ จอมพลพิบูลใช้เวลาทั้งหมดไปในทางฟังวิทยุกระจายเสียง จากประเทศไทย และอ่าน หนังสือ พิมพ์ ทุกฉบับที่ฝากคนมาซื้อไปจากชายแดน และขับรถสี่ตรองซีครีมคู่ใจที่ พ.ท. อนันท์ พิบูลสงคราม จัดส่งไปให้ออกตระเวณตามชนบทนอกเมือง ส่วนมาดามละเอียดภริยายอดชีวิตก็วุ่นวายอยู่ด้วยการจัดบ้านช่องและหุงหาอาหาร สำหรับผู้ติดตามทั้งสอง คือ พ.ต.อ. ชุมพล โลหะชาละ และนายฉาย วิโรจน์ศิริ ก็ได้เดินทางกลับเข้ามาประเทศไทย

คงทิ้งจอมพล ป. พิบูลสงคราม ให้พำนักอยู่ในพนม-เปญกับทหารรับใช้ และจอมพล ป. คงพำนักอยู่ในพนมเปญชั่วระยะหนึ่งก็ได้เดินทางมุ่งสู่โตเกียว ประเทศญี่ปุ่นอันเป็นประเทศมหามิตร ของท่านในสงคราม ครั้งที่แล้วและชีวิตของจอมพล ป. อดีตนายกรัฐมนตรีอาวุโสผู้ไร้เก้าอี้ในโตเกียวจะมีสภาพเช่นไร ผู้เขียนจะได้นำมาเล่าในบทต่อไป.

บทที่ ๑๔

คำนึงนิตย์สาวงามจากอิสาณ

เมื่อผู้เขียนได้เล่าถึงบทบาทของ จอมพล ป. พิบูลสงครามนับแต่สิ้นอำนาจยุคที่ ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๗ จนกระทั่งได้กลับมามีอำนาจอีกครั้งหนึ่ง และในที่สุดก็ต้องเสียอำนาจไปในยุคที่ ๒ เมื่อ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐ จนต้องเตลิดออกนอกประเทศ กระทั่งปัจจุบันนี้ไปแล้ว ต่อไปนี้ผู้เขียนจะได้วกสู่ชีวิตและนิยายรักอันหวานฉ่ำของอดีตท่านผู้นำคนนี้ต่อไป

คงจะจำกันได้ดี ก่อนหน้าที่จะเกิดมีการยึดอำนาจ ๑๖ กันยายนขึ้น และในสมัยที่จอมพล ป. พิบูลสงครามยังรุ่งเรืองมีอำนาจอยู่ในทำเนียบนั้น ในด้านชีวิตรัก ของนายกรัฐมนตรี ผู้มีอายุ ยืนยาว ที่สุด

ของเมืองไทย ก็ได้กระเซ็น กระสายลอดประตู ทำเนียบ มาสู่หู ประชาชนเป็นระยะ ๆ ไม่ขาดสาย แต่ชีวิตรักที่แพร่ออกมานั้น มิใช่ชีวิตรักต้นเก่าซึ่งครองสุขกันมาอย่างร่มเย็นและยืดเยื้อ นับแต่ ๑๔ มกราคม ๒๔๕๙

และเมื่อข่าวที่เล่าลือกันมาด้วยลมปากมิใช่เรื่องรักรายเก่าแล้ว ก็แน่ละรักใหม่ของจอมพลที่อุบัติขึ้นย่อมจะ **'สาวเสมอและสวยเสมอ'** สำหรับผู้ที่จะก้าวเข้าสู่ประตูหัวใจของนายกรัฐมนตรีผู้มีอำนาจกระเดื่องทั่วธรณีไทย และรักใหม่ที่อุบัติขึ้นก็เป็นธรรมดาย่อมมิใช่รายเดียว ในเมื่อจอมพล ป. เป็นบุรุษรูปงาม วาจาเรียบร้อย เป็นเสน่ห์แก่ผู้ใกล้ชิดทั่วไป อีกทั้งยังเป็นผู้มีอำนาจวาสนาขนาดหวังดาวก็แทบจะได้ดาว

แต่รักใหม่ของจอมพลพิบูล จะเกิดใหม่อีกกี่รายผู้เขียนขอสงวนไว้ก่อน เพราะรักใหม่ในจำนวนนั้นรักใดเล่าที่จะซาบซึ้งเท่ารายที่ผู้เขียนจะนำเสนอท่านผู้อ่าน แต่ทั้งนี้ต้องยกเว้นต้นรักเก่าที่เกิดขึ้นที่เมืองพิศณุโลกเมื่อ ๔๐ ปีก่อน เพราะรายนั้น แม้จะเนิ่นนานแสนนานรสรักไม่เคยที่จะเลือม

คลายลงได้ มันเป็นรักอมตะ !

และรักรายที่จะเล่าสู่ท่านฟังนี้ก็มิใช่รายใดนอกจากราย คำนึงนิตย์ วงศ์วัฒนะ เด็กสาวจากอีสานผู้มีผิวขาวราวหยวกกล้วย ซึ่งพอเอ่ยนามนี้ขึ้นมา ท่านผู้อ่านก็ย่อมจะเคยคุ้นหูอยู่บ้างไม่มากก็น้อย ในเมื่อไม่นานมานี้เองคำนึงนิตย์ก็เคยเป็นข่าวโดยขึ้นเครื่องบินจากกรุงเทพ ฯ จากซอยกลางบ้านพักไปสู่อ้อมแขนของจอมพลพิบูลที่โตเกียว ดินแดนแห่งดอกซากุระบานเพื่อรับหน้าที่ 'ปลอบจิต' ในยามที่ต้องระเห เร่ร่อนพลัดพรากจากแผ่นดินไปเพราะการเมือง

แต่ก่อนที่ผู้เขียน จะได้บรรยายชีวิตรักอันหวานฉ่ำระหว่างนายกรัฐมนตรีวัย ๖๐ กับสาววัยรุ่นรายนี้ ผู้เขียนจำต้อง ขอเรียน ปรับ ความเข้าใจ กับท่าน ผู้อ่าน สักเล็กน้อย เพราะการนำเรื่องเช่นนี้มาเขียน อาจจะทำให้มีผู้คิดค้นว่าเป็น 'ยุ่มย่าม' ก้าวเข้าไปยุ่งเรื่องในครอบครัวของบุคคลอื่นอันเป็นการผิดมารยาท ซึ่งเรื่องนี้ผู้เขียนขอยอมรับว่า หากมีการกล่าวเช่นนั้นก็นับว่าเป็นการกล่าวที่มีเหตุผลเหมือนกัน ถ้าหากว่าเรื่องรักที่นำมาเสนอนี้เป็นเรื่องของประชาชนทั่ว ๆ ไป แต่

ในเมื่อเรื่องรักที่เรานำมาเสนอให้ท่านผู้อ่านทราบขณะนี้ เป็นเรื่องของจอมพล ป. พิบูลสงครามอดีตนายกรัฐมนตรีผู้ครองตำแหน่งยืนยาวและเป็นนักการเมืองอาวุโสของประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งธรรมดาทั่ว ๆ ไป แม้ในต่างประเทศเองเรื่องราวของบุคคลสำคัญเช่นนี้ก็จะต้องมีผู้บันทึกเอาไว้ ไม่ว่าทั้งด้านการงานหรือส่วนตัว ในเมื่อบุคคลเหล่านี้ ครั้งหนึ่งเขาคือคนของประชาชนมาแล้ว และด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมานี้ ท่านผู้อ่านและท่านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการถูกนำมากล่าวเชิญย่อมจะเข้าใจในเจตนาของผู้เขียนบ้างไม่มากก็น้อย

และเมื่อได้อารัมภบทมาพอสมควรแล้ว ก็จะได้เริ่มเรื่องของคำนิงนิตย์ ชวัญใจคนใหม่ของจอมพล ป. พิบูลสงครามต่อไป

แรกเริ่มเดิมที ก่อนที่โชคชาตาจะผลักดันให้คำนิงนิตย์หรือนามเดิม คำนิง ก้าวเข้ามาสู่ห้วงหัวใจของจอมพลนั้น คำนิงนิตย์เป็นธิดาคนหนึ่งของนายค้น มุสิกบุณเดิศ คหบดีชาวอุดร ต่อมาเมื่อบิดามารดาของคำนิงนิตย์ถึงแก่กรรมในขณะเธอยังเยาว์วัยอยู่ คำนิงนิตย์จึงได้มาอยู่ในความอุปการะ

ของนายประพัฒน์ วงศ์วัฒนะผู้ซึ่งเป็นพี่เขยโดยตรงของเธอ และในการนี้นายประพัฒน์ก็ได้ขอเลี้ยงเธอเป็นบุตรบุญธรรม พร้อมกับใช้นามสกุลดังกล่าวมา

คำนึงนิตย์ เริ่มการศึกษาที่โรงเรียนสตรีประจำจังหวัดอุดรธานี และเมื่อจบการศึกษาชั้นมัธยมบริบูรณ์แล้ว คำนึงนิตย์ก็ได้เดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อศึกษาต่อ และสถานศึกษาที่เธอเลือกเป็นแห่งแรกก็คือโรงเรียนฝึกหัดครูสวนสุนันทา ทั้งนี้เพราะคำนึงนิตย์เป็นผู้มีนิสัยรักเด็ก ๆ อยู่เป็นทุนแล้ว

แต่เป็นที่น่าเสียดายที่คำนึงนิตย์ได้ลาออกจากโรงเรียนเสียกลางคันด้วยเหตุผลบางประการ และเมื่อออกจากโรงเรียนฝึกหัดครูแล้ว คำนึงนิตย์ก็ได้เดินทางกลับอุดรธานีบ้านเกิด และที่นี่เองเธอก็ได้เข้าทำงานในธนาคารศรีอยุธยาสาขาอุดรธานี

คำนึงนิตย์ ได้ทำงานอยู่ในธนาคารดังกล่าวนั้นไม่นานนัก โชคชาตาก็ได้บันดาลให้เธอประสบกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในชีวิต นั่นคือขณะที่คำนึงนิตย์กำลังทำ

งานในสถานที่ดังกล่าวนั้น วันหนึ่ง นายเดือน บัวสุวรรณ กรรมการอำนวยการธนาคารศรีอยุธยา ผู้ได้เข้าชิงชัยจากอดีตจับกังโรงสีขึ้นสู่ผู้กุม เศรษฐกิจของบุคคลสำคัญในรัฐบาลชุดก่อน ๑๖ กันยายน ได้เดินทางไปตรวจงานธนาคารศรีอยุธยาสาขาอุดร คือที่เธอนั่งทำงานอยู่ และในการมาตรวจงานคราวนั้น นายเดือน บัวสุวรรณ ก็ได้รู้จักกับคำนิงนิตย์ พนักงานธนาคารเข้า

จากความสวยอันมีเสน่ห์เรือนร่างสูงโปร่ง ผิวผ่องของคำนิงนิตย์ ได้กลายเป็นจุดเด่นเรียกร้องความสนใจจากกรรมการอำนวยการเป็นยิ่งนัก และประจวบเหมาะด้วยขณะนั้นใกล้งานฉลองรัฐธรรมนูญ ซึ่งทางราชการได้จัดให้มีการประกวดนางสาวไทยขึ้น โดยขอร้องให้หน่วยราชการและห้างร้าน ตลอดจนบุคคลทั่วไปช่วยหาสาวสวยส่งเข้าประกวดประชันความงาม นายเดือน บัวสุวรรณจึงเกิดความคิดที่จะส่งพนักงานสาวสวยของธนาคารศรีอยุธยาผู้นี้เข้าชิงชัยมงกุฎเพชร

และเมื่อได้นำความนี้ไปทาบทามคำนิงนิตย์ดูแล้ว ปรา

กฎว่าเธอเองไม่มีอะไรขัดข้อง ดังนั้นในวันต่อมา คำนึงนิตย์จึงถูกนำตัวเข้าสู่กรุงเทพฯ เพื่อทำการ 'เทรน' และ 'พีต' ตัวรอวันสำคัญที่จะมาถึง

แต่โชคยังไม่เข้าข้างเธอ เพราะในการประกวดความงามปีนั้น ปรากฏว่า คำนึงนิตย์ได้พลาดตำแหน่งนางสาวไทย และรองไปอย่างหวุดหวิด โดยปล่อยให้สุชีลา ศรีสมบูรณ์ สาวเหนือได้เป็นผู้ครองมงกุฎเพชรไป

เมื่อพลาดจากการประกวดนางสาวไทยแล้ว ระยะนั้นนายเดือน บัวสุวรรณ ซึ่งสนิทสนมอยู่ในค่ายซอยราชครูถึงกับมอบตัวเป็นบุตรบุญธรรมของจอมพลผิน ได้พิจารณาเห็นว่า ควรจะเสริมส่งอนาคตของเด็กสาวผู้นั้นให้รุ่งโรจน์ต่อไป พร้อมกับการดึดดูกคิดรางแก้วสำหรับตนเองไว้ด้วย ดังนั้นนายเดือนจึงเริ่มวางแนวชีวิตของคำนึงนิตย์ วงศ์วัฒนะ ขึ้นโดยได้จัดหาบ้านหลังงาม เครื่องตบแต่งทันสมัยราคาแพงพร้อม ตลอดทั้งได้มอบรถยนเบ็นตร์ซีราคาแสนแก่คำนึงนิตย์ไว้ใช้ส่วนตัวหนึ่งคัน และในระยะนี้เองนายเดือนได้ชักนำให้เธอได้รู้จักกับจอมพล ป. พิบูลสงคราม ผู้ซึ่งเรืองอำนาจอยู่

ในขณะนั้น

และหลังจากที่ได้พบปะกับจอมพลไม่นานนัก นายเลื่อนบัวสุวรรณ ก็ได้เริ่มทำหน้าที่เป็นล่อกามเทพระหว่างเธอกับจอมพลคนแรกในระบอบประชาธิปไตยนั้น และชั่วระยะไม่นาน นายเลื่อนพ่อสื่อรักก็ได้บอกความประสงค์ให้เธอทราบว่า ขณะนี้จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีผู้ยิ่งใหญ่ได้มีความรักในตัวเธอ และปรารถนาจะได้เธอไว้เป็นคู่ครอง โดยจะรับเลี้ยงดูเป็นอย่างดีเธอจะขัดข้องหรือไม่

เมื่อคำนึงนิตย์ได้ทราบความประสงค์ของจอมพลจากปากนายเลื่อน บัวสุวรรณ เช่นนั้น ในครั้งแรกเธอตกใจเป็นอันมาก นึกไม่ถึงว่าจอมพล ป. จะหันมาสนใจตัวเธอถึงเพียงนั้น แต่เมื่อได้นำเรื่องนี้ไปนั่งคิดนอนคิดอยู่สองสามคืน เธอก็ได้ให้คำตอบแก่นายเลื่อนไปว่า เมื่อจอมพล ป. มีความประสงค์ในตัวเธอเช่นนั้น เธอก็ไม่อาจจะปฏิเสธความปรารถนาดีดังกล่าวเสียได้ และพร้อมที่จะมอบกายใจเพื่อจอมพล ป. ไว้ตลอดกาล

หลังจากได้ตัดสินใจไปเช่นนั้นแล้วในเวลาต่อมา คำนิ่งนิตย์ ก็ได้แปรสภาพชีวิตไปเป็นภรรยาของจอมพล ป. และการตกเป็นภรรยาของจอมพล ป. เช่นนี้ แม้ว่าจะไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย แต่โดยพันธะทางใจแล้วเกือบจะกล่าวได้ว่า ชีวิตคู่ระหว่างเธอกับจอมพลก็ราบรื่นผาสุกตลอดมา จนสร้างความอิจฉาขึ้นแก่บุคคลบางคน

และเมื่อได้ครองรัก ร่วมกับจอมพล อย่างผาสุกมาเป็นเวลาสามปี จวบจนในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ นี้ คำนิ่งนิตย์ก็ได้ให้พยานรักระหว่างเธอกับจอมพลขึ้นหนึ่งคน เป็นชายหน้าตาหมดจด และการให้กำเนิดทายาทครานี้ทำให้ความรักที่จอมพลมีต่อคำนิ่งนิตย์ได้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น สำหรับทายาทรักคนนี้จอมพล ป. ได้ตั้งชื่อว่า 'คณาพิบูล' โดยเอาชื่อของคำนิ่งนิตย์กับพิบูลมาผสมกัน

อย่างไรก็ดี ตลอดเวลาที่เธอครองชีวิตคู่ผัวตัวเมียกับจอมพล ป. อยู่นั้น คำนิ่งนิตย์ได้บอกกับผู้เขียนว่า ท่านผู้หญิงละเอียด ศรีภริยาเดิมของจอมพล ป. มิได้ปรากฏกายมา ขัดขวาง หรือแสดง ความ หึงหวง เธอ แต่อย่างใดเลย

และในส่วนตัวคำนิงนิตย์เอง เธอก็มีความเคารพนับถือท่านผู้หญิงอยู่เป็นอันมาก เพราะท่านเป็นผู้วางตัวเป็นผู้ใหญ่ที่ให้ความยุติธรรมเป็นอันดี

และสำหรับท่านจอมพล ป. ก็ได้ปฏิบัติต่อเธอเยี่ยงสามีภริยาที่รักใคร่กันดี จึงนับได้ว่าชีวิตรักของคำนิงนิตย์กับจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นรักที่จริงยั่งยืนมิใช่ชั่วครู่ยามดังที่เธอเองก็เคยหวาดหวั่น

บทที่ ๑๕

ปลอบจิตในโศกเกียว

รักหวานระรื่นระหว่างจอมพล ป. พิบูลสงคราม และคำนึงนิตย์ดำเนินมาด้วยความราบรื่นและอบอุ่น ก็ประสบอุปสรรคเกิดขึ้นเมื่อเหตุการณ์ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐ ดังได้กล่าวมาแล้วอุบัติขึ้น และในการหนีรัฐประหารของจอมพล ป. ครั้งนี้ ได้ก่อความเป็นทุกข์ให้บังเกิดแก่คำนึงนิตย์อย่างใหญ่หลวง ตลอดระยะที่ข่าวรัฐประหาร ยังดำเนินอยู่ด้วย ความสับสนนั้น คำนึงนิตย์เองไม่เป็นอันได้หลับได้นอน เพราะเธอเป็นห่วงถึงจอมพล ป. อันเป็นสุดที่รักโดยไม่ทราบว่าจะประสบกับเคราะห์กรรมอันใดบ้าง

แต่แล้วต่อมาคำนึงนิตย์ก็โล่งอก เมื่อมีข่าวที่เชื่อถือได้ว่าจอมพล ป. ได้เดินทางไปพำนักยังประเทศกำพูชาโดยปลอดภัย และต่อมาเมื่อจอมพล

ได้ย้ายจากเขมรไปสู่ญี่ปุ่น คำนิงนิตย์ก็ได้มีจดหมายติดต่อไปและเรียนให้จอมพลทราบว่า เธอเป็นห่วงและมีความปรารถนาที่จะไปพำนักอยู่ด้วย เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระทางด้านส่วนตัวและจิตใจ ซึ่งจอมพลก็ได้ตอบมาว่า เมื่อเธอยังมีความจงรักภักดีดังเดิมก็ให้เดินทางไปพบได้ และถ้าจะไปได้ในระยะดังกล่าวก็ดี เพราะขณะนั้นจอมพลมีความประสงค์ใคร่จะส่ง ท่านผู้หญิงละเอียด กลับเมืองไทย เพื่อจัดการทรัพย์สิน ตลอดจนจัดการให้เช่าบ้านที่ซอยชิดลม กับบ้านที่บางเขนให้เป็นที่เรียบร้อยเสียที

เมื่อประจวบโอกาสเหมาะเช่นนั้น คำนิงนิตย์จึงได้จัดการส่งบุตรชายไปอยู่กับคุณยายที่จังหวัดอุดรธานี ส่วนตัวเธอก็ได้จับ เครื่องบินมุ่งสู่กรุงโตเกียว ด้วยดวงใจอันระทึกถึงจอมพลไม่รู้วาย

และที่กรุงโตเกียวนั้นเอง ขณะเมื่อคำนิงนิตย์เดินทางไปถึงบ้านพัก ก็ประจวบกับท่านผู้หญิงกำลังจะเดินทางกลับเมืองไทยพอดี และเมื่อเผชิญหน้ากัน ท่านผู้หญิงก็กล่าวว่า

“เธอมาก็ดีแล้วจะได้ช่วยปรนนิบัติท่านจอมพล เพราะ

ฉันจะต้องกลับไปจัดการธุระทางเมืองไทย แต่เมื่อเธอมาฉันกลับเมืองไทย คงมีคนกล่าวหาว่าฉันหิ้งหวงเธออะไรทำนองนั้น แต่ก็เป็นเรื่องช่วยไม่ได้"

ตลอดเวลาที่คำนิงนิตย์พำนักอยู่ในโตเกียวกับจอมพลครานั้น เธอได้ลำดับเหตุการณ์ถึงวันคืนเหล่านั้นว่า บ้านที่พำนักอยู่ในขณะนี้ เป็นบ้านของบริษัทน้ำมันอยู่ที่ถนนที่ ๑๐ อยู่ใกล้ ๆ กับวังของพระเจ้าจักรพรรดิไปทางทิศเหนือ ในบ้านพักนอกจากจะมีเธอกับจอมพลแล้ว ยังมี ส.ต.อ. นอบ ซึ่งไปจากเมืองไทย กับมีคนใช้ชาวญี่ปุ่นอีกคน ค่าจ้างคนหนึ่งคิดเป็นเงินไทยราว ๕๐๐ บาท มีกุ๊กทำกับข้าวฝรั่งได้ และมีตำรวจญี่ปุ่นมาให้ความอารักขา ๑ คน

สำหรับสภาพความเป็นไปของจอมพลในโตเกียวตลอดเวลาที่พำนักอยู่นั้น เธอได้บอกผู้เขียนว่า จอมพลสุขสบายดี มีสุขภาพสมบูรณ์กว่าเดิมมาก ตื่น ๙ โมงเช้า รับประทานอาหาร ๑๐ น. เสร็จแล้วดูหนังสือบ้าง ดูหนัง ดูละคร เล่นกอล์ฟบ้าง นอกจากนั้นไม่ได้ทำอะไรเลย ตอนแรก ๆ มีคนไทย ข้าราชการสถานทูต นักเรียนไทยไปเยี่ยมเสมอ

ต่อมาจอมพลห้ามไปไม่ให้เยี่ยมเกรงจะเดือดร้อน ค่าใช้จ่ายได้จากเงินยศจอมพลและลูก ๆ ส่งไปให้

แต่บางคราวจอมพลก็บ่นคิดถึงเมืองไทย และคราวใดที่เกิดอารมณ์คิดถึงบ้าน จอมพลมักจะปรารภว่า ท่านเสียที่ลูกน้องจึงไม่ยอกลับเมืองไทยขณะนี้ จะไปเที่ยวต่างประเทศอีกหลายแห่ง ในตอนสุดท้ายจะไปบวชที่ประเทศอินเดีย

ส่วนตัวคนิ่งนิตย์นั้น ระหว่างที่อยู่ในโตเกียวก็ได้ปรนนิบัติจอมพลเป็นอย่างดี และมักจะขับรถออกไปเที่ยวกับจอมพลเป็นประจำ เช่นไปรับประทานอาหารที่ร้านไทยร้านหนึ่ง อนึ่งระหว่างที่อยู่ในโตเกียวจอมพลได้อ่านหนังสือพิมพ์จากเมืองไทยทุก ๆ ฉบับ

ต่อจากนั้นคุณคำนิ่งนิตย์ พิบูลสงคราม ก็ได้เล่ายืนยันความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ขณะที่อยู่ในโตเกียวเวลานี้ว่า จอมพลคงใช้ชีวิตอยู่อย่างบุคคล ธรรมดาสามัญ และระหว่างที่พำนักอยู่นี้ก็ไม่เคยมีคนไทยหรือนักการเมืองคนใดไปติดต่อด้วยเลย รวมทั้งการ

เขียนจดหมายติดต่อกับบุคคลภายในประเทศไทยก็ได้พยายามหลีกเลี่ยงการติดต่อกับนักการเมือง โดยเกรงว่าทางเจ้าหน้าที่จะหวาดระแวง ส่วนที่มีข่าวว่าระหว่างพำนักอยู่ในโตเกียวได้มีสาวกบางคนไปติดต่อ เพื่อรับผลงานมาทำใต้ดินในเมืองไทยนั้น คำนึงนิตย์ได้หัวเราะอย่างขบขันและกล่าวว่าเป็นการยกเมฆใส่ร้ายกันมากกว่า เพราะตลอดเวลาที่เธอพำนักอยู่เป็นเวลานานไม่เคยเห็นสาวกทางการเมืองคนใดมาพบปะติดต่อด้วยเลย ยิ่งนักการเมืองทางเมืองไทยด้วยแล้วไม่มีใครกล้าติดต่อกับจอมพลด้วยซ้ำไป

และดูเหมือนจอมพลจะไม่ใส่ใจทางการเมืองภายในด้วยซ้ำไปนอกจากเมื่ออ่านพบข่าวในหนังสือพิมพ์ที่ส่งไปจากเมืองไทยหากพาดพิงถึงท่านไปในทางผิดก็ได้แต่ปรับทุกข์ให้ฟัง

สำหรับการวิพากษ์วิจารณ์ถึงบุคคลในคณะทหารนั้น คำนึงนิตย์กล่าวว่า จอมพล ป. ไม่สู้จะพูดถึงมากนัก นอกจากนาน ๆ ก็จะเอ่ยขึ้นมาบ้าง เช่นเคยพูดถึงจอมพลสฤษดิ์

ธนะรัชต์ ซึ่งไปทำการผ่าตัดม้ามที่อเมริกา ว่ารู้สึกเป็นห่วง
และเสียดายที่อายุยังไม่มากเท่าใดนักแต่ต้องมาเผชิญโรคร้าย
เช่นนี้ และที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะจอมพลสฤษดิ์ดื่มเหล้ามากนั่น
เอง จอมพล ป. ก็เคยห้าม ๆ อยู่เสมอระหว่าง ที่ร่วมบริหาร
ราชการแผ่นดินมาด้วยกัน แต่จอมพลสฤษดิ์ไม่เชื่อ

ส่วน พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ ซึ่งมีข่าวจากนายจารุ
บุตร์ เรืองสุวรรณ ว่าจอมอัศวินเผ่ากับภรรยาได้ด่าจอมพล
ป. อย่างเสีย ๆ หาย ๆ นั้น คำนิงนิตย์กล่าวกับผู้เขียนว่า

"ดิฉันไม่เชื่อว่าจะเป็นไปตามนั้น คุณเผ่าและภรรยา
คงไม่คิดประณามท่านแบบนี้เป็นแน่ เรื่องนี้อาจเป็นแผน-
การณ์ของใครสักคนหนึ่งก็ได้ โดยต้องการจะทำลายความ
นิยมที่พรรคพวกของคุณเผ่ามีต่อจอมพล"

พร้อมกันนี้ คำนิงนิตย์ก็ได้กล่าวถึงความรู้สึกที่จอมพล
มีต่อ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ว่า ตลอดเวลาที่กล่าวถึง
บุคคลนี้ จอมพลมักจะชมอยู่เสมอว่าเป็นผู้กตัญญูซื่อสัตย์
อย่างหาตัวจับยาก และได้เล่าถึงความสัมพันธ์ที่นายพลเผ่ามี
ต่อจอมพลว่า นายพลเผ่าได้รับราชการใกล้ชิดจอมพลมาตั้ง

แต่เป็นร้อยตรี เคยเป็นนายทหารคนสนิทเคยร่วมเคราะห์กรรมจากการถูกยาพิษมาด้วยกัน และทางด้านภรรยาของนายพลเผ่าเด่าก็สนิทสนมกับ ครอบครัวจอมพล อย่าง ใกล้ชิด เคยเป็นแม่บ้านหุงหาอาหารให้จอมพลรับประทาน ซึ่งความสัมพันธ์ใกล้ชิดเหล่านี้ คำนิงนิตย์กล่าวว่าคงเป็นไปไม่ได้อย่างเด็ดขาดที่นายพลเผ่าจะด่าจอมพล หรือจอมพลจะคิดหักหลังนายพลเผ่า

และเมื่อสนทนาถึงเรื่องนี้ คำนิงนิตย์ก็ได้พูดถึงเสียงวิพากษ์วิจารณ์ที่กล่าวกันหนาหูขณะนี้ว่า จอมพลจะกลับมามีอำนาจโดยการปฏิวัติอีก ซึ่งคำนิงนิตย์กล่าวว่าเป็นการสร้างสถานะการณ์ขึ้นเอง ต่างหาก เพราะ ทาง จอม พล หา ได้เคลื่อนไหวอย่างใดไม่

คำนิงนิตย์ขวัญ ชีวิต จอมพล ป. ได้เล่าถึง สภาพของจอมพลขณะนี้ต่อไปว่า นอกจากอ่านหนังสือแล้ว จอมพลยังเป็นกสิกรรมจำเป็น คือชอบทำสวนครัวปลูกผักเป็นการแก้กลุ้มอีกด้วย และนอกจากนั้น จอมพลยังพยายามจะทำงานทุกอย่างเพื่อให้ลืมความว้าวุ่นในเมืองไทย บางครั้งเช่นเมื่อ

กลับจากดูภาพยนตร์แล้ว จอมพลยังพูดเสมอ ๆ ว่า เวลานี้ทางเมืองไทยเขาคิดว่าท่านจะกลับไปเล่นการเมืองอีก ทั้ง ๆ ที่บ่ายิเสธเท่าใดก็ไม่มีใครเชื่อ ฉะนั้นเพื่อตัดบัญหาหวาดระแวงนี้ ท่านจึงคิดอยากจะเป็นดาราภาพยนตร์ดูบ้าง ท่านพูดว่าเล่นการเมืองมานานแล้ว ลองเล่นหนังดูบ้างก็จะดี

และเมื่อผู้เขียนย้อน ถามว่าจะ แสดงภาพยนตร์ จริง ๆ หรือ ๆ คำนิงนิตย์หัวเราะและตอบว่า

"ถ้ามีคนจ้างบางทีท่านคงจะรับแสดงบ้างกระมัง เพราะขณะนี้ก็ไม่มีรายได้อะไร เงินเดือนจอมพลก็กำลังจะถูกตัด"

ต่อจากนั้น คำนิงนิตย์ พิบูลสงครามได้เปิดเผยว่า เมื่อจอมพลใช้ชีวิตอยู่ในญี่ปุ่นจนเบื่อ แล้วก็อาจจะเดิน ทางไปพำนักในอเมริกา เพราะขณะที่อยู่ในญี่ปุ่นได้มีชาวอเมริกันซึ่งเคยชอบพอกับจอมพลมาก่อนได้ชักชวนให้ท่านไปพำนักอยู่ในอเมริกา โดยชาวอเมริกันผู้นั้นรับจะออกเงินค่า ใช้จ่ายทั้งสิ้นให้ แต่ท่านขอตริกตรองดูก่อน ส่วนที่มีข่าวว่าท่านจะเดินทางไปฝรั่งเศสนั้น คำนิงนิตย์กล่าวว่าเป็นไปไม่ได้เพราะท่านไม่เคยดำริห์

หลังจากที่คำนิงนิศย์ได้ใช้ชีวิตอันสดชื่นสองต่อสองกับจอมพลชั่วระยะเวลาหนึ่ง ในดินแดนแห่งซากุระบานแล้ว เธอก็ได้กลับมาเมืองไทยเมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๐๑ ด้วยความห่วงอาลัยจอมพลอันเป็นที่รัก และเหตุที่กลับมาคราวนี้คำนิงนิศย์ได้แจ้งเหตุผลว่า เพื่อให้ลูก ๆ ของจอมพล คือ จิรวัศ์, รัชนีบูลไปแทน และที่อยู่ร่วมกันไม่ได้ก็เพราะบ้านคับแคบ ส่วนตัวเธอนั้น เมื่อลูก ๆ ของจอมพลกลับเธอก็จะเดินทางไปหาจอมพลอีก คืออีกประมาณสองเดือน ขณะนี้กำลังจะให้เช่าบ้านที่อยู่ในปัจจุบัน และ จะขายรถยนต์เบ็นซ์เพื่อรวบรวมเงินไปใช้ในโตเกียวต่อไป

บทที่ ๑๖

จอมพล ป. เปิดอก

ในระหว่างที่ จอมพล ป.พิบูลสงคราม อดีตนายกรัฐมนตรีอาวุโสของไทย เดินทางไปพำนักอยู่ในกรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่นนั้น จอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ได้มีจดหมายมาถึงผู้เขียนในฐานะบรรณาธิการหนังสือพิมพ์บางกอกไทม์ หลายครั้งหลายคราด้วยกัน และข้อความในจดหมายแต่ละฉบับ เป็นการชี้แจงข้อเท็จจริง ที่หนังสือพิมพ์และประชาชนโจทย์จรรย์กันถึงตัวท่าน อาทิเช่นเรื่องสวนส้มที่คาลิฟอร์เนียซึ่งร่ำลือกันว่าจอมพลเป็นผู้ซื้อนั้น จอมพลได้ปฏิเสธอย่างเด็ดขาดพร้อมกับประกาศว่า ถ้าผู้ใดมีหลักฐานยืนยันได้ว่าท่านซื้อสวนส้ม แห่งนี้ไว้จริง ท่านจะยกให้แก่ผู้นำหลักฐานมาแสดงในทันที

และจากจดหมายหลายฉบับนั้น มีอยู่ฉบับ

หนึ่งที่นับว่ามีสาระควรแก่การเปิดเผย คือจดหมายของจอม-พล ป. พิบูลสงครามที่ตอบคำสัมภาษณ์ ของผู้เขียน ในนามหนังสือพิมพ์บางกอกไทม์ ดังจะได้นำมาลงโดยละเอียดดังต่อไปนี้

วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๐๑

เรียน คุณจรูญ กุวานนท์ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ บางกอกไทม์ ที่เคารพรัก

ข้าพเจ้าได้รับจดหมาย ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ศกนี้ ของท่านแล้ว ขอขอบคุณอย่างสูง การที่ท่านลงพิมพ์ชีวะ-ประวัติของผมนั้น ผมเองก็ไม่มีความคิดจะวิพากษ์วิจารณ์ประการใด ท่านย่อมมีเสรีภาพที่จะลงได้ตามรัฐธรรมนูญ เรื่องจะมีผลประการใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่แก่ประชาชนจะมองเห็นว่าเป็นประโยชน์หรือตรงกันข้าม คนเราเกิดมาย่อมมีหน้าที่ทำให้คนอื่นด้วยกันทั้งนั้น ทั้ง ๆ บางเรื่องมองเห็นชัด ๆ ว่า เป็นเรื่องส่วนตัวของคน ๆ หนึ่งโดยเฉพาะ

คำสัมภาษณ์ของท่านที่ส่งมานั้นที่แรกจะไม่ตอบ เพราะมีบางคนให้ข้าพเจ้านอนนิ่ง ๆ ก็อยากจะเชื่อ แต่เวลานี้หากจะบำเพ็ญตนเป็นนักหนังสือพิมพ์บ้าง เป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย ทั้งเป็นอาชีพที่มีเกียรติมาก และเป็นงานปฏิบัติที่มีเกียรติ ยิ่งเขียนให้เป็นประโยชน์แก่โลกให้ด้วยก็ยิ่งจะเพิ่มเกียรติมากขึ้นเป็นทวีคูณ โดยเฉพาะพิเศษสำหรับข้าพเจ้า เมื่อกล่าวถึงการเมืองของประเทศไทยในปัจจุบันนี้ ถ้าข้าพเจ้าได้เป็นนักหนังสือพิมพ์เสียได้ ก็จะไม่เป็นคนว่างงาน และไม่ปฏิบัติยุ่งกับการเมืองของประเทศไทย ซึ่งจะเป็นผลดีแก่พรรคฝ่ายขวาและพรรคฝ่ายซ้าย ที่กำลังต่อสู้กันทางการเมืองอย่างเต็มที่ เพราะข้าพเจ้าเป็นพรรคฝ่ายนิยมรัฐธรรมนูญ ๒๔๗๕ ก็น่าจะเป็นกลางเฉย ๆ ดีกว่า อย่างไงๆ เสียรัฐธรรมนูญก็คงจะเป็นหลักปกครองประเทศชาติสืบไป ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงขอตอบคำสัมภาษณ์ของท่าน ด้วยรู้สึกเป็นเกียรติดังต่อไปนี้.

คำสัมภาษณ์: ตามที่ท่านจอมพลปรารภมาว่าจะล้างมือจากการเมืองในระยะนี้ และจะไปบวชที่อินเดียนั้น ผม

ขอคำยืนยันอีกครั้งว่าท่านจะเลิกเล่นการเมืองอย่างแน่นอน แม้ว่าการกลับมาเล่นการเมืองของท่านจะเป็นแบบรัฐประหาร ปี ๒๕๙๐ คือมีบุคคลอื่นเชื้อเชิญให้ท่านรับตำแหน่งอีกท่านจะรับหรือไม่ ?

คำตอบ : ข้าพเจ้าขอยืนยันว่าจะเป็นพลเมืองดีของชาติไทยและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ๒๔๗๕—๒๔๙๕ ตลอดจนหลักธรรมศาสตร์และวัฒนะธรรมโดยเคร่งครัดด้วย เวลานี้จะเป็นนักหนังสือพิมพ์

คำสัมภาษณ์ : การไปบวชที่อินเดีย ท่านจะไปบวชแน่หรือไม่ ? ถ้าบวชแน่จะบวชเมื่อใด ? และการบวชจะบวชจนตลอดชีพ หรือมีระยะเวลานานเท่าใด ? และเมื่อบวชแล้วจะเดินทางเข้ามาไทยในสภาพสมณะเพศหรือไม่ ?

คำตอบ : การไปบวชนั้น จะไปบวชเมื่อเดินทางไปสหรัฐอเมริกาแล้ว จากสหรัฐอเมริกาก็จะไปอินเดีย และไปบวชที่พุทธคยา ซึ่งรัฐบาลของผมได้ตกลงสร้างวัดไทยไว้ที่นั่น ยังกำหนดไม่ได้ว่าจะบวชเมื่อใดแน่ แต่จะบวชก่อนกลับประเทศไทย จะบวชอย่างน้อย ๑๕ วัน เมื่อบวชแล้ว

จะเดินทางไปประเทศไทยคิดว่า ถ้าไม่มีอุปสรรคสุดวิสัย จะไปอยู่ในสมณะเพศ ที่วัดพระศรีมหาธาตุหลักสี่กรุงเทพ และข้าราชการในรัฐบาลของผมร่วมกันสร้างขึ้นไว้ หรือไม่ก็จะไปอยู่วัดที่พระนครศรีอยุธยา เพราะได้ร่วมกับข้าราชการประชาชนบูรณะขึ้นไว้ วัดใดวัดหนึ่งใกล้ ๆ พระราชวังโบราณ เพราะอากาศดีมาก แล้วก็จะกลับมาเป็นฆราวาสพลเมืองดีต่อไป

คำสัมภาษณ์: การเดินทางท่องเที่ยวไปต่างประเทศโดยเฉพาะมีข่าวว่าไปฝรั่งเศส ท่านจะไปพบกับคุณเผ่าหรือไม่? และขอทราบว่า ขณะนี้คุณเผ่าเคยติดต่อมาบ้างหรือเปล่า?

คำตอบ: การท่องเที่ยวไปต่างประเทศไม่คิดจะทำเพราะไม่มีเงินจะไปเช่นนั้นได้ ไม่มีจริง ๆ ไม่ใช่ไม่มีชนิดเพื่อบิดบัง ความจริงตรวจดูได้ที่บ้านผม (ที่ธนาคาร มีเงินเวลานี้ไม่ถึงสามแสนบาท โดยผู้มีพระคุณให้มาใช้สรอยกับเงินเดือนจอมพล ๘๓๐๐ บาท เท่านั้น ถ้าเดินทางผ่านสหรัฐอเมริกา ก็จะไปเยี่ยมจอมพล ส. ธนะรัชต์ ถ้าไป

หอสมุดแห่งชาติ 3 พ.ค. 2516

สวิตเซอร์แลนด์ ก็จะไปเยี่ยม พล. ต. อ. เผ่า ศรียานนท์ กับภรรยา เพราะร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกันมา ไม่ใช่เป็นศัตรูอะไรกัน การเมืองอาจเห็นไม่เหมือนกัน นั่นเป็นเรื่องความรักชาติของแต่ละคน ก็ปฏิบัติไปตามเสรีภาพได้ แต่ส่วนตัวครอบครัวเป็นเรื่องของพลเมืองดี ผมยังรักบุคคลเหล่านี้ตามเดิม ยิ่งเป็นผู้ใต้บังคับบัญชามาหรือเป็นลูกศิษย์มา ผมมีหน้าที่สนับสนุนจนสุดวิสัย และป้องกันให้ดีขนจนสุดความสามารถ ทั้งนี้แม้ข้าราชการทุก ๆ คนที่เคยร่วมงานกันมา หากจะโกรธบางคน แต่โกรธไม่ลง เพราะหัวใจจิตใจยังไม่ยอมให้ทำ ผมเป็นหัวหน้าผู้ใหญ่ การขาดทุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือลูกศิษย์ เป็นอุดมคติของผม พล. ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ ไม่เคยติดต่อมาเลย ส่วนผมนั้นมัวคิดตามทุกข์สุขเสมอ แม้พบปะใครก็ถามถึง เพราะเป็นห่วง เคยฝากชาวต่างประเทศให้ช่วยส่วนตัวแก่ พล. ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ก็เคยทำ ถือว่า คนเราทำอะไรย่อมผิดเสมอ ส่วนดีก็มีมากเป็นธรรมชาติ

คำสัมภาษณ์: ท่านจอมพลรู้สึกต่อสภาพการณ์อัน

ยุ่งเหยิงทางการเมืองของประเทศไทย ขณะนี้อย่างไรบ้าง ? โดยเฉพาะในกรณีที่คุณสฤษดิ์กล่าวว่าแบ่งเป็น ๔—๕ ก๊ก ?

คำตอบ: ข้าพเจ้ามีความรู้สึกว่า ความยุ่งเหยิงของประเทศไทยนั้น เกิดจากยังไม่เป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์อย่าง อเมริกา หรืออังกฤษ หรือญี่ปุ่น เมื่อไม่เป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์ การบริหารราชการแผ่นดินก็เป็นไปเพื่อความมุ่งหมาย สร้างระบอบการการปกครองและรักษาไว้ซึ่งระบอบนั้น ๆ โดยรวบรวมพรรคพวกเข้าไว้ มีคนหนึ่งเป็นประมุข คล้าย ๆ ตอนเสียกรุงศรีอยุธยาเมื่อพรรคใด ก๊กใดมาเป็นผู้มีอำนาจ ก็เข้าควบคุมการเศรษฐกิจของชาติและประชาชนด้วย และจะมีมากก๊กยิ่งขึ้น ถ้าไม่จัดการให้เข้าระบอบการบริหารอย่างใดอย่างหนึ่งเสีย โดยยึดหลักธรรมศาสตร์ที่มีตำหรับตำราไว้แล้ว และจะยุ่งเหยิงต่อ ๆ ไปไม่มีที่สุดจนกว่าจะเข้าหลัก ธรรมศาสตร์ของสากลโลก

ในเวลานี้ ถ้าจะสรุป ก็มี:

๑) ก๊กฝ่ายขวา: ซึ่งมีความเห็นว่า ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ มีระบอบการปก-

ครองดี ก็พยายามจะสร้างประชามติไปทางนั้น

๒) ก๊กรัฐธรรมนูญ: ซึ่งมีความเห็นว่า ระบอบการปกครองตามรัฐธรรมนูญ ๒๔๗๕—๒๔๙๕ นั่นดี เป็นประชาธิปไตยเมื่อเปลี่ยนการปกครองมาแล้ว ก็พยายามสร้างประชามติไปตามนั้น ซึ่งก็นับว่าพวกเจ้ารวมอยู่ด้วย

๓) ก๊กฝ่ายซ้าย: เมื่อการวิวัฒนาการของโลกเปลี่ยนไป มีระบอบการปกครองมากอย่าง ที่เห็นว่า จะทำให้ราษฎรได้รับความสมบูรณ์พูลสุข เช่น โซเชียลิสต์ คอมมูนิสต์ และอื่น ๆ ภายนอกประเทศไทยมีการสร้างประชามติขึ้น ในที่สุด ประชามตินอกประเทศใหม่ ๆ เหล่านี้ก็ถูกนำเข้าไปในประเทศไทยเหมือนสินค้าต่าง ๆ ก็มีผู้นิยมขึ้นบ้าง จึงเกิดก๊กฝ่ายซ้ายขึ้น ต้องการจะสร้างประชามติให้รับการปกครองระบบนั้น ๆ ซึ่งเวลานี้แพร่หลายยิ่งขึ้นอย่างรวดเร็ว

๔) ทั้งสามก๊กของมันนี้ เป็นไปโดยโลกภายนอกสนับสนุน และเป็นไปตามหลักธรรมศาสตร์ด้วย

๕) ส่วนก๊กต่าง ๆ นอกจากสามก๊ก ที่นักเห็นว่ามีมากมายในประเทศไทยเวลานั้น ไม่มีความหมายอะไร

เถย เพราะเป็นไปตามตัวบุคคลผู้เป็นหัวหน้าก็ย่อมเป็นไปตามชีวิตของผู้เป็นหัวหน้า เมื่อหัวหน้าหมดไป ก็กเหล่านั้นก็หมดไปด้วย แถะก็ก ๆ นั้นจะต้องละลายไป

๖) เพื่อให้ความยุ่งเหยิงหมดไป ถ้ามีจริงอย่างที่ท่านตงคาถามสมภาษณมา ข้าพเจากมความเห็นว่า ต้องสร้างประชามติ ให้การปกครองตามระบอบรัฐธรรมนูญ ๒๔๗๕ เข้มแข็งใครจะละเมิดมิได้ โดยลงโทษกันตามกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบัน ข้าพเจ้าขอพูดต่อไปว่า ตลอดเวลาที่ข้าพเจ้าเป็นรัฐบาล ก็ได้พยายามสร้างประชามติให้เป็นไปตามระบอบรัฐธรรมนูญเสมอ เพราะเห็นว่า จะทำให้ ประเทศชาติ มีความสงบสุข และมี ความ เจริญ สืบต่อไป โดยเราทุกคนยึดหลักธรรมศาสตร์ ไม่ใช่ยึดหลักบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นหลัก เพราะคนเรามีธรรมชาติบังคับ มีอารมณ์พาไปตลอดระยะ ๒๕ ปี ที่ล่วงมา เป็นระยะของการสร้างมติการปกครองตามรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่เผด็จการ เมื่อครบ ๒๕ ปี พร้อมกับฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ ข้าพเจ้าเห็นว่า ประชาชิปไตยตามรัฐธรรมนูญมั่นคงแล้ว จึงได้ให้

ร่างแก้รัฐธรรมนูญเฉพาะกาล แยกราชการการเมืองกับราชการประจำ และยกทหารตลอดจนผู้ถืออาวุธตามกฎหมายให้เป็นของชาติ แต่เป็นคราวเคราะห์ก็ได้ ความประสงค์ของข้าพเจ้าต้องพ่ายแพ้ไป อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญก็ยังเป็นหลักอยู่ ประเทศชาติก็คงจะยังไม่เป็นอะไร นานวันล่วงไป รัฐธรรมนูญก็จะมั่นคงยิ่งขึ้น ประเทศชาติก็จะได้รับสันติสุขในที่สุด ก๊กต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นแบบถือบุคคลเป็นหลักก็จะหมดไปเอง แต่ต้องอดทนหน่อย

คำสัมภาษณ์: เหตุใดในระหว่างที่ท่านดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจึงปล่อยให้พฤติการณ์อันเศร้าสลดในกรณีที่เจ้าหน้าที่ก่อกรรมทำเข็ญแก่นักการเมือง เช่นยิงทิ้ง ขังทิ้งเกิดขึ้น เมื่อท่านทราบแล้ว เหตุใดจึงไม่จัดการ ?

คำตอบ: เรื่องนี้กำลังอยู่ในเวลาที่อธิบดีกรมตำรวจปัจจุบันจัดการอยู่แล้ว ข้าพเจ้าคิดว่าต่อไปคงจะทราบเรื่องนี้แน่มแจ้งต่อไป ถ้าข้าพเจ้าจะตอบไป เกรงจะเป็นการผิดมารยาท อนึ่งระหว่างที่ข้าพเจ้าเป็นรัฐบาล ก็ได้ให้เงินเดือนดูบุตรภรรยาผู้ที่ตายไปเป็นประจำหลายราย เคยเสนอความ

เห็นให้ปล่อยผู้ถูกขังไปหลายคน เท่าที่จะสามารถทำตาม กาละเทศะ ซึ่ง พล. ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ ก็เห็นด้วย

คำสัมภาษณ์: ตามที่มีข่าวว่า นักการเมืองในยุคของท่านร่ำรวยกันมหาศาล ถึงกับมีเงินฝากธนาคารต่างประเทศคนละหลายสิบล้าน เท็จจริงประการใด และถ้าไม่จริง, เหตุใดจึงมีข่าวเช่นนี้กล่าวกันทั่วไป.

คำตอบ: เรื่องมั่งมีเงินทองของนักการเมืองตามคำถามนั้น ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าจริงหรือไม่? เคยถาม ๆ ดูก็ได้รับคำตอบทุกคนว่า ไม่มีเงินดังว่ากันนั้น ข้าพเจ้าก็อยากทราบเหมือนกันว่า จริงไหม? ถ้าท่านจะกรุณาสอบถามธนาคารดู คงจะทราบข้อเท็จจริงได้ แล้วนำมาลงพิมพ์คงจะเป็นประโยชน์แก่การปกครองบ้านเมืองมาก ข้าพเจ้ารู้แต่ของข้าพเจ้าว่า เวลานี้มีเงินฝากที่ธนาคารอเมริกา (๙,๒๐๐) เหรียญ เงินนี้มีผู้สงเคราะห์เมื่อข้าพเจ้าอยู่พนมเปญ กับเมื่อมาถึงญี่ปุ่น มีผู้สงเคราะห์ให้ข้าพเจ้าใช้ฝากไว้ที่ธนาคารประมาณหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท นอกนั้นก็มีเงินเดือนจอมพลได้รับอีกเดือนละ ๗,๓๐๐ บาท ค่าเช่าบ้านที่หลักสี่

อีกเดือนละ ๗๐๐๐ บาท กับบ้านชิดลม นอกนั้นก็มีของเล็ก ๆ น้อย ๆ ข้าพเจ้ามีเพียงเท่านี้

คำสัมภาษณ์ : ขอทราบข้อเท็จจริงเรื่องสวนส้มในอเมริกากับหุ้นส่วนโรงแรมในโตเกียวอีกครั้งว่า ท่านมีส่วนร่วมด้วยจริงไหม? ถ้าไม่จริงท่านทราบไหมว่า สวนส้มนั้นมีนักการเมืองใหญ่บางคนซื้อไว้ (เพราะข่าวนี้ ถ้าไม่มีมูลความจริง คงไม่มีการเล่าลือกันหนาหู)

คำตอบ : เรื่องสวนส้มในอเมริกากับหุ้นส่วนโรงแรมในโตเกียว ข้าพเจ้าขอเสริมว่า ไม่ว่าสิ่งใด ๆ ในต่างประเทศข้าพเจ้าขออ้างคุณพระศรีรัตนตรัยว่า ข้าพเจ้าไม่เคยคิด หรือเคยมี หรือมีหุ้นส่วนใด ๆ ในต่างประเทศเลยจนนิดเดียว ถ้าสอบสวนได้ว่าข้าพเจ้ามีข้าพเจ้าขอยกให้ให้เป็นทุนส่งเสริมการศึกษาของชาติทั้งหมด ท่านกรุณาช่วยสอบให้ด้วยจะเป็นพระคุณ และทั้งนี้รวมตลอดถึงขอยืมใส่ในนามของภรรยา บุตรข้าพเจ้า และใคร ๆ ด้วย ข้าพเจ้ามีทรัพย์สินเพียงตามที่แจ้งในคำสัม-

ภาษณ์หมาย ๖ ข้างบนนั้น ส่วนของคนอื่น ๆ นั้น ข้าพเจ้าไม่ทราบ นอกจากเคยตอบโต้กันเวลาเปิดอภิปรายในสภาผู้แทนสมัยข้าพเจ้าเป็นรัฐบาลครั้งสุดท้ายนั้น ก็ปรากฏว่าไม่มีความจริงตามข่าวลือนั้น ๆ

คำสัมภาษณ์ : ขณะนี้ท่านจอมพลได้รับเงินใช้จ่ายจากทางใดบ้าง ? และถ้าหากทางรัฐบาลจะงดจ่ายเงินเดือนตำแหน่งจอมพลลง ท่านรู้สึกอย่างไร ? และจริงหรือไม่ที่มีผู้ลือกันว่า ท่านได้ส่งเงินจำนวนมหึมา มาทำไร่ดินในไทย ?

คำตอบ : เวลานี้ ข้าพเจ้ามีเงินฝากที่ธนาคารอเมริกาเก้าพันสองร้อยดอลล่าร์ (๙๒๐๐) มีผู้ส่งเคราะห์ให้ข้าพเจ้าเมื่ออยู่พนมเปญ ที่ญี่ปุ่นเวลานี้มีผู้ส่งเคราะห์ข้าพเจ้าฝากไว้ที่แบงค์มิตซุย คิดเป็นเงินบาทประมาณหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท (๑๕๐,๐๐๐) เวลานี้ข้าพเจ้าใช้เงินที่ฝากไว้ที่แบงค์มิตซุยนี้เดือนละประมาณอย่างมากคิดเป็นเงินไทยหนึ่งหมื่นบาท ค่ากับข้าวนั้นละ ๒,๐๐๐ เย็นเท่ากับ ๑๐๐ บาท ส่วนเงินเดือนของข้าพเจ้าเดือนละ ๘,๓๐๐ บาทนั้นข้าพเจ้าเก็บ

ไว้ที่บ้านชิดลม ส่งมาเพิ่มเติมเป็นบางคราว ส่วนค่าเช่าบ้าน ๗,๐๐๐ บาทนั้น ทางท่านผู้หญิงและครอบครัวได้ใช้จ่ายเพียงเท่านั้น นอกนั้นไม่มีอีก ถ้ามีไม่ว่าในนามของข้าพเจ้าหรือในนามแผงหรือในนามยี่ห้อคนอื่น ถ้าท่านพบตามธนาคารว่าข้าพเจ้ามีส่วน จะยกให้บำรุงการศึกษา

ถ้าทางรัฐบาลจะงดจ่ายเงินเดือนจอมพลลง ข้าพเจ้าก็ไม่รู้สึกประการใด เพราะเป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ข้าพเจ้าได้ขอรับบำนาญไปแล้ว

ส่วนข่าวลือว่า ข้าพเจ้าส่งเงินจำนวนมหึมา ทำใต้ดินนั้นข้าพเจ้าขอปฏิเสธว่า ไม่มีมูลความจริงเลย ข้าพเจ้าไม่มีเงินจะให้ใคร และตั้งแต่มาต่างประเทศคราวนี้ แม้สตางค์เดียวไม่ เคยจ่ายให้ใครไป ทำการเมือง หรือ ทำใต้ดินบนดินเลย ที่จริงเงินจำนวนมหึมา จะส่งก็ต้องผ่านธนาคารปิดไม่ได้ เรื่องนี้ เขาโฆษณาหาเรื่องเสื่อมเสียป้ายสีกันเท่านั้น เพราะข้าพเจ้าไม่เห็นประโยชน์อะไรด้วย นอกจากจะไม่มี ถ้าข้าพเจ้ามีจริงตามข่าวละก้อ ข้าพเจ้าเก็บไว้ใช้ส่วนตัวของข้าพเจ้าดีกว่า สบายด้วย

คำสัมภาษณ์ : ขอทราบชีวประวัติส่วนตัวของท่านจอมพลในด้านที่มีผู้กล่าวกันว่า ท่านมีภรรยาหลายคนในระหว่างดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้น มีความจริงเพียงใด ถ้าไม่จริงท่านมีกี่คน ? คือใครบ้าง ?

คำตอบ : ข้าพเจ้าไม่ได้มีภรรยาหลายคน ข้าพเจ้ามีภรรยาคือท่านผู้หญิงคนเดียว นอกนั้นก็มีผู้รู้จักกันฐานเพื่อนอีกคนหนึ่ง คือ คุณคำนึงนิตย์ ได้มาอยู่เป็นเพื่อนที่โตเกียวและมีบุตรด้วยกัน นอกนั้นก็ไม่มีและไม่ได้ติดต่อเกี่ยวดูใครด้วย หมดเพียงเท่านี้

คำสัมภาษณ์ : กล่าวกันว่า ท่านเอารถยนต์หลวงเงินหลวงไปปลูกบ้านเป็นกำนัลแก่บรรดา อนุภรรยา จริงเท็จประการใด ?

คำตอบ : เรื่องรถยนต์หลวงนั้น ข้าพเจ้าเคยเอาไปใช้สอยส่วนตัวบ้างเป็นบางครั้งบางคราว มีรถยนต์ที่บ้านคุณคำนึงนิตย์ เป็นเงินของคุณคำนึงนิตย์ บ้านของคุณคำนึงนิตย์ก็เป็นบ้านซื้อด้วยเงินของเธอเอง บ้านที่พัสมัยอยู่ซอยรางน้ำ ก็เป็นบ้านของคุณเปียม บุณยโชติแบ่งขาย

ให้ข้าพเจ้าราคา ๒ แสนบาท นอกจากนี้ข้าพเจ้าก็ไม่เคยซื้อรถยนต์หรือบ้านให้ผู้หญิงใด ๆ อีก มีเพียงเท่านี้

คำสัมภาษณ์ : มี น.ส.พ. ฉบับหนึ่งเสนอข่าวว่าระหว่างที่ท่านนำคณะทูตวัฒนธรรมไปพม่าคราวนั้น ท่านก็บังคับให้เด็กนาฏศิลปคนหนึ่งเป็น อนุภรรยา ของท่านจริงเท็จอย่างใด ?

คำตอบ : เรื่องนี้ ไม่มีมูลความจริงเลย ข้าพเจ้าจะทำได้อย่างไร เพราะข้าพเจ้าคงจะไม่เสวทรามถึงเพียงนั้น ถ้าข้าพเจ้าจะเสวทรามก็คงทำไม่ได้ เพราะคณะศิลปากรไปนั้น เขาจัดให้อยู่โรงเรียน มีครูบาอาจารย์ นักเรียนรวมกันอยู่มากมาย ถ้ามาหาข้าพเจ้าคงจะมีคนทราบและเห็น ท่านถามผู้คนของกรมศิลปากรดูคงจะทราบดี ส่วนข้าพเจ้าก็พักในตึกของประธานาธิบดี มีนายทหารพม่าเป็นยามเฝ้าหน้าห้อง มีนายทหารและข้าราชการไทยพร้อมด้วยครอบครัวพักห้องข้าง ๆ ส่วนข้าพเจ้านอนห้องเดียวกับท่านผู้หญิงตูก ๆ นอนห้องติด ๆ กัน ดังนี้ข้าพเจ้าคงจะทำเช่นนั้นไม่ได้ ถึงแม้ตั้งใจจะทำ ก็คงไม่สามารถจะทำได้ ยิ่งกว่านั้น

ข้าพเจ้าต้องไปงานพิธีตลอดเวลา กลับดึก ๆ แทบทุกวัน พูดไปก็เสียแก่คนอื่น ๆ เปล่า

คำสัมภาษณ์ : เหตุใดขณะนี้ท่านผู้หญิงจะเอียด ๆ จึงยังมิเดินทางกลับไปพบกับท่าน มีผู้กล่าวกันว่า ท่านส่งมาให้ทำไต้ดิน ทางการเมืองจริงเท็จประการใด ๆ

คำตอบ : ท่านผู้หญิงยังไม่กลับมาโดเกี่ยว เพราะยังดูแลครอบครัวทางบ้าน และจะมาพบต่อไป ส่วนที่ส่งไปทำไต้ดินนั้น คงเป็นไปไม่ได้ และไม่ได้คิดจะทำเช่นนั้นดูกันต่อไปก็แล้วกัน ที่จริงข้าพเจ้าก็ขอขอบใจมากที่มีเหตุการณ์ให้ข้าพเจ้าพ้นจากตำแหน่งนายกได้ จะไม่ขอพูดมากในเรื่องนี้ ถามคุณพจน์ สารสินก็ได้ทำไมไม่เป็นนายกรัฐมนตรีต่อมา

คำสัมภาษณ์ : ขอทราบกิจวัตรและชีวิตประจำวันของท่านขณะนี้ หากได้ภาพถ่ายประกอบด้วย.....”

คำตอบ : ตื่นนอน ๐๘.๐๐ น. ดื่มน้ำส้มเสร็จแล้วฟังวิทยุ อ่านหนังสือ เขียนจดหมายถึงบ้าน ๑๓.๐๐ น.

อาหารกลางวัน เสร็จแล้วไปดูภาพยนตร์บ้าง อ่านหนังสือบ้าง ไปเล่นกอล์ฟบ้าง ขับรถเดินทางทัศนาจร พักตามโรงแรมนอกโตเกียว บางครั้งบางคราว ตื่นขึ้นก็ไปเล่นกอล์ฟ งานประจำที่แน่ก็คือ คิดบัญชีรายจ่ายค่าอาหารประจำวัน เวลานี้เป็นนักหนังสือพิมพ์เขียนมาแก้คำผิดบ้าง เพียงเท่านี้

ตามที่ตอบมานี้ อาจพลาดพลั้งลงบ้าง ขออภัยโทษด้วย การปฏิวัติข้าพเจ้าจะไม่ทำ และจะปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย.

ขอขอบใจท่านที่คิดถึงและมีมาถาม.

เคารพอย่างสูง

ป. พิบูลสงคราม

บทที่ ๑๗

บันทึกจอมพล ป.

เมื่อคราวที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม เสียอำนาจครั้งแรกในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ คราวนั้น ต่อมาจอมพล ป. ได้ร่างบันทึกขนาดยาว ชี้แจง ข้อเท็จจริง ในระหว่างที่ตนดำรงตำแหน่งหัวหน้ารัฐบาล แก่หนังสือพิมพ์เป็นการชี้แจงข้อสงสัย ตลอดจนเสียงวิพากษ์วิจารณ์นานาประการ

และในการเสียอำนาจอีกครั้งหนึ่ง เมื่อ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐ จอมพล ป. ซึ่งระเหเร่ร่อนไปพำนักอยู่ในกรุงโตเกียวก็ได้ถูกหนังสือพิมพ์วิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องหนึ่งล้าน ๘,๐๐๐ ล้านบาท และการใช้เงินงบประมาณแผ่นดิน ตลอดจนการตั้งบริษัทส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ ซึ่งเรื่องต่าง ๆ ที่ถูกโจมตีภายหลังการสิ้นอำนาจครั้งที่ ๒ นี้ ได้ทำให้จอมพล ป. ต้องจับปากกา

เขียนบันทึกส่งมาจากโตเกียว เพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงดังปรากฏความตามบันทึกดังต่อไปนี้

บันทึกจอมพล ป. พิบูลสงครามเรื่อง

๑. หนี้สิน ๘,๐๐๐ ล้านบาท

๒. การใช้เงินงบประมาณแผ่นดินสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม

๓. บริษัทส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ

๑. คำนำ

ก่อนอื่นข้าพเจ้าขอเรียนว่า ไม่อยากเขียนคำแถลงเหล่านี้ แต่เมื่อถูกโจมตีชนิดนอกพระธรรมคำสั่งสอนของพระบรมศาสดา นอกคำครูบาอาจารย์แต่ข้าพเจ้าก็เป็นปุถุชนธรรมดา ที่มีสัญชาตญาณ ชนิดหนึ่งให้ ป้องกันตัวภายในขอบเขตของพระพุทธธรรมตลอดจน คำสอนของครูบาอาจารย์ ข้าพเจ้าจำเป็นต้องกระทำ แต่ข้าพเจ้าขอย้ำอีกครั้งหนึ่งว่า มิได้เขียนขึ้นเพื่อโฆษณาหวังจะแย่งอำนาจหรือตำแหน่งของท่านผู้ใดเลย เพื่อเป็นพยานในความตั้งใจของ

ข้าพเจ้าดังกล่าวนี้ ข้าพเจ้าจะไม่กลับมาประเทศไทยจนกว่าทางประเทศไทยจะชี้ความเข้าใจเสียใหม่ให้ถูกต้องว่า ข้าพเจ้าได้ถอนตัวออกไปครั้งนี้ก็นับจากวิธีการปฏิบัตินอกรัฐธรรมนูญจริง ๆ ยิ่งกว่านั้นข้าพเจ้าได้ตั้งความปรารถนาอีกอย่างหนึ่งเป็นเวลานานมาแล้ว กล่าวคือ ได้อธิษฐานไว้เมื่องานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ ซึ่งข้าพเจ้าได้ตั้งใจบำเพ็ญกุศลเป็นอย่างยิ่งว่า ข้าพเจ้าจะต้องไปนมัสการพระพุทธสถานในประเทศอินเดียให้ได้ และคิดจะไปอุปสมบทที่พระอารามพุทธคยา ซึ่งรัฐบาลของข้าพเจ้าได้ไปสร้างไว้แล้ว อุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้มีพระคุณต่อข้าพเจ้า ไม่เลือกว่าจะเป็นพระคุณในทางกาย วาจาและใจก็ตาม ข้าพเจ้าคิดว่าเมื่อข้าพเจ้าอุปสมบทเสียได้เช่นนี้ เวลาคงจะผ่านไปนานพอให้ผู้มีอำนาจปกครองบ้านเมือง ตามรัฐธรรมนูญได้คิดและเชื่อว่า ข้าพเจ้าสิ้นกำลังและแรงจะไปมีอำนาจตามรัฐธรรมนูญได้ต่อไปอีก หมายความว่าในอดีตข้าพเจ้าเป็นนายกรัฐมนตรีสอดกาล อย่างบางคนชอบเรียก ข้าพเจ้าก็ต้อง

การไม่เป็นอะไรตามกฎหมาย และรัฐธรรมนูญตลอดกาล อย่างที่บางคนต้องการเหมือนกัน ส่วนการที่มีนักการเมือง บางกลุ่มบางคณะกล่าวหาว่า ข้าพเจ้าก่อหวอดปฏิวัตินั้น บาปเปล่า ๆ และไปกระทบกระเทือนถึงทหารตำรวจโดย เขาเหล่านั้นไม่รู้ตัว และไม่มีความผิดด้วยนอกจากไม่เป็น ความจริงแล้ว ข้าพเจ้าเข้าใจว่าผู้ที่กล่าวถึงข้าพเจ้าเสมอ ๆ คงจะมีความมุ่งหมาย เพื่อดึงความสนใจมายังข้าพเจ้าเสีย เพื่อให้คณะการเมืองอันดำเนินงานตามแผนการณ์ของเขาได้ โดยสะดวกยิ่งขึ้น โดยไม่มีใครสังเกตเท่านั้นเอง การ ปฏิวัตินั้นข้าพเจ้าจะไม่ร่วมด้วย เสมือนกับที่ข้าพเจ้าไม่ สมัครใจใช้กำลังต่อสู้พวกของข้าพเจ้าที่ใช้กำลังขับรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐ นน ข้าพเจ้าหวังว่าคำแถลงของข้าพเจ้าที่จะกล่าวต่อไปนี้คงจะก่อ ให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องได้ แทนที่จะปล่อยให้มีความ เข้าใจผิดอยู่อันไม่เป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายอย่างใดเลย

๒ หนึ่งสิน ๙,๐๐๐ ล้านบาท

เรื่องหนึ่งสิน ๙,๐๐๐ ล้านบาท คือเสียว่า ๓๐,๐๐๐ ล้าน

บาทง่าย ๆ ดีกว่า ดังที่หนังสือบางฉบับกล่าวซ้ำ ๆ ซาก ๆ นั้น ข้าพเจ้าก็ได้แถลงไปบ้างแล้ว เงินคงคลังก็ได้แถลงโดยหลักฐานแล้วว่า หมดไปตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ ๕ ก็ไม่วายที่ข้าพเจ้าจะถูกโจมตีอีกอย่างไม่จบสิ้นว่า รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามสร้างหนี้สินไว้มากมาย จนกระทั่งกระเทือนงบประมาณถึงต้องขึ้นภาษีเป็นล้านเป็นสัน เพราะจะต้องหาเงินมาใช้หนี้ที่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามได้ สร้างไว้ เป็นมรดก ข้าพเจ้าได้เขียนไว้แล้วว่า หนี้สินนั้นเกิดจากการกู้มาลงทุนและดูได้ตามตัวหนังสือใน พระราชบัญญัติงบประมาณ เพราะการกู้มาก็มีเหตุผลเงินที่ได้มาก็ได้ไปเบิกจ่ายเป็นเอากับประชาชนที่ยากจนเลย ตรงกันข้ามกลับเอามาจากผู้มีเงินจะให้กู้เป็นส่วนตัว โดยให้ดอกเบี้ยเขาเป็นการชดเชยด้วย ประชาชนผู้ที่ให้กู้ก็ได้ประโยชน์มีเงินเสียภาษีได้ลดลงในทางตรงกันข้าม ถ้าข้าพเจ้าขึ้นภาษีนั้นแหละจึงควรจะกล่าวว่าไปเบิกจ่ายรายได้ที่เก็บจากภาษีอากร และจะกระทบกระเทือนงบประมาณแผ่นดิน

การกู้เงินเป็นความจำเป็นในการคลังของทุกประเทศทั้งนั้น สำหรับประเทศไทยข้าพเจ้าก็ไม่ใช่เป็นคนริเริ่มขึ้นได้ทำมาช้านานตั้งแต่รัฐบาลในรัชกาลที่ ๕ แล้ว อนึ่งการใช้หนี้ไปแล้วเช่นเดียวกัน เพราะต้องผ่อนส่งเขาและในรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ตั้งงบประมาณใช้หนี้มาแล้วเช่นเดียวกันทุก ๆ ปี ข้าพเจ้าขอเรียนย้ำอีกครั้งหนึ่งว่า การใช้หนี้นั้นไม่ใช่เพิ่งมาตั้งงบประมาณใช้หนี้รัฐบาลเก่า เฉพาะในรัฐบาลปัจจุบันนี้เลย ข้าพเจ้าอยากจะแจ้งว่าในระหว่างที่ข้าพเจ้าเป็นรัฐมนตรีนั้นได้ใช้หนี้ไปแล้ว คิดอัตราแลกเปลี่ยนในปัจจุบันก็ประมาณ ๑ หมื่นล้านบาท หนี้ที่ยังค้างก็ประมาณ ๓๐๐ ล้านบาท ถ้าคิดถึงว่าเรายังเป็นเจ้าหนี้คนอื่นอีกด้วย ข้าพเจ้าก็ได้อธิบายไปหลายครั้งแล้ว ถ้าดูจากที่ข้าพเจ้าได้พิมพ์แจกไป ก็จะเห็นชัดตามที่ข้าพเจ้ากล่าวมานี้

เมื่อพูดถึงการกู้เงิน จะต้องพูดถึงการใช้หนี้เงินกู้ด้วย เพราะต้องพูดถึงทรัพย์สินที่สร้างขึ้นจากเงินกู้ด้วยจึง จะเข้าใจ

ไม่ใช่ข้าพเจ้ามาเป็นรัฐบาลเพื่อกู้เงินเขามาได้แล้วก็เอามาต้มน้ำตาลกินอย่างกินถั่วดำต้มน้ำตาล แล้วก็ละลายหายศูนย์ไปเช่นนั้น ข้าพเจ้ากู้มาแล้วก็ได้นำไปสร้างเขื่อนเจ้าพระยาที่ชัยนาท ข้าพเจ้าได้นำไปสร้างถนนทั่วราชอาณาจักร สร้างโรงเรียนหลายหมื่นโรงเรียน สร้างโรงพยาบาลทุกจังหวัด ขยายถนนสุขุมวิทย์ไปพระโขนง สร้างบ้านอาคารสงเคราะห์ ๒๐๐๐ หลังที่เปิดเมื่อเร็ว ๆ นี้ สร้างสะพานข้ามแม่น้ำที่เชียงใหม่ที่กำแพงเพชร ที่พิศณุโลก ที่สิงหบุรี สร้างสะพานธนบุรี สะพานกรุงเทพ ฯ สะพานนนทบุรี สร้างรถไฟไปหนองคาย ไปหนองปลาดุก สุพรรณบุรี สร้างหอประชุมธรรมศาสตร์ หอประชุมเกษตร สร้างหอประชุมและที่พักจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มหาวิทยาลัยแพทย์ จุฬาลงกรณ์สร้างคลองส่งน้ำหลายสาย กำลังลงมือสร้างเขื่อนยันฮี ได้ขยายท่าเรือคลองเตย ขุดสันดอน ได้รถไฟเพิ่มจนพอเพียง ได้นิคมสร้างตนเองสระบุรี และจังหวัดอื่น ๆ สร้างเมืองใหม่ลพบุรี สร้างถนนมิตรภาพจากสระบุรีถึงโคราช สมบัติเหล่านี้แหละเป็นผลจากการที่รัฐบาลของข้าพเจ้าได้ สร้างขึ้น

จากเงินกู้มาลงทุน และเพียงแค่นกเหน่จะคุ้มกับเงินที่รัฐบาลของข้าพเจ้า "ทำหน้า" ไว้แล้ว และกำไรก็ยังมีอีกด้วย โดยรัฐบาลของข้าพเจ้าได้ใช้หนี้ไปตั้งแต่ครั้งรัชกาลที่ ๕ และที่ ๖ และรัฐบาลต่อ ๆ มา คิดแล้วงบประมาณ ๑ หมื่นล้านบาทดังที่ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ข้างต้นนั้นแล้ว นอกเหนือจากการใช้หนี้ดังกล่าวมานี้ ยังมีทุนสำรองอีกหลายพันล้านบาทในธนาคารชาติ ดังนั้นประชาชนคงจะเห็นได้ว่ารัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามสร้างหนี้ไว้ให้ลูกหลานหรือว่าสร้างมรดกไว้ให้ลูกหลาน และใช้หนี้ให้บรรพบุรุษ ปู่ย่าตายายกันแน่ ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นการสร้างถาวรวัตถุสาธารณะให้ลูกหลาน พร้อมกับใช้หนี้สินให้บรรพบุรุษปู่ย่าตายายมากกว่า ข้าพเจ้าเสียใจและช่วยไม่ได้ ถ้าหากคำที่ข้าพเจ้าใช้คำว่าข้าพเจ้าได้ "สร้างมรดกไว้ให้ลูกหลาน" จะแสลงหูคนบางคน และบางคณะอยู่บ้าง

นี่แหละผลประโยชน์ที่ได้แก่ประเทศชาติ เนื่องจากการกู้เงินมาลงทุน ประเทศไทยจะไม่ตายเลยเพราะรัฐบาลของข้าพเจ้ากู้เงินเขามาลงทุน แต่ชาติจะตายเพราะมีคนทำนอก

รัฐธรรมนูญ ไม่รู้จักหยุดจักหย่อน จะเป็นภัยสำคัญยิ่งกว่าระเบิดปรมาณูเสียอีก ข้าพเจ้าขอย้ำไว้ ถ้าใครจะว่าข้าพเจ้านั่นแหละเป็นตัวการไม่ทำตามรัฐธรรมนูญ ข้าพเจ้าก็อยากจะกล่าวว่าข้าพเจ้าเป็นหัวหน้าคนหนึ่งที่ได้ทำการให้มีรัฐธรรมนูญ เมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ข้าพเจ้าจะเป็นคนไม่ปฏิบัติตามหรือทำลายรัฐธรรมนูญนั้นย่อมไม่มีทางเป็นไปได้ พอรัฐธรรมนูญมีอายุได้ ๒๕ ปี ก็ได้มีการฉลองไปพร้อมกับฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ เวลานี้ข้าพเจ้ามั่นใจแล้วว่า รัฐธรรมนูญของชาติไทยจะยั่งยืนใครจะทำลายไม่ได้แล้ว ในส่วนตัวของข้าพเจ้านั้นจะเป็นอย่างไรไม่สำคัญ แต่ถ้าใครทำลายรัฐธรรมนูญก็จะต้องมีอันเป็นไป สมดังคำอธิษฐานอันศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏอยู่ใน คำนำ ของรัฐธรรมนูญ ๒๔๗๕ นั่นโดยแน่นอน

๓. การใช้เงินงบประมาณแผ่นดิน ในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม

ข้าพเจ้าเขียนมาหลายครั้งมีความปรารถนาอย่างเดียว เพื่อให้ประชาชนเข้าใจการบริหารราชการแผ่นดินของข้าพเจ้าที่แล้ว

มานั้นให้ตรงตามความจริง และเพื่อขจัดเสี่ยงการโจมตี
กันอย่างไร้ศีลธรรมเท่านั้น ถ้าโจมตีกันภายในขอบเขต
ของศีลธรรมและเหตุผลแล้ว จะเป็นการดีและเป็นคุณ
ประโยชน์แก่รัฐบาลทุก ๆ รัฐบาลด้วย ไม่เฉพาะรัฐบาล
จอมพล ป. พิบูลสงครามเท่านั้น

การใช้เงินงบประมาณในสมัยรัฐบาลของข้าพเจ้าได้ปฏิบัติตามไปตามระเบียบและประเพณี การจัดทำงบประมาณนั้นเราต้องพิจารณาจ่ายก่อน โดยคิดถึงรายได้ของชาติเป็นหลัก เมื่อพิจารณารายได้ของชาติว่าจะรับได้เท่าใดโดยรอบคอบแล้ว จึงจัดตั้งงบประมาณรายได้ตามความจำเป็นของรายจ่ายว่าควรจะหามาเพิ่มเติมจากทางใดบ้างและโดยวิธีใด

ในงบประมาณรายจ่ายนั้น ๆ แบ่งเป็นส่วนหลักที่สำคัญ คือ

ก. รายจ่ายสามัญ ได้แก่เงินเดือนค่าใช้สอยเป็นต้น เงินประเภทนี้เป็นเงินใช้หมดไปไม่ได้มีวัตถุใด ๆ ตกไป

ให้แก่ลูกหลาน ทุกประเทศจึงใช้งบรายได้สามัญจากการเก็บภาษีอากรและอื่น ๆ แต่ไม่ใช่เงินกู้

ข. **รายจ่ายลงทุน** ได้แก่เงินงบประมาณใช้ในการลงทุน เมื่อใช้เงินไปแล้วก็มีวัตถุเป็นสมบัติไว้ให้ลูกหลานต่อไป เงินรายจ่ายประเภทนี้มีหลักปฏิบัติใช้เงินรายได้สามัญก่อน ถ้ามีไม่พอเราก็กู้ภายในประเทศหรือถ้าจำต้องสั่งซื้อของบางอย่างจากต่างประเทศ เพราะทำในประเทศไม่ได้ เราก็ต้องใช้เงินที่กู้จากต่างประเทศไม่ได้

การกู้เงินภายในประเทศนั้น โดยปกติก็กู้จากธนาคารแห่งประเทศไทย (ธนาคารชาติ) ถ้าไม่พอก็กู้จากธนาคารออมสินบ้าง จากธนาคารเอกชนบ้าง และถ้ายังไม่พอก็ออกพันธบัตรเงินกู้จากประชาชน การคิดกู้เงินภายในประเทศเท่าใดนั้น จะต้องคิดต่อไปว่าเมื่องานลงทุนสำเร็จลงแล้วจะมีรายได้ใช้หนี้เขาไหม ถ้าได้เราก็ต้องกู้มาลงทุนเพื่อสร้างชาติให้เจริญรุ่งเรืองเป็นมรดกตกทอดแก่ลูกหลานต่อไป

ในสมัยของข้าพเจ้า ก็ได้มีการกู้เงินภายในประเทศอาศัยหลักการที่กล่าวมานี้ โดยกู้มาลงทุน สร้าง ถนน หนทาง

เหมาะสมกัน แล้วการขนส่งจะดีขึ้น เศรษฐกิจของชาติก็ดีขึ้นทำให้เพิ่มรายได้สามัญของแผ่นดิน และได้นำมา ใช้หนี้ทหารมาพร้อมกับขยายงานต่อไปเป็นการหมุนเวียนกันด้วย หรือทหารมาเพื่อทนุบำรุงหรือขยายงานของการชลประทาน และการรถไฟเป็นต้น จะเห็นว่าในสมัยรัฐบาลของข้าพเจ้าเมื่อภายหลัง ๘ พฤศจิกายน ๒๔๘๐ นั้น เพราะการทำนุบำรุงแบบนี้งบประมาณแผ่นดินจึงได้เพิ่มขึ้น ตามลำดับ มาทั้ง ๆ ที่ไม่ได้เพิ่มภาษีอะไร นอกจากของบางสิ่งเช่นสุรา รถยนต์ เพราะเป็นของที่คนส่วนน้อยบริโภค หรือเพิ่มเป็นการตั้งกำแพงภาษี เพราะเราผลิตได้ภายในประเทศแล้วเท่านั้น การบำรุงชลประทานก็ได้ให้เกิดผลประโยชน์ในทางเกษตรกรรมมากขึ้น เช่น แต่ก่อน ๆ นั้นเราผลิตข้าวได้ปีละประมาณ ๕ ล้านตัน พอเมืองมีประมาณ ๑๘ ล้านตัน เมื่อเหลือจากการบริโภคภายในประเทศแล้ว ส่งไปขายต่างประเทศได้ประมาณปีละ ๑ ล้านตันเป็นอย่างมาก แต่เวลานี้เราผลิตพืชผลต่าง ๆ เพิ่มขึ้นหลายชนิดที่ส่งไปขายต่างประเทศ โดยเฉพาะขณะนั้นผลิตได้ประมาณ ๗ ล้านตัน คิดเสียว่าขณะนี้พลเมืองประมาณ

๒๔ ล้านคน เพิ่มขึ้นจากแต่ก่อน ๖ ล้านคน แต่เมื่อใช้บริโภคภายในประเทศแล้ว เรายังส่งข้าวออกไปขายในต่างประเทศอีกประมาณปานกลาง ๑ ล้าน ๒ แสนตัน จะเห็นได้ว่าแต่ก่อนคนกินข้าว ๑๘ ล้านคน ส่งข้าวไปขาย ๑ ล้านตัน เดี๋ยวนี้คนกินข้าวมากขึ้นอีก ๖ ล้านคน กลับส่งข้าวไปขายได้ ๑ ล้าน ๖ แสนตัน เพิ่มขึ้นอีก ๒ แสนตัน นี่เป็นผลของการทนุบำรุงการชลประทาน ว่าทำให้การส่งข้าวไปขายนอกประเทศจำนวนเพิ่มขึ้นผลิตผลจากเกษตรกรรมที่เพิ่มขึ้นเช่นนี้จะปรากฏอยู่ต่อไปตราบเท่าที่เขื่อนเจ้าพระยายังคงอยู่ และจะเพิ่มขึ้นเมื่อโครงการยันฮี้สำเร็จอีก

ฉะนั้นจึงเห็นได้ ว่าการกู้เงิน ภาย ใน ประเทศ ของสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม นั้นหาก เป็น จริงว่า ๘,๐๐๐ ล้านบาท จากผลที่เราสร้างขึ้น คิดแต่เพียงถนน ชลประทาน และท่าเรือคลองเตย เราก็ได้ผลทางเศรษฐกิจ ทำให้รายได้ของประเทศเพิ่มขึ้นพอจะท่วมท้นหนี้เสียแล้ว ยิ่งคิดว่าเรากู้มาจากธนาคารชาติ กับธนาคารออมสิน และธนาคารอื่นของเราในประเทศไทยซึ่งเป็นของรัฐบาลอยู่แล้ว เหมือนคนใน

บ้านเดียวกันจะพูดอย่างไรก็ทำได้ ดังที่ข้าพเจ้าได้แถลงมาแล้วทางหนังสือพิมพ์ และยิ่งคิดว่าหนี้สินภายในประเทศนั้น รัฐบาลของข้าพเจ้าได้ใช้หนี้ไปแล้วมากมาย ถึงกับตรากฎหมายควบคุมไม่ให้ใช้ทุนสำรองของธนาคารชาติขึ้นในสมัยที่หลวงเดชสหกรณ์เป็นผู้ว่าการธนาคารชาติด้วยแล้วก็ยังน่าจะไม่กล้าแกล้งโจมตีข้าพเจ้า และรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามจนเกินขอบเขตการลงโทษคนไม่ผิดจะดีหรือ

ส่วนการกู้เงินจากต่างประเทศนั้น ข้าพเจ้าได้แถลงไว้แล้วว่ากู้มาเพื่อทนุบำรุงประเทศชาติ ใช้แต่สิ่งที่เป็นทรัพย์สมบัติตกทอดไปยังลูกหลานนี้อย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งเราจำเป็นต้องกู้จากต่างประเทศ เมื่อเราจะทำอะไรที่ต้องใช้เงินตราต่างประเทศ เพื่อซื้อของจากต่างประเทศมาสร้าง เพราะเราไม่อาจนำเอาเงินบาทของไปซื้อเงินตราต่างประเทศจากธนาคารในประเทศไทยเพื่อซื้อของเหล่านั้นได้ จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนตกต่ำไป ทั้งการเศรษฐกิจของประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศเล็กก็คงขายของได้เงินตราต่างประเทศมาไม่พอขายให้รัฐบาลสำหรับซื้อสิ่งต้องการ ดังกล่าวแล้ว ได้เป็น

แน่ จึงเห็นได้ว่าถ้าไม่กู้เขา จะได้เงินตราต่างประเทศมาซื้อเครื่องไฟฟ้า ซื้อเครื่องสร้างสะพาน รถแทรกเตอร์ รถไฟ รถรางเหล่านี้ได้อย่างไร เงินตราต่างประเทศที่เราได้มาจากการขายข้าวและของอื่น ๆ ไปให้แก่ต่างประเทศก็พอสำหรับซื้อเสื้อผ้าหยูกยาและของที่จำเป็นสำหรับการครองชีพของราษฎรเท่านั้นเอง

ข้าพเจ้าขอยืนยันไว้เป็นประวัติของข้าพเจ้าว่า ถ้ารัฐใดไม่กู้เงินจากต่างประเทศจะปรากฏผลสองประการคือ ไม่มีใครให้กู้ เพราะรัฐบาลนั้นไม่มีความเชื่อถือประการหนึ่งกับอีกประการหนึ่งไม่ทำการบูรณะประเทศชาติให้เกิดประโยชน์เป็นมรดกตกทอดถึงหลาน มีแต่ถอยหลังเตะตกนรกในที่สุด

การกู้เงินจากนอกประเทศนั้น ไม่ใช่กระทำกันในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ข้าพเจ้าได้ชี้แจงแถลงว่ากู้กันมาตั้งแต่สมัยโบราณของรัชกาลที่ ๕ พระองค์ได้กู้มาสร้างรถไฟ สายเหนือ สายตะวันออกเฉียงเหนือ และการชลประทานทุ่งรังสิต แม้ว่าการกู้ในครั้งนั้นจะมีหนี้ตกมาถึงรัฐ-

บาดของข้าพต้องรับภาระใช้หนี้แทน ข้าพเจ้าก็ไม่เคยบ่น ในสมัยรัชกาลที่ ๖ ก็มีการสร้างทางรถไฟสายใต้ และขยายการชลประทานใช้เงินกู้จากต่างประเทศ และทำให้รัฐบาลของข้าพเจ้าต้องมาใช้หนี้แทนในภายหลัง ข้าพเจ้าก็ไม่ได้บ่นตรงกันข้าม ข้าพเจ้าสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ เพราะพระองค์ไม่ได้รับประโยชน์ดีมากน้อย จากการกู้เงินเหล่านั้น พวกเราคนรุ่นหลังต่างหากได้รับประโยชน์เต็มที่

ในสมัยรัฐบาลของข้าพเจ้านั้น ก็ได้ใช้หลักการกู้เงินจากต่างประเทศมาลงทุน เพราะเป็นไปตามระเบียบประเพณีกับหลักการของรัฐบาลที่ดีด้วย การกู้เงินในสมัยของรัฐบาลของข้าพเจ้าได้กู้มาลงทุนเพื่องาน ๓ ประการคือ การชลประทาน การขยายการรถไฟ และการขยายท่าเรือคลองเตย

เกี่ยวกับการชลประทานมีการสร้างเขื่อนเจ้าพระยาเป็นสำคัญ เมื่อเขื่อนนี้สร้างเสร็จแล้วก็อำนวยความสดวกสบายมีน้ำใช้สรอย เพาะปลูกได้ผลมากขึ้น ตามรายงานของอธิบดีกรมชลประทานได้อธิบายว่า จะได้ผลเพิ่มขึ้น ๗ ล้านไร่ และเป็นทรัพย์สมบัติต่อไปอีกชั่วกาลนานด้วย ผลที่ได้

นี้เป็นส่วนที่เพิ่มขึ้นจากการชดประทาน เราก็จะได้รายได้เพิ่มขึ้นพอแก่การใช้หนี้สิน

เกี่ยวกับกิจการรถไฟนั้น ข้าพเจ้าไม่ต้องอธิบายว่ามีรายได้เพิ่มขึ้นเท่าใด พล.อ. เสริ เริงฤทธิ์ ผู้ว่าการรถไฟเป็นผู้ทราบดี และการใช้หนี้ก็ชักมาจากกำไรของการรถไฟเอง

ส่วนการกู้มาขยายท่าเรือคลองเตยก่อน เวลาที่ข้าพเจ้ามาเป็นรัฐบาลครั้งหลังนี้ มีรายได้เพียงประมาณ ๒ ล้านบาท เมื่อรัฐบาลของข้าพเจ้าได้ขยายออกไปรวมเข้าการขุดสันดอนด้วย ก็มีรายได้เพิ่มขึ้นถึงประมาณ ๗๐ ล้านบาท และก็ได้ใช้รายได้ของท่าเรือสำหรับใช้หนี้เขาไปเช่นเดียวกัน

การกู้เงินต่างประเทศในสมัยรัฐบาล ของ ข้าพเจ้า เพื่อนำมาลงทุนดังกล่าวข้างบนนี้ ข้าพเจ้าและรัฐบาลของข้าพเจ้าได้กู้จากธนาคารโลกทั้งสิ้น เพราะดอกเบี้ยถูก และมีเจ้าหน้าที่ธนาคารโลกไทยเป็นธุระแนะนำให้เป็นผลดี นอกนั้นประเทศไทยได้ลงทุนเป็นสมาชิกไว้ด้วย จำได้ว่าลงทุนไว้ ๑๒ – ๑๓ ล้านดอลลาร์ ส่งเงินไปหมดแล้วในกองทุนระหว่างประเทศ ถ้าเราไม่กู้จากธนาคารโลก เราก็ควรถอยออกจาก

กองทุนระหว่างประเทศเสียมิให้เงินของเราไปจมอยู่ไม่มีประโยชน์อะไร

ตามที่ข้าพเจ้าแถลงมานี้ จะเห็นว่ารัฐบาลของข้าพเจ้าไม่ได้ไปเกี่ยวข้องกับงานรายได้ สามัญ อะไร ที่เก็บ จาก ภาษีอากรของราษฎร ข้าพเจ้ากู้มาลงทุนจากธนาคารโลกได้กำไรข้าพเจ้าก็ใช้เขาไป ถ้าธนาคารโลกเห็นว่าการกู้เงินเหล่านี้เหลวแหลกเขาคงไม่ให้กู้เป็นแน่

๔. บริษัทส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ

บริษัทส่งเสริมเศรษฐกิจแห่งชาติ เป็นบริษัทเอกชน การที่รัฐบาลค้ำประกันก็เข้าใจว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมการอุตสาหกรรมมีบทอนุมัติไว้ให้ค้ำประกัน และเรื่องนี้ พ.ต.อ. บริภัณฑ์ยุทธกิจ ท่านได้ยืนยันในคณะรัฐมนตรีว่าค้ำประกันได้ ควรขอให้ท่านแนะนำดู

การที่รัฐบาลค้ำประกันบริษัท ส่งเสริม เศรษฐกิจแห่งชาตินั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล ในอันที่จะส่งเสริมให้ชาว ต่าง ประเทศ มาลงทุนใน ประเทศไทย การดำเนินกิจการของบริษัทนี้ ใน ระหว่าง เวลา รัฐบาล ของ

ข้าพเจ้าก็ทราบว่าธนาคาร แห่ง สหรัฐอเมริกา และอื่น ๆ ได้สนับสนุนเป็นอย่างดี คณะรัฐมนตรีได้เคยมีมติให้กรรมการตรวจเงินแผ่นดินไปตรวจกิจการของบริษัท และได้เสนอผลมาให้ทราบ ข้าพเจ้าได้ฟังคำอธิบายของ ด.ร. เสริม วินิจฉัยกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ปัจจุบันซึ่งได้เข้าร่วมประชุมกับข้าพเจ้า ก็ทราบว่าบริษัทนี้มีหนี้สินไม่กี่ล้านบาท เชื่อว่าเมื่อปรับปรุงแก้ไขแล้วกิจการของบริษัทคงจะดำเนินไปได้ดี ส่วนที่ว่ามีหนี้สิน ๖๐๐ ล้านบาทตามที่หนังสือพิมพ์หลายฉบับกล่าวนั้น ก็คือเป็นหนี้ซื้อโรงน้ำตาลที่ชลบุรี ที่สุพรรณบุรี กับโรงงานกระดาษที่บางปะอิน เราซื้อของเขามาเท่ากับยืมเงินเขามาลงทุนเท่านั้น เมื่อเปิดโรงงานแล้วเราก็ผลิตน้ำตาลและกระดาษเพื่อขายได้และเอากำไรไปใช้หนี้เขา ถ้าเราไม่กู้เงินลงทุน ๖๐๐ ล้านบาท (ถ้าเป็นความจริง) เราก็ไม่มีโรงน้ำตาล โรงกระดาษ และจะต้องซื้อจากต่างประเทศมาใช้อย่างที่ทำในสมัยก่อน ๆ นั้น การอุตสาหกรรมก็จะไม่เกิดขึ้นได้เลย โดยถ้าพึ่งเงินงบประมาณรายได้สามัญ ถ้าเราแก้ปัญหาอะไรไม่ได้ เพราะไปกู้เงิน

๒๐. ถ้านบาทมาตั้งโรงงาน เราก็ควรจะชายโรงงานให้ชาวต่างประเทศไปดูเหมือนจะได้ หรือถ้าเราดำเนินกิจการต่อไปแล้วก็ขายผลิตผลเป็นสินค้าใช้หนี้เขาก็ได้ การที่เห็นกันว่าหนี้สินมากนั้นก็เห็นจะจริง เพราะบริษัทมีโรงงานขนาดใหญ่เพียงพอจะผลิตของกินของใช้ในประเทศได้ทีเดียว เราทำงานใหญ่ก็ต้องลงทุนมากเป็นธรรมดา แต่ผลได้ต่อ ๆ ไปก็มากพอเพียงคุ้มกัน การให้ต่างประเทศมาลงทุนเป็นนโยบายของประเทศชาติหลาย ๆ ประเทศก็ทำกันเช่นนี้ ถ้าเราไม่เอาต่อไปก็ควรประกาศเลิกนโยบายนี้เสีย แปลว่าไม่ให้ชาวต่างประเทศมาลงทุนในประเทศ และควรเลิกกฎหมายส่งเสริมการอุตสาหกรรมของชาติเสียเลย

๕. สรุป

การบูรณะประเทศชาตินั้น ต้องใช้เงินเป็นข้อสำคัญ และเงินนั้นจะได้มาจากหลายทางด้วยกันกล่าวคือ

(ก) จากรายได้สามัญส่วนใหญ่ มาจากการเก็บภาษีจากราษฎร และเงินรายนี้ก็ใช้เป็นรายอย่างสามัญ คือเป็น

เงินเดือนค่าใช้สรอยเบื้นต้น เบื้นเงินส่วนที่จ่ายสูนย์ไปทั้งหมด

(ฆ) รายได้จากการกู้ยืมมาลงทุนเพื่อการบูรณะประเทศ เช่นสร้างการชลประทาน สร้างรถไฟ สร้างท่าเรือโรงงานและอื่น ๆ ซึ่งจะได้ผลคืนในระยะยาวนานข้างหน้า

ทั้งสองประเภทนี้จะต้องคอยคู่กันไปเสมอ นี่เป็นหลักการจัดเงินเพื่อบำรุงประเทศชาติ เพื่อสร้างชาติ และเพื่อสะสมมรดกไว้ให้แก่ลูกหลาน รัฐบาลใดไม่สามารถยึนหลักนี้ได้ ก็คือการนำชาติถอยหลังเรื่อยไปจนลงนรกในที่สุด

นอกจากบันทึกชี้แจงดังผู้เขียนนำบทกล่าวนี้แล้ว จอม พล ป. ยังได้ส่งข้อเขียนมาชี้แจง เรื่องราวตอบโต้กับหนังสือพิมพ์อีก ดังจะสรุปโดยย่อดังนี้

การใช้เงินผิดกฎหมาย สยามรัฐได้ประจานรัฐบาลของข้าพเจ้าว่าใช้เงินผิดกฎหมาย (โดยวิธีมอบให้เอกชนหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนำไปใช้จ่ายทะนุบำรุงจังหวัด) เป็นการประหารประชาชนอย่างรุนแรงที่สุดนับแต่ได้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยมา

จอมพล ป. พิบูลสงคราม แก้ว่า ไม่มีระเบียบการใด ๆให้จ่ายเงินแก่ผู้แทนราษฎร หรือแก่ผู้แทนพรรคเสรีมนังคศิลารับไปเป็นส่วนตัวและถ้าจะพูดต่อไปว่า รัฐบาลสั่งโดยผิดกฎหมายให้ไปใครจะรู้ได้ การเข้าใจเช่นนี้เป็นการโยนความผิดให้รัฐมนตรีว่าการคลัง และเจ้าหน้าที่ ๆตลอดทั้งกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและสภาผู้แทนราษฎร ว่านั่งหลับหูหลับตาทำผิดกฎหมายตามคำสั่งของรัฐบาล ของข้าพเจ้าไปได้

ทางรัฐบาลพรรคเสรีมนังคศิลาได้กำหนดจำนวนเงินให้ผู้แทนราษฎร (ซึ่งย่อมจะทราบความต้องการของราษฎรได้โดยถูกต้อง) ไปเป็นจำนวนหนึ่ง เช่นคนละ ๑ ล้านบาท แล้วให้ผู้แทนราษฎรไปวางโครงการใช้เงินหนึ่งล้านบาทนั้นในจังหวัดของตนร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัด

เมื่อพระราชบัญญัติงบประมาณประกาศใช้แล้ว ทางจังหวัดก็เป็นผู้ดำเนินงานก่อสร้างและใช้เงินการจร ทั้งหมดการเบิกก็เป็นไปตามกฎหมาย และระเบียบแบบแผนของทางกระทรวงการคลังต่อไป ผู้แทนราษฎรไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง

ในการเบิกจ่ายเงินหรือรับเงินเหล่านี้แต่ประการใดเลย

ฉะนั้นการที่หนังสือพิมพ์ยามรัฐบงพิมพ์ว่าผู้แทนราษฎรรับเงินไปเป็นเม็ดเงินตามที่ของประมาณนั้นจึงเป็น การใส่ความผิดโดยขาดศีลธรรมต่อรัฐบาลพรรคเสรีมนังคศิลา และต่อข้าราชการกระทรวงต่าง ๆ โดยมุ่งร้ายจะทำลายชื่อเสียงของผู้แทนราษฎรของพรรคเสรีมนังคศิลาและของระบอบประชาธิปไตยอาจหวังจะสร้างระบบการปกครองชนิดอื่น อย่างที่ประชาชนจะเริ่มเข้าใจกันแล้วนั่นเอง

พรรคการเมืองแห่งประเทศไทย เมื่อรัฐบาลของพรรคเสรีมนังคศิลาต้องออกจาก หน้าที่ ปกครองประเทศไปแล้ว ความหมายสำคัญของนักการเมืองตามพระราชบัญญัติพรรคการเมืองก็เสื่อมลง เพราะความโฆษณาไม่ตรงกับความเป็นจริงเกิดขึ้น หนังสือพิมพ์ของพรรคต่าง ๆที่ไม่เป็นกลาง กลับเป็นผู้ปกครองแผ่นดินโดยทางอ้อม โดยอาศัยการโฆษณาเป็นกฎสูงสุด การทำอะไรถ้าจะทำดำ ก็พูดว่าทำขาว เช่นนี้เป็นต้นและใครจะไปว่าประชาชนก็ไม่ได้ เพราะประชาชนเป็นผู้มีศีลจพุทธธรรม ส่วนมากเป็นคนซื่อ

สัตย์ เห็นอะไรได้ยินอะไรย่อมเชื่อว่าเป็นความจริงไปพักหนึ่ง จนกว่าจะรู้แจ้งเห็นจริงว่าเขาโฆษณาเท็จ เขาพูดเท็จจึงจะหมดความเชื่อถือต่อไปและเป็นนิสัยกาลเหมือนกัน พรรคการเมืองใหม่ที่ใหญ่ยิ่งนั้น มีด้วยกันสามพรรคคือ

๑. พรรคประชาธิปัตย์ พรรคนี้ต้องการให้พระมหากษัตริย์ มีอำนาจมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ภายในกรอบมติมหาชน และยึดนายทุนกับศักดินาเป็นหลักสำคัญ

๒. พรรคสังคมนิยม พรรคนี้ต้องการให้ประชาชนมีอำนาจมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ภายในกรอบ มติมหาชน และยึดประชาชนกับสังคมเป็นหลักสำคัญ

๓. พรรคเสรีประชาธิปไตย สำหรับในประเทศไทย มีหลักให้ประชาชนมีอำนาจมากที่สุด แต่ทุกคนมีเสรีภาพ ภราดรภาพ และสมภาพเท่าเทียมกันตามรัฐธรรมนูญ ใครอยากจะเป็นนายทุนก็เป็นได้ ทั้งนี้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและในกรอบกฎหมาย ตลอดจนการปฏิบัติราชการแผ่นดินโดยเที่ยงธรรม ซึ่งจะเข้ากันได้กับฝ่ายขวาและฝ่ายซ้าย แต่ไม่ใช่เป็นกลางในภาษาการเมือง

เพราะความเข้าใจกันยังไม่ดีพอ พรรคเสรีประชาธิปัตย์จึงได้ถูกทุกฝ่ายไม่ชอบและต้องถอยไป เพื่อรักษาไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ของหลักการสำคัญของตน

จอมพล ป. พิบูลสงคราม ลงท้ายข้อเขียนของท่านเรื่องนี้ว่า "ข้าพเจ้าเขียนมานี้ไม่ใช่เล่นการเมืองเพื่ออำนาจแต่เขียนเพื่อหวังผลอย่างน้อยสำหรับตัวเองและลูกเมียเท่านั้น"

บทที่ ๑๔

ศิลปินสาวกับจอมพล ป.

เมื่อผู้เขียนได้นำบันทึกต่าง ๆ ของจอมพล ป. พิบูลสงครามมาเสนอแก่ท่านผู้อ่านแล้ว ต่อไปนี้จะได้พาท่านไปพบกับนิยายรักอันหวานชื่นของจอมพล ในระยะที่มีอำนาจครั้งที่ ๒ ต่อไป และนิยายรักรายนี้นับเป็นรายสุดท้ายที่ผู้เขียนจะนำมาเล่ากับท่าน

และนิยายรักของจอมพล ป. รายสุดท้ายนี้ ก็คือความสัมพันธ์ระหว่างจอมพล ป. กับพิศมัย วิไลศักดิ์นาฏศิลป์สาวเจ้าของดีดาการร่ายรำฉุยฉายพราหมณ์อันลือชื่อนั่นเอง แต่ก่อนที่จะได้นำท่านไปพบกับความสัมพันธ์ดังกล่าว ผู้เขียนจำต้องขอย้อนกล่าวถึงชีวประวัติของนาฏศิลป์สาวรายนี้เสียก่อน

พิศมัย วิไลศักดิ์ ถือกำเนิดขึ้นบนโลกเมื่อราว ๒๐ ปีมาแล้ว ณ บ้านแถวถนนจักรพงศ์ บางลำภู พิศมัยเป็นธิดา

คนหนึ่งของนายช่างชาวไทย ผู้มีอาชีพรับเหมา ก่อสร้างผู้หนึ่ง แต่วัยชีวิตของพิศมัยเต็มไปด้วยความเศร้าสลดยิ่ง เพราะขณะที่เธอมีอายุได้เพียง ๔ ขวบกว่า ๆ มารดาอันเป็นที่รักของเธอก็ได้อำลาโลกไป พิศมัยจำต้องอยู่ในอ้อมอกพ่อตลอดมาจนกระทั่งอายุได้ ๑๐ ปี พิศมัยก็ต้องผจญกับความทุกข์โศกอันใหญ่หลวงอีกวาระหนึ่ง โดยบิดาผู้ให้กำเนิดได้ลาโลกตามไปอีกคนหนึ่ง ดังนั้นพิศมัยจึงถูกทอดทิ้งให้อยู่ในความดูแลของพี่ชายคนเดียวของเธอตลอดมา

ในด้านการศึกษาของพิศมัย วิไลศักดิ์ ได้เริ่มเรียนก่อขอกอกาที่โรงเรียนราษฎรแถวซอยรามบุตรี และต่อมาได้เข้าเรียนในโรงเรียนบำรุงวิทยา ในตรอกมะยม สะพานเสี้ยวจนจบชั้นประถมปีที่ ๔

และโดยที่พิศมัย วิไลศักดิ์ เป็นผู้ที่สนใจในทางร้องๆ รำ ๆ มาตั้งแต่เยาวัย ดังนั้นเมื่อจบชั้นประถมปีที่ ๔ แล้ว เธอจึงได้เข้าศึกษาต่อชั้นมัธยมที่โรงเรียนนาฏศิลป์ กรมศิลปากร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๔

ณ สถาบันแห่งนี้ พิศมัย วิไลศักดิ์ได้กลายเป็นดาราดวงเด่น ที่มีลีลาการฟ้อนรำเป็นที่เยินยอโดยเฉพาะในการรำฉุยฉายพราหมณ์ของเธอ ได้เรียกร้องความสนใจจากผู้ชมเป็นอันมาก และในระหว่างที่ศึกษาอยู่ในสถาบันแห่งนี้ พิศมัย วิไลศักดิ์ ได้ออกเวทีในการแสดงของกรมศิลปากรในละครหลายเรื่องด้วยกัน จนชื่อเสียงของพิศมัยเป็นที่รู้จักและคุ้นหูประชาชนผู้สนใจในทางนี้

ในคราวที่กรมศิลปากรได้จัดให้มีการแสดงละครชุดอานุภาพชนที่หอประชุมกระทรวงวัฒนธรรมก็เช่นกัน พิศมัยก็ได้รับบทบาทให้แสดงเป็นตัวสำคัญตัวหนึ่งในเรื่องนั้นด้วย และจากลีลาการแสดงอันอ่อนช้อยประกอบกับความสวยของสาวรุ่นวัยทันเธอ ซึ่งเมื่อเข้าเครื่องแต่งกายอันแพรวพราวด้วยแล้ว ก็ทำให้ผู้ที่ได้ยลโฉมเธอเกิดความชอบอกชอบใจกันทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับจอมพลปรากฏว่ามีความพอใจในการแสดงของศิลปินสาวผู้นี้เป็นพิเศษ

จากการวนเวียนไปชมบ่อย ๆ ครั้งนั้นเอง ความเคลิบเคลิ้มในลีลาของศิลปินสาวก็เกาะกุมความรู้สึกของจอมพลป.

ยิ่งขึ้น และความพอพอใจของจอมพลก็ได้ถูกถ่ายทอดมาสู่ศิลปินวัยทีนเอจในเวลาต่อมา แต่พิศมัยจะมีความรู้สึกตอบอย่างใดนั้น ไม่อาจจะมีใครอธิบายได้ แต่สิ่งหนึ่งที่หลีกเลี่ยงไม่พ้นก็คือ ความปีติยินดีที่บังเกิดขึ้นในเมื่อเธอยังอยู่ในวัยเยาว์ และยังอ่อนต่อสังคมของโลกปัจจุบันเช่นนั้น เมื่อจู่ ๆ ก็มีบุคคลสำคัญชั้นยอดในขณะนั้น มาให้ความสนใจต่อเด็กน้อย ๆ เช่นเธอ เป็นใครบ้างจะไม่ยินดี

แต่ในเวลาต่อมาไม่นานนักสิ่งหนึ่งก็ได้อุบัติขึ้นมา นั่นคือการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของพิศมัย ซึ่งเรื่องนี้ได้ทราบกันทั่วไปในหมู่มิตรสหายของเธอ และความเปลี่ยนแปลงที่ว่านั้นก็คือ พิศมัยได้ย้ายที่อยู่จากที่เคยอาศัยอยู่เดิมไปอยู่ที่บ้านหลังใหม่อันงามหรูแถวซอยรางน้ำ พร้อมกับมีรถยนต์เป็นพาหนะคันใหม่เอี่ยม

การเปลี่ยนแปลงของพิศมัยได้เกิดเสียง กล่าวขวัญกันซุบซิบขึ้นทั่วไป และกับมิตรสนิทเธอได้ให้เหตุผลในเรื่องนี้ว่า ไม่มีอะไรเกิดขึ้นนอกจากจอมพลท่านจะส่งสารที่เธอเป็นเด็กกำพร้าไม่มีบิดามารดาปกครอง ท่านก็นำไป

อุปการะ เพราะจอมพล ป. นิยมชมชอบในผลงานทางศิลปของเธอ จึงได้ให้ความสนับสนุนเพื่อความก้าวหน้าในอนาคตต่อไป

นับแต่ชีวิตของพิศมัย นาฏศิลป์สาวได้รับความอุปการะจากจอมพลแล้ว วิถีชีวิตของเธอก็ทำท่าจะร่วงโรจน์เต็มไปด้วยความสุขสะดวกสบาย จนบางครั้งความเปลี่ยนแปลงในจังหวะชีวิตของเธอ ได้สร้างความอิจฉาขึ้นในหมู่มิตรสหายบางคน แต่พิศมัยมิได้คิดอะไร เธอคงแสวงหาความสุขสำราญเหล่านั้นอย่างเต็มที่

แต่ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ พระพุทธองค์ท่านตรัสไว้ว่าไม่มีอะไรเที่ยงแท้แน่นอน ฉะนั้นในไม่ช้าวิมานในความหวังที่ทำท่าจะเป็นรูปร่างขึ้นมาก็พังโครมลง ในเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญทางการเมืองเกิดขึ้น คือคณะทหารภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้นำทหารเข้ายึดอำนาจสำเร็จ จนเป็นผลให้จอมพลต้องระหกระเหินออกจากประเทศไทยไปด้วยการลี้ภัยทางการเมือง การจากไปและศูนย์สิ้นอำนาจของจอมพลครั้งนี้ ได้สร้างความเสียใจ

แก่บรรดาผู้ใกล้ชิดเป็นจำนวนมาก และในจำนวนบุคคลเหล่านี้ จะหลีกเลี่ยงพิศมัย นาฏศิลป์สาวเสียมิได้

การสิ้นอำนาจของจอมพล ป. หมายถึงการสิ้นความหวังที่วาดไว้อย่างบรรเจิดจ้าลงด้วย เพราะเมื่อไม่มีจอมพลอยู่ใกล้...ไม่มีจอมพลอยู่ในเมืองไทย ความอุปการะทั้งหลายแหล่ที่เธอเคยได้รับก็จำต้องขาดสะบั้นลง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ทำความโศกสลดแก่เธอเป็นอันมาก

แต่โชคชาตาที่ทำท่าจะหนุนส่งให้เธอได้ดิบได้ดี ก็กลับซ้ำเติมลงไปอีก เมื่อจู่ ๆ สิ่งของกำนัลที่จอมพลให้แก่เธอโดยเฉพาะยานพาหนะคันเอี่ยม อ่องอันเป็นที่รักอย่างมากมายที่เธอเคยห้อตะบึงไปมาตามถนนสายต่าง ๆ ด้วยความพึงพอใจนั้น ได้ถูกทางสำนักนายกรัฐมนตรีเรียกคืนกลับไป ทั้งนี้เพราะรัฐบาลใหม่ได้ชำระสะสาง เกี่ยวกับสิ่งของ ทางราชการที่จอมพลเคยนำไปใช้ ก็ปรากฏว่ารถยนต์คันที่จอมพลส่งให้พิศมัยใช้เป็นของสำนักนายกรัฐมนตรี

จากพฤติการณ์ที่อุบัติขึ้นอย่างรวดเร็ว จนเธอตั้งตัวไม่ติดนี้เอง ได้สร้างความระทมขมขื่นแก่พิศมัยเป็นอันมาก

แต่ดังได้กล่าวมาแล้วว่าทุกอย่างในโลกนี้เป็นอนิจจังไม่เที่ยงแท้แน่นอน ฉะนั้นเมื่อเธอประสบโชคร้ายดังได้กล่าวมาแล้วไม่เท่าไร พิศมัยก็ได้ประสบโชคดีในทางก้าวเข้าสู่เวทีแสดงทางภาพยนตร์

และแม้พิศมัย วิไลศักดิ์ นาฏศิลป์สาวจะต้องเผชิญกับมรสุมร้ายเพียงใดก็ตาม แต่เธอก็ได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ยืนยันความสัมพันธ์อันมั่นคงที่เธอมีต่อจอมพล ป. ว่า

"ทำไมเขาจึงคิดว่าดิฉันจะเป็นคนอกตัญญู ถึงกับจะผละหนีไปจากท่านในเมื่อยามท่านล้ม และตกอับ ดิฉันรักท่านและซื่อสัตย์ต่อท่านตลอดมาไม่เคยคิดเปลี่ยนใจหรือมีใหม่ เพราะอย่างน้อยที่สุดท่านก็ได้ให้ความเมตตา ให้ความรักให้ทุกสิ่งทุกอย่างแก่ดิฉัน จนดิฉันไม่อาจที่จะลืมได้ชั่วชีวิตนี้,,

แต่อย่างไรก็ดี สำหรับจอมพล ป. พิบูลสงครามเมื่อข่าวความสัมพันธ์ระหว่างท่านกับพิศมัยได้ปรากฏเป็นข่าวใน

หนังสือพิมพ์นั้น จอมพล ป. ก็ได้มีจดหมายมาชี้แจง เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับพิศมัยตอนหนึ่งว่า

"ส่วนข้าพเจ้านั้นขอเรียนว่า พิศมัยไม่ได้เป็นเมีย ข้าพเจ้า และไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกันนอกจากได้ให้อาศัยบ้านอยู่ และกำลังจะให้ออกไปเพื่อแสดงว่า ไม่ได้เป็นเมีย ข้าพเจ้า เธอจะได้เป็นผู้บริสุทธิ์ในฐานะจะเป็นผู้ประกอบภาระกิจส่วนตัวของเธอได้....."

"....และก็เป็นที่ประจักษ์แล้วว่า ข้าพเจ้ามีผู้หญิงที่ข้าพเจ้ามีบุตรด้วย นอกจากท่านผู้หญิงภรรยาที่เคารพของข้าพเจ้าแล้วก็มีคุณคำนึงนิตย์คนเดียว ส่วนพิศมัยนั้นข้าพเจ้าขอปฏิเสธว่าไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้าพเจ้า เพียงมาพบ ๒—๓ ครั้งเท่านั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าจะเสียแก่พิศมัยก็ไม่ยอมให้มาพบอีก ได้ไล่ให้ไปเล่าเรียนต่อไป เงินทองก็ไม่ได้ให้มากมายตามข่าวที่เข้าใจกัน อย่างมากก็ให้ไปคราวละห้าพันบาทเท่านั้น นอกจากนี้ก็ไม่มีใครที่มาพัวพันกับข้าพเจ้า....."

*ท่านผู้อ่านที่เคารพ ชีวิตรักอันหวานระรื่นของจอม-*พล ป. พิบูลสงคราม อดีตนายกรัฐมนตรีอาวุโสของเมืองไทย ก็มีเพียงแค่นที่ผู้เขียนสามารถจะนำมาเปิดเผยได้ และจากเรื่องราวที่เล่ามานี้ ท่านจะเห็นได้ว่า จอมพลคนแรกในระบอบประชาธิปไตยเป็นคนมีเสน่ห์ทำให้ผู้หญิง รักใคร่เพียงใด และความมีเสน่ห์นี้ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดจอมพล ป. จะรู้ได้ดีว่าจอมพล ป. เป็นสุภาพบุรุษมีกิริยาวาจาเรียบร้อย ไม่ว่าจะเจรจากับผู้ที่สูงกว่าหรือต่ำกว่า ท่านจะไม่ได้ยินวาจาที่กรรโชกแบบสามหาว "ดอ...อั๊ว โวยวาย" จากปากของจอมพลนักการทหาร นักการเมืองผู้นี้เป็นอันขาด

นอกจากจะมีเสน่ห์ประจำกายแล้ว จอมพล ป. ยังเป็นคนปากหวาน และโดยเฉพาะกับสตรีเพศ บรรษัทนี้จะเป็น'สุภาพบุรุษร้อยเปอร์เซ็นต์ และเพื่อเป็นการยืนยันในเรื่องนี้ผู้เขียนขอนำบทประพันธ์ของจอมพล ป. ซึ่งพูดถึงเรื่องผู้หญิงมากล่าวสัก ๒—๓ ตอน ดังต่อไปนี้ และจากบทประพันธ์นี้ท่านจะเห็นได้ว่าจอมพล ป. นอกจากจะเป็นนักการทหาร..... นักการเมือง...นักรักแล้ว ท่านยังเป็นนักประพันธ์ล้ำนวน

หยดย้อยเสียด้วย

"ดอกบัวเป็นดอกไม้ เว้นไม่พูดว่าเป็นดอกไม้ศักดิ์สิทธ์ของพระพุทธเจ้า หรือของเทพยเจ้าผู้ศักดิ์สิทธ์เสียแล้ว ก็เป็นดอกไม้งามชนิดหนึ่งในบรรดาดอกไม้ทั้งหลาย ที่ฉันพูดถึงดอกไม้ ก็เพื่อตามคำแนะนำทางวิทยุไทยตอนจบภาคกลางคืน สอนให้ฉันนึกแต่สิ่งสวยงามมีดอกไม้เป็นต้น ก่อนจะนอนฉันทำตามโดยเห็นว่าดี ดีกว่านึกว่าพรุ่งนี้จะไปโกงใคร จะไปยืมเงินใครก่อนนอนมากที่เดียว ฉันเลยถือเป็นคำสอนประดับใจ ของฉันเลยทำให้มีชีวิตเคล้าอยู่กับดอกไม้ จนต้องเขียนเกี่ยวกับดอกไม้ขึ้นมา ฉันไม่ลืมขอบคุณวิทยุไทย ที่กรุณาชี้ช่องดีให้ฉันสบายใจก่อนนอนเช่นนี้ แต่ที่สงสัยนั้น เจ้าหน้าที่วิทยุผิดหรือเปล่า เกรงจะผิดแต่เรื่องน้ำท่วมจากดอกบัว ฉันข้ามไปถึงดอกไม้ เลยไปผิดถึงแต่สิ่งงามสิ่งดี อยากจะหยุดเพียงนี้ หยุดไม่ได้ เพราะยังมีดอกไม้อีกอย่างหนึ่งสำคัญยิ่งเสียด้วย คือดอกไม้ของชาติ ฉันเห็นดอกบัว ดอกไม้ในแจกันที่บ้านฉัน ทำให้สบายเพราะเย็นตาเย็นใจ

ถ้าไม่เห็นดอกไม้ ฉันเห็นเมียกขนตาชื่นใจเช่นเดียว

กัน ดอกไม้มีสีสวย หญิงก็มีผิวพรรณน่าพิศ ดอกไม้มีกลิ่นหอมชื่นหัวใจ เมื่อเราใกล้หญิงก็ได้กลิ่นสดุดใจเช่นเดียวกัน ถ้ามีทั้งดอกไม้ ทั้งเมียงามสองสิ่งนี้ฉันคิดว่า ชายทุกคนที่ใจดีคงชอบ เพราะชื่นใจไปหมด เร้าใจให้ทำงานได้ไม่รู้เหนื่อย ไม่ใช่ชื่นใจอย่างเดียวแล้วไม่ทำงาน อย่างนี้ผู้บังคับบัญชาคงไล่ออก เพราะเข้าหลักอบายมุข สุรานารี ผิดวินัยแน่ ก.พ. ไม่ต้องสอบสวนมากมายเลย เมื่อหญิงเป็นดอกไม้ของชาติ เราเพศตรงข้าม เรารักเราถนอมเช่นนี้ ดอกไม้ของชาติก็น่าเป็นดอกไม้ที่ควรเก็บใส่แจกันได้ จึงจะเป็นการสมควร ฉันเห็นหญิงไทยดอกไม้ของชาติไทยแต่งกายสวย นุ่งกระโปรงสะอาด สรวมหมวก สรวมรองเท้า แต้มปากพองาม ฉันนึกในใจว่า นั่นดอกไม้ของชาติดอกหนึ่งงามแท้ ๆ ยิ่งหญิงนั้นรักษาเกียติของชาติดีด้วย ก็ยิ่งเพิ่มความงามเหมือนดอกกุหลาบเชียงใหม่ไม่มีด้วง มีแมงมากล้ำกลายเลย ยิ่งน่าเคารพเป็นดอกไม้ของชาติยิ่งขึ้น ฉันเขียนมาตอนนี้ เมียฉันพูดกับลูกถึงเรื่องโคลงอะไรไม่ทราบ เลยไปหยิบโคลงที่แต่งไว้มาอ่านให้ลูก ๆ ฟัง ฉันเห็น

ว่าดีมาก เร้าใจฉันตรงกับเรื่องที่ฉันเขียนวันนี้อยู่บ้าง ฉันขอถือโอกาสแทรกไว้ในเรื่องของฉันดังต่อไปนี้

"เจ็บไข้ได้แพทย์แล้ว หวังหาย
เจ็บบาดแผลทั่วกาย อาจแก้
เจ็บเนื้อปวดกระดูกคลาย เมื่อถูก ยานา
เจ็บจิตเจ็บนานแท้ หมดรู้ คุณยา"

เพราะมนุษย์เราเจ็บจิตเจ็บใจกันใช่ไหม? สงครามจึงแผ่ไปทั่วพิภพ รวมทั้งไทยเราก็หนีไม่พ้นด้วย ถ้าเมียของเราต้องไปอยู่กับชายอื่น เราก็เจ็บจิตไม่รู้หาย บางทีฆ่ากันตาย บางกรณีกฎหมายก็ยกโทษให้ด้วย ฉันเคยทราบตามประวัติก็มี ที่เห็นด้วยตนเองเวลาไปต่างประเทศก็มี

หญิงเป็นดอกไม้ของชาติไทยโดยแท้ ถ้าดอกไม้ร่วงโรยลงไป เราก็ว่าดอกไม้นั้นใช้ไม่ได้ หมดคุณสมบัติ ถ้าดอกไม้ของชาติ คือ หญิง ร่วงโรยลงไป ใครจะว่าดอกไม้นี้หรือชาติจะไม่ร่วงโรยตามไปด้วยหญิง ดอกไม้งามของชาติจึงเป็นสัญญาณบอกความพินาศล่มจมของชาติ ไม่มี

ใครเถียงได้เลย ฉันเห็นว่าถ้าชาติใด หญิงในชาตินั้นเป็นอารยะเพียบพร้อม มีความรักชาติ รักคู่สมรสชาติเดียวกันไว้เป็นแก่นสารแล้ว ชาตินั้น ๆ ก็มีทางจะเจริญขึ้นทุกวัน ถ้าหญิงชาติใดไม่คิดถึงชาติ แต่งงานไม่เลือกว่าจะเป็นใครขอให้มีสุขอย่างเดียวแล้ว นั่นพวกเขาคงเข้าใจว่า ชาตินั้นๆ มีดอกไม้โรย—เน่า แล้วชาตินั้น ๆ ไม่ช้าก็จะเน่าตามไปด้วย ปัญหาการสมรส เถียงกันมานานแล้วว่า สมรสเพราะเงินหรือเพราะความรักกันแน่ บางแห่งก็เลือกเงิน บางแห่งก็เลือกความรักเป็นเกณฑ์สำคัญ ตัวฉันนึกเท่าใดก็ยังมองไม่เห็นเลยว่า การแต่งงานกันนั้นจะไม่ถือความรักเป็นใหญ่"

(จากดอกไม้ของชาติไทย)

"การชวนให้ชาตินึ่งเข้าสงคราม หรือยุชาติใดให้เกิดจลาจลเป็นการทอนกำลังของชาติศัตรู หรือให้ขบไล่หัวหน้าของชาติใด ๆ นั้น ในสมัยนี้ทำกันเพียงใด ด้วยหลักวิชาอย่างใดก็ดี ฉันคิดว่าสูตรของดอกไม้ของชาติไม่ได้เลย ในสมัยเราเห็นทันตา พระเจ้าแผ่นดินอังกฤษ เอ็ดเวอร์ดที่ ๘ ต้องทิ้งราชบัลลังก์เพราะซิมป์สัน...

ในสมัยโบราณ สมเด็จพระเจ้านโปเลียนปราบยุโรปได้ทุกแห่งใครไม่กล้าขวางคำสั่งของพระองค์ แต่แพ้พระนางโยเซฟพีน เพราะนโปเลียนเกลียดสุนัขของพระนาง แต่ก็ไล่ออกจากวังไม่ได้ ตามพระราชพงศาวดารของไทยเราในสมัยโบราณ อะไรเป็นต้นเหตุต้องทำสงครามมากครั้ง เพราะการแย่งหญิงกัน พอแล้วสำหรับจุดสงครามต้องฆ่าฟันกันร่ำไป ด้วยเหตุนี้ฉันจึงฝันไปหรือจริงก็ไม่ทราบแน่ว่า หญิงดอกไม้งามของปวงมนุษย์มีฤทธิ์อิทธิพลมากกว่าองค์การของรัฐบาล ทำเนียบกับองค์การยุยงโฆษณาชวนทำแล้ว แพ้ฤทธิ์อิทธิพลหญิงดังได้ชักมาให้พังข้างบนนั้นมากทีเดียว ฉะนั้นถ้าสงครามคราวนี้เลิกได้เร็ว ให้หันหน้ามามองดูมนุษยธรรมแล้ว ฉันเห็นหญิงรวมกันขอให้อย่าทัพ อาจเป็นผลดีก็ได้

ฉันเคยแนะให้หญิงสอดดอกไม้ให้ สามีเวลาไปทำงาน ถ้าเป็นผลสำเร็จคิดว่างานของชาติจะก้าวหน้าไปเร็ว เพราะอิทธิพลของท่านที่เป็นดอกไม้ของชาตินั่นเอง เวลาสอดดอกไม้โปรดแถมปลอบใจว่า “คุณพี่ไปถึงที่ทำงานแล้ว ทำงาน

ให้ชาติมาก ๆ นี่ะชาติไทยจะได้เป็นมหาอำนาจเร็วและพ้นภัย"
ดังนี้ ในสถานที่ทำงานบริเวณงานของชาติ จะเต็มไปด้วย
ความก้าวหน้าเจริญดีเป็นแน่ หญิงมีคุณสมบัติพิเศษอันก่อ
ให้เกิดอิทธิพลเหนือชายยิ่งกว่าใคร ๆ นายกรัฐมนตรี รัฐ
มนตรี ปลัดกระทรวง อธิบดี เหล่านี้ บังคับบัญชาให้ท่าน
ข้าราชการทำงานดีได้ไม่เท่าเมียรักของแต่ละท่านเลย ฉันจึง
ได้เขียนแนะเรื่องนี้ ขอแรงให้หญิงดอกไม้ของชาติกรุณา
ช่วยบังคับสามีของท่านให้ช่วยรัฐบาลสร้างชาติ สร้างตนเอง
สร้างวัฒนธรรม อีกแรงหนึ่งด้วย และต่อไปถึงวันเกิดท่าน
ควรให้สามีซื้อของขวัญให้ท่าน ยิ่งจะทำให้ความสุขใน
ครอบครัวของท่านเป็นแดนสวรรค์ แต่ขอประทานโทษก่อน
ที่จะบังคับสามีของท่านนั้น ท่านกรุณาอย่าลืมแต่งกายให้ถูก
ต้องวัฒนธรรมเป็นอันขาด นายทหารจะบังคับแถวทหารยัง
ต้องแต่งเครื่องหัดเสียก่อน ท่านหญิงที่เป็นดอกไม้ของชาติ
ก่อนบังคับสามีของ ท่าน ต้อง ถือ ทำเนียม แต่งกาย ต้อง ตาม
วัฒนธรรรมหญิงเสียก่อนสวมกะโปรง รองเท้า ตามหลัก
การแต่งกายของเราปัจจุบันนี้ ท่านที่มีอายุมาก ควรแต่งกาย

ให้ดีเด่นมากยิ่งขึ้น อย่าถืออย่างโบราณว่ามีดูกมีผัวแล้วหรือแก่แล้วไม่ต้องแต่งตัวงาม อารยะชนเขาไม่นิยมเลย ฉันใคร่เรียนแก่ท่านหญิงว่า ผัวนั้นชอบสวยงามแล้วเป็นบังคับได้เสมอ ชายไม่ได้เป็นคนใจแข็งเสมอไปเลยจุดอ่อนของชายอยู่ตรงนี้..." (จาก "เรามาพากันแบ่งงานกันทำ)..."

"ท่านที่เป็นภรรยา ได้กรุณาบังคับสามีของท่านให้จูบท่านได้ก่อนไปทำงานทุกวัน ฉันคิดว่าจะเป็นการช่วยชาติได้อย่างดียิ่ง เพราะเมื่อไปถึงที่ทำงานจะได้มีใจสบายชุ่มชื่นยิ่งเป็นข้าราชการผู้ใหญ่ จะได้ ไม่ รบกวน ผู้ ใช้ บังคับ บัญชา เพราะใจไม่สบาย ซึ่งเคยได้ยินมาว่ามีบ่อย ๆ ถ้าแถมดอกราตรีใส่กระเป๋าไปด้วยจะหอมชื่นใจ งานของชาติงานของท่านเอง จะได้บรรลุถึงความวัฒนาถาวรยิ่ง ตลอดไป".....

"... เมื่อคนนพอดีเวลาวิทยุ บรรเลง เพลงสรรเสริญ ในหลวง ฉันเกิดกระหายน้ำขึ้นมาต้องขอน้ำเย็นดื่ม เมียของฉันเป็นคนไปหยิบแก้วรินมายื่นให้ด้วยตนเอง ฉันดื่มจนหมดแก้วหายกระหายน้ำไปได้ เลยต้องนึกถึงคุณของเมียมากอุตส่าห์ทำด้วยตนเอง เมียทีดฉันคิดว่าควรทำเช่นนี้กับผัว"...
(จาก "ฉันไม่กลัวอุทกภัยแล้ว")

ภาค...ชีวิตการผจญภัย
ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม

บทที่ ๑๙

จอมพลกระดูกเหล็ก

ผู้เขียนได้นำชีวิตรักและความเป็นไปของจอมพล ป. พิบูลสงคราม อดีตนายกอาวุโสของเมืองไทยเสนอไปแล้ว แต่เพื่อให้การบันทึกเรื่องราวของจอมพล คนแรกในระบอบประชาธิปไตย ได้เป็นไปโดยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้เขียนจึงขอเล่าชีวิตการผจญภัยของจอมพล ป. และเรื่องราวอันน่ารู้ของท่านผู้นี้ต่อไป

นับแต่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เข้ามามีบทบาทในวงการเมืองของประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ได้เสี่ยงชีวิตเข้าทำการปฏิวัติ เมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ซึ่งขณะนั้นจอมพล ป. ดำรงยศทางทหารแค่นายพันตรีแล้ว จากวันนั้นมาจนเป็นจอมพล จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ผ่านเหตุการณ์ ชนิดเลือดตกยางออกมาแล้วหลายวาระ จนได้สมญานามว่า จอมพลกระดูกเหล็กของเมืองไทย

แต่การผจญภัยในชีวิตของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ผู้เขียนจะได้นำมาเล่าสู่ท่านผู้อ่าน—ฟัง จะได้นำเฉพาะที่เป็นเหตุการณ์สำคัญ ซึ่งมีด้วยกัน ๖ ครั้งดังต่อไปนี้

ครั้งที่ ๑ ถูกนายพุ่ม ทับสายทองยิงที่ท้องสนามหลวง เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๗

ครั้งที่ ๒ ถูกคณะนายสิบส่วนหนึ่งวางแผนฆ่า เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๙

ครั้งที่ ๓ ถูกนายดิ บุญตา ยิงที่บ้านพักเมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๔๙๑

ครั้งที่ ๔ ถูกวางยาพิษในบ้านพักเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๔๙๓

ครั้งที่ ๕ ถูกจับเป็นอาชญากรสงครามเมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๔๙๘

ครั้งที่ ๖ ถูกทหารเรือส่วนหนึ่งจับ เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๐๔

เมื่อได้ประมวลเหตุการณ์ครั้งสำคัญที่จอมพล ป. ได้เผชิญภัยมาแล้ว ต่อไปนี้ผู้เขียนจะได้นำท่านไปสู่เหตุการณ์

ครั้งที่ ๑ เมื่อจอมพล ป. ถูกนายพุ่ม ทับสายทองยิง

เมื่อการปฏิวัติ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ได้ผ่านพ้นไปแล้ว ปรากฏว่ามรสุมความยุ่งยากทางการเมืองได้เริ่มคุกรุ่นขึ้น การบาดหมางระหว่างคณะปฏิวัติฝ่ายหนึ่ง กับข้าราชการที่จงรักษ์ต่อราชวงศ์ และระหว่าง คณะปฏิวัติ ต่อคณะปฏิวัติได้เกิดขึ้นอย่างสับสนจนเป็นผลให้เกิดการสู้รบอย่างนองเลือดเมื่อเดือน ตุลาคม ๒๔๗๖ และการสู้รบครั้งนั้นแม้ว่าคณะปฏิวัติจะเป็นฝ่ายมีชัยก็ตาม แต่มรสุมการเมืองนั้นหาได้สลายตัวไม่ กลับตั้งเค้าขึ้นอีกบุคคลสำคัญในกลุ่มปฏิวัติได้ถูกฝ่ายตรงข้ามวางแผนปลิดชีวิต และในจำนวนบุคคลสำคัญเหล่านั้น พ.อ. หลวงพิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมก็รวมอยู่ในบัญชีมรณะนั้นด้วย

ณ ท้องสนามหลวง เมื่อบ่ายวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๗ ประชาชนได้มาชุมนุมกันอย่างคับคั่งเพื่อชมการแข่งขันฟุตบอลด์ ครั้งมโหฬาร ชิงเครื่องบิน จำลอง ของ กลาโหม ระหว่างอัสสัมชัญกับไปรษณีย์ และในการแข่งขันวันนี้ หลวงพิบูลสงคราม ก็ได้มาเป็นประธานในฐานะรัฐมนตรี

ว่าการกลาโหม และเมื่อการแข่งขันได้เริ่มขึ้นประชาชนก็
สนใจสนุกสนาน รวมทั้งตัวหลวงพิบูลสงครามเองก็เพลิด
เพลินการกีฬา โดยหาได้สำนึกแต่น้อยไม่ว่าอีกไม่กี่นาทีข้าง
หน้านี้แหละตนเองจะต้องหลั่งเลือดลงโสมดิน

เมื่อการแข่งขันเสร็จสิ้นลงแล้ว หลวงพิบูลสงคราม
ก็ได้มอบรางวัลแก่ผู้ชนะ และจัดแจงกลับสู่รถยนต์ซึ่งจอด
อยู่ทางด้านอนุสาวรีย์ทหารอาสา โดยมี พ.อ. ทวน วิชัย
นัดคะ หลวงสุนาวิน วิวัฒน์ หลวงกาจสงคราม เดินขนาบ
ข้าง และขณะที่จวนจะก้าวขึ้นสู่รถยนต์นั้นเอง บุรุษร่าง
ใหญ่ผิวดำอายุราว ๕๐ ปีเศษ นุ่งกางเกงดำสวมรองเท้า
ยาง ใส่เสื้อชั้นนอกคอบีดรุ่มร่ามไว้แขนทุกข้ ที่ใบหน้าอัน
ถมึงทึงน่ากลัวนั้น หนวดกระจุกหนึ่งโง้งเพิ่มความหวาดเกรง
ยิ่งขึ้นกำลังแหวกฝูงชนอย่างรวดเร็วมาหาหลวงพิบูล ฯ และ
ก่อนที่ใครๆ จะทันคิดรวมทั้งองครักษ์ซึ่งขนาบข้าง ปรากฏว่า
บุรุษผิวดำผู้นั้นควักปืนพกขึ้นมาจ่อยิง อย่างเผาขน ไปยัง ร่าง
หลวงพิบูลสงครามสองนัดซ้อน เลือดแดงสาดกระจาย ลงสู่ดิน

ครั้นสิ้นเสียงปืน ความตกตะลึงบังเกิดขึ้นขณะหนึ่ง

แล้วทุกคนก็ได้สติ ตรงเข้าประคอง ร่างอันชุ่มโชก ด้วยโลหิต เข้าสู่รถยนต์ ส่วนบุรุษผิวดำมือปืนนั้นปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งชุมนุมอยู่ ณ ที่นั้นได้ตรงเข้าจับกุมไว้ได้ และจากการสอบสวนในวันต่อมาปรากฏว่า บุรุษผู้นี้ชื่อ นายพุ่ม ทับสายทอง จากการสอบสวนปรากฏว่าได้พาดพิงไปถึงบุคคลสำคัญมากหลาย และจากหยดเลือดของหลวงพิบูลฯ ในวันนั้นเอง ต่อมาได้สร้างชาตานักการทหารอีกหลายคนกลายเป็นผีตายโหงไปเพราะการประหารชีวิต

ส่วนหลวงพิบูลสงคราม ปรากฏว่ากระสุนสังหารพลาดที่สำคัญ จึงหาเสียชีวิตไม่เพียงแต่ต้องหลั่งเลือดลงซมธรณีทุ่งพระเมรุเท่านั้น และรอยกระสุนสังหารนี้ประจักษ์ทางราชการ ได้นำเสื้อเครื่องแบบทหาร ที่หลวงพิบูลฯ สวมวันนั้นไปเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ.

บทที่ ๒๐

วางแผนฆ่าจอมพล

หลังจากที่จอมพล ป. หายจากการพักฟื้นที่ถูกนายพุ่มทับสายทองยิงจนถึงกับต้องเข้าโรงพยาบาลแล้ว แทนที่สถานการณ์ทางการเมืองจะราบเรียบกลับตึงเค้มิดทะมึน ความยุ่งเหยิงได้ก่อหวอดขึ้นมา หลายกลุ่มหลายคณะ และในขณะที่ทางฝ่ายคณะผู้ก่อการ ๗๕ กำลังพุ่งความสนใจไปยังฝ่ายปฏิปักษ์ชั้นผู้ใหญ่อยู่นั้น การณ์ก็ปรากฏว่าได้มีคณะนายทหารชั้นประทวนยศนายสิบ ได้เตรียมการยึดอำนาจกลับคืนจากคณะผู้ก่อการ ๗๕ และในการวางแผนครั้งนี้ คณะนายสิบได้มุ่งที่จะสังหารจอมพล ป. อย่างเหี้ยมโหดด้วย

และพฤติการณ์ของคณะนายสิบกลุ่มนี้ ผู้เขียนจะได้เล่าสู่ท่านฟังแบบสารคดีเบื้องหลังข่าวดังต่อไปนี้

ก่อนจะรุ่งอรุณของวันนั้น...

ในขณะที่ทุกชีวิตกำลังผาสุกอยู่กับการนอน เมื่อใกล้รุ่งท่ามกลางความเงียบสงัดของธรรมชาติ.....

เสียงประหลาดคล้ายปืนก็ดังขึ้น ๒ – ๓ นัด แล้วก็เงียบหาย บรรดาผู้พักพิงอยู่ใกล้ป้อมพระจุลจอมเกล้า ฯ เมื่อได้ยินเสียงนั้นก็ผวาลุกขึ้นอย่างงัวเงีย และความสำนึกเริ่มคิดว่า เสียงที่ได้ยินนั้นเป็นเสียงปืนหรือมิใช่.....?

จนกระทั่งในสายวันนั้นเองที่มาของเสียงปลาดเมื่อใกล้รุ่งก็ถูกเบิดเผยออกและราวกับไฟลามป่า ทั้งชาวบ้านร้านค้าแถบนั้นเริ่มโจษจรรย์กันอย่างอกสั่นขวัญเสีย

"ยิงเป้านักโทษ!"

"เขาว่าเป็นพวกกบฏ พวกคิดฆ่าหลวงพิบูล ฯ"

"สิบเอกสวัสดิ์ มหะหมัด"

เสียงเล่าลือกันถึงคราวนี้ ได้กระจายไปทั่วสมุทรปราการ และจังหวัดใกล้เคียงเรื่อยมาจนกระทั่งในกรุงเทพฯ พระมหานคร เย็นวันนั้นข่าวนี้ถูกตีพิมพ์หราลงบนปกของหนังสือพิมพ์ทุกฉบับและมันใหญ่ยิ่งที่สุด นับแต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นประชาธิปไตย เพราะบนผืนแผ่นดินนี้ได้จารึกลงไว้ว่า ชีวิตของผู้ต้องโทษทางการเมือง

รายหนึ่งและเป็นรายแรกที่ถูกพิพากษาให้ประหารชีวิต มิหนำซ้ำการประหารของนักโทษการเมืองรายนี้ ยังเป็นรายที่หนึ่งของการประหารชีวิตด้วยการยิงเป้า แทนการตัดคอด้วยดาบตามระเบียบใหม่ของการประหารชีวิตซึ่งได้แก้ไขในปีนั้นเอง.....

"แม่จ๋า.....พ่อหนูไปไหน.....หนูจะไปหาพ่อ หนูคิดคิดถึงพ่อหวัดเหลือเกิน"

"โธ่...อ้ายหนู..."

"เอ๊ะ...แม่จ๋าทำไมแม่ร้องไห้ ทำไมบ้าก็ร้อง น้ำก็ร้องอย่างนั้นเล่า?"

นกนางนวล ๒—๓ ตัวเริ่มโผบินจากท้องทะเลอันเขียวคราม และบินรุดลับไปอย่างรวดเร็วพร้อมกับท้องฟ้าเริ่มแปรปรวน ฝนกำลังจะตั้งเค้าทมึน และในไม่ช้าพระพิรุณคงจะหลั่งลงมาอย่างไม่หยุดยั้ง แต่เรือลำนั้นคงแจวรุดไปอย่างสงบเงียบ นอกจากเสียงสะอึกสะอื้นของคนภายในเรือแล้ว เจ้าหนูน้อยคนนั้นคงนั่งเบิ่งตาดูใบหน้าอันโศกเศร้าของแต่ละคน และสนเท่ห์ต่อภาพของหีบไม้สี่เหลี่ยม

ใบยาวที่ตั้งอยู่กลางลำเรือ ว่านั้นคืออะไร.....แล้วพ่อหวัดของตัวนั้นไปไหน.....และทำไมแม่จึงไม่ตอบ..... ?

แต่ท่านผู้อ่านที่เคารพ ! ก่อนที่เจ้าหนูคนนั้นจะใช้สมองน้อย ๆ ของแกคิดเตลิดออกไป บัดนี้ผู้เขียนจะขอรับอาสาเล่าความนั้นเพื่อความกระจ่างต่อเหตุการณ์ทั้งหลายทั้งปวง...

เมื่อพุทธศักราชได้ ๒๔๗๘ ปี และหลังจากประเทศไทยเปลี่ยนการปกครองมาแล้ว ๓ ขวบ ความยุ่งเหยิงทางการเมืองภายในก็เริ่มตึงเครียดขึ้น ทั้งนี้เพราะกลุ่มการเมืองซึ่งถือกำเนิดมาจากคณะก่อการเดียวกัน ได้เกิดแตกแยกกันขึ้น เนื่องด้วยการช่วงชิงอำนาจและในการนี้เอง บุคคลใดที่มีความพัวพันอยู่กับบุคคลนั้น ๆ ก็ถูกฝ่ายตรงข้ามเพ่งเล็งอยู่เสมอ ฉะนั้นในระยะยุคนั้นข่าวการคิดกบฏ..... คิดปฏิวัติจึงได้คุกรุ่นอยู่ไม่ยอมจาง.....

และในเช้าวันที่ ๓ สิงหาคมศกนั้นเอง ข่าวร้ายก็ได้ประกาศก้องออกมาทั่วผืนแผ่นดินไทย เมื่อคำสั่งจับของนายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้ส่งไปยังผู้บังคับกองพันต่าง ๆ ในพระนคร ให้จับ

กุมบรรดาทหารดังต่อไปนี้ ส.อ. สวัสดิ์ มหะหมัด, ส.ท. ม.ล. ทวีวงศ์ วัชรีวงศ์, ส.อ. ถม เกตุอำไพ ส.อ. เข็ม เฉลยทิศ, ส.อ. เท้ง แซ่ลิ้ม, จ่านายสิบสาคร ภูมิทัต, ส.อ. กวย สินธุวงศ์, ส.ท. ศาสตร์ คชกุล, ส.ท. แผ้ว แสงส่งสูง, ส.อ. แช่ม บัวปลิ้ม, ส.อ. ตะเข็บ สายสุวรรณ ส.ท. เลียบ คหินทพงษ์, และนายนุ่ม ณ พัทลุง

จากข่าวที่เปิดเผยออกมาเป็นทางการก็คือ บรรดานายสิบเหล่านี้กำลังวางแผนการณ์จะล้มล้างรัฐบาล โดยใช้กำลังทหารพลทหารและนายสิบประจำพันกองต่าง ๆ ร่วมมือเป็นกำลังพอถึงวันปฏิวัติบรรดานายสิบ เหล่านี้ จะเปลี่ยนยามรักษาการณ์ โดยเอาพลพรรคในคณะของตัวเข้ารับยามแทนแล้วทำการจับกุมบรรดานายทหาร และผู้บังคับกองพันแต่ละกองพันของ พร้อมทั้งบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่ง อนึ่ง ในขณะเดียวกันนี้ แต่ละกองพันคำสั่งลงมือปฏิบัติงานนั้น กำลังของฝ่ายนายสิบซึ่งได้แก่กองพันทหารราบที่ ๒ และ ๓ จะเคลื่อนพลเข้ายึดวังปารุสกวัน บังคับให้รัฐบาลยื่นใบลาออก หาก 'วังปารุส' ยังคงดื้อดึง บรรดานายสิบเหล่านี้ จะใช้

ปืนใหญ่ระดมยิงให้ราบไปทีเดียว

หลังจากการจับกุมคณะนายสิบเหล่านี้แล้ว ก็ปรากฏว่า ทางการได้พยายามอย่างยิ่งที่จะให้การพิจารณาคดีรายนี้เสร็จลงอย่างรวดเร็ว ทั้งยังได้จัดตั้งศาลพิเศษขึ้นพิจารณาแทนศาลธรรมดาอีกด้วย นับว่าคดีกบฏรายนี้ทางการหมายมั่นปั้นมือที่จะเอาจริงเอาจังอย่างที่สุด และคณะกรรมการประจำศาลพิเศษก็ได้จัดตั้งขึ้นโดยมี

๑. พ.อ. พระยาอภัยสงคราม

๒. พ.ท. พระวิชัยยุทธเดชาคนี

๓. พ.ท. หลวงเสรีเริงฤทธิ์

๔. พ.ท. หลวงเกรียงศักดิพิชิต

๕. พ.ท. หลวงรณสิทธิพิชัย

๖. ร.อ. หิรัญ บัทมานนท์

๗. นายเสงี่ยม กาญจนเสถียร

ครั้นในวันที่ ๑๖ สิงหาคมศกนั้น อัยการศาลพิเศษซึ่งเป็นโจทก์ ก็ได้ยื่นฟ้องจำเลยเหล่านี้ โดยมีข้อหาฉกรรจ์ ๗ เช่น

๑. จะยึดอำนาจการ ปกครอง และ ฆ่าผู้บังคับ บัญชา โดยจะจับหลวงพิบูลสงคราม รัฐมนตรีกลาโหม พันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา ผู้บัญชาการทหารบก ไว้เป็นประกัน ถ้าขัดขวางไม่ยินยอมหรือจำเลยกับพวกคนใดถูกประทุษร้ายก็ให้ฆ่าบุคคลทั้งสองนั้นเสีย แต่หลวงประดิษฐ์มนูธรรม ร.ม.ต. ว่าการมหาดไทยให้จับตาย แล้วตั้งตัวและพรรคพวกขึ้นครองตำแหน่งบัญชาการแทน และจัดกำลังไปทำการยึดสถานที่ทำการของรัฐบาลกับรักษาสถานทูตต่าง ๆ

๒. จะประหารชีวิต ข้าราชการในรัฐบาล บางจำพวกให้หมดเสี้ยนหนาม และจะปล่อยนักโทษการเมือง พ.ศ. ๒๔๗๖ ซึ่งต้องโทษอยู่ทั้งหมด

๓. จะจับได้ พระมหากษัตริย์ในรัชกาลปัจจุบัน ออกจากราชสมบัติ และฆ่าพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภาและหม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ ตลอดทั้งสกุลวรวรรณ แล้วอัญเชิญพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗ กลับขึ้นครองราชสมบัติแทนต่อไป ถ้าพระองค์ไม่ทรงรับก็จะเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นแบบมหาชนรัฐ โดยไม่ต้องมีพระเจ้าแผ่นดิน

จากข้อหาฉกรรจ์เหล่านี้ อัยการศาลพิเศษก็ได้สรุปความผิดของบรรดานายสิบว่ามีโทษฐานกบฏภายในพระราชอาณาจักร์ และฐานประทุษฐ์ร้ายต่อพระบรมราชตระกูล และก่อกำเริบให้เกิดวุ่นวาย ถึงอาจเกิดเหตุร้ายขึ้นในบ้านเมืองยังทำให้ประชาชนเสื่อมความนิยม และ เบื่อหน่ายที่หวาดหวั่นต่อการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ กับทำให้ทหารไม่พอใจ เกิดความกระด้างกระเดื่องไม่ กระทำตาม คำสั่งข้อบังคับ ทางทหาร หมิ่นประมาท แสดงความอาฆาตมาดร้ายต่อผู้บังคับบัญชาละเลยไม่กระทำตามหน้าที่ ทั้งหย่อนวินัยและสมรรถภาพแห่งกรมกองทหารให้เสื่อมทรามลง

สำหรับสถานที่ซึ่งใช้เป็นศาลพิเศษพิจารณาคดี ก็ได้ใช้ห้องชั้นบนของกระทรวงกลาโหมนั่นเอง และในการพิจารณาคดีนี้ ได้มีทนายความชาวอังกฤษผู้หนึ่งเกิดความเห็นอกเห็นใจพวกต้องหาเหล่านั้น และรับจะว่าความให้ฟรีโดยไม่คิดมูลค่าตอบแทน แต่ปรากฏว่าศาลพิเศษไม่ยอมให้จำเลยเหล่านั้นแต่งตั้งทนายมาสู้คดีได้!

ในการพิจารณาคดีของศาลพิเศษปรากฏว่าฝ่ายโจทก์

ได้พยายามอย่างยิ่งที่จะให้บรรดาพวกนายสิบจำเลย เหล่านี้ได้สารภาพและแถโพยถึงบุคคลผู้ยิ่งใหญ่บางคนที่ฝ่ายโจทก์เข้าใจว่าจะเป็นกำลังสนับสนุนให้พวก นายสิบ กระทำการ ล้มล้างรัฐบาล แต่แม้จะมีการซักไซ้หว่านล้อมประการใด พวกนายสิบเหล่านี้ยังคงยืนกรานอยู่ท่าเดียวว่า ไม่มีผู้ทรงอิทธิพลคนใดหนุนหลังพวกตน และในระหว่างการพิจารณานั้นเอง ก็ปรากฏว่ามีจำเลยส่วนมากยอมรับสารภาพ โดยที่ได้เล็งเห็นการณ์ข้างหน้าแล้วว่าจะหลีกลัดจากตะรางและกรงขังไปไม่พ้น ในเมื่อทางการได้ตั้งศาลพิเศษกลั่น, อัยการกลั่น และพยานกลั่น ล้วนแล้วแต่จะบีบพวกตนเพื่อต้อนไปสู่กรงขังทั้งสิ้น ฉะนั้นไหน ๆ ก็จะต้องติดคุก ก็ควรจะสารภาพมันเสียให้สิ้นเรื่องเพื่อจะได้รับโทษทัณฑ์เบาบางลงบ้าง นี่เป็นความคิดของจำเลยส่วนมาก

แต่สำหรับสิบเอกสวัสดิ์ มหะหมัด ซึ่งตามพ้องของอัยการว่าเป็นตัวการสำคัญในการล้มล้างรัฐบาลครั้งนี้ สวัสดิ์ได้ลุกยืนขึ้นอย่างองอาจเมื่อศาลพิเศษได้ สอบถาม ว่าจะสารภาพหรือปฏิเสธ

"ผมไม่รู้...ผมไม่สารภาพ เพราะเรื่องทั้งหมดที่โจทก์กล่าวหามานั้นผม ไม่เคย คิด ไม่ เคย ทำ ทั้งสิ้น หากศาลจะเอาผิดประการใดผมยอมทั้งสิ้น"

และต่อมาในวันที่ศาลสั่งปิดคดีนี้เอง สิบเอกสวัสดิ์มหะหมัดก็ได้ยืนขึ้น แถลงโจมตีรัฐบาลในขณะนั้นอย่างรุนแรง ถ้อยคำแต่ละคำของสวัสดิ์เผ็ดร้อน และจิใจฝ่ายโจทก์เป็นอย่างมาก จึงทำให้บรรยากาศบนศึกชั้นบนของกระทรวงกลาโหมวันนั้นเคร่งเครียดยิ่งขึ้นสีหน้าของฝ่ายโจทก์ถมึงทึง ส่วนฝ่ายจำเลยก็ซีดเผือดด้วยความเป็นห่วงในชาตากรรมของสวัสดิ์และสงสารสวัสดิ์ที่เอาเรื่อเข้ามาขวางในขณะที่กระแสน้ำกำลังพัดเชี่ยว และนำพาสิ่งสกปรกทั้งหลายทั้งปวงได้พัดผ่านไปมาโดยสดวก

ในที่สุดเมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๔๗๘ ได้เวียนมาถึงบรรยากาศของศาลพิเศษก็วกมาสู่ความตึงเครียดอีกวาระหนึ่ง ดึกกลาโหมอันกว้างใหญ่ดูซบเซาไปอย่างพิกล แม้กระทั่งธงไตรรงค์ซึ่งเคยโบกสะบัดอยู่ไปมาบนยอดเสาก็กลับหยุดนิ่ง

มิได้เคลื่อนไหวแต่ประการใด เสียงเดิน เสียงทอปบู๊ตซึ่งเคยตบเท้าดังผ่านเฉลียงศึก ทุกวีทุกวันก็ดูแผ่วเบาราวกับว่าเจ้าของเท่านั้นจะสำรวมใจเป็นพิเศษ ในเมื่อทุกคนรู้ว่าวันนี้จะมีอะไรอุบัติขึ้น

ครั้นตกตอนสาย บรรดานายสิบจำเลย ในคดีฉ้อฉ้อรัฐบาลก็ถูกนำมายังกระทรวงกลาโหม สีหน้าของจำเลยส่วนมากรู้สึกเผือดลงและกระวนกระวายใจเป็นอันมาก ในเมื่อทุกคนรู้แล้วว่าวันนี้ศาลพิเศษจะได้พิพากษาตัดสินคดีของพวกตน

หลังจากที่บรรดานายสิบเหล่านั้นนั่งกระวนกระวายใจอยู่พักหนึ่ง ศาลพิเศษก็เริ่มเบิดการพิจารณาพิพากษา เมื่อคณะกรรมการศาลพิเศษได้ปรากฏกายขึ้นมา ด้วยใบหน้าอันเคร่งขรึมปราศจากรอยยิ้มแต่ประการใด และรอบบริเวณห้องอันดัดแปลงใช้เป็นที่พิจารณานั้น เริ่มตึงเครียดและวังเวงลงทันทีเมื่อศาลได้อ่านคำพิพากษานั้นด้วยน้ำเสียงอันดังสะท้าน

และราวกับฟ้าได้ฟาดเปรี้ยงลงใจกลางศาลพิเศษ บรรดานายสิบจำเลยใจหวิว เข่าอ่อนลง ทันที เมื่อศาล ได้ อ่านคำ

พิพากษาตัดสินให้ประหารชีวิต สวัสดิ์ มหะหมัด และพร้อมกันนั้นก็พิพากษาให้

๑. จำคุกสิบโท ม.ล. ทวีวงศ์ วัชรีวงศ์, สิบเอกแถม เกษอำไพ, สิบเอกเข็ม เฉลยทิศ, สิบเอกเท้ง แซ่ลิ่ม, จ่านายสิบสาคร ภูมิทัต, สิบเอกกวย สินธุวงศ์, สิบโทศาสน์ คชกุล, สิบโทแผ้ว แสงส่งสูงไว้ตลอดชีวิต

๒. จำคุกสิบเอกแช่ม บัวปลิ่ม, สิบเอกตะเข็บ สายสุวรรณ, สิบโทเลียบ คหินทพงษ์ไว้ ๒๐ ปี

๓. จำคุกนายนุ่ม ณ พัทลุงไว้ ๑๖ ปี

เงียบกริบ.....ไปหลายอึดใจแล้วเสียง พึมพัมในกลุ่มผู้ต้องหาก็เริ่มขึ้น สิบเอกสวัสดิ์ มหะหมัดกลายเป็นจุดเด่นที่ทุก ๆคนภายในศาลพิเศษเพ่งสายตามองด้วยความรู้สึกหลายประการ บ้างก็ดีใจ บ้างก็สมเพท และบ้างก็สยดสยองว่าอนิจจา! นี่เรื่องของการเมืองแผนใหม่ถึงกับมีการฆ่าฟันกันเลยหรือ!

ส่วนบุรุษซึ่งจะกลายเป็นผีในไม่ช้า ตามปกาศิตของศาลพิเศษซึ่งทรงไว้ด้วยความยุติธรรมอันมากล้น กลับเปล่ง

เสียงหัวเราะออกมาเบา ๆ เมื่อหูสองได้ยินคำพิพากษานั้น สิบเอกสวัสดิ์หัวเราะ แต่ไม่มีใครหรอกที่จะรู้ว่าสวัสดิ์หัวเราะเพราะอะไรกัน

ต่อจากนั้นเจ้าหน้าที่ก็ได้ควบคุมตัวสิบเอกสวัสดิ์และเพื่อนร่วมคดีมาขึ้นรถเพื่อเดินทางต่อไปยังเรือนจำ และขณะรถผ่านประตูกระทรวงออกมาบรรดาญาติ ๆ ของจำเลยก็มายืนมุงคอยฟังข่าวจากจำเลยแต่ละคนด้วยความรู้สึกปั่นป่วน

สำหรับสวัสดิ์ มหะหมัด ฉับพลันที่สายตาของเขาประสบร่างของเมียรักกำลังอุ้มลูกน้อยอยู่คาอก สวัสดิ์สะท้านใจ ความเข้มแข็งจากวิญญาณของนักรบแทบจะสิ้นสุดลงและใครเล่าจะไม่อ่อนแอเมื่อรู้ว่าชาตากรรมที่ตนจะต้องก้าวไปข้างหน้าในไม่ช้านี้เป็นประการใด อย่าว่าแต่ยศนายสิบเอกอย่างเขาเลย ต่อให้บ่าทั้งสองประดับยศอันยิ่งใหญ่ก็เถอะ ชีวิตร้านจะร้องไห้โฮ บางทีไม่ถึงขั้นประหารหรอกเพียงถูกจองจำก็ไม่ไหวเสียแล้ว

"พี่...พี่จ๋า เป็นอย่างไรบ้าง" เสียงสั่นเครือของเมียรักตะโกนขึ้นอย่างรุกรนขณะที่รถวิ่งผ่าน

สวัสดิ์ตัดสินใจในโอกาสอันพริบเดียว ด้วยน้ำเสียงอันฝืนว่า

"ประหาร"

แล้วรถคันนั้นก็เคลื่อนไป....สวัสดิ์นั่งตัวตรง สำรวมใจอย่างที่สุด ไม่พยายามที่จะหันเหียวไปดูภาพเบื้องหลัง

และท่านที่รัก! อภัยเถิดโปรดอย่าให้ผู้เขียนได้บรรยายสภาพการณ์ตอนนั้นอีกครั้งเลย เพราะด้วยมือและใจที่เกิดมาไม่เคย แม้แต่จะสังหารสัตว์ใหญ่ รู้สึกว่าภาพเหล่านี้มันบีบคั้นความรู้สึกอย่างฉกรรจ์ ฉะนั้นขอให้เราได้ผ่านเรื่องเศร้าเหล่านี้ไปเสียเถิด

มันขอให้เราได้วกมาดเหตุการณ์ภายในเรือนจำบางขวางเพื่อติดตามดูบทบาทของสวัสดิ์ มหะหมัด นักโทษประหารต่อไป เมื่อสวัสดิ์ถูกนำมาจองจำตามระเบียบแล้ว ต่อมาเจ้าหน้าที่ของเรือนจำก็ได้มาแจ้ง ให้สวัสดิ์ยินฎีกา เพื่อขอลดหย่อนผ่อนโทษต่อในหลวงเสีย แต่ปรากฏว่าสวัสดิ์ มหะหมัดได้ให้คำตอบซึ่งยังความประหลาดใจแก่เจ้าหน้าที่เหล่านั้นเป็นอย่างยิ่งว่า

"ไม่จำเป็นต้องยืน...เมื่อเขาต้องการให้ผมตาย...ผมก็พร้อมที่จะตาย ไม่ต้องการขอร้องใครทั้งนั้น ชีวิตหนึ่งมันเกิดได้ก็ตายได้หนเดียวกลัวอะไรกัน"

แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ทางเรือนจำได้ขอร้องวิงวอนให้สุวัสดิ์ทำฎีกายื่นเสียเพราะเป็นระเบียบของทางการ อย่าได้ฝ่าฝืนอันจะนำเคราะห์ร้ายมาให้พวกเขาซึ่งเป็นผู้น้อยเลย นั่นแหละสุวัสดิ์จึงจำใจหยิบปากกามายื่นฎีกา และเขียนมันอย่างสั้นที่สุด และฎีกาฉบับนั้นสุวัสดิ์มิได้ฝากความหวังอะไรไว้เลย เพราะเขารู้ดีว่า มันเป็นเพียงเศษกระดาษแผ่นหนึ่งเท่านั้นเอง ในเมื่อการพิจารณาคดีนี้เป็นเรื่องของพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ประธานผู้สำเร็จราชการที่จะชี้ขาด!

ส่วนทางครอบครัวของสุวัสดิ์ มะหะหมัด ระหว่างที่ฎีกาได้ยื่นแล้ว ก็เกิดความรู้สึกกระวนกระวายอย่างที่สุด เพราะภายใน ๗ วัน ตามระเบียบการขณะนั้นก็จะรู้เรื่องว่าฎีกานั้นเป็นผลดีหรือร้ายประการใด และในระหว่างนี้เอง ภรรยาของสุวัสดิ์ก็เที่ยวอุ้มลูกเข้าไปกราบกราน ขอความเมตตาจากชนชั้นผู้ใหญ่ในขณะนั้น แต่ไร้ผล ฉะนั้นความ

หวังครั้งสุดท้ายที่เมียรัก ของจำเลยประหารชีวิต มุ่งมั่นเข้าไป
แสวงความเมตตาก็คือทวังพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอา-
ทิตย์ทิพอาภา ประธานคณะผู้ดำเร็จราชการซึ่งจะเป็นผู้
พิจารณาฎีกาฉบับนั้น แต่ปรากฏว่าประธานคณะผู้ดำเรจ ฯ
ไม่ยอมลงมาพบ ดังนั้นนางจึงต้องโอบอุ้มลูกน้อยเดินสะอึก
สะอื้นกลับออกไปด้วยความผิดหวัง

ครั้นครบเจ็ดวัน ก็ปรากฏความจริงตามที่สับเอกสวัสดิ์
ได้คาดหมายไว้นั่นคือ ไม่มีการลดหย่อนผ่อนโทษจากฎีกา
ฉบับนั้นแต่ประการใด ประหารชีวิต! นี่คือคำสั่งอันเด็ด
ขาดของศาลพิเศษ และเรื่องนี้ก็เป็นที่โจษจรรย์กันด้วยความ
สมเพทเวทนาเห็นอกมนุษย์ตาดำ ๆ ที่จะต้องตายเพราะคำ
พิพากษานั้นทั่วไป ส่วนสวัสดิ์นักโทษประหารซึ่งรู้ชาตา
กรรมตัวเองนั้น แทนที่จะสะดุ้งกลัวและเป็นทุกข์ร้อนต่อข่าว
นั้น ตรงข้ามเขากลับทำใจดีเป็นปกติและยิ้มอย่างดุดัน
ปรากฏในสีหน้าตลอดเวลา

ต่อจากนั้นทางการก็ได้ตระเตรียมการประหารชีวิตสับ
เอกสวัสดิ์ มหะหมัด แต่เรื่องนี้ได้เกิดเป็นปัญหาขึ้นว่าใคร

จะเป็นฝ่ายประหาร ทางเรือนจำหรือตำรวจ เพราะการประหารชีวิตโดยการยิงเป้า นับว่าครั้งนี้เป็นครั้งแรกหลังจากได้มีการเปลี่ยนแปลงจากวิธีใช้ดาบตัดศีรษะ ฉะนั้นทางเรือนจำจึงยังไม่พร้อมที่จะลงมือ เนื่องจากสถานที่แต่ละบุคคลที่จะเป็นเพชฌฆาตก็ยังไม่ได้จัดหาไว้ เมื่อเป็นเช่นนี้ทางฝ่ายตำรวจจึงต้องรับอาสาไปจัดการโดยได้ยืมสถานที่ของกองทัพเรือตรงบริเวณ บ้อมพระจุลจอมเกล้า เป็นสถานประหารชีวิต

และในคืนสงัดใกล้จะสองยามของคืนวันที่ ๑๑ กันยายน ศกนั้นเอง สิบเอกสวัสดิ์ มหะหมัด ก็ได้ถูกพาตัวออกจากเรือนจำมาลงเรือยนต์ที่ท่าน้ำ และมุ่งหน้าสู่ปากน้ำแดนประหาร

ด้วยกิริยาอันสงบเงียบ...ด้วยใบหน้าอันเป็นปกติ "นายสิบใจเพชร" ซึ่งจะพบอวสานแห่งชีวิตในไม่กี่ชั่วโมงข้างหน้าคงนั่ง สำรวมใจ และฝ่าสายตา ออกสู่ความมืด ทะมึนของฝากฝั่งเจ้าพระยาราว กับจะจำจารึกภาพเหล่านี้ไว้ในความสำนึกว่า บนผืนแผ่นดินอันเป็นไท และแดนแห่งร่มกาสาวพัสตร์นี้ ครั้งหนึ่งข้า ฯ ได้เกิดมา และดำรงชีวิตอยู่เยี่ยงราษฎร

ผู้จงรักต่อแผ่นดิน แต่ทว่าเพราะมรสุมทางการเมืองได้ชักนำให้ข้า ฯ ต้องตายจากไปในฐานะนักโทษประหาร !

บ้อมพระจุล ฯ เมื่อใกล้จะ ๕.๐๐ น. บรรยากาศเต็มไปด้วยความชุดมุนและตึงเครียด เมื่อร่างของนายสิบใจเพ็ชรถูกนำไปสู่เป้าประหาร ซึ่งได้จัดขึ้นอย่างง่าย ๆ ไม่มีพิธีรีตองอะไรทั้งสิ้น เพราะมันเป็นครั้งแรกของการประหารชีวิตด้วยการยิงเป้า สวัสดิ์ มหะหมัด ถูกนำไปมัดร่างไว้กับหลักซึ่งทำเป็นไม้กางเขน และเมื่อเจ้าหน้าที่จะใช้ผ้าผูกตา นายสิบใจเพ็ชรกลับสบัดหน้าและบอกว่า

"ไม่ต้องผูก คนอย่างผมไม่เคยกลัวความตาย ไหน ๆ จะตายแบบนี้ ขอให้ได้มองความเป็นไปบนผืนแผ่นดินนี้จนนาทีสุดท้ายเถิด"

ต่อจากนั้น จ่านายสิบผู้หนึ่งซึ่งรับหน้าที่เป็นเพชฌฆาตก็ยกแบ็คมันที่ขึ้นประทับบ่าเล็งไปยังร่างสวัสดิ์แล้วก็ยิง

ปัง...ปัง ! เท่านั้นเองสำหรับความตายของมนุษย์คนหนึ่งก็สิ้นสุดลงอย่างง่ายดายด้วยกระสุนปืนราคาไม่กี่สตางค์ !

เมื่อสิ้นการประหารชีวิตลงไม่นานนัก ท้องฟ้าก็เริ่ม

ว่าปริศอากาศเมฆเริ่มมืดครึ้มลงทันที และต่อจากนั้นฝนก็เท
ประดังลงมา ส่วนทางด้านครอบครัวของ 'นายสิบใจเพ็ชร'
ก็ได้นำศพของสวัสดิ์ใส่โลงบรรทุกเรือกลับสู่กรุงเทพฯ ท่ามกลางน้ำตาที่หลั่งจากใบหน้าและความเศร้าโศรกอันสุดที่จะประมาณได้ ครั้นถึงพระนคร บรรดาญาติก็ได้นำศพไปบรรจุที่สุเหร่าสี่แยกมหานาค ในฐานะที่สวัสดิ์เป็นไทยอิสลาม

จบลงไปแล้วสำหรับชีวิตหนึ่ง ซึ่งสูญสิ้นไปเพราะการเมือง และนับเป็นกระสุนนัดแรกสำหรับการประหารชีวิตต่อมาก็ได้เกิดเหตุทำนองนี้อีกหลายครั้งหลายคราจนเป็นเรื่องธรรมดาอย่างเหลือเกิน.

บทที่ ๒๑

กระสุน ๒ นัดจาก ลี บุญตา

ลางร้ายประทุขึ้น....เมื่อ ๑๐.๐๐ น. ของวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๔๙๐ ชาวเมืองหลวงพากันตื่นตะลึงต่อภาพซึ่งถือเป็นนิมิตร้าย นั่นคือฝูงแร้งจำนวนร้อยเศษถลาลงกลางท้องสนามหลวง และเดินพาเรดส่งเสียงเจี๊ยวจ๊าว อย่างไม่เกรงกลัวมนุษย์หน้าไหน บรรดาแร้งฝูงนี้พากันเดินเพ่นพ่านอยู่จนกระทั่ง ๑๔.๓๐ น. จึงได้โผบินทะยานขึ้นหายวับไปบนฟาก ฟ้าท่ามกลางเสียงวิพากษ์วิจารณ์กันอึงคนึง ส่วนผู้แก่ผู้เฒ่าที่ผ่านเห็นเหตุการณ์มามาก ก็ทรุดกายลงนั่งจับเจ่า รำพึงรำพรรณต่อลางร้ายครั้งนี้ว่า บ้านเมืองเห็นทีจะเลี่ยงการนองเลือดไม่พ้นแล้ว

ครั้นแล้วเหตุการณ์วิปริตก็เริ่มปรากฏขึ้น นับแต่การยุ่งเหยิงในทางการเมือง ในสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกเกิดแตกสามัคคี.....สมาชิกฝ่ายค้านปากกล้าถูกจับโยนน้ำ...หลวงพิบูลสงครามถูกปลงชีวิต....โดนมือมืดลอบสังหารด้วยยาพิษแต่รอดตายแบบ 'อภินิหาร' โดยแท้ และก่อนที่ผู้เขียนจะดำเนินเรื่องตอนหลวงพิบูล ฯ ถูกมือปืนพิฆาตนั้น จำต้องขอดำดับเรื่องราว อันเป็นทั้งเบื้องหลัง และเบื้องหน้าเสียก่อนพอเป็นสังเขปเพื่อให้การอ่านเรื่องนี้กระจ่างชัดยิ่ง

อันบทบาทการเมืองในปี ๒๔๘๐ นั้น นับว่าอำนาจยิ่งใหญ่ตกอยู่กับคณะผู้ก่อการ พวกพระยาพหลพลพยุหเสนา ซึ่งมีหลวงพิบูลสงครามเป็นอัศวินฝ่ายบู๊ และหลวงประดิษฐ์มนูธรรมเป็นอัศวินฝ่ายบุ๋น เพราะนับตั้งแต่การกำจัดอำนาจของพระยามโนปกรณ์นิติธาดา ในการทำรัฐประหารเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๔๗๖ และปราบขบวนการยึดอำนาจของพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าบวรเดช เมื่อเดือนตุลาคมศกเดียวกัน สำเร็จเรียบร้อยไปแล้ว คณะเจ้าคุณพหล ฯ ก็เข้ามามีอำนาจเด็ดขาดในบ้านเมืองไว้สิ้น แต่ทั้ง ๆ ที่ม

อำนาจอยู่เช่นนี้ คณะผู้ก่อการกลุ่มนี้ยังหวาดวิตกและทุกข์ในใจอยู่มิใช่น้อย ในเมื่อมีกลุ่มหนึ่ง พ.อ. พระยาทรงสุรเดชหัวหน้าคณะผู้ก่อการคนสำคัญผู้หนึ่ง ซึ่งมาภายหลังได้เกิดแตกความคิดเห็นกันขึ้นกับฝ่ายเจ้าคุณพหล ฯ และได้ตั้งคณะขึ้นเป็นอีกกลุ่มหนึ่งมีสมาชิกพรรคพวกมาก และในปีนี้เองข่าวเจ้าคุณพหล ฯ จะออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีโดยจะขอถ้างมือจากการเมืองชั่วคราว ก็กลายเป็นความจริงขึ้น และในขณะเดียวกันนั้น พระยาทรง ฯ ซึ่งซุ่มส่งบอยู่ก็ปรากเข้าแสดงบทบาทด้วยการจะชิงชัยตำแหน่งนี้ ซึ่งหลวงพิบูลสงครามยืนจังก้าจะนั่งเก้าอี้ตัวนี้อยู่แล้ว ฉะนั้นเมื่อเสือสองตัวจะแย่งถ้ำครอง การปะทะสู้รบปรบมือก็จะต้องอุบัติขึ้นและการปะทะครั้งนี้นประวัติศาสตร์ต้องจารึกไว้ด้วยความวิปโยค

ดังเหตุการณ์นองเลือดซึ่งได้เริ่มเมื่อใกล้ค่ำวันที่ ๙ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๙๑ *ภายในบ้านพักกรม ป ต.อ. บางซื่อ พ.อ. หลวงพิบูลสงครามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ธิโร่แห่ง*

๒๔ มิถุนายน ขณะนั้นนายร้อยตรีผล สมงาม นายทหารประจำตัวกำลังสั่งงานแก่พันจ่าเลือดน้ำเค็ม

"เฮ้ยทองดี วันนี้อเตรียมรถด้วยนะ ตอนค่ำท่านรัฐมนตรีแตะคุณหญิงจะไปงานกินเลี้ยงที่กลาโหม อ้อ? ดีอย่าลืมนั่นนะ"

"ครับผม" พันจ่าตรีทองดี จันทนะโลหิต คนรถประจำตัวรัฐมนตรียืนตรงรับคำสั่ง และพร้อมกันนั้นก็ได้นำเจ้าปืนโคลท์ รีวอลเวอร์ ถูกกระสุนครบตับ ลงไปเก็บไว้ในรถยนตร์ และเมื่อทำความสะอาดรถเรียบร้อยแล้ว พันจ่าผู้นี้ก็ขึ้นไปทำธุระอันที่ยังคั่งค้างต่อไป และรอจนกว่าจะค่ำถึงเวลาหลวงพิบูลฯ และภรรยา แต่งตัวเสร็จ

ขณะนั้นท้องฟ้าเริ่มชุมกชมัว ด้วยจวนจะใกล้ค่ำ รถยนตร์ประจำตำแหน่งของหลวงพิบูลสงคราม กำลังจอดนิ่งอยู่อย่างสงบและชั่วครู่ต่อมาเมื่อนาฬิกาตี ๖ ครั้ง บุรุษหนึ่งค่อย ๆ เดินอย่างระมัดระวัง เกรงคนอื่นจะเห็น มุ่งมายังรถคันนั้น และราวดังจะรู้ว่าสิ่งที่เขาปรารถนาอยู่ที่ไหน บุรุษนั้นก้มลงหยิบเจ้าโคลท์รีวอลเวอร์ ดำมะเมื่อมกระบอกนั้น ขึ้นมา

ถือ แล้วก็จับชุกลงในกระเป๋ากางเกง และเมื่อเหลียวหน้าเหลียวหลังไม่เห็นผู้ใดสังเกตการกระทำของตนแล้ว บุรุษผู้นี้กรีบเดินตัดเลาะไปยังเรือนพักพวกคนใช้

และเวลาใกล้จะ ๑๙.๐๐ น. นั่นเอง เสียงปืนนัดหนึ่งก็ดังขึ้นก็กก้อง ภายในห้องของนางละเอียด พิบูลสงคราม ซึ่งพร้อม ๆ กับร่างของหลวงพิบูลสงคราม กำลังวิ่งเก้ๆกัง ๆ มือข้างหนึ่งหิ้วกางเกงขายาวซึ่งสวมลงไว้เพียงข้างเดียวออกมาจากห้องนั้น

"ตาย ตาย!" หลวงพิบูลสงครามร้องตะโกนลั่น

"ปัง!" ขาดคำกระสุนอีกนัดหนึ่งจากมือปืนก็ดังลั่นก็กก้อง

และก่อนที่โคลท์รีวอลเวอร์ กระบอกนั้น จะลั่นกระสุนนัดต่อไป ร้อยตรีผล สมงามและร้อยเอกเผ่า ศรียานนท์ นายทหารคนสนิทก็วิ่งปราดขึ้นมา ร.ต. ผล ปราดเข้าผลักหลวงพิบูล ฯ เข้าไปในห้องอีกห้องหนึ่ง แล้วิ่งเข้าชกมือปืนล้มคว่ำลง ในขณะเดียวกันนั้น ร.อ. เผ่า ศรียานนท์ ก็

เข้าตสุมบอน จับมือบีนผู้อุกอาจมัดอกแอ่น

"อ้ายดี...แกยิงท่านรัฐมนตรีทำไมวะ" นายทหารคน สนิทตะคอกถาม

แต่มือบีนผู้นั้นหรือนายดี บุญตาคงนิ่งเงียบสั่นหน้าอย่ไปมา ไม่มีคำตอบ...คำสารภาพใดใดจากมือบีนใจเพชรผู้นี้

กระสุนสองนัด จากโคลท์ร็วอดเวอร์กระบอกนั้นเดชะบุญมันรอดจากร่างหลวงพิบูลสงครามไปอย่างหวุดหวิด นัดแรกกระสุนเจาะพื้นห้องลงไปยังห้องรับแขก นัดที่สองถูกโต๊ะเครื่องแป้งของท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ซึ่งแต่ละนัดห่างจากร่างของหลวงพิบูลสงครามไม่ถึงวา

และก่อนที่เราจะได้นำเบื่องหลัง การพิฆาตหลวง พิบล ฯ ครั้งนั้นมาเสนอผู้เขียนขอนำประวัติชีวิตของ นายดี บุญตา มือบีนผู้อุกอาจคนนี้มาเล่าสักเล็กน้อย

อัน นายดี บุญตา ผู้นี้เบื่นชาวอิสาณ ซึ่งหลวงพิบูลสงครามได้ชุบเลี้ยงไว้เบื่นคนใช้สนิท ในบ้านมาเบื่นเวลาประมาณ ๗ ปีแล้ว โดยมีครอบครัวพักพิงอยู่ด้วยและต่อมาก็

ได้ทำหน้าที่เป็นคนขับรถยนต์ส่วนตัวของ หลวงพิบูล ฯ ได้เงินเดือนตั้งแต่ ๗ บาทจนกระทั่งในวันสุดท้าย ที่จะเกิดเรื่องฉกรรจ์ขึ้นนายดิ บุญตาก็ได้เงินเดือนถึง ๒๕ บาท และตลอดเวลาที่อยู่กับหลวงพิบูล สงคราม นายดิ บุญตา มีนิสัยสุภาพเรียบร้อย เหล้ายาไม่ค่อยรับประทาน จนเป็นที่รักใคร่ของหลวงพิบูล ฯ และภรรยาซึ่งเรียงน นายดิเองก็ยอมรับว่า หลวงพิบูล ฯ เป็นคนดี เป็นผู้อุปการะที่มีพระคุณแก่ตนและครอบครัว

แต่ดิ บุญตายิงหลวงพิบูล ฯ ทำไม ?...ใครเป็นผู้บงการให้ดิ บุญตาทำการครั้งน !...และมีแผนการร้ายประการใด ?

หลังจากดิบุญตาทำการสังหารหลวงพิบูลสงคราม แต่ไม่สำเร็จแล้ว บรรดาเจ้าหน้าที่ตำรวจภายใต้การบงการของหลวงอดุลยเดชจรัส ก็เริ่มไหวตัวอย่างคึกคัก แผนการณ์จับกุมฝ่ายตรงข้ามถูกร่างขึ้นจากวังปารุสกวัน และในไม่ช้าการจับกุมครั้งใหญ่ก็เริ่มขึ้นโดยทางเจ้าหน้าที่แถลงว่า บุคคลซึ่งถูกจับกุมกลุ่มนได้มีแผนการณ์ร้ายที่จะล้มรัฐบาล และทำ

การสังหารบุคคลสำคัญของรัฐบาลหลายนาย เมื่อทำการสำเร็จแล้วบุคคลคณะนี้ก็จะได้จัดตั้งรัฐบาลขึ้น และเชิญเจ้านายพระองค์อื่นมาเป็นเจ้าแผ่นดินแทนและอาจจะหันเหการปกครองจากประชาธิปไตยเป็นอย่างอื่น ในการจับกุมครั้งนี้ทางการแถลงว่าบุคคลอันเป็นตัวการสำคัญก็คือ นายพันเอกพระยาทรงสุรเดช หัวหน้าผู้ก่อการ ๒๔ มิถุนายน แต่สำหรับในเวลาใกล้เคียงกัน พ.อ. พระยาฤทธิอัคเณย์ นั้นรอดภัยไปได้ สำหรับคนสำคัญ ๆ ที่ถูกจับในข้อหาร้ายแรงคราวนี้มีอาทิ กรมขุนชัยนาทนเรนทร, พลโทพระยาเทพหัสดิน, พ.อ. หลวงชำนาญยุทธศิลป์, พ.ท. พระสุรรณชิต, ร.ท. ณ. เณร ตาละลักษณ์, พ.อ. พระสิทธิเรืองเดช พ. ต.ต. ขุนนามนฤนาท พระยาอุดมพงศ์ เพญสวสด, พระยาวิชิตสรไกร

สำหรับนายดิ บุญตา มือปืนซึ่งถูกจับนั้น ปรากฏจากการแถลง ของเจ้าหน้าที่ว่า เป็นคน หนึ่งในคณะ ผู้ก่อการร้าย และถูกจับพ้องร่วมคดีเดียวกับ พ.ท. พระสุรรณชิต

ส่วนหลักฐานการสอบสวนของตำรวจปรากฏว่า พ.ท.

พระสุรรณชิตผู้ถูกจับในกรณีนี้ เป็นตำรวจฉลับคนหนึ่ง และพระสุรรณชิตได้เป็นผู้เกลี้ยกล่อมให้นายดิ บุญตา เข้าร่วมการครั้งนี้ด้วย โดยมอบหมายหน้าที่ให้นายดิเป็นมือปืนสังหารหลวงพิบูลสงคราม อนึ่งในการเกลี้ยกล่อมชักจูงนายดินี้ พ.ต. หลวงสงครามวิจารณ์เป็นหัวแรงคนหนึ่ง แต่สำหรับ หลวงสงคราม วิจารณ์ ปรากฏตาม คำแถลง ของเจ้าหน้าที่ว่าในระหว่างที่ตำรวจเข้าทำการจับกุมนั้น หลวงสงครามวิจารณ์ได้ขัดขวางทำการต่อสู้ จนต้องปืนของตำรวจตาย

แต่สำหรับ พ.ท. พระสุรรณชิต ผู้ถูกจับฐานใช้ให้นายดิ บุญตา ฆ่าหลวงพิบูลสงครามนั้นจากคำสารภาพของพระสุรรณชิต กล่าวว่าตนไม่เคยรู้จักกับนายดิ บุญตามาก่อนเลย

หลังจากเจ้าหน้าที่ได้ทำการจับกุมผู้คิดร้ายก่อการปฏิวัติเพื่อจะล้มล้างรัฐบาลแล้ว ทางการก็ได้จัดตั้งศาลพิเศษขึ้นเพื่อพิจารณาคดีนี้โดยเฉพาะ สำหรับศาลพิเศษซึ่งจัดตั้งขึ้นคราวนี้นับเป็นเรื่องซึ่งพลกกกอมิใช่น้อย และเป็นเรื่อง

ที่ประวัติศาสตร์ของชาติไทยจะต้องจดจารึกเอาไว้

อนึ่ง ในการพิจารณาคดีกบฏบนศาลพิเศษครั้งนั้น กบฏบางนายถึงกับร้องไห้ด้วยพยาน ของฝ่ายโจทก์ที่ปรักปรำตนอย่างรุนแรงนั้น จำเลยบางคนไม่เคยรู้จักมาก่อนเลย แต่อย่างไรก็ตาม หลังจากที่ศาลได้สืบพยานโจทก์ และจำเลยเสร็จแล้ว ก็ได้พิจารณาให้ประหารชีวิตกบฏรวม ๑๘ นาย และในจำนวนนี้ ดี บุญตาก็มีชื่อด้วย

สำหรับดี บุญตา มือปืนซึ่งคิดสังหารหลวงพิบูลสงครามนั้นปรากฏว่า ระหว่างที่ถูกคุมขังอยู่ ดี บุญตาไม่เคยแสดงความวิตกกังวลแต่ประการใด ใบหน้าคงปรากฏแววยิ้มแย้มแจ่มใสเสมอ ดี บุญตา เคยปรารภกับผู้ต้องหาบางรายและผู้คุมด้วยคำพูดที่เป็นปมปริศนาว่า

"ผมต้องไม่ตาย...ท่านสัญญาจะช่วยผม....ในไม่ช้าผมก็จะได้ปลดปล่อย..."

แต่แล้วความหวังของดี บุญตา ซึ่งมั่นใจว่าจะไม่ถึงแก่คอขาดบาดตายก็สลายลง เมื่อคำสั่งนำตัวดี บุญตาไปประหารชีวิตตกมาถึง ดีมือปืนผู้ถูกลับถูกคุมตัวไปสู่ตะแลง

แกงด้วยอาการอันเศร้าโศกน้ำตาไหลออกนองหน้า ตลอดระยะทางที่เดินไปสู่หลักประหาร ก็ร้องไห้โฮพร้อมกับตะโกนด้วยน้ำเสียงอันเครือแหะเชื่อมั่นว่า

“ผมต้องไม่ตาย ท่านจะช่วยผม”

และแล้วในที่สุด ก็บุญตาก็เงียบเสียง เมื่อกระสุนปืนจากแบดกมินตันดังขึ้นกึกก้อง ร่างของมือปืนก็ทรุดลงฟุบอยู่ วิญญาณหลุดจากร่างไป พร้อมกับความมืดมนอนธการบางประการที่ยังแฝงอยู่

บทที่ ๒๒

จอมพล ป. ถูกวางยาพิษ

พุทธศักราช ๒๔๙๑ ขณะที่ พ.อ พหล-พลพยุหเสนากำลังจะสละเก้าอี้นายกรัฐมนตรีให้พ้นตน เพราะทนดูเหตุการณ์ที่กำลังยุ่งเหยิงอลเวงอย่างสุดเหวี่ยงไม่ไหว นับแต่กรณีการจับสมาชิกโยนน้ำการโจมตีรัฐบาล ในงบประมาณแผ่นดิน การกบฏจลาจลที่คุกรุ่น และข่าวหลวงพิบูลสงครามครามจะเข้ามาดำรงตำแหน่งสืบแทนพระยาพหล ฯ และขณะที่เหตุการณ์การเมืองในประเทศกำลังผันแปรนี้เอง เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ขณะที่งานฉลองรัฐธรรมนูญกำลังดำเนินไปอย่างครึกครื้น ข่าวร้ายก็ฟาดเปรี้ยงมาคือ พ.อ. หลวงพิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ถูกวางยาพิษพร้อมกับพวกอาการอยู่ในขั้นอันตราย

การถูกลอบทำร้ายครั้งนี้ของหลวงพิบูลฯ ได้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันเกรียวกราว เพราะเมื่อไม่กี่วันมานี้เองคือ ๙ พฤศจิกายน หลวงพิบูลฯ ก็ถูกนายดิบุญตา คนใช้สนิทลอบยิงอย่างเฉียดขนถึง ๓ นัด แต่เดชะบุญกระสุนหาระคายเคืองผิวหนังไม่

ข่าวการลอบ วางยาพิษ ยังคง วิพากษ์ วิจารณ์ กันด้วยอาการงุนงง เชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่งนั่นเอง ทางราชการก็ประกาศแถลงออกมาเป็น ทาง ราชการ ในคืน วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๔๘๑ ว่า

เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ศกนี้ เวลาประมาณ ๑๖.๐๐ น. เศษ นายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พร้อมด้วยนางพิบูลสงคราม เด็กหญิงเด็กบุตรีนายนาวาโท หลวงยุทธศาสตร์โกศล ร.น. นายพันโทหลวงเดชาเสนา นายนาวาอากาศตรีชุนรณนภากาศ (จอมพลอากาศฟันฯ) นายพันตรีหลวงประหารริปูราป นายร้อยเอกเผ่า ศรียานนท์ ได้ร่วมรับประทานอาหารกลางวันพร้อมกัน ณ บ้านพักในกรมทหาร ป.ศ.อ. บางซื่อรวม ๙ คนด้วยกัน

พอเสร็จจากการรับประทานของหวานแล้ว ผู้ที่ได้ร่วมโต๊ะทุกคนมีอาการผิดปรกติจนเป็นที่รู้สึกว่าได้ถูกวางยาพิษจึงได้รีบไปกองเสนารักษ์มณฑลทหารบกที่ ๑ พญาไททุกคน และนายแพทย์ได้จัดการรักษาพยาบาลเสียทันท่วงที ผู้มีอาการมากคือ นาวาอากาศตรีชุนรณนภากาศ ถดมาคือ พ.อ. หลวงพิบูลสงคราม ส่วนคนอื่นพอประมาณ ทั้งนี้เมื่อได้รับการพยาบาลจากนายแพทย์เป็นอย่างดีแล้ว อาการจึงทุเลาเป็นลำดับ อยู่ในเขตพ้นอันตราย และได้กลับมายังบ้านทุกคนในค่ำวันนั้น เรื่องนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจพร้อมด้วยนายแพทย์ได้ร่วมมือทำการสอบสวน พร้อมด้วยนำอาหารทั้งหมดไปพิสูจน์ต่อไปโดยด่วนแล้ว

หลวงพิบูลสงครามรอดตาย เขาพ้นจากการสังหารของศัตรูที่ปองผลาญทุกครั้งทุกหน และจากพฤติการณ์เหล่านี้ เขาจึงกลายเป็นบุรุษเหล็กที่น่าเกรงขามของฝ่ายตรงกันข้าม

และในขณะเดียวกันนั้นเอง พ.อ. หลวงพิบูลสงครามก็ได้เป็นนายกรัฐมนตรีสมความมุ่งหมาย หลวงพิบูล ฯ คน

เดียวที่เหมาะสมสำหรับควบคุมสถานการณ์ในปัจจุบันไว้อยู่

ชะรอยชาตาของบุคคลผู้นี้ พ้าคงจะสร้างวาสนาของเขามาด้วยเลือดและน้ำตา เพราะในทุกครั้งที่เขาเรืองอำนาจบ้านเมืองมักจะยุ่งเหยิง เต็มไป ด้วย ข่าว การ กบฏ จลาจลอยู่เนือง ๆ ตลอดมา แม้ในปัจจุบัน

พ.อ. หลวงพิบูลสงครามได้นั่งเก้าอี้นายกรัฐมนตรีและคุมตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก เพียงไม่เท่าใดนักก็แวว กบฏจลาจลที่คุกรุ่นอยู่หลายเดือนมาแล้วก็อุบัติขึ้น รัฐบาลประกาศเหตุฉุกเฉิน การจับกุมคณะจลาจลเริ่มลงมือ

แล้ว ประวัติศาสตร์ ประชาธิปไตย เมือง ไทย เรา ก็ ได้บันทึกการกบฏของบุคคลกลุ่มหนึ่งลงไว้ พร้อมด้วยศูนย์เสียชีวิตนักโทษการเมือง โดยถูกประหารไป ๑๘ นาย

ครั้นข่าวกบฏเสร็จสิ้นลงแผนการณ์ประหารหลวงพิบูลสงครามด้วยยาพิษ ก็ถูกเปิดเผยออกอย่างน่าพิศดาร น่าพิศวง และน่าอนาถ ซึ่งขณะนี้ผู้เขียนจะนำมาเล่าแก่ท่านฟังประกอบการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

ในบรรดานักโทษประหารชีวิต ๑๘ นาย กรณีกบฏ

๒๕๘๑ นั้น มีบุคคลหนึ่งร่วมอยู่ด้วยเขาคือ ร.ท. ณ เณร ตาละลักษณ์ ผู้แทน จ.ว. พระนคร และบรรณาธิการหนังสือชุมชน ณ เณรมนุษย์ ใจ เพชร ผู้เดินยิ้ม เข้าสู่ตะแลงแกง และยืดอกให้เป็น เป้า กระสุนแบล็คมันต์ อย่าง อาจหาญ และร่าเริง เขาไม่กลัวความตาย ตรงข้ามการถกประหารของเขาดูเหมือน ณ เณรจะคิดเป็นเพียงการแสดงละครฉากหนึ่งเท่านั้นเอง ณ เณรถูกประหารชีวิตในกรณีก่อการกบฏและวางแผนการณ์แอบสังหารหลวงพิบูลสงครามด้วยยาพิษ

บุคคลที่ร่วมในการสังหารหลวงพิบูล ฯ คราวนี้ก็ล้วนเป็นคนในบ้านของหลวงพิบูล ฯ ไว้วางใจ คือพันจ่าตรี ทองดี จันทนะโลหิต และนางเสงี่ยม ปลุกใจเสือ หญิงคนครัวตามแผนการณ์ที่ถูกเปิดเผยออก จากปาก ของ บุคคล ทั้งสองและการสอบสวนปรากฏ ร.ท. ณ เณร ได้เกลี้ยกล่อมชักจูงพันจ่าตรีทองดี จันทนะโลหิตให้ร่วมกบฏคราวนี้ และคิดกำจัดหลวงพิบูล ฯ ซึ่งเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าคณะปฏิวัติคณะนี้ทำการฆ่าหลวงพิบูล ฯ ได้แล้ว การปฏิวัติจะประสบความสำเร็จง่ายขึ้นในเมื่อหลวงพิบูล ฯ ผู้คุมทหารใน

ตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกตาย

พันจ่าตรีทองดี จันทนะโลหิต ซึ่งฝ่ายรัฐบาลเอาตัวเป็นพยานโจทก์ได้เปิดเผยแผนการณ์ฆ่าหลวงพิบูลฯ กับบอกว่า ตนเองได้รู้จักกับหลวงราญรณกาจ (บุคคลผู้นี้ต่อมาในปี ๒๔๘๑ ได้ถูกกระสุนปืนของเจ้าหน้าที่ตายขณะจับกุมกรณีกบฏ) มาก่อน และเมื่อต้นปี ๒๔๗๙ ได้พบหลวงราญฯ ที่หน้าโรงภาพยนตร์เฉลิมเมือง เมื่อได้สนทนากันสักครู่แล้ว หลวงราญฯ ได้ใช้ให้พันจ่าตรีทองดี นำจดหมายไปให้ ร.ท. ณ เณร ตาละลักษณ์ ซึ่งขณะนั้นถูกจับคุมขังอยู่ที่กระทรวงกลาโหม และได้นำจดหมาย หลวงราญฯ ไปให้ ณ เณร ประมาณ ๔—๕ ครั้ง จนกระทั่งเมื่อ ณ เณรถูกขังอยู่ ๑ เดือน จึงได้ปล่อยตัว และตั้งแต่นั้นมาก็ได้สนิทสนมกับ ณ เณรเรื่อยมา

จนเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๔๘๑ ร.ท. ณ เณร ฯ ก็ได้มีจดหมายนัดให้พันจ่าตรีทองดี ไป พบที่ร้าน อาหาร ตรง ข้ามตลาดยอดในวันที่ ๗ เวลา ๑๘.๐๐ น. ครั้นถึงเวลานัดพันจ่าตรีทองดีก็ได้ไปยังสถานที่นัดและได้พบกับ ณ เณร ระหว่าง

ที่นั่งสนทนากันนั้น ณ เณรได้บอกว่า หลวงพิบูล ฯ มีบุญเหลือเกินถูกนายดีย่างหลายนัดไม่เป็นไร และ ณเณรได้กล่าวต่อไปว่า คราวนี้ต้องฆ่าหลวงพิบูล ฯ ใหม่ แต่ต้องเอาแบบเลือดเย็น โดย ณ เณรได้มอบผงยาสีขาวห่อหนึ่งกับเงิน ๑๕ บาท ให้พันจ่าตรีทองดี ฯ นำไปโรยใส่อาหารให้หลวงพิบูล ฯ และบอกว่ายานี้เมื่อรับประทานไปแล้วไม่ถึงตาย แต่จะมึนเมาไป ๗—๘ วัน และระหว่างที่หลวงพิบูล ฯ มึนเมาไม่ได้สตินี่เองจะได้โทรเลขให้พระยาทรงสุรเดชคุมกำลังลงมาเปลี่ยนแปลง

ฝ่ายพันจ่าตรีทองดี เมื่อได้ยาผงสีขาวมาแล้วในวันที่ ๙ ธันวาคม ก็ได้นำไปให้นางเสงี่ยม ปลุกใจเสือซึ่งตนชอบพอรักใคร่อยู่ และบอกนางเสงี่ยมว่ายาผงห่อนี้เป็นยามหาเสน่ห์ให้ใส่ลงในอาหารให้หลวงพิบูล ฯ กิน หลวงพิบูล ฯ จะได้รักใคร่และพันจ่าตรีทองดี ได้ มอบเงิน ๑๕ บาทให้เป็นค่าจ้าง แต่ในวันนั้นนางเสงี่ยมยังไม่ได้นำยาพิษใส่อาหารพอตกเย็นพันจ่าตรีทองดี จึงมาขอแบ่งยาห่อนั้นไปครึ่งหนึ่ง และรุ่งขึ้นวันที่ ๙ ธันวาคมตอนใกล้เที่ยง ร.อ. เผ่า ศรียานนท์

ได้มาบอกพันจ่าตรีทองดีว่าหลวงพิบูล ฯ จะไปเที่ยวให้รีบยกอาหารมา เมื่อสบโอกาสเช่นนี้ พันจ่าตรีทองดี จึงได้นำยาพิษครึ่งห่อใส่ลงไปในอาหาร ต่อมาสัก ๑๕ นาที กึ่มเสียงเอะอะขึ้นว่า หลวงพิบูล ฯ กับพวกถูกวางยาพิษ

แต่แล้วแผนการณ์กับบรรดุผลเพียงครึ่งเดียว เพราะยาพิษนั้น หาได้มีพิษสังหารหลวงพิบูล ฯ ให้มรณะไม่ กลับเป็นการแฉการลอบสังหารหลวงพิบูล ฯ ให้โจ่งแจ้งขึ้น

ร.ท. ณ เณร ตาละลักษณ์ถูกค้นบ้าน และอ้างว่าได้ค้นพบผงสีขาว สารหนูอันเป็นยาพิษซุกซ่อนอยู่ ณ เณร ถูกส่งตัวขึ้นพ้องศาลพิเศษ ในข้อหารุนแรงดังกล่าวแล้ว

แต่สิ่งที่ประหลาด นับเป็นสิ่งมหัศจรรย์ก็คือสองนักประหาร พันจาตรีทองดี และนางเสงยมผูกงมอฆาหลวงพิบูล ฯ นั้นแทนที่จะต้องรับโทษให้สาสมกับความผิดของตน กลับกลายเป็นพยานโจทก์พ้นจากมณฑิล และดูเหมือนจะกลายเป็นความดีความชอบสถานหนึ่ง ของบุคคลทั้งสอง

อนิจจา...เหตุการณ์มันช่างตลกสิ้นดี ในยุคนั้น!

ณ เณรถูกตัดสินประหาร ณ เณรบุรุษใจเพชรเป็น

ศิษย์สนิท พ.อ. พระยาทรงสุรเดชเสือคู่ปรับของหลวงพิบูลฯ กำลังจะสิ้นชื่อ หมดเสียง ณ เณรตายไปแล้ว แต่คำหนึ่งที่เขากล่าวแก่เพื่อนสนิทของเขาก่อนที่ ณ เณร จะอำลาโลกไปสู่เมืองผีนั้น ยังฝังแน่นอยู่ในความทรงจำแก่บรรดามิตรที่คือ

"ในชีวิตของอั๊ว ยังจำไม่ได้เลยว่า เคยพบรู้จักและพูดจากับพันจ่าทองดี และนางเสงี่ยมมาแต่ที่ไหนเลย เพื่อนเอ๋ย"

บทที่ ๒๓

เป็นอาชญากรสงคราม

๑๖ ตุลาคม ๒๔๙๙ เป็นวันที่กรุงเทพฯ ต้นตะลึงครั้งใหญ่เมื่อหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ พาดหัวตัวโตว่า จับจอมพลเป็นอาชญากรสงครามและข่าวการจับกุมจอมพลคราวนั้นแม้ว่าประชาชนจะรู้ดีว่า จอมพลฯ จะต้องประสบชาตากรรม ไม่วันใดก็วันหนึ่ง เพราะการกระทำของตนที่แล้วมาก็ตาม แต่พอถึงวันจับกุมเข้าจริง ๆ ประชาชนที่ทราบข่าวก็มิวายโจษจรรย์กันเซ็งแซ่ และต่างก็นึกปลงอนิจจังในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชนด้วยกัน ถึงโชคชาตาของจอมพล ฯ บุรุษผู้ครั้งหนึ่งเคยครองความยิ่งใหญ่อยู่ในประเทศพรั่งพร้อมด้วยข้าราชบริวารเนืองแน่น จะประสงค์ปรารภสิ่งใดก็บรรลุผลในฉับพลัน แต่แล้วความยิ่งใหญ่ของจอมพล ฯ เมื่อถึงคราวตกอับก็

ตกอย่างน่าใจหายขนาดต้องถรงขังไปทีเดียว

และ เมื่อ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้ จับกุม จอมพล ป. พิบูล สงครามจากบ้านซอยชิดลมมาแล้วก็ได้นำมา ฝากขังไว้ที่ห้อง สันติบาลโดยให้อยู่ในห้องขังพิเศษ ซึ่งครั้งหนึ่งได้เคยขังอดีต รัฐมนตรีวณิช ปาณะนนท์มาแล้วและการถูกขังอยู่ในห้องที่ วณิช ปาณะนนท์ ได้ผูกคอตายมาแล้ว ได้สร้างความ สะเทือนใจแก่จอมพล ฯ เป็นอันมาก ตลอดคืนในกรงขังนั้น จอมพลนั่ง ๆ นอน ๆ กระสับกระส่าย โดยนัยน์ตา ไม่ยอมหลับประสาททุกส่วนคงเคร่งเครียด เพราะเหตุใน อดีตได้หลอกหลอนจอมพล ฯ ตลอดเวลา เมื่อถูกขังอยู่ใน ห้องนี้ วันกับคืนก็สุดความอดทน จอมพล ฯ จึงได้ขอร้อง ให้เจ้าหน้าที่โยกย้ายที่คุมขังเสียใหม่ ซึ่งทางคณะกรรมการ สอบสวนอาชญากรสงคราม ก็อำนวย ความ สดวก ให้ โดยสั่ง ย้ายจอมพล ฯ ไปขังสถานีตำรวจศาลาแดงในห้องขังชั้นบน

แต่แม้จะเปลี่ยนที่คุมขังเสียใหม่ และไกลจากสถานที่ นายวณิช ปาณะนนท์ เคยผูกคอตายแล้วก็ตาม จอมพล ฯ ยังคงมีสภาพความรู้สึกไม่ดีขึ้นเลย กลับหวาดระแวง และรู้

สิกว่าภายในห้องขังที่ศาลาแดงนี้มีกลิ่นพิษบางอย่างปล่อยเข้ามาซึ่งจอมพล ฯ หาว่ามีผู้คิดร้ายลอบนำยาพิษมา ใส่ให้จอมพล ฯ ดม ในที่สุดต้องร้องถึงเชิญนายแพทย์มาช่วยมาทำการตรวจร่างกาย และหลังจากการตรวจอย่างถี่ถ้วนแล้ว นายแพทย์ก็ไม่พบอาการของพิษร้ายอะไร แพทย์ผู้ตรวจอาการได้ลงความเห็นว่า จอมพลกำลังเป็นโรคอุปาทานนั่นเอง

หลังจากที่ถูกคุมขังที่สถานีตำรวจศาลาแดง ได้ไม่กี่คน จอมพล ฯ ก็ขอร้องเจ้าหน้าที่ให้นำผู้ต้องหาคดีอาชญากรสงครามมาร่วมห้องเป็นเพื่อนคุยสักหนึ่งคน และในที่สุดทางเจ้าหน้าที่ก็ส่งตัวนายสังข์ พัฒโนทัย มาอยู่เป็นเพื่อน แต่แม้จะมีเพื่อนคุยด้วยแล้ว จอมพล ฯ ก็ยังมีวายหงุดหงิด บ่นแต่ว่ามีกลิ่นยาพิษแทรกซึม ซึ่งภายหลังเจ้าหน้าที่ทนรบเร้าไม่ไหวจึงได้พิสูจน์ให้ดูว่าที่ว่ามีกลิ่นยาพิษนั้น ที่แท้เนื่องมาจากกลิ่นอุจจาระจากห้องขังข้างล่างนั่นเอง จอมพล ฯ จึงค่อยคลายความตึงเครียดทางความรู้สึกลง

เมื่อถูกขังอยู่ที่ห้องขังสันติบาล และสถานีตำรวจศาลา

แดงได้ ๓๕ วัน ทางเจ้าหน้าที่ก็นำจอมพล ฯ ส่งเข้าลหุโทษ ในวันที่ ๓๓ ตุลาคม และนับว่าประวัติชีวิตของจอมพลจะต้องถูกบันทึกวันสำคัญวันนี้ ไว้อีกวาระหนึ่ง ๓๓ ตุลาคม ก็เช่นเดียวกับวันสำคัญอื่น ๆ ที่จอมพล ฯ ยังระลึกอยู่ในความทรงจำว่า วันนี้ เมื่อปี ๒๔๘๘ จอมพล ฯ ได้กลายสภาพเป็นผู้ต้องขังในเรือนจำลหุโทษ และเปลี่ยนชื่อจากจอมพล ป. พิบูลสงคราม มาเป็นนายแปลก พิบูลสงครามน้องใหม่ของลหุโทษ เหตุการณ์ภายในลหุโทษวันที่จอมพลกับคณะจะก้าวประตูเหล็กเข้าไป ปรากฏว่า เต็มไปด้วยความคึกคักบรรดานักโทษผู้ต้องขังต่างเต้นไปตาม ๆ กันและบรรดาผู้ต้องขังเหล่านั้นก็นึกปลอบใจตัวเองว่า “แม้แต่คนขนาดจอมพล ฯ ยังต้องติดคุกแล้ว สำมะหาอะไรกับเราซึ่งมีอำนาจวาสนาไม่ได้ขเด็บท่าน”

สำหรับทางลหุโทษก็ได้มีการตระเตรียมสถานที่คุมขังจอมพลกันขนานใหญ่ โดยทางการตกลงให้ขังจอมพล ในแดน ๗ ซึ่งเดิมใช้เป็นที่ขังผู้ต้องโทษต่างประเทศสมัยที่อำนาจศาลของเรายังตกอยู่ใต้แอกของต่างชาติ และเมื่อไทยได้ยก

เด็กความเหลื่อมต่ำต่ำสูงนั้นแล้ว แดน ๗ ก็เตยว่างเปล่า แต่เคยได้ใช้เป็นที่ คุมขัง บุคคล มีชื่อเสียง พิเศษ เป็น บาง คราว สำหรับการคุมขังจอมพล ฯ กับคณะในแดน ๗ คราวนี้ ทางการได้อำนวยความสดวกให้เป็นพิเศษ แม้แต่ทางเจ้าหน้าที่คอยคุมประจำแดนก็ได้เปลี่ยนเอาข้าราชการ ตั้งแต่ชั้นตรี ขึ้นไปมาควบคุม ทั้งนี้เป็นการให้เกียรติอดีตนายกรัฐมนตรีของประเทศ

ชีวิตของจอมพล ป. พิบูลสงครามภายในเรือนจำดูโทษเป็นชีวิตที่สันโดษสระภาพ และมีความเป็นอยู่ไม่ต่างอะไรกับผู้ต้องหาทั่ว ๆ ไป ยกเว้นแต่ในบางกรณีที่ทางเจ้าหน้าที่ได้ให้สิทธิพิเศษ ไม่ต้องปฏิบัติเยี่ยงผู้ต้องโทษอื่น ๆ เช่น การยกถังเมลเป็นต้น และตลอดเวลา ๓ เดือนกว่าที่จอมพลถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำใจกลางพระนครหลวงนี้ ปรากฏว่าจอมพลได้ใช้เวลาว่างให้หมดไป ด้วย การนั่ง ๆ นอน ๆ อยู่บนเก้าอี้ผ้าใบหน้าห้องขัง ซึ่งนอกจากมีมิตรสหายที่ร่วมกรงเป็นเพื่อนแก้เหงาแล้ว จอมพลยังชอบอ่านหนังสือนิยายชาดกต่าง ๆ อย่างสนใจอีกด้วย แต่ระหว่างที่ถูกคุมขังอยู่นี้ จอม

พฉมักจะใช้เวลาหลับนอนเพียงตอนกลางวัน ส่วนในตอนกลางคืนดึกดื่นขณะที่ใคร ๆ พากัน หลับนอน อย่าง สบายนั้น จอมพลยังคงนั่งจับเจ่าอยู่แต่ผู้เดียวในห้องชั้งแคบ ๆ โดยไม่มีใครหยั่งรู้ได้ว่าจอมพลนั่งคิดอะไร แต่แน่ละท่ามกลางความคิดอันสับสนยามสันอิสสระภาพเช่นนี้ สิ่งหนึ่งที่จอมพลไม่อาจละเลยเสียได้ก็คือคิดถึงโชคชาตา ตัวเอง ที่กำลังตกอับคิดถึงมิตรสหายที่เคยทอดกายใจ เป็น ข้าบริวาร ที่แสน จงรักในสมัยหนึ่ง ซึ่งบัดนี้บุรุษผู้เคยแสดงความจงรักภักดีเหล่านั้นกำลังแปรพักตร์ไปเสียแล้ว

แต่ในขณะเดียว กันที่สมุน บริวาร บางคน กำลัง แปรพักตร์ต่อจอมพลนั้น การกลับคมชังครั้งนี้ ได้พิสูจน์น้ำใจของ คน คน หนึ่ง ให้ จอมพล ประจักษ์ และ คน ๆ นั้น ก็คือ พ.ท. หญิงละเอียด พิบูลสงคราม เมียรักของจอมพลนั่นเอง ตลอดระยะเวลาที่จอม พลถูก ชัง สันอิสสระภาพ อยู่นั้น พ.ท. หญิงละเอียดได้แสดงความรักความห่วงใยต่อสามีเป็นอันมาก ดังจะเห็นได้จากทุก ๆ วัน พ.ท. หญิงละเอียดจะหิ้วปิ่นโตใส่อาหารไปส่งให้จอมพลที่ลหุโทษทุกเช้า กลางวันและเย็น สาม

เวลาโดยไม่ขาดตกบกพร่อง มิใยที่จอมพลจะขอร้องมิให้มาส่ง พ.ท. หญิงละเอียดก็ยังปฏิบัติหน้าที่นั้นด้วยความเต็มใจ และยิ่งกว่านั้นทุกเวลาที่มาส่งอาหาร ก่อนจะอำลากลับไป พ.ท. หญิงละเอียดได้แสดงความรักเคารพสามี ซึ่งยากที่จะมีผู้ใดเสมอเหมือน คือได้ขออนุญาตเจ้าหน้าที่เรือนจำเข้าใกล้จอมพล เพื่อทำการกราบที่เท้าทุก ๆ วัน วันละสามเวลาอีกด้วย

สำหรับสภาพภายในเรือนจำลหุโทษ ของ กลุ่ม บริวารจอมพลขณะที่คุมขังอยู่นั้น อาชญากรสงครามแต่ละคนซึ่งเคยมีอัตตันรุ่งโรจน์ไปด้วยอำนาจวาสนานั้น ก็มีสภาพแตกต่างกัน บางคนก็อดทนสามารถข่มใจได้เช่นหลวงพรหมโยธี หรือที่มีชื่อเรียกกันใหม่ว่า 'ด.ช. บัญญา' นั้น ระหว่างที่คุมขังปรากฏว่าหลวงพรหม ฯ ยังคงมีอารมณ์เป็นคนเจ้าสำราญอยู่เช่นเคย ซึ่งถ้าใครเคยผ่านห้องขังแดน ๗ คราวนั้นจะเห็นหลวงพรหม ฯ นุ่งกางเกงขาสั้นตัวเดียว เสื้อไม่สวม เพราะเป็นคนชร้อน มือถือพัดโบกไปมา ปากก็ร้องเพลงร่ำวงออกมาอย่างครึมอกครึมใจ และบางครั้งก็มีเรื่องตลก

โปกฮามาคุยเพื่อทำลายความเงียบเหงาแก่เพื่อนฝูง แต่บุคคลที่เคราะห์ร้ายที่สุดก็ได้แก่ พล.ท. ประยูร ภมรมนตรี ซึ่งครั้งหนึ่งเคยได้ฉายาว่า 'เกอริง' เพราะถ้าใครได้มาเห็นสภาพนายพลเกอริงในสุหุโทษคราวนั้นแล้ว แทบไม่เชื่อว่าบุรุษร่างซัดเซียว ผมบนศีรษะขาวโพลน ท่าทางเงื่องหงอยซูบโรคคนนั้น จะเป็นคน ๆ เดียวกับนายพลร่างใหญ่ขี่ม้านำหน้ายุวชนทหาร ในฐานะเจ้ากรมอย่างองอาจในสมัยหนึ่ง การถูกจับคุมขังคราวนั้น ปรากฏว่าจิตใจของนายพลผู้นี้บอบช้ำมากเต็มไปด้วยความหวาดกลัว ส่วนในรายอื่น ๆ นั้น อาทิหลวงเสรีเริงฤทธิ์ ก็นั่งเคยวหมากอย่างชิล ๆ อยู่เนืองนิจเช่นเดียวกับพระราชธรรมนิเทศที่ไม่สุงสิงกับใคร และเงียบเสียจนน่ากลัว นอกนั้น หลวงวิจิตรวาทการหรือนายสังข์ พัฒโนทัยก็ใช้เวลาที่สันอิสสระภาพให้หมดไปโดย การยิด หนังสือเบื่นเพื่อนระบายอารมณ์ พร้อมกับงานขีดเขียนที่เคยปฏิบัติ แต่ในจำนวนผู้ต้องคุมขังด้วยโทษอาชญากรสงครามนี้ ไม่มีใครเป็นสุขเท่านายฉ่ำ จำรัสเนตร เพราะเกือบตลอดเวลาจะได้ยินเสียงผู้แทนเมืองนคร ฯ คนนี้ร้องรำทำเพลง ออกท่าทาง อย่าง

ครึกครื้นเป็นประจำ

หลังจากที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม กับคณะได้ถูกจำขังอยู่ในเรือน จำลหุโทษ มา จน กระทั่ง วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๔๙๘ ก็เป็นอันสิ้นสุด และได้รับอิสสระภาพ เพราะทางศาลได้พิพากษาให้พระราช-บัญญัติอาชญากรสงครามเป็นโมฆะ ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร์ไทย ดังจะได้นำคำพิจารณาวินิจฉัยของศาลมาเสนอดังต่อไปนี้

"พระราชบัญญัติอาชญากรสงคราม พ.ศ. ๒๔๘๘ มีความว่า ไม่ว่าการกระทำอันบัญญัติว่า เป็นอาชญากรสงครามนั้นจะได้กระทำก่อนหรือหลังวัน ใช้พระราชบัญญัตินี้ก็ดี ผู้กระทำได้ชื่อว่าเป็นอาชญากรสงคราม และจะต้องได้รับโทษดังที่ได้บัญญัติไว้ทั้งสิ้น ข้อบัญญัติที่ว่าให้การกระ-ทำก่อนพระราชบัญญัตินี้ เป็น กฎหมาย ย้อนหลัง และมีบัญหาว่า จะขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร์ไทย มาตรา ๑๔ มีความดังนี้ "ภายใต้บังคับแห่งบท กฎหมาย บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหะสถาน ทรัพย์

สิน การพูด การเขียน การโฆษณา การศึกษาอบรม การประชุมโดยเปิดเผย การตั้งสมาคม การอาชีพ" แต่การที่จะวินิจฉัยว่ากฎหมายสองบทขัดแย้งกันหรือไม่ ประการใดศาลจำต้องตีความหมายแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๕ ในข้อนี้จึงต้องระลึกถึงรัฐธรรมนูญมาตรา ๖๒ ซึ่งมีความว่า "ท่านว่าสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้ทรงไว้สิทธิเด็ดขาดในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญ" ว่า เมื่อมาตรา ๖๒ บัญญัติเช่นนี้ ศาลจะยังมีอำนาจตีความมาตรา ๑๕ หรือไม่

ศาลฎีกาได้พร้อมกันประชุมปรึกษาปัญหานี้ตลอดแล้ว รัฐธรรมนูญมาตรา ๕๘ บัญญัติว่า "การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีท่านว่า เป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะ ซึ่งจะต้องดำเนินงานตามกฎหมาย และในนามของพระมหากษัตริย์" ก็เมื่อมีอำนาจใช้กฎหมายแล้ว จะไม่ให้ศาลแปลความหมายของกฎหมายได้อย่างไร เพราะในการใช้หรือบังคับตามกฎหมาย ศาลก็ย่อมแปลหรือตีความกฎหมายเป็นธรรมดา หากไม่ให้แปลศาลก็ใช้กฎหมายนั้นไม่ได้ มาตรา ๖๒ ไม่ได้บัญญัติเด็ดขาดว่า อำนาจตีความรัฐธรรมนูญเป็นของสภา

ผู้แทนราษฎรโดยเฉพาะเช่นที่ใช้ในมาตรา ๕๘ เป็นแต่กล่าวว่า สภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิเด็ดขาดในการตีความเท่านั้น จึงไม่ใช่ข้อบัญญัติที่ตัดอำนาจศาลไม่ให้ตีความ

บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๕ ดังซึ่งได้คัดกล่าวไว้ข้างบนมีข้อความรับรองถึงเสรีภาพของบุคคลในการต่าง ๆ ดังระบุไว้นั้น จริงอยู่ไม่มีคำโดยตรงว่ามีเสรีภาพในการกระทำ แต่ศาลฎีกาเห็นว่า มาตรา ๑๕ เป็นข้อบัญญัติรับรองเสรีภาพในการกระทำด้วย เพราะคำว่ามีเสรีภาพบริบูรณ์นั้นหมายความย่อ ๆ ว่า ทำได้ตามใจชอบเช่นเรามีทรัพย์ เราจะทำอะไรแก่ทรัพย์นั้น หรือเราจะเอาทรัพย์นั้นทำอะไรแก่ใครก็ได้ หากการกระทำนั้นอยู่ภายในบังคับของกฎหมาย คำว่าเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย จึงไม่หมายแต่เฉพาะเพียงไม่ให้ใครมาทำอะไรแก่เรา แต่หมายรวมถึงเราจะทำอะไรก็ได้ด้วย หากการนั้นอยู่ภายในบังคับของกฎหมาย สรุปความมาตรา ๑๕ รับรองว่า บุคคลทุกคนอาจที่จะทำจะพูด จะเขียน ฯลฯ อย่างไรก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายในบังคับแห่งบทกฎหมาย หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ต้องไม่มีกฎ-

หมายห้ามไว้ จะเป็นโดยตรงหรือโดยอ้อม เช่นการบัญญัติถงโทษก็ดี ประโยคที่ว่า "ภายในบังคับแห่งบทกฎหมาย" นี้ย่อมต้องหมายถึงบทกฎหมายในเวลากระทำ เวลาพูด เวลาเขียน ฯลฯ จะหมายถึงบทกฎหมายที่จะออกต่อไปภายหน้าด้วยไม่ได้ เพราะบัญญัติแห่งมาตรา ๑๕ นี้ เป็นหลักประกันซึ่งรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชน หากจะแปลว่า รวมถึงกฎหมายอันจะมีมาในภายหน้าแล้ว บุคคลผู้กระทำ ผู้พูด ผู้เขียน จะรู้ได้อย่างไรว่า การกระทำของตน การพูด การเขียนนั้นตนทำ พูดและเขียนได้โดยไม่ผิดกฎหมายหรือไม่ เพราะต่อไป อาจมีกฎหมายออกมาอย่างไรก็ได้ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๕ จะไม่เป็นหลักประกันและไม่มีประโยชน์ที่จะบัญญัติไว้ก่อนมีรัฐธรรมนูญก็ได้ มีกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๗ บัญญัติว่า "บุคคลจะรับอาญาต่อเมื่อมันได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้น บัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้" รัฐธรรมนูญมาตรา ๑๕ เป็นบทบัญญัติรับรองกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๗ นี้ อีกข้อหนึ่ง ถ้าจะแปลประโยคว่า "ภายในบังคับแห่งบทกฎ-

หมาย" ในรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๕ ว่าหมายถึงกฎหมายภายหน้าด้วยแล้ว รัฐธรรมนูญมาตรา ๑๕ ก็จะทำลายหลักประกันซึ่งกฎหมาย ลักษณะ อาญา มาตรา ๗ ให้ไว้ หมดสิ้นศาลฎีกาพร้อมกันประชุมปรึกษา เห็นว่า จะเป็น เช่นนั้น ไม่ได้ และต้องเข้าใจรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๕ ว่า บุคคลย่อมกระทำย่อมพูด ย่อมเขียน ฯลฯ โดยไม่ต้องห้ามและจะไม่ต้องรับโทษทัณฑ์อย่างใด ในเมื่อการกระทำ การพูด การเขียน ฯลฯ เช่นนั้นไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามหรือบัญญัติว่า เป็นความผิด และหากกฎหมายใดบัญญัติย้อนหลังลงโทษการกระทำ การเขียน การพูด ฯลฯ ที่แล้วมาย่อมขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๕ พระราชบัญญัติอาชญากรสงคราม เฉพาะที่บัญญัติย้อนหลังก็อยู่ในสถานะเดียวกัน ทั้งนี้ได้หมายความว่า สภาผู้แทนราษฎรออกกฎหมายย้อนหลังไม่ได้เลย ถ้าบทบัญญัติของกฎหมายให้ย้อนหลังนั้นไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแล้วกฎหมายย้อนหลังนั้นก็ย่อมใช้ได้ดี เช่นพระราชบัญญัติงบประมาณซึ่งให้มีผลย้อนหลังเป็นต้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา ๒๑ กล่าว

ว่า “บทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ มีข้อความแย้ง หรือขัดแก่รัฐธรรมนูญนี้ ท่านว่าบทบัญญัตินั้น ๆ เป็นโมฆะ” ฉะนั้น พระราชบัญญัติอาชญากรสงครามเฉพาะที่บัญญัติ ย้อนหลัง ซึ่งขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๕ ดังกล่าวจึงเป็นโมฆะ ส่วนที่บัญญัติว่าด้วยการ กระทำ ต่อไป หลัง จาก เมื่อ ใช้ พระราชบัญญัติแล้วนั้นเป็นอันใช้ได้ ประโยคที่ว่า “ภายในบังคับแห่งบทกฎหมาย” ในมาตรา ๑๕ นั้นเอง แสดงให้เห็นว่า สภาผู้แทนราษฎร ซึ่งทรงไว้ซึ่งอำนาจทางนิติบัญญัติ มีอำนาจที่จะขีดวงเสรีภาพในการดังกล่าวในมาตรา ๑๕ นั้นได้ แต่เมื่อจะขีดวงประการใด ก็ย่อมต้องประกาศเป็นกฎหมายขีดวงไว้เสียก่อน จะขีดย้อนหลังทำให้หลักประกันตามมาตรา ๑๕ ให้ไว้ศูนย์เสียไปหาได้ไม่ มาตรา ๖๑ มิได้กล่าวว่า ใครจะเป็นผู้อำนาจแสดงว่า กฎหมาย อันขัดกับ รัฐธรรมนูญ เป็นโมฆะได้ แต่ศาลฎีกาเห็นว่า ศาลมีอำนาจแสดงได้ด้วยเหตุผล ๓ ประการ คือ ประการที่หนึ่งศาลเป็นผู้ใช้กฎหมายตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๕๘ ฉะนั้นการที่จะดูว่าอะไรเป็นกฎหมายคือเป็นกฎหมายที่ใช้ได้หรือไม่ย่อมเป็นอำนาจของศาลเพราะ

ถ้าศาลไม่มีอำนาจดูศาลก็ย่อมไม่รู้ว่าอะไร เป็น กฎหมายที่ใช้ได้หรือไม่ ย่อมเป็นอำนาจของศาล และศาลจะดำเนินการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามกฎหมายได้อย่างไร

ประการที่สองการ ปกครอง ระบอบ รัฐธรรมนูญ ของเรา แบ่งอำนาจออกเป็นสามประการ คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ แต่ละอำนาจย่อมมีอำนาจยั้ง และกำกับเป็นการควบคุมกันอยู่ ซึ่งเป็นหลักประกันในความมั่นคง เมื่อสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีอำนาจทางฝ่ายตุลาการต้องปฏิบัติตาม ไม่ว่าศาลจะเห็นว่ากฎหมายนั้นสมควรหรือไม่ก็ตาม แต่ในขณะเดียวกันถ้าสภาผู้แทนออกกฎหมายมาไม่ถูกต้องกับรัฐธรรมนูญศาลก็มีอำนาจ แสดงความไม่ถูกต้องนั้นได้ เหตุผลประการสุดท้ายก็คือเมื่อมีรัฐธรรมนูญ หรือขัดกับรัฐธรรมนูญ ศาลก็มีอำนาจแสดงความไม่ถูกต้องนั้นได้ เหตุผลประการสุดท้ายก็คือ เมื่อมีรัฐธรรมนูญมาตรา ๖๓ ไว้แล้วเช่นนี้ ก็จำต้องมีผู้มีอำนาจชี้ขาดว่ากฎหมายบทใดขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ มิฉะนั้นมาตรา ๖๓ นี้ก็จะมีไม่ผล กฎหมายนั้นสภาผู้แทนราษฎรออกมาเอง จะ

กลับไปให้สภาผู้แทนราษฎรชี้ขาดว่า เป็นกฎหมายดีหรือไม่ อย่างไรได้ จะว่าทางฝ่ายบริหารจะมีอำนาจชี้ขาดก็ไม่ได้ เพราะการวินิจฉัยกฎหมาย ไม่ใช่เป็นเรื่องของฝ่ายบริหาร เช่นนี้ใครเล่าจะมีอำนาจ นอกจากศาลเป็นหน่วยที่ตั้งขึ้นไว้สำหรับให้ความยุติธรรม เป็นการบำบัดทุกข์ร้อนให้แก่ประชาชน บุคคลทั้งหลายย่อมหวังในความยุติธรรมของศาลเป็นที่ตั้ง และถ้ามีกฎหมายอันออกมาตัดเสรีภาพ และขัดรัฐธรรมนูญเช่นนี้ จะไม่ให้ศาลมีอำนาจแสดงเพื่อให้ความยุติธรรมแก่บุคคลผู้เกี่ยวข้องหรือ ทางศาลไม่ประสงค์จะเข้าไปวินิจฉัยถึงกิจการทางฝ่ายนิติบัญญัติ แต่ก็ไม่มีทางจะหลีกเลี่ยงได้ในกรณีเช่นนี้

อาศัยเหตุผลดังได้บรรยายมาแล้ว ศาลฎีกาจึงพร้อมกันพิพากษาชี้ขาดว่า พระราชบัญญัติอาชญากรสงคราม พ.ศ. ๒๔๘๙ เฉพาะที่บัญญัติลงโทษการกระทำก่อนวันใช้พระราชบัญญัติ ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา ๑๕ และเป็นโมฆะตามมาตรา ๖๑ การกระทำที่โจทก์พ้อง จำเลยในคดีนี้เป็นการกระทำก่อนวันที่ ๑๑ ตุลา

คม ๒๔๘๘ อันเป็นวันใช้พระราชบัญญัตินิรโทษกรณ์ จำเลยจะมีผิดตามกฎหมายอื่นใดบ้างหรือไม่ ไม่สำคัญสำหรับคดีนี้ เพราะคดีนี้โจทก์พ้อง ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติอาชญากรสงคราม พ.ศ. ๒๔๘๘ เท่านั้น และเมื่อบทบัญญัติอันโจทก์พ้องขอให้เอาผิดกับจำเลยเป็นโมฆะเสียแล้ว ก็ไม่มีทางจะลงโทษจำเลยได้ จึงให้ยกฟ้องของโจทก์เสีย ปล่อยจำเลยพ้นข้อหาไป

จำรูญเนติศาสตร์
ลัดพลีธรรมประคัลภ์
นาถปรีชา
มนภันย์ วิมลสาร

ในที่สุดจอมพลก็ได้คืนสู่อิสรภาพอีกครั้งหนึ่ง ในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๔๘๙ ชีวิตภายในห้องขังซึ่งเริ่มตั้งแต่วันถูกจับกุม ๑๖ ตุลาคม ๒๔๘๘ เต็มไปด้วยความตกประหม่าอกสั่นขวัญหาย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องซึ่งขังจอมพลอยู่นั้นครั้งหนึ่งก็เคยเป็นที่ขังนายวนิช ปานะนนท์ รัฐมนตรีในคณะรัฐบาลของจอมพล ผู้ตกเป็นผู้ต้องหาคดีขายทอง และ ณ

ห้องขังนักฆ่า สุสานของนายวนิช ซึ่งจบบทบาทชีวิตของ
ตนด้วยการผูกคอตาย เป็นผีตายโหงประจำห้อง มันจึงนำ
ความหวาดกลัวและทำลาย ความ เข้มแข็ง ของ บุรุษผู้ถือคธา
จอมพลลงสั่น อุปาทานทำให้จอมพลมองเห็นแต่ความมรณะ
กำลังมาฉุดคร่า วันคืนล่วงไปเสมือนการตกนรกทั้งเป็นของ
จอมพลหลังจากถูกขังที่สันติบาลได้ ๑๕ วัน จอมพลก็ถูกส่ง
เข้าสหุโทษ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๐๙ และอยู่ในนั้นตราบจนได้
อิสรภาพและหลังฝาผนังคุกนี่เอง จอมพลได้เขียนคำกลอน
ไว้บทหนึ่ง เสมือนเป็นอนุสรณ์ประจำชีพของตนว่า

อันมหาสมุทรแสนสุดลำ
ดูเชี่ยวคล้ำน้ำกับฟ้าน่าหวั่นไหว
แต่ยังไม่เหมือนคุกทุกข์ยากใจ
ยิ่งแลไปเหลือระอาฟ้ากับกรง.

บทที่ ๒๔

จับจอมพล ป.

ในการกลับมามีอำนาจครั้งที่สองของจอมพล ป. พิบูลสงครามเนื่องในการร่วมทำรัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐

นั้น ในชีวิตของจอมพล ป. ซึ่งต้องเผชิญกับการผจญภัยมาแล้วหลายครั้งหลายหน จอมพล ป. ก็ต้องประสบภัยอีกวาระหนึ่ง และเหตุการณ์ที่ต้องผจญครั้งนี้ จอมพล ป. แทบจะเอาชีวิตไม่รอดจากวงล้อมกระสุนปืน และลูกระเบิดที่โปรยปรายลงมารอบ ๆ กาย

และเพื่อเป็นการยืนยันพฤติการณ์การผจญภัยของจอมพล ป. ครั้งนี้ ผู้เขียนจะขอนำบันทึกซึ่งเขียนโดยจอมพล ป. พิบูลสงครามเองมาเสนอต่อท่าน แต่เพื่อให้ข้อความในบันทึกนี้เหมาะสมกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน ผู้เขียนจึงขอตัดข้อความเพียงเล็กน้อย ที่พาดพิงถึงบุคคลบางคน ดังท่านจะได้อ่านบันทึกของจอมพล ป. ต่อไปนี้

เรื่องโดยละเอียดพอจะเล่าให้ทราบได้คือ เหตุการณ์ที่ทหารเรือจะทำเช่นนี้ มีมาหลายครั้งแล้ว ฝ่ายเราก็ได้พยายามป้องกันหาทางแก้ไขได้เรียกประชุม นายทหารผู้ใหญ่มีหลวงสินธุ์ด้วย คิดว่าจะตกลงกันได้แต่ก็ไม่หยุดยั้งครันเรือแมนฮัตตันมา หลวงเดชสหกรณ์ หัวหน้าติดต่อกับ E.C.A. ฝ่ายไทยก็กะการณ์รับมอบเรือที่ท่าราชวรดิษฐ์ ทาง E.C.A. ก็ได้จัดของที่ให้ตั้งแสดงมากมายรอบ ๆ พระที่นั่งราชกิจวินิจฉัย ตกลงทำในวันที่ ๒๙ มิถุนายน บ่าย ๓ โมงเชิญทูตและแขกเป็นจำนวนมาก พวกทูตมาเกือบหมดเว้นอังกฤษไม่มาเลย เมื่อทูตรับมอบกันเสร็จแล้วโดยมีการกระจายเสียง ก็ไปทำพิธีเจิมหัวเรือโดยมีหุ่นตั้งขนเสร็จแล้วก็ขึ้นบนเรือพร้อมด้วยแขกทูต ฯ ล ฯ หลวงสินธุ์หลวงนาวาก็อยู่ด้วย ข้าพเจ้าก็ขึ้นไปบนเรือพร้อมกับสิงห์โตคุณสนิทติดตามไป พอคล้องพวงมาลัยหัวเรือเสร็จ พวกอเมริกัน E.C.A. ก็นำจะไปดูเรือพร้อมกับแขกอื่น ๆ พอเดินมาจวนจะถึงบันไดลงท่าราชวรดิษฐ์ทางฝั่งพระนคร มีนายทหารเรือคนหนึ่ง (ภายหลังทราบว่าเป็น น.ต. มานัส ถูก

พระยาปรีชากลยุทธ ผู้บัญชาการทหารเรือคนแรกเมื่อเปลี่ยนการปกครอง ๒๔๗๕) วิ่งผ่านข้าพเจ้าไปหาสิงห์โต ปลดอาวุธในมือถือปืนกลกับปืนพก ๑ กระบอก แล้วก็วิ่งไปทางใต้ห่างบันไดตงราว ๓ ม. จ้องปืนมายังข้าพเจ้าเรียกข้าพเจ้าให้มาและลงบันได พวก E.C.A. ชื่อ Bisgood ได้เข้าบังตัวข้าพเจ้าไว้ มานัสก็ขู่ว่าอย่ายุ่งจะยิงแกเลยหลบไป ข้าพเจ้าก็เลยเห็นท่าไม่ดี ถ้าเกิดยิงกันพวกทูตคงบาดเจ็บมาก ก็เลยบอกว่าจะเอาอะไร ทำอย่างนั้นเลยปืนต้นถูกคนตาย เขาเลยบอกว่าให้ลงบันไดเอาปืนกลจ่อหลังไป

ข้าพเจ้าเลยเดินลงบันไดเลี้ยวขวา เลยเชือนไปลงเรือเบียดหัวท้ายหน้ากองเรือกลเก่าทางใต้ พร้อมกับสิงห์โตและสนิทแต่งกายสากล เขาให้ลงเรือแล้วก็เดินเครื่องออกไปทางเหนือผ่านเรือแมนฮัตตัน พวกในเรือมาโบกมือ ข้าพเจ้าก็มือตอบ น.ต. มานัสเอาปืนขู่จะยิงพวกในเรือทุกคนหมอบกันราบเรียบบังกราบเรือมานัสเอาปืนคุมไปคนเดียว พร้อมกับถูกเรือ ๓—๔ คนพวกเราคิดจะแย่งปืน แต่ก็เห็นไม่มีประโยชน์และพวกเขาคงมีทางฝั่งอีกมากตายเปล่า เลยคิด

ไปดูเอาข้างหน้า เขาพาไปขึ้นเรือปืนศรีอยุธยาเป็นลำที่รับเสด็จในหลวงคราวเสด็จกลับเป็นเรือปืนลำเดียวที่ใหญ่ และใช้ได้มีปืนใหญ่ ๘ นิ้วหัวเรือ ๒ กระบอก ปืนต่อสู้อากาศยาน ๒๐ ม.ม. ๗๕ ม.ม. หลายกระบอก พอขึ้นเรือแล้วเขาให้ไปพักในห้องกินข้าว มีโต๊ะยาวและเก้าอี้นวมรอบ ๆ นั่งคนเดียว มียามถือปืนกลมือจ้อง สวมหมวกเหล็ก

เมื่อเดินทางผ่านเรือรบที่จอด เขาก็โบกมือให้สัญญาและให้สัญญารับกัน แล้วก็ปลดผ้าใบเตรียมรบทุกลำ เมื่อพักในห้องประเดี๋ยว น.อ. อานนท์ ปุณทริก ฯ ล ฯ มาหาและมากราบที่เข่าขอโทษว่า ที่ทำไม่ต้องการรบต้องการจะให้การปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย ไม่ต้องการมาให้ใครเป็นพวกปกครองและพวกรัฐประหารเสวยเอกสิทธิ์ ค้าฝิ่น ค้าไม้ ฯลฯ ร่ำรวยกันใช้ไม่ได้ ค่าครองชีพก็แพงทนไม่ไหว รวมความว่าพูดอย่างพวกฝ่ายค้านและคอมมูนิสต์นั่นเอง คงเอาตามหนังสือพิมพ์ของพระองค์ภาณุ (ประชาธิปไตย, เกียรติศักดิ์, สยามรัฐ, ของคึกฤทธิ์) ข้าพเจ้าก็เลยตอบว่าคุณฟังให้ดีทำไมเชื่อพวกยุแหย่ อย่าไปเชื่อ

หนังสือพิมพ์ ถ้าคนเรามั่งมีก็จะปลูกบ้านปลูกช่อง ใช้ฟุ่มเฟือยหรือฝากแบงค์ เราอาจค้นได้ ผมก็สอบสวนดูแล้ว ไม่ปรากฏว่าใครมั่งมี พล.อ. ผิน ก็อยู่บ้านเดิม พล.ท. สฤษดิ์ ก็อยู่บ้านหลวง พวกรัฐมนตรีก็ไม่เห็นใครมีบ้านช่องผิดปกติอย่างไร คุณควรจะสอบให้ดี ขออย่าให้รบกัน ขอให้เจรจากันดีกว่า ข้าพเจ้าบอกว่าจะช่วยให้เข้าใจกันโดยไม่รบกันแต่ก็ทำกันไม่ได้ เพราะคุณเอามาขังไว้ขาดการติดต่อหมด พูดเพียงนี้ น.อ. อานนท์ก็ลาไปบอกว่าแล้วผมจะมาพูดใหม่ ข้าพเจ้าคิดว่าคงจะพบกับนายปรีดีเป็นแน่ ต่อมาพอค่ำดงก็เตรียมเรือเข้ารบ และเชิญข้าพเจ้าไปอยู่ทางหัวเรือเป็นห้องนายพลมี ๓ ส่วน ตอนหัวเรือเป็นห้องพัก มีโต๊ะ มีเก้าอี้นวม ต่อมาข้างท้ายเรือมีห้องนอนเตียงนอน ตรงเตียงนอนมีช่องลมโตเป็นรูปไข่ ต่อไปเป็นห้องน้ำซึ่งแบ่งเป็น ๒ ส่วน ส่วนหนึ่งเป็นส้วมอีกส่วนหนึ่งเป็นอ่างอาบน้ำกระจก ฯลฯ จากห้องนี้ไปก็มีประตูออกไปก็มีประตูออกไปทางเดินต่อระหว่างกราบขวาและซ้ายของเรือ ข้าพเจ้าอยู่คนเดียวมียามเฝ้า ตกค่ำหิว เลยขอข้าวเขากิน

เขาเอาข้าวผัด ๑ จานมาวางให้กิน กินไม่ใคร่ลง เพราะผัดอย่างเดวมาก กินไปนิดหนึ่งก็หยุดกินน้ำไป สูบบุหรี่ไปนอนบ้างคืนบ้างเพราะเริ่มยิงกันประปราย อ้อ, พอเขาเตรียมกันเสร็จแล้วก็ถอยเรือออกจากที่จอดเดิมราว ๆ ท่าวาสุกรีมาจอดที่หน้ากองทัพเรือวัดอรุณ ต่อไปนี้การยิงกันประปรายทางฝั่งพระนครตลอดคืน ๒๙--๓๐ มิ.ย. ในคืนนี้เขาได้มาให้พูดทางวิทยุอัดเสียง ๔ ครั้ง ครั้งที่ ๑ เขาให้เขียนเองก็เขียนให้ใจความว่า ให้พูดจากัน อย่ารบกัน ครั้งที่ ๒ ก็พูดเช่นเดียวกัน พูดเอง ครั้งที่ ๓ เขาเขียนมาบังคับให้พูดใจความว่า ให้ทหารบกตำรวจกลับไปเสีย ครั้งที่ ๔ เขาเขียนมาให้พูดว่า ได้ลาออกไปแล้ว มอบให้ผู้รักษาพระนครทางทหารต่อไป ต่อจากนี้ก็เลยนอนในห้องรับแขกหลับบ้างไม่หลับบ้างจนเช้า

ตอนเช้า เรือศรีอยุธยาได้ถอนสมอแล่นไปทางเหนือยิงกันระหว่างเรือกับบนฝั่ง ฝ่ายเราทางทหารอากาศมาบอมบ์เรือแต่ไม่ถูก แล้วไปบอมบ์ที่ทำการกองเรือกล กองเรือรบข้างวัดหลวง ต่อมาทางเรือศรีอยุธยาก็ยิงเรือบนฝั่ง

ใช้ปืนเรือทุกขนาด เห็นอะไรส่งสัยยิงหมด พอยิงสวนกุหลาบด้วยปืนใหญ่ (แต่ไม่ถูก) ได้ยินพูดกันบนเรือสนุกสนานว่าราษฎรวิ่งตูดแบ๊นไปเลย ยิงโรงแรมรัตนโกสินทร์รวมความว่ายิงเรือยไม่ว่าอะไร โรงเรียนราชินีก็ยิง กรมรักษาดินแดนวงหลวงยิงหมด (แต่ภายหลังมาเห็นกเล็กน้อย คนบาดเจ็บราว ๑๐๐ คน ตาย ๕๐—๖๐ คน) ยิงไปเช่นนี้แล่นขึ้นล่องราว ๓ เที่ยว ก็มาจอดหน้าโรงเรียนกลางน้ำค่อนข้างฝั่งพระนคร ใช้ปืนกลเล็ก, ปืนใหญ่โต้ตอบกันบนฝั่งเรือย ตกราวเที่ยงทหารบนเรือไม่ใคร่ทำการรบ แล้วหันเข้าบ้อมปืนบ้างใต้ท้องเรือบ้าง น.ต. มานัส (คนนี้) ว่าคนเดียวราวบ่ายโมงถูกหลวงดน บุนนาค เป็น ร.ท. ชื่อสมหมายเป็นตัวการในเรือพร้อมกับอานนท์, มานัส ได้มาลาว่า หลานจะขึ้นฝั่งหนีไปต่างประเทศ แต่จะไปถูกจับหรือไม่ก็ไม่ทราบ ตกลงภายหลังทิ้ง ๓ คนขึ้นฝั่งหายไปพวกทหารเรือ ๕ คนเข้ามาในห้อง ขอคำแนะนำว่าควรทำอย่างไร เพราะ ๓ คนหนีไปแล้ว นายทหารคนหนึ่งว่าจะเก็บอาวุธ ข้าพเจ้าก็เลยบอกว่า ถ้าเก็บพวกคุณจะ

ยิงเอาควรทิ้งไว้ตามเดิม แต่อย่าทำการต่อสู้ตกดงนอนเงียบในที่กำบังกันหมด ข้าพเจ้าอยู่ในห้องตามเดิม บนฝั่งทั้งสองฝั่งยิงกันสนั่นหวั่นไหว ทางพวกเราก็เริ่มใช้ปืนครกถูกระเบิดยิงบนเรือราว ๓๐ นาทีก่วาตกถูกข้างห้องบนเรือทั่วไป (ขนาดเห็นจะราว ๖๐ ม.ม.) เห็นรุนแรงเลยไปนั่งในห้องส้วมบนชักโครกพอหยุดยิง ก็ออกมาห้องพักและห้องนอนเดินไปมา วันนี้ขอข้าวกินเกือบไม่ได้ไม่มีใครให้ แต่เช้าขอใครก็หายไปบุหรี่ก็หมดน้ำก็ไม่มี ในที่สุดเขาจัดข้าวทหารข้าวราดแกงฟักกับปลาทูแห้งคล้ายแกงส้มข้าวดิบ แต่ต้องทนกินโดยวิธีกินคราวละช้อนสองช้อน ไปกินน้ำเสียที ข้าวจานเดียวกินจนว่ายน้ำมาเดี๋ยวยังไม่ได้ ๑/๕ จาน ต่อมาก็ถูกกระหน่ำด้วยปืนครกเป็นระยะ ๆ เครื่องบินจิกดงยิงบ้างก็หลบไปหลบมาในห้องทั้งสามนั้นตามความรุนแรง ถ้ารุนแรงมากก็เข้าไปอยู่ในห้องน้ำ ท้ายที่สุดก็นั่งบนชักโครกเพราะทั้งสองห้องมีห้องอื่น ๆ กันเห็นว่ามีที่กำบังมากหน่อย เมื่อถูกยิงเช่นนี้ก็เห็นว่าหมดหนทาง ราวบ่ายโมงกว่าเดยนั่งให้วพระดาเมียที่รักดาถูกขอไปหบกันชาติหน้าต่อไป ฝาก

ใครไม่ได้ก็เลยฝากคุณพระศรีรัตนตรัยไปยังเมียที่รัก และลูกตลอดจนพี่น้องทหารตำรวจประชาชนผู้ภักดีต่อชาติ บ้านเมือง และที่ไม่ได้คิดต่อเรา เสร็จแล้วก็เอาเก้าอี้มานั่งในห้องน้ำหน้าส้วม ในทันทีทันใดได้ยินเครื่องบินจิกหัวยิง และได้เห็นเพดานตรง หน้าห้องนอน ตรงเตียง นอนพัง ควันกลบห้อง ปรากฏว่าลูกระเบิดจากเครื่องบินทะลุเพดาน ทะลุเตียงลงไประเบิดในห้องใต้ท้องเรือ ลูกนี้ทำให้ไฟไหม้ใต้ท้องเรือ เมื่อเป็นเช่นนี้ก็เห็นว่าอยู่ไม่ได้แล้วในห้อง จึงออกไปจากประตูห้องน้ำไปทางเดิน ระหว่างกราบขวาซ้ายควันกลบไปหมดพบสิ่งโสโครกทหารวิ่งกันพล่าน เลือดสาดเต็มไปหมด ไม่รู้ว่าเลือดใครเป็นเลือดใครบาดเจ็บไปตาม ๆ กัน จึงคิดจะไปอาศัยในห้องป้อมปืนเห็นว่าหนาคงทนดี แต่ไปไม่ถูก ถามใครก็ไม่รู้ พบพลาธิการในเรือวิ่งขึ้นมาจากท้องเรือชื่อ ร.ท. แก้ว (ภายหลังว่าว่ายน้ำไปข้าง ๆ สิ่งโส โค และจมน้ำตาย) ถามจะไปป้อมปืน แกตอบว่าผมก็ไม่ทราบเพราะเป็นพลาธิการ ตอนนี้เครื่องบินจิกหัวถึงยิงแตะบอมบ์อีกครั้งสั่นหวั่นไหว ตกลงเลยขึ้นบันไดหนีควัน หนีลูก

กระสุนไปอยู่บนบ้อมถือท้ายเรือ กว้างราว ๒ เมตรเห็นจะได้ ตอนนี้ถูกยิงข้างฝ่าดังเป่ง ๆ ๆ ตลอดเวลา พวกทหารก็พากันไปยืนอัดบนนั้น พวกเจ็บก็ขึ้นไปรวมกันเลือดเปรอะไปหมด ควันก็รุนแรงขึ้นหายใจไม่ออก จึงสั่งให้สนิทถอดเสื้อเชิดขาวออก ยื่นห้อยออกไปทางฝั่งพระนคร เป็นการแสดงยกธงขาวแต่ก็ยังไม่ได้ผล ยังยิงเรื่อยมา ที่สุดสิงห์โต สนิทชวนสละเรือ เลยไปคว้าชูชีพมาได้ ๑ อันทั้งเรือมี ๑ อันเท่านั้น ในห้องนายพล นอกนั้นต่างก็หากระดานเกาะว่ายน้ำกันน้ำกำลังขึ้นด้วย สิงห์โตชวนสนิทชวนไปทางฝั่งพระนคร แต่ข้าพเจ้าเห็นว่าพวกเราอาจไม่ทราบจะยิงเอาก็ได้ และยิ่งทางพวกทหารเรือสงสัยเห็นว่าว่ายน้ำมาทางฝั่งนี้คงยิงซ้ำ จะเป็นอันตราย พวกนายทหารเรือที่เหลือได้ช่วยสวมพวงชูชีพให้ เลยเอากางเกงสากลออกม้วนฝากสิงห์โตพร้อมกับเสื้อชาร์กสกินคงแต่งตัวกางเกงในบาง ๆ กับเชิ้ตแขนยาวลงบันไดเรือลงน้ำฝั่งทางธนบุรี สละเรือว่ายบังเรือศรีอยุธยาเพื่อมิให้ทางฝ่ายเรายิง น่าขันก็ต้องว่ายทวนน้ำเดียง ๆ เห็นจะราว ๓๐ นาที

ระหว่างนั้นฝั่งพวกเรายิงมา กลางน้ำ เฉียดหูไปนัดหนึ่ง ทำให้หูอื้อนึกว่าถูกกระสุน จึงถามนายทหารเรือ ร.ต. มาโนช ถูกหลวงเจริญราชนาวาซึ่งว่ายน้ำเกาะไปด้วยว่า ผมถูกกระสุนหรือเปล่า ตอบว่าเปล่าก็ว่ายต่อไปจนถึงท่าน้ำโรงเรียนนายเรือหรือกองทัพเรือแต่ก็ขึ้นไม่ได้ ต้องบังเสาสะพานและโป๊ะอยู่เช่นนั้น พร้อมด้วยทหารหลายคนราว ๓๐ นาทีกว่า หนาว ฝนก็บังเอิญจะตก จึงคลานขึ้นไปนอนบนเรือยนต์เล็ก ๆ คงเป็นเรือคิดข้างเรือใหญ่ เขาเอามาจอดไว้ ๒ ลำ นอนได้เดี๋ยวหนึ่งทหารบาดเจ็บก็คลานมาด้วย เลยนอนปนกันเลือดเต็มไปหมดราว ๕—๖ คนประเดี๋ยวเครื่องบินมาบอมบ์ฝั่งธนบุรีใหญ่ยิ่งมาอีก เลยดังน้ำอีกไปบังท้ายเรือยนต์คิดจะแอบไปขึ้นวัดอรุณ เพราะอยู่เหนือขึ้นไป แต่ต้องโผบังกระสุนไปยังท่าเรือของกรมอุทกศาสตร์มีเรือยนต์จอดหลายลำ ระหว่างกลางว่างเกรงจะถูกยิงก็เลยช่วยกันหันท้ายเรือไปทางเหนือทางสะพานกรมอุทกศาสตร์ลอยคอไปถึงสะพาน บังเสาสะพานคอนกรีตและโป๊ะกับเรือยนต์เล็ก ๆ ต่อไป คิดว่าจะอยู่จนค่ำแล้วจะหนีไปวัดแจ้งเหนือ

ขึ้นไปอีก แล้วเข้าส่วนกลับมาพระนคร กำลังนั่งรออยู่และหลบกระสุนอยู่ ทันใดก็มีจ่าทหารเรือคนหนึ่งคลานออกมาทางเชือนหน้ากรมอุทกศาสตร์จ้องหน้าถามว่า จอมพลอยู่ไหนอยู่ไหนเชิญทางนี้ ได้ยินเช่นนั้นก็เลยหมดหวังจะหนี จะนิ่งก็ไม่ได้เขาเห็น เลยตกลงขานว่าอยู่นี่มีธุระอะไร เขาบอกว่ามาทางนี้ขอเชิญตัวเลยต้องไป ฝ่ากูกกระสุนไปบี้นขึ้นเชือน ผ่านรังบี้นกลทหารเรือไป เห็นว่าคลานช้าเลยดุกวิ่งหนีหลบดีกอุทกศาสตร์ไป

ครั้นแล้วก็มีคนมาพาข้ามกำแพงข้ามรั้วไปยังท้องพระโรงมี พล.ร.ต. ชลิต, แชน, กนก, หม่อมเจ้าครรชิตมารับพาไปท้องพระโรง เขาหาผ้าปูโต๊ะหรือผ้าปูที่นอนไม่ทราบมาห่ม เอากางเกงในออกเอาเชิร์ตออกเลยห่มเป็นพราหมณ์ไป (ห่มขาว) แล้วเอาผ้าแบดงเก็ตมาให้อีก ๑ ผืนเขาเอาแม่โขงมาให้กับข้าวแกงหนึ่งถ้วยกินได้นิดหนึ่ง แล้วก็เอากางเกงกากีกับเสื้อในเชิร์ตขาวแขนสั้นมาให้ เกือกไม่มี ทันใดก็มีการยิงปืนใหญ่กัน เลยพาไปข้างหลัง บังคับนั่งคุย

กับแชน ชดิด เขาเปลี่ยนกันมาเป็นเพื่อน ประเดี๋ยวนายมานัส น.อ. อานนท์เข้ามาอีก ที่สุดเขาก็เตยพาไปห้องทำงาน พล.ร.ต. แชน รองเสนาธิการทหารเรือ ตรงข้ามทางได้ท้องพระโรงเจ้าตาก หลังป้อมวิชัยประสิทธิ์ คดองบางหลวง ได้พูดโทรศัพท์กับขุนปลด คุณณรงค์ สาธารณสุข พอค่ำก็พาขึ้นไปบนห้องทำงาน หาข้าวมาให้กิน ข้าวราดหน้าเนื้อสับกระป๋องทหาร กินได้หน่อย ดูฐานะก็ดีขึ้นมาก เขาหาบุหรี่มาให้สูบ หาน้ำมาให้กิน คอยดูแลรักษาการณ์ให้มียามนายทหารมาอยู่ ชั้นนายพลผลัดกันมาคุยด้วย เสร็จแล้วก็พาไป ห้องประชุมกรม เสนาธิการ ทหารเรือ กว้างขวาง นั่งคุยกับคุณแชนบ้าง คุณชดิดบ้าง เขาจัดการเอาเตียงผ้าใบมาให้นอน ไม่มีมุ้งยุงกัดเลยขอมุ้งเขา ตอนนี้ท่าทางก็คงจะคุมตัวอีก เลยถามเขาว่าคุณจะคุมตัวอีกหรือ เขายกมือไหว้ว่าเปล่า ๆ ผมทำดีที่สุดเพื่อให้ปลอดภัย ประเดี๋ยวหม่อมชาบโทรศัพท์มาขอพูดกับคุณแชน (อ้อได้พูดกับขุนรณ ฯ ตอนหัวค่ำ) ประเดี๋ยวกลับขึ้นมาว่าหม่อมชาบจะมาพบราว ๕ ทุ่ม หม่อมชาบมาพบในห้องที่นอนกับคุณแชน บอก

ว่าข้าพเจ้าต้องถึงฝั่งโน้นก่อน ๒๔ น. ถ้าเกินจะเริ่มรบโจมตี ใหญ่ต่อไปตอนหัวค่ำอีดเออนว่าต้องคิดให้รอบคอบ ข้าพเจ้าต้องระวังภัยจากพวกเด็ก ๆ ที่กบฏ แต่จะหาทางส่งกลับให้ดีที่สุด มาตอนนี้เลยตกลงจัดเสือกากีมาให้ปลอมตัว และว่าหลวงสินธุ์จะพามาส่งด้วย ครั้นใส่เสื้อเสร็จเขาดับไฟฟ้าหมด ว่าหลบมิให้เด็ก ๆ เห็น จะเป็นอันตราย ตอนนี้ชักเกรงว่าจะมีการซ้อมถูกหลงก็ได้แต่ก็ไม่กลัวอะไร เดินมาถึงบันไดลงบันไดผ่านยามเป็นแถวถึงข้างล่าง ผ่านสนามระหว่างที่ทำการกรมเสนาธิการกับท้องพระโรงพบหลวงสินธุ์ มีชฎิดแชน ท่านครรชิตตามไปส่งรถจีป มีคนขับอยู่ หลวงสินธุ์นั่งซ้าย ข้าพเจ้านั่งกลาง นายรองของหลวงสินธุ์นั่งขวา ชื่อ น.ท. เฉลิม หม่อมชาบนั่งขวาคนขับ

เมื่อรถเคลื่อนที่ หลวงสินธุ์ให้เอาหมวกของเขาใส่พราง รถได้พาเราผ่านประตูเสี่ยวขวาไปทางศิริราชพยาบาล ถึงศิริราชตรงประตูเข้าตึกศิริราชเสี่ยวไปทางท่าน้ำ หยุดเดินลงไปท่าน้ำลงเรือข้างของหม่อมชาบคอยรับอยู่แล้ว หลวง

สินธุ์กับนายธงขอมาด้วย มาขึ้นในยามดึกเห็นไฟไหม้ที่เก็บน้ำมันกองทัพเรือ เห็นแสงไฟไหม้ของเรือศรีอยุธยา (เวลาจมหายไปในน้ำแล้ว) ถึงท่ากรมรักษาดินแดน พบขุนศิลป์และพวกนายทหารที่นั่นดีอกดีใจกันมาก

ต่อนั้นขบวนรถวอกสง่อดของหม่อมชาบ ออกทางประตูท่าช้างวังหน้าเลยไปราชดำเนินถึงวังปารุสกวัน พบพวกเรามีคุณเผ่า ดุงผิน สฤษดิ์ ทะยอยกันมา หลวงนาวาวิจิตรมาอยู่นานแล้ว และทหารตำรวจมาก ต่างดีใจกันสนทนากันต่าง ๆ แล้วอัดเสียงพูดว่า ได้มาแล้วขอขอบใจ ให้ช่วยกันรักษาความสงบ ดุงผินก็พูด หลวงสินธุ์พูดให้ทหารหยุดยิง เสร็จแล้วไปประชุมห้องข้างล่างวังปารุสกวัน คุณเผ่า สฤษดิ์ ขุนรณ ฯ สั่งการทำงานต่อไปโดยเด็ดขาด ใครต่อสู้ให้ทำลายหมด เวลานี้คุณเผ่าว่าพบหลวงอดุลย์เสียหน่อย ให้ไปตามมาก็ว่าดีใจตามเคยที่สุดก็ไปพบกับนายทหารประชุมที่หลังพระที่นั่งอนันต์ราว ๕๐—๖๐ คน เพราะไปตั้งทำงานที่นั่นเห็นจะราว ๓ น. ท่านอดงกฎมาอยู่กับเรา

ด้วย ได้ลงมาจับมือถวยพรเสยนั่งคุยกับนายทหารประมาณ
ครึ่ง ช.ม. จึงกลับมาวังสวนกุหลาบและนอนที่นั่น รุ่งขึ้น
ก็เข้าทำงานตามเดิม ประชุม ค.ร.ม. มอบรถไฟให้เป็น
องค์การรถไฟไทย แล้วประชุม ค.ร.ม. เกี่ยวแก่การปรับ
ปรุงกองทัพเรือ ลงมติชอบใจทหารตำรวจ ชอบใจทะแกล้ว
ทหาร (ผิน ชุนรณ ฯ สฤษดิ์ เผ่า) ตั้งกรรมการปรับปรุง
กองทัพเรือต่อไป ต่อจากนั้นก็ดำเนินงานมาตามปกติ

เสียงประชาชนดีใจมากส่งสารจอมพล เสยพูดวิทยุ
กราบชอบใจไปแล้ววานนี้

พระเถรานุเถระมหานิกาย มีสมเด็จพระพุฒาจารย์
สมเด็จพระวันรัตและอื่น ๆ ราว ๓๒ รูป ร่วมกันมีจดหมาย
มาถวยพร เสยรับพรท่านไว้ปกบ้องทหาร ตำรวจ และตัว
เราต่อไป ได้ประกาศวิทยุไปแล้ว.....

บทที่ ๒๕

เบื้องหลังเป็นผู้นำ

เพื่อให้ การเขียน 'ชีวิตรักและผจญภัยของจอมพล ป.' ได้เป็นไปอย่างสมบูรณ์ ถ้าผู้เขียนไม่กล่าวถึงจอมพล ป. พิบูลสงคราม กับเหตุการณ์ในสมัยที่ท่านผู้นี้เรืองอำนาจ และได้รับการยกย่องให้เป็นท่านผู้นำ ก็จะทำให้การศึกษาเรื่องราวของท่านผู้นี้ขาดข้อเท็จจริงไป เพราะในสมัยการเรืองอำนาจครั้งแรกนั้น ใคร ๆ ก็ย่อมจะทราบดีว่า จอมพล ป. ได้บริหารราชการแผ่นดินไปอย่างเด็ดขาด จนเป็นที่โจษจรรย์กันว่า รัฐบาลในสมัยนั้นใช้อำนาจเผด็จการ และคำกล่าวขวัญนี้เองได้ทำให้ประวัติชีวิตการต่อสู้ของจอมพล ป. ต้องหมองไป แต่อย่างไรก็ตาม เรื่องที่ถูกกล่าวหานี้ จอมพล ป. ก็ได้กล่าวแก้เอาไว้ ดังที่ผู้อ่านจะได้นำมามอบให้ท่านวินิจฉัยและชี้ขาดข้อเท็จจริงเอาเอง

ก่อนอื่นขอให้เราหลับตา ท้าวความไปสู่เหตุการณ์ยุคไทยอารยะ ซึ่งมีการสถาปนานายกรัฐมนตรีเป็นท่านผู้นำ และมีคาถา 'ว่าอะไรว่าตามกัน' ซึ่งใช้บีบบังคับกันจนเห็นเป็นมนต์ขลังสักเล็กน้อย

ยุคมาถานำไทยไปสู่มหาอำนาจครั้งนั้น เหตุการณ์บ้านเมืองได้แปรภักตร์ไปอย่างน่าใจหาย ด้วยการเปลี่ยนแปลงครั้งมโหฬารนับแต่การเปลี่ยนอักษรไทยไหม่....เดิกกินหมาก.....สรวมหมวก...รำวง...กินก๋วยเตี๋ยว....และอะไรต่ออะไรดูเวียนศีรษะกันไปหมด จากการบีบบังคับดังกล่าวนี้เองได้เพิ่มความสงสัยของประชาชนที่ว่าระบอบประชาธิปไตยจะแปรผันก็ชักจะกลายเป็นจริงจังขึ้นมา

แต่เรื่อง การถูก กล่าวหาว่า เป็นผู้เผด็จการ ใน ครั้งนน จอมพลพิบูลสงคราม ได้แก้ข้อหาแก่นักหนังสือพิมพ์ผู้หนึ่ง ซึ่งถามถึงเรื่องนว่า

"ผู้เผด็จการคนไหนจะพยายามสร้างงานซึ่งเชิดชูประชาธิปไตยไว้มากมายเท่าผม อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยก็ผม ถนนประชาธิปัตย์ยาวที่สุดในเมืองไทยก็ผม ต้นคิดให้วิทยุ

อ่านรัฐธรรมนูญเบื้นมาตรา ๆ ไปก่อนเริ่มรายการทุกคืนก็ผม เหรียญพิทักษ์รัฐธรรมนูญก็ผม"

จากเหตุผลเหล่านี้อาจก่อความรู้สึกแปลกใจแก่ผู้อ่านบางท่าน แต่สำหรับจอมพลท่านไม่แปลก เพราะว่าการกระทำดังกล่าวมานั้น ถือว่าเป็นประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ยากจะหาใครเหมือน นอกจากนี้จอมพลท่านนี่แหละได้เป็นผู้ริเริ่มการหย่งเสียงแบบใหม่ขึ้น คือในครั้งที่ท่านเรืองอำนาจอยู่นั้น จอมพลได้มีหนังสือเรียนไปยังกระทรวงทะบวงกรมต่าง ๆ ให้ข้าราชการในสังกัดออกเสียงมาว่า ในยุคนั้นใครจะเหมาะสมเป็นนายกรัฐมนตรี ถ้าเสียงส่วนมากให้คนอื่นเป็นท่านก็พร้อมที่จะสละ

แต่ท่านที่รัก! หนูตัวไหนเล่าจะเอาลูกกะพรวนไปผูกคอแมวดังนิทานอีสป ฉะนั้นในแบบฟอร์มที่ส่งมาจึงมีแต่ช่องสนับสนุน จอมพลพิบูล ฯ แต่ผู้เดียว

เพราะพฤติการณ์ อันต่อไปในทางมิใช่ประชาธิปไตยแท้นี่เอง จึงทำให้ประชาชนและหนังสือพิมพ์พากันโจมตีจอมพลอย่างรุนแรงในสมัยที่ท่านสิ้นอำนาจ เสรีภาพทาง

ปากทางเขียนโฆษณาที่ถูกบีด เมื่อได้รับเสร็จจึงกระหน่ำใส่อย่างไม่ลืมหูลืมตา จนทำให้จอมพลถึงกับน้อยอกน้อยใจส่งจดหมายเรียนมายังหนังสือพิมพ์เพื่อแถลงข้อเท็จจริง ดังที่ข้าพเจ้าจะหยิบยกมาลงเป็นตอน ๆ ควบไปกับการวิพากษ์วิจารณ์พอสมควร

บ้านหลักสี่

กันยายน ๒๔๙๙

เรียน ท่านบรรณาธิการหนังสือพิมพ์

ผมขอถือโอกาสส่งจดหมายมายังท่าน หากท่านจะกรุณาอ่านจดหมายนี้ โดยนึกว่าผมเป็นพลเมืองไทยคนหนึ่งแล้ว คิดว่าท่านจะได้บำเพ็ญกรณียกิจของท่านด้วยความเป็นธรรมอย่างยิ่ง ขอได้รับความชอบใจด้วยไมตรีจิตเช่นเคยจากผมด่วงหน้าด้วย

ในความตั้งใจของผมนั้นเมื่อได้ตกลงออกจากราชการแล้ว ก็คิดว่าจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องในเรื่องการบ้านการเมืองอีกต่อไป ผมมีเจตนาอย่างยิ่งที่จะเปลี่ยนการดำเนินอาชีพต่อไปของผมไปในทางกสิกรรมและเลี้ยงสัตว์ โดยไม่คิด

เปลี่ยนแปลงอย่างใดอีก เฉพาะอย่างยิ่งผมอยากจะเอาชนะเป็นประวัติการณ์ว่า เมื่อได้ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแห่งประเทศไทยมาแล้ว ก็ต้องเป็นออกเรื่อยไปจนตลอดชีวิต มิใช่ลาออกเพื่อเป็นกลอบายจะหาทางเข้ารับตำแหน่งอะไรในอนาคตอีก จะได้เป็นการเบาใจแก่ผู้ที่จะมาเป็นนายกรัฐมนตรี แทนผมต่อไปในอันที่จะมิต้องเป็น กังวลคอยสอดส่องการกระทำของนายกรัฐมนตรีเก่า ว่าจะเป็นการกระทำเพื่อหวังซึ่งอำนาจ จนเป็นสาเหตุ ทำให้นายกรัฐมนตรีคนใหม่ไม่มีเวลาว่างใจพอจะ บริหารราชการแผ่นดินได้ เต็มเม็ดเต็มหน่วย ให้เป็นประโยชน์ยิ่งใหญ่แก่ชาติ ขอให้ท่านมีความเข้าใจตามนี้ก่อนจะเป็นพระคุณยิ่ง

ในการที่ผมมีจดหมายมายังท่านก็เพราะเหตุการณ์บังคับให้ผมต้องทำเพื่อเป็นการปรับความเข้าใจ เพื่อความยุติธรรม และเพื่อขอไมตรีจิตจากหนังสือพิมพ์ของท่าน บางทีผมอาจจะได้รับความยุติธรรมกับเขาบ้าง หลังจากที่ได้มีการปั้นข่าวใส่ ร้ายต่าง ๆ นานาต่อผม มาเป็นเวลาร่วมปี และในการเขียนจดหมายฉบับนี้มาถึงท่าน มิได้เล็งผลไปใน

ก่อนอื่นขอให้เราหลับตา ท้าวความไปสู่เหตุการณ์ยุคไทยอารยะ ซึ่งมีการสถาปนานายกรัฐมนตรีเป็นท่านผู้นำ และมีคาถา 'ว่าอะไรว่าตามกัน' ซึ่งใช้บีบบังคับกันจนเห็นเป็นมนต์ขลังสักเล็กน้อย

ยุคมาลานำไทยไปสู่มหาอำนาจครั้งนั้น เหตุการณ์บ้านเมืองได้แปรภักตร์ไปอย่างน่าใจหาย ด้วยการเปลี่ยนแปลงครั้งมโหฬารนับแต่การเปลี่ยนอักษรไทยใหม่....เดิกกินหมาก.....สรวมหมวก...รำวง...กินก๋วยเตี๋ยว....และอะไรต่ออะไรดูเวียนศีรษะกันไปหมด จากการบีบบังคับดังกล่าวนี้เองได้เพิ่มความสงสัยของประชาชนที่ว่าระบอบประชาธิปไตยจะแปรผันก็ชักจะกลายเป็นจริงจังขึ้นมา

แต่เรื่อง การถูก กล่าวหาว่า เป็นผู้เผด็จ การ ใน ครั้งนั้น จอมพลพิบูลสงคราม ได้แก้ข้อหาแก่นักหนังสือพิมพ์ผู้หนึ่ง ซึ่งถามถึงเรื่องนี้ว่า

"ผู้เผด็จการคนไหนจะพยายามสร้างงานซึ่งเชิดชูประชาธิปไตยไว้มากมายเท่าผม อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยก็ผม ถนนประชาธิปัตย์ยาวที่สุดในเมืองไทยก็ผม ต้นคิดให้วิทยุ

อ่านรัฐธรรมนูญเป็นมาตรา ๆ ไปก่อนเริ่มรายการทุกคืนก็ผม เหรียญพิทักษ์รัฐธรรมนูญก็ผม"

จากเหตุผลเหล่านี้อาจก่อความรู้สึกแปลกใจแก่ผู้อ่านบางท่าน แต่สำหรับจอมพลท่านไม่แปลก เพราะว่าการกระทำดังกล่าวมานั้น ถือว่าเป็นประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ยากจะหาใครเหมือน นอกจากนั้นจอมพลท่านนี่แหละได้เป็นผู้ริเริ่มการหย่งเสียงแบบใหม่ขึ้น คือในครั้งที่ท่านเรืองอำนาจอยู่นั้น จอมพลได้มีหนังสือเรียนไปยังกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ให้ข้าราชการในสังกัดออกเสียงมาว่า ในยุคนั้นใครจะเหมาะสมเป็นนายกรัฐมนตรี ถ้าเสียงส่วนมากให้คนอื่นเป็นท่านก็พร้อมที่จะสละ

แต่ท่านที่รัก! หนูตัวไหนเล่าจะเอาลูกกะพรวนไปผูกคอแมวดังนิทานอีสป ฉะนั้นในแบบฟอร์มที่ส่งมาจึงมีแต่ชื่อสนับสนุน จอมพลพิบูล ฯ แต่ผู้เดียว

เพราะพฤติการณ์อันต่อไปในทางมิใช่ประชาธิปไตยแท้นี่เอง จึงทำให้ประชาชนและหนังสือพิมพ์พากันโจมตีจอมพลอย่างรุนแรงในสมัยที่ท่านสิ้นอำนาจ เสรีภาพทาง

ปากทางเชียนโฆษณาที่ถูกบีด เมื่อได้รับเสร็จกระหน่ำใส่อย่างไม่ลืมหูลืมตา จนทำให้จอมพลถึงกับน้อยอกน้อยใจส่งจดหมายเรียนมายังหนังสือพิมพ์เพื่อแถลงข้อเท็จจริง ดังที่ข้าพเจ้าจะหยิบยกมาลงเป็นตอน ๆ ควบไปกับการวิพากษ์วิจารณ์พอสมควร

บ้านหลักสี่

กันยายน ๒๔๘๘

เรียน ท่านบรรณาธิการหนังสือพิมพ์

ผมขอถือโอกาสส่งจดหมายมายังท่าน หากท่านจะกรุณาอ่านจดหมายนี้ โดยนึกว่าผมเป็นพลเมืองไทยคนหนึ่งแล้ว คิดว่าท่านจะได้บำเพ็ญกรณียกิจของท่านด้วยความเป็นธรรมอย่างยิ่ง ขอได้รับความขอบใจด้วยไมตรีจิตเช่นเคยจากผมล่วงหน้าด้วย

ในความตั้งใจของผมนั้นเมื่อได้ตกลงออกจากราชการแล้ว ก็คิดว่าจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องในเรื่องการบ้านการเมืองอีกต่อไป ผมมีเจตนาอย่างยิ่งที่จะเปลี่ยนการดำเนินอาชีพต่อไปของผมไปในทางกสิกรรมและเลี้ยงสัตว์ โดยไม่คิด

เปลี่ยนแปลงอย่างใดอีก เฉพาะอย่างยิ่งผมอยากจะเอาชนะเป็นประวัติการณ์ว่า เมื่อได้ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแห่งประเทศไทยมาแล้ว ก็ต้องเป็นออกเรื่อยไปจนตลอดชีวิต มิใช่ลาออกเพื่อเป็นกลอุบายจะหาทางเข้ารับตำแหน่งอะไรในอนาคตอีก จะได้เป็นการเบาใจแก่ผู้ที่จะมาเป็นนายกรัฐมนตรี แทนผมต่อไปในอันที่จะมิต้องเป็น กังวลคอยสอดส่องการกระทำของนายกรัฐมนตรีเก่า ว่าจะเป็นการกระทำเพื่อหวังชิงอำนาจ จนเป็นสาเหตุ ทำให้นายกรัฐมนตรีคนใหม่ไม่มีเวลาว่างใจพอจะ บริหารราชการแผ่นดินได้ เต็มเม็ดเต็มหน่วย ให้เป็นประโยชน์ยิ่งใหญ่แก่ชาติ ขอให้ท่านมีความเข้าใจตามนี้ก่อนจะเป็นพระคุณยิ่ง

ในการที่ผมมีจดหมายมายังท่านก็เพราะเหตุการณ์บังคับให้ผมต้องทำเพื่อเป็นการปรับความเข้าใจ เพื่อความยุติธรรม และเพื่อขอไมตรีจิตจากหนังสือพิมพ์ของท่าน บางทีผมอาจจะได้รับความยุติธรรมกับเขาบ้าง หลังจากที่ได้มีการปั้นข่าวใส่ร้ายต่าง ๆ นานาต่อผม มาเป็นเวลาร่วมปี และในการเขียนจดหมายฉบับนี้มาถึงท่าน มิได้เล็งผลไปใน

ทางโฆษณาเพื่อจะเข้ารับราชการอีกแต่อย่างใดเลย และถ้าท่านจะบำเพ็ญการกุศลสักอย่างหนึ่ง โดยนำความเหล่านี้ให้ประชาชนทราบได้ก็จะเป็นการกุศลกรรมอย่างใหญ่หลวง

ความสำคัญของจดหมายของผมนี้ นอกจากข้อความที่ท่านได้อ่านมาแล้ว ยังมีข้อความอีกบางประการซึ่งผมจะขอเขียนแต่เพียงสั้น ๆ ต่อไป และเป็นข้อความที่สุจริตจริง ๆ มิได้เขียนขึ้นเพื่อแก้ตัวแต่อย่างใดเลย

บัดนี้ญี่ปุ่นได้ยอมจำนนโดยสิ้นเชิงแล้ว และกองทัพสหชาติสัมพันธมิตรก็ได้เข้ามาในประเทศไทยแล้ว เพื่อปลดอาวุธกองทหารญี่ปุ่น เป็นบุญอันยิ่งใหญ่ที่ชาติไทยได้บำเพ็ญมาแต่หนหลัง จึงกระทำให้ชาติไทยได้รับผลปฏิบัติเป็นอย่างดีในเวลานี้ สรรพยุทธภัยได้ผ่านไปแล้ว พี่น้องชาวไทย และชาวต่างชาติอื่นที่เข้าอยู่ในประเทศไทย กลับได้รับสันติสุขคืนมาอีกวาระหนึ่ง จะกินก็สะดวก จะนอนก็สะบาย แต่ในส่วนชาติไทยอันเป็นส่วนรวมนั้น หากพี่น้องชาวไทยได้ร่วมกันแสดงให้สหชาติสัมพันธมิตรมีความเข้าใจในสถานการณ์ของเราที่ได้เป็นมาแล้วได้ถูกต้องดีเพียงไร ชาติของ

เราก็ย่อมจะได้รับความเมตตากรุณามากยิ่งขึ้นเป็นเงาตามไป
ด้วย บัดนี้ผมพอจะเผยความจริงในสถานการณ์ของเราที่
ล่วงมาแล้วตลอดระยะเวลาที่ผมได้พาชาติไทยทั้งชาติเข้าต่อสู้
กับญี่ปุ่นเรื่อยมา และที่พี่น้องชาวไทยทั้งชาติในประเทศไทย
ได้ทำตามผมมานั้น ขอยืนยันด้วยความสัตย์จริงไว้ว่า เรา
ทั้งชาติ และรวมทั้งชาวต่างประเทศในประเทศไทยนี้ด้วยได้
ปฏิบัติการ ต่อสู้ รอนกำลัง ญี่ปุ่น ร่วมกับ รัฐบาล ชุด ของผม
ตลอดมาเป็นอย่างดี แต่ในระหว่างสงคราม ขณะที่ญี่ปุ่นมี
อำนาจปกครองไทยอยู่นั้น เราไม่สามารถชี้แจงผลการปฏิ-
บัติเหล่านั้นให้ผู้ใดทราบได้ ท่านย่อมจะเข้าใจได้เป็นอย่างดี
ว่าถ้าเราประกาศออกให้ทราบทั่วไปว่า การที่รัฐบาลให้ทำ
อย่างนั้น อย่างนี้ เป็นการ กระทำ เพื่อต่อสู้ ขัดขวาง รอนกำลัง
ญี่ปุ่นหรือเพื่อเตรียมทำการขับไล่ญี่ปุ่นในเวลาหรือในโอกาส
อันเหมาะแล้ว ญี่ปุ่นก็จะต้องปลดอาวุธเราและยึดครอง
ประเทศไทยทันที จะเป็นการตัดโอกาสมิให้รัฐบาลเป็นผู้นำ
ทำการขัดขวางญี่ปุ่นต่อไปได้ และผลร้ายอย่างเดียวก็จะเกิด
แก่ชาติของเราโดยแน่แท้ ส่วนผลดีจะไม่เกิดขึ้นเลย เหตุ

ผลตามที่ได้กล่าวมานั้น จึงก่อให้เกิดความคิดว่าอะไร ว่าตามกันจริง แลเหตุผลเท่าที่ได้กล่าวมาเพียงเท่านี้โดยมิต้องย้อนไปพิจารณาถึงการที่สภาผู้แทนราษฎร โดยผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑ เองเป็นผู้เสนอ และลงมติมอบความไว้วางใจให้ผมเป็นผู้นำชาติในยามสงคราม เราก็คงจะเห็นเป็นอย่างดีแล้วว่าในขณะที่ญี่ปุ่นกำลังควบคุมชาติเราอยู่นั้น หากเราคิดจะต่อสู้ ขัดขวางรอนกำลังญี่ปุ่น และเตรียมรบญี่ปุ่นในขั้นสุดท้ายชาติไทยก็จำต้องยอมเสียสละสิทธิบางประการโดยต้องเชื่อฟังและทำตามรัฐบาลไป ถึงแม้จะไม่ทราบเหตุผลถ้าเห็น รัฐบาลไม่ดีก็แสดงท่าที ออกไปให้รัฐบาลเห็นโดยไม่ต้องอ้างเหตุอ้างผลให้ออกวาวไป รัฐบาลก็คงจะเข้าใจและคงจะต้องออกไปเอง และถ้าเป็นไปตามที่เขียนมานี้ญี่ปุ่นก็คงจะไม่ทราบความลับของเราอันจะเป็นภัยแก่เขา แล้วชาติไทยก็คงจะปลอดภัยอย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ เพราะฉะนั้นลัทธิว่าอะไรว่าตามกันจึงไม่ใช่ลัทธิ เผด็จการดังที่มีผู้ปลุกปั่นจนทำให้เราหลงเข้าใจผิดไป อนึ่ง ทางรัฐบาลชุดของผมและตัวผมเคยชี้แจงทั้งทางเขียนออกทางหนังสือพิมพ์และอ่าน

ทางวิทยุว่ายามสงครามเราต้องว่าตามกัน ต่อเมื่อเสร็จศึก สงครามแล้ว เราจะพูดจะว่าจะด่าหรือจะเขียนกันให้โลดโผน อย่างใดก็ได้ เราเปลี่ยนแปลงการปกครองก็เพื่อเอารัฐ-ธรรมนูญมา เราจะมาล้างรัฐธรรมนูญเสียอย่างไรได้ เฉพาะตัวผมเองแล้ว มีข้อพิสูจน์มากมายหลายประการเป็นพะยานว่า ผมเป็นคน พยายาม รักษาให้รัฐธรรมนูญ คงไว้อยู่เสมอ การที่ครั้งหนึ่งได้มีการประกาศงดใช้รัฐธรรมนูญและบีดสภาผู้แทนราษฎร ผมก็ได้มาเบีดสภาผู้แทนราษฎรและให้ใช้รัฐธรรมนูญต่อไป เมื่อทำเสร็จแล้วจึงได้ไปเชิญเจ้าคุณพหลมา และนี่ไม่ใช่เป็นการสาวไส้ให้กากิน เพราะผมต้องการจะพูดแต่ความจริง การอ่านรัฐธรรมนูญทางวิทยุทุก ๆ วันนั้น ผมเองเป็นผู้ริเริ่มขอให้มีขึ้นตั้งแต่ครั้งยังทำงานอยู่ที่วังปารุสกวัน สมัยหนึ่งได้มีการประดับเข็มตรารัฐธรรมนูญ กันอย่างแพร่หลาย เพื่อปลุกใจประชาชน ให้รักรัฐธรรมนูญ ก็ผมเองอีกน่ะแหละได้เป็นผู้สั่งทำแจกจากร้านของ พ.ท. เนรมิตร เลขการ (ครูเย็อน) และพร้อมทั้งเป็นผู้สั่งให้ออกแบบเอาเองด้วย ทั้งนี้หากจะละเว้นพูดถึง

ตอนที่ผมเป็นผู้บังคับกองผสม โดยนายทหารชั้นผู้ใหญ่ยก
มือถงมติพร้อมเพรียงกันทั่วปารุสกวัน เพื่อให้นำรบเมื่อ
พ.ศ. ๒๕๗๖ ก็คงจะพอเพียงที่ท่านน่าจะให้ความยุติธรรม
แก่ผมบ้างว่า ผมมิได้เป็นคนคิดจะลบล้างรัฐธรรมนูญตาม
ข่าวที่ได้โฆษณาแพร่หลายเหล่านั้นเลย ตรงกันข้าม ผมได้
พยายามทุกทางและฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้รัฐ-
ธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของชาติไทยอยู่เสมอมา

เมื่อพิจารณาถึงตัวผมและรัฐบาลชุดของผมในเรื่องที่
เกี่ยวกับการพาชาติไทยเข้าร่วมรบเป็นฝ่ายญี่ปุ่นนั้น ย่อม
เห็นได้ชัดว่าแท้จริงเรามิได้มีจิตใจเข้ากับฝ่ายญี่ปุ่นเลย แต่
ไหนแต่ไรมาแล้ว เจตนาของเราต้องการสันติภาพ ไม่ต้อง
การร่วมทำสงครามกับชาติใด เมื่อเราเป็นผู้ควบคุมราชการ
แผ่นดิน เรารู้ตัวของเราดีว่ามีกำลังรบอยู่เท่าใด และจะ
สามารถทำงานได้ใหญ่โตเพียงไหน กำลังรบอย่างของไทย
เรานั้นเห็นชัดว่ายังทำการสงครามไม่ได้ เพียงแต่พอเป็น
เพื่อนให้อุ่นใจประชาชนตามสมควรเท่านั้น กำลังรบของ
เรามีเป็นจำนวนหมื่น จะไปขัดสู้กับกองทัพจำนวนล้านและ

สามารถที่จะเพิ่มเติมกำลังอีกมากมายเท่าใดก็ได้นั้นได้ อย่างไรถ้าใครคิดเช่นนั้นก็เป็นความคิดที่ผิด เรามีความคิดอย่างนี้จึงพยายามหลีกเลี่ยงให้ห่างไกลจากการสงครามอยู่อยู่เสมอ มีการทำสัญญาไม่รุกรานกับประเทศใกล้เคียง มีการประกาศตนเป็นกลาง มีการประกาศอย่างเอาจริงเอาจังว่าเราจะสู้ตายถ้าแม้ว่าใครไม่เคารพต่อความเป็นกลางของเรา เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นทำนบคอยกั้นสงครามมิให้เข้ามาสู่ประเทศไทยที่รักของเราได้ทั้งสิ้น ในส่วนตัวและครอบครัวของผมก็ผูกสนิทอยู่กับทุกชาติ และมิได้มีใจผูกสนิทกับชาติญี่ปุ่นมากกว่าชาติอื่น พะยานอย่างหนึ่งในข้อนี้ก็คือผมไม่เคยส่งลูกไปญี่ปุ่นทั้ง ๆ ที่ทางสถานทูตทหารญี่ปุ่นชุบังคับนานาประการ เพื่อหวังจะเอาลูกของผมไปศึกษาในญี่ปุ่นให้ได้ แต่ผมได้ส่งลูกของผมทั้งหมดไปศึกษาในยุโรปและอเมริกา ทั้ง ๆ ที่ทราบว่าสงครามกำลังจะเกิดขึ้น ตามที่เขียนมานี้จะเห็นว่าแม้ครอบครัว ของผมอันเป็นส่วนน้อยยังมิได้มีใจผักใฝ่กับญี่ปุ่นเลย ฉะนั้น จึงไม่มีเหตุผลอันที่ผมจะนำชาติอันเป็นส่วนใหญ่ไปเข้ากับญี่ปุ่น ในเรื่องที่มีผู

กล่าวว่าผมไปตกลงปลงใจทำสัญญาลับกับญี่ปุ่นไว้นั้น ก็เมื่อน้ำใจ ของผมและครอบครัว มิได้มีใจฝักใฝ่ในญี่ปุ่น ดังที่เขียนมา ผมจะไปตกลงปลงใจทำสัญญาลับกับญี่ปุ่นได้ทีเดียวหรือ ขอปฏิญาณว่าแม้จะตกลงร่วมรบกับญี่ปุ่นด้วย วาจาก็ไม่มีแม้แต่น้อย และยิ่งเป็นลายลักษณ์อักษรยิ่งไม่มีเลยที่เดียว คำโฆษณาบางแห่งที่กล่าวหาว่าผมทำสัญญาลับร่วมรบ กับญี่ปุ่นก่อนที่ ญี่ปุ่นจะเข้ามาใน ประเทศ ไทยนั้น ขอคุณพระศรีรัตนตรัยเป็นพะยาน ผมไม่ได้เคยทำไว้ ครั้งหนึ่งเมื่อใกล้ที่ญี่ปุ่นจะรุกรานประเทศของเรา เอกอัครราชทูตญี่ปุ่น ทสุโบกามิ เคยมาพูด ทาบทามให้ผม ทำสัญญา ทางทหารกับเขา ผมยังได้ตอบว่าประเทศไทยเป็นประเทศเล็กนิดเดียว ถึงจะทำสัญญาทางทหารก็คงไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใดเป็นแน่ ที่ได้พูดปฏิเสธไปเช่นนี้เพราะทราบดีว่าหากเราจะยอมทำสัญญาทางทหารกับเขา ก็จะเป็นการขัดขืนความคิดความเห็นที่เป็นมติของประชาชน และเป็นการขัดขืนต่อความเห็นส่วนตัวของผมด้วยเช่นเดียวกัน ยิ่งพิจารณาถึงการจะเสี่ยงโชคเข้ากับฝ่ายชนะด้วยแล้ว ก็เห็น

3 พ.ค. 2503

ได้ว่าการ จะเข้ากับญี่ปุ่น ย่อมไม่นำประโยชน์ มาให้ ประเทศไทยได้เลยแม้แต่น้อย เพราะเห็นได้แต่แรกแล้วว่า ญี่ปุ่นจะต้องแพ้สงครามคราวนี้อย่างแน่นอน ความเห็นของผมที่ว่าญี่ปุ่นจะเป็นผู้แพ้นั้น ผมได้เคยพูดไว้กับนายทหารผู้ใหญ่ที่ปราจีนบุรี เมื่อครั้งผมออกไปเลือกแนวต่อสู้ ญี่ปุ่นทางด้านปราจีนบุรีกับ พล. ท. วิชิตสงคราม ซึ่งในขณะนั้นเป็นเสนาธิการทหารบกก่อนที่ญี่ปุ่นจะบุกรุกเข้ามาในประเทศไทย ผมพูดว่าญี่ปุ่นเขาได้พยายามแหวกวงล้อม C คือจีนวงเดียวมาตั้งหลายปีแล้วยังไม่สำเร็จ จะมาเพิ่มแหวกวงล้อม A คืออเมริกา B คือบริเตน และ D คือดัทช์ เพิ่มขึ้นอีกรวมเป็นวงล้อมถึง ๔ ชั้น ดังนี้ย่อมเป็นไปไม่ได้เลยเป็นอันขาด พล. ต. ไพริระย่อเดช ผู้บัญชาการกองพลทหารที่ปราจีนบุรี ยังได้ตอบแก่ผมว่าการแหวกวงล้อมดังกล่าวนั้นคงไม่สำเร็จดอก แต่ในระหว่างนั้นมันจะมา (Take T) S ไปพลางๆ ก่อนแล้วเราจะแย่ ผมจึงตอบว่านั่นน่ะซี เราจึงต้องมายืนอยู่บนภูเขาลูกนี้เพื่อเลือกแนวต่อสู้กันอย่างไรล่ะ

ตามที่ได้เขียนมานี้ย่อมแสดงว่าเราไม่เคยร่วมคิดทำสิ่ง

ใด ๆ กับญี่ปุ่นเลย ตรงกันข้ามเราได้เตรียมต่อสู้กับญี่ปุ่นมาแต่ต้น เมื่อแถมพิจารณาแผนการยุทธของกองทัพที่ได้สั่งไปเป็นเวลากว่า ๒—๓ เดือน ก่อนที่ญี่ปุ่นจะบุกรุกและนำสงครามเข้ามาในบ้านเรา แผนยุทธการนี้ย่อมจะเป็นเรื่องยืนยันได้ว่าเราได้สั่งระดมทหารและได้ออกคำสั่งต่อต้านญี่ปุ่นไว้แล้วอย่างเต็มที่ ตามคำสั่งนี้ กองพลที่ ๒ และ ๑ จะไปทำการต่อสู้ทางด้านปราจีนบุรี กองพลที่ ๑ และ ๕ จะไปทำการต่อสู้ทางกรุงเทพ ฯ และชลบุรี ส่วนกองพลที่ ๖ จะต่อสู้ทางปักษ์ใต้ เมื่อผมได้ไปตรวจราชการทางปักษ์ใต้ ผมก็ได้ไป วางทหาร ที่สวน มะพร้าว ริมฝั่ง ทะเล ตะวัน ออก ส่งชลา ที่นครศรีธรรมราชก็ได้วางทหารรักษาฝั่งทะเลทางด้านตะวันออกได้มีการต่อต้านญี่ปุ่นทั้ง ๒ แห่ง เมื่อญี่ปุ่นได้ยกพลขึ้นบกเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ด้วยผลสำเร็จอย่างงดงามแก่ฝ่ายเราดังที่ได้ทราบกันอยู่ทั่วไปแล้ว แต่เรามีความ เสียใจอย่างยิ่ง ที่เราคาด ไม่ถึงว่า ญี่ปุ่นจะโจมตีเพิร์ลฮาร์เบอร์ของอเมริกา ทั้ง ๆ ที่ญี่ปุ่นกับอเมริกายังดำเนินการเจรจากันอยู่ เราคิดกันว่าเมื่อทูตกุรุสุยังพูดอยู่ที่อเมริกา

แล้ว ญี่ปุ่นคงยังไม่ทำสงคราม และด้วยเหตุนี้การเตรียมการประจำแนวต่อสู้ญี่ปุ่นจึงได้ช้าไปบ้าง เพราะเมื่อเราจะวางแนวให้มั่นคงจริง ๆ เราก็ต้องการเวลามาก การที่ผมไปตรวจราชการทางปราจีนบุรีเมื่อ ๖ ธันวาคม ๒๔๘๔ ก็เพราะเหตุอยากจะรวมเดินทางกับเสนาธิการทหารบกไปดูแนวต่อสู้ที่ศรีโสภณ ไม่ใช่เพื่อหนีสงครามหรือเพื่อไปทำสัญญาลับกับญี่ปุ่น ตามข่าวเล่าลือ ที่โฆษณาชวนเชื่อกันอย่างหนาหูเมื่อ ๔ ธ.ค. ๔๔ ผมเห็นว่าสงครามน่าจะเกิดทางบ้านเราเร็วขึ้น เพราะการเจรจาระหว่างทูตฤๅสุกับฝ่ายอเมริกาไม่ตกลงกันได้ ถ้าแม้ว่าการเจรจาจะยังดำเนินอยู่ ผมจึงได้เชิญ พล. ท. วิชิตสงคราม เสนาธิการทหารบกมาประชุมที่วังสวนกุหลาบ เราคาดกันว่ากว่าจะเกิดสงครามขึ้นคงจะมีเวลาต่อไปอีกสัก ๒—๓ เดือนก็ได้ อย่างไรก็ดี เราก็มิได้ประมาทได้สั่งให้เร่งการระดมพลให้เร็วขึ้นอีก แต่เราก็ทำไม่ได้เร็วทันใจ เพราะเวลานั้นญี่ปุ่นเป็นจำนวนมากได้เข้ามาอยู่ที่ใกล้เขตแดนของเราทางเสียมราฐในเขมร ถ้าหากว่าเราจะประกาศเรียกระดมพลทางวิทยุให้เป็นการเปิดเผย ก็

เกรงว่าญี่ปุ่นจะพรวดพราดเข้ามายึดไทยเสียก่อน ด้วยเหตุผลนี้ ทางกรมเสนาธิการทหารบกจึงตกลงใจให้ระดมพลโดยส่งหมายไปเฉพาะตัว การระดมพลโดยวิธีนี้ถึงแม้ว่าผมจะได้เร่งจัดการเป็นการด่วนที่สุดแล้วก็ตาม แต่ก็เป็นวิธีการที่ชักช้ากว่าการระดมพลโดยวิธีประกาศทั่วไป ครั้นแล้วเสนาธิการ ทหารบกแจ้งว่า อยากจะไปดูทหาร ทางปราจีนบุรีเข้าประจำแนวต่อต้านที่ศรีโสภณสัก ๒—๓ วัน เราได้หารือกันและเห็นว่าตราบใดที่ การเจรจาระหว่างอเมริกาและญี่ปุ่นยังดำเนินอยู่ ญี่ปุ่นคงจะยังไม่ลงมือรบเป็นแน่ เห็นว่ายังมีเวลาพอ จึงตกลงกันว่าเราจะไปดูการวางทหารที่ศรีโสภณด้วยกัน แล้วจะรีบกลับมาย้ายกองบัญชาการไปอยู่ที่ลพบุรีทันที ตามนี้การต่อสู้ของเราจึงจะเป็นผล เราได้ออกเดินทางเมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๔๘๔ เราได้เดินทางไปพบกับผู้บัญชาการกองพลที่ ๒ ที่ปราจีนบุรี และเมื่อได้ไต่ถามเหตุการณ์ ตลอดจนได้พิจารณาภูมิประเทศประกอบกับเหตุการณ์พอสมควรแล้ว เราจึงได้เดินทางต่อไปยังอรัญญประเทศ รุ่งเช้าวันที่ ๗ ธันวาคม ได้ไปถึงเขาศรีโสภณ

ได้ตรวจดูภูมิประเทศ และซ้อมวิธีปฏิบัติการรบ หากญี่ปุ่นจะรุกเข้ามา เสร็จแล้วก็คิดจะกลับ แต่มีผู้ทูลไปด้วยบอกว่าผมยังไม่เคยไปเยี่ยมจังหวัดพระตะบอง เมื่อมาถึงทีนี่แล้วก็ควรจะเลยไปเยี่ยมเสียด้วย ผมจึงได้ขับรถเองไปยังพระตะบอง การไปพระตะบองนั้นก็ได้ผลดีอยู่ ได้พบกับข้าหลวงประจำจังหวัดและพบกับ พล. ต.ต. รามอินทรา ผู้บังคับการตำรวจที่นั่น ผมได้ซ้อมความเข้าใจกับพระรามอินทราถึงการปฏิบัติการรบของตำรวจ ตั้งแต่สวายดอนแก้ว จนถึงมาสมทบกับกำลังทหารที่ศรีโสภณ ผมรู้สึกว่าเราได้ทำกันอย่างเป็นการเป็นงานดีมาก ต่อจากนั้นเราได้เดินทางกลับและถึงอรัญญประเทศในเวลาค่ำ พอถึงก็ได้รับโทรเลขให้รีบกลับกรุงเทพฯ ด่วน ผมนึกไม่ออกว่าได้เกิดอะไรขึ้นในกรุงเทพฯ ในภายหลังจึงทราบว่า ทูตอังกฤษบอกว่า มีเรือขนส่งทหารญี่ปุ่นมาพลุกพล่านมากทางอินโดจีน ทำให้ผมคิดว่าสงครามคงจะได้เกิดขึ้นแล้ว ผมจึงได้เดินทางกลับกรุงเทพฯ เมื่อเวลาประมาณ ๑ นาฬิกาของวันที่ ๘ เมื่อจวนสางได้พบกับพล. อ.ต.

เวชยันต์รังสฤษดิ์ ซึ่งตั้งใจจะขึ้นไปรับผมที่ศรีโสภณ แต่ได้พบกันกลางทางที่บริเวณหินกอง สระบุรี ได้ขึ้นรถมาด้วยกัน และผมได้รับทราบเหตุการณ์ทางกรุงเทพฯ ซึ่ง พล. อ.ต. เวชยันต์ฯ ได้เล่าให้ฟังโดยตลอด ได้ทราบว่าญี่ปุ่นต้องการเจรจากับเรา ผมก็ตกลงใจเห็นสมควรจะเข้าไปดูท่วงที ส่วนการรบก็คงให้รบกันต่อไปตามแผนและตามคำสั่งที่ได้ตระเตรียมล่วงหน้าไว้ดังที่ได้เล่ามาแล้วข้างต้น เมื่อผมถึงวังส่วนกุหลาบ ก็ได้รับรายงานจาก พล. ต.อ. อดุล เดชจรัสว่า ญี่ปุ่นกำลังเข้ายึดสงขลา นครศรีธรรมราช ประจวบคีรีขันธ์และปัตตานี ส่วนฝ่ายไทยก็กำลังต่อสู้อย่างสุดกำลังตามแผนที่ได้ตกลงกันไว้ นอกจากนั้นทางสถานทูตญี่ปุ่นต้องการพบผม เพื่อขอโทษที่ได้บุกรุกเข้ามาในประเทศไทยแต่พร้อมจะเจรจากันกับฝ่ายไทยด้วยดีต่อไป ผมเห็นว่าสมควรจะฟังความจากฝ่ายญี่ปุ่นดูบ้างเพื่อทราบการปฏิบัติของเขา เราได้เข้าไปเจรจากันในห้องทำงานของนายกรัฐมนตรี ในขณะเดียวกันทางคณะรัฐมนตรีก็ประชุมกันอยู่ในห้องประชุมเพื่อฟังผลเจรจา ทางญี่ปุ่นได้บอกว่าเขาจำ

เป็นต้องบุกรุกเข้ามาในประเทศไทย เขาขอโทษและขอให้ประเทศไทยเลือกปฏิบัติได้ ๔ อย่าง คือ อย่างที่ ๑ ให้กองทัพญี่ปุ่นผ่านไป อย่างที่ ๒ ให้ประเทศไทยร่วมรบกับฝ่ายญี่ปุ่น อย่างที่ ๓ ให้ประเทศไทยร่วมรบโดยเข้าไปเป็นภาคีในสัญญาไตรภาคี และเสียใจที่จำข้อสุดท้ายไม่ได้ แต่คงจะมีหลักฐานอยู่ที่กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี หรือที่ใดที่หนึ่ง เมื่อผมได้ทราบคำขาดของฝ่ายญี่ปุ่นเช่นนั้นก็ไม่ทราบจะทำอย่างไร นอกจากแจ้งแก่เขาว่าเราเป็นประเทศเล็กขออย่ามายุ่งกับเราได้ไหม เขาบอกว่าเขาจำเป็นจะต้องผ่านประเทศไทยไปพะม่า และมะลายู และจะทำอย่างอื่นไม่ได้นอกจากเลือกเอา ๑ ใน ๔ แผนที่เขาได้เสนอมานั้น บอกปัดเขาเท่าใดก็ไม่ได้รับประโยชน์ ทั้งในเวลานั้นการรบก็กำลังคับหน้าอยู่ทางปักษ์ใต้ ที่บางปูกองทหารญี่ปุ่นก็ลอดการตรวจตราเข้ามาได้ ผมได้สั่งให้กองทัพเรือนำเรือรบมาโจมตีด้วยตนเอง เมื่อเหตุการณ์อยู่ในฐานะที่บีบคั้นเช่นนี้ ผมจึงขอเวลาไปหารือในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีก่อน ทางฝ่ายญี่ปุ่นจะไม่ยอมให้ผมออกจากห้องนั้นไป เขาจะให้ผม

ตกลงใจด้วยตัวของผมเองคนเดียว ผมได้บอกปฏิเสธว่าคนเดียวผมตกลงใจไม่ได้ ก่อนรับรองอย่างใดขอให้ผมได้มีโอกาสไปปรึกษาคณะรัฐมนตรีก่อน ในเวลานั้นนายวณิช ปานะนนท์ อยู่กับผมในห้องนั้นด้วย รวมเรามีคนไทยอยู่ในห้องนั้น ๒ คน ต้องเผชิญกับคำขู่เข็ญต่าง ๆ นานา จากฝ่ายญี่ปุ่นซึ่งมีทั้งคณะทูตพลเรือน ทูตทหาร และนายทหารชั้นนายพลนายพันถือดาบอยู่เกะกะ นับจำนวนได้ ประมาณตั้ง ๒๐ คน นายวณิช ปานะนนท์ ได้ขอร้องให้ฝ่ายญี่ปุ่นให้เกียรติแก่นายกรัฐมนตรีไทยให้ได้ออกจากห้องเพื่อไปหารือคณะรัฐมนตรีบ้าง ได้พูดกันอยู่นานญี่ปุ่นจึงได้ยอมปล่อยตัวผมให้ออกไปยังที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้ เมื่อถึงที่ประชุมผมก็ได้เล่าถึงผลการเจรจากับฝ่ายญี่ปุ่นให้คณะรัฐมนตรีทราบ ได้ปรึกษากันและผมได้ขอให้ที่ประชุมลงมติเลือกตกลงเอาว่า จะรบกับญี่ปุ่นหรือจะไม่รบ คณะรัฐมนตรีลงมติเป็นเอกฉันท์ไม่รบกับญี่ปุ่น โดยเลือกเอาวิธีที่ให้ฝ่ายญี่ปุ่นผ่านประเทศไทยไปได้ แต่ขอให้เพิ่มเติมว่าให้ฝ่ายญี่ปุ่นเคารพต่อเอกราชและอธิปไตยของไทยด้วย ในที่สุด

คณะรัฐมนตรีได้ตกลงให้ ตั้งพระองค์เจ้าวรรณไวทยากรวร-วรรณ พณ ฯ นายปรีดี พนมยงค์ พล. ต. ธำรงนาวาสวัสดิ์ และนายวณิช ปานะนนท์ เป็นผู้ไปเจรจาและร่างสัญญากับฝ่ายญี่ปุ่น เมื่อทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายญี่ปุ่นได้ตกลงกันได้แล้ว จำได้ว่าคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติให้ผมสั่งหยุดการรบได้ ผมจึงได้สั่งการไป

อนึ่ง เป็นที่สังเกตว่าในเวลานั้นไม่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎร หากจะรอขออนุมัติต่อสภา ฯ เสียก่อนที่จะตกลงสั่งการไป การรบคงจะดำเนินรุนแรงถึงขั้นแตกหักไปเสียแล้ว ในส่วนความคิดของพวกเราที่ทำไปเช่นนี้ย่อมเป็นการแสดง อย่างเด่นชัดแล้วว่า ไม่มีใครในพวกเรา ได้ไปตกลงทำสัญญาแต่อย่างหนึ่งอย่างใดกับฝ่ายญี่ปุ่นไว้เลย ในส่วนผมที่ตกลงยอมหลีกให้ญี่ปุ่นผ่านไปเช่นนั้นก็มิใช่จะเข้ากับญี่ปุ่นหรือได้ตกลงไว้กับญี่ปุ่นแต่อย่างใดก็หาไม่ มีความคิดในทางสันติภาพประจำใจอยู่เสมอ ผมไม่ต้องการให้ชาติไทยรบกับชาติใดในสงครามครานี้ เพราะรู้ดีว่าถ้ารบกับชาติใดเข้า ไทยเป็นแหลกหมด เนื่องจากทุก ๆ ฝ่ายได้ตระเตรียม

กำลังกันไว้อย่างมากมาย และอาวุธสมัยใหม่ก็จะรุนแรงยิ่งนัก การประกาศตนเป็นกลางจึงเป็นการที่เหมาะสมแก่สภาพของประเทศไทยเป็นที่สุด และถ้าใครละเมิดความเป็นกลางเราก็จะต้องต่อสู้ตลอดไป ผู้จะละเมิดความเป็นกลางของเรานั้นผมทราบดีว่าจะต้องไม่ใช่เป็นฝ่ายอังกฤษ แต่ต้องเป็นฝ่ายญี่ปุ่นแน่นอน ฉะนั้นผมจึงได้ตระเตรียมต้านทานแต่กับญี่ปุ่นฝ่ายเดียว ตามที่ปรากฏในแผนยุทธการของกรมเสนาธิการทหารบก ทั้งจะขอต่อสู้ไปจนญี่ปุ่นแพ้และออกไปจากประเทศไทยของเรา แต่ทำไมผมและรัฐบาลชุดของผมจึงได้ตกลงหลีกทางให้ญี่ปุ่นผ่านไปไม่ใช่สั่งให้ วางอาวุธอย่างที่คนบางคนมีความเข้าใจอยู่ การที่ผมได้ยอมหลีกทางให้ญี่ปุ่นผ่านไปเช่นนี้เพราะผมพิจารณาเห็นว่า ญี่ปุ่นคงจะได้ไปต่อสู้กับกำลังมหาอำนาจมี อังกฤษ และกำลังทางฝ่ายสัมพันธมิตรอื่น ซึ่งในที่สุดจะต้องอ่อนกำลังลงจนถึงพ่ายแพ้ ในขณะเดียวกันนั้นทางฝ่ายประเทศไทยก็จะได้พยายามต่อสู้ขัดขวาง รอนกำลัง ข้าศึก และ เตรียมรบ ขับไล่ ญี่ปุ่นให้ออกไป จากประเทศไทย เมื่อถึงเวลา และโอกาส ที่เหมาะสม

ตามวิถีทางที่จะทำไปเช่นกล่าวมานี้ ชาติของเราได้เดินทางถูกต้องอันเป็นผลดังที่ปรากฏอยู่ในเวลานี้แล้ว กรุงเทพ ฯ และบ้านเมืองทั่วไปของเรายังอยู่ดีเป็นส่วนมาก ประชาชนในประเทศไทย ก็อยู่เย็นเป็นสุข สมปรารถนา หรือเป็นสุขเสียยิ่งกว่าความ คิดหวังสำหรับประเทศที่ผ่านการสงคราม อย่างประเทศเราจะคิดหวังไว้เสียอีก ถ้าเราได้ทำตัวเข้ากับญี่ปุ่นแต่พอเข้ากับญี่ปุ่นแล้วชาติไทย มิได้ทำการต่อสู้ขัดขวางรอนกำลังข้าศึกและเตรียมรบข้าศึก โดยติดต่อกับสหประชาชาติดังที่เราได้กระทำมาแล้วนั้น ชาติไทยก็ต้องมีความ ผิดแน่นอนฐานเป็นฝ่ายรุกรานร่วมกับญี่ปุ่น และจะเถียงหรือแก้ตัวให้เป็นอย่างอื่นมิได้ แต่ตามเหตุการณ์ที่ชาติไทยได้ปฏิบัติมาแล้วจริง ๆ ตั้งแต่ก่อนญี่ปุ่นบุกรุกเข้ามาในประเทศไทยจนถึงญี่ปุ่นได้ยอมจำนนโดยสิ้นเชิงนี้ ชาติไทยทุกเพศ ทุกวัย ทุกตำแหน่งหน้าที่ เราทั้งชาติ ได้มีความคิดร่วมเป็นอันเดียวกันทำการต่อสู้ขัดขวางรอนรานกำลังญี่ปุ่น เตรียมรบญี่ปุ่น และติดต่อกับทางสหชาติสัมพันธมิตรโดยมิได้ละเลยเวลาให้ผ่านไปเปล่า ๆ เลย ส่วนการที่ประเทศไทยต้องทำ

สัญญาร่วมรบกับญี่ปุ่นในภายหลังก็ดี การที่ประเทศไทยต้องประกาศสงครามกับอังกฤษอเมริกาก็ดี ก็เป็นแต่กลอุบายเอาใจญี่ปุ่นเพื่อให้เขาเห็นอกเห็นใจ เป็นการหลีกเลี่ยงมิให้ญี่ปุ่นผู้ศัตรูทำการทารุณแก่ประชาชน เป็นการป้องกันมิให้ญี่ปุ่นทำการปลดอาวุธกองทัพของเราเสีย และเพื่อให้ไทยยังคงมีรัฐบาลเป็นไทยที่มีแก่ใจคิดต่อสู้ญี่ปุ่น และที่สุดเพื่อให้รัฐบาลนี้สามารถสั่งการอยู่ได้ตลอดไป เหล่านี้เท่านั้น และเมื่อได้พิจารณาถึงสาส์นของท่านเชอร์ชิลล์ ซึ่งท่านอัครราชทูตอังกฤษส่งต่อมาให้ผม เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๔๘๔ (วันที่ญี่ปุ่นบุกรุกประเทศไทย) ด้วยแล้วย่อมจะสนับสนุนว่าการปฏิบัติของประเทศไทยที่แล้วมานั้น พอจะได้รับความกรุณาจากสหประชาชาติได้เป็นอย่างดี ฉะนั้นเราควรจะเข้าใจได้อย่างดีว่า เท่าที่เราได้ปฏิบัติรอดมานั้น เราได้กระทำไปเพื่อป้องกันตัวเอง และเพื่อต่อสู้กับญี่ปุ่นโดยมิได้หยุดยั้งเลย ที่เราได้กระทำไปเช่นนั้นจะว่าผิดวาจาสัตย์ต่อญี่ปุ่นหรือจะว่าเราฉวยโอกาสหาได้ไม่ เพราะเราไม่เคยมีการตกลงใด ๆ กับญี่ปุ่นมาก่อน จะเป็นด้วยทางวาจาหรือ

ทางหนังสือ ก็ตามเป็นความผิด ของญี่ปุ่นเองที่มาจู่โจมบุกรุกชาติไทยโดยเราไม่รู้ตัว และยิ่งเป็นความผิดหนักขึ้นอีก ถ้าจะคิดว่า ญี่ปุ่นได้ทำ สัญญาทำนอง ไม่รุกราน ประเทศไทยไว้เป็นหลักฐานแล้วด้วย

ยิ่งกว่านั้น ถ้าประชาชนได้ทราบถึงการ ปฏิบัติของญี่ปุ่นที่บีบบังคับต่อผม ให้ทำสัญญาร่วมรบฉบับต่อมา และบังคับให้ผมประกาศสงครามกับอังกฤษอเมริกาด้วยแล้ว เชื่อว่าประชาชนจะรู้สึกเห็นใจผมและรัฐบาลชุด ของผมนั้นเป็นที่สุด ถ้าจะบรรยายก็จะเป็นการยืดยาว ขอสรุปแต่เพียงว่าผมได้โต้เถียงกับเขาในทางไม่ทำตามจนแสนจะปวดหัว เรายืนยันทางเดียวว่าจะไม่ทำอะไร ฝ่ายญี่ปุ่นที่มาพูดเรื่องเหล่านี้ได้แห่กันมาเต็มบ้าน สารพัดจะแห่กันมามีทั้งนายพล ทั้งนายพัน ทั้งนักการฑูต ทุกคนส่งเสียงแต่จะให้เราทำตามเขา โต้เถียงกัน บางครั้งตั้งแต่บ่าย ๒ โมงจนถึง ๒๔ นาฬิกาก็มี ที่สุดเราต้องยอมทำตาม เพราะเขาบอกว่าถ้าไม่ทำตามพรุ่งนี้บ้าง วันนี้บ้างเขาจะปลดอาวุธประเทศไทยแน่นอน บอกว่าทางโตเกียวสั่งมาเช่นนั้น บางทีนานวันเข้าก็ขู่มาทางโทรศัพท์

พร้อมกับเตรียมทหารของเขาจะเริ่ม ทำการตาม ที่ ได้ขู่ไว้ กับเราด้วย ผมเห็นว่าเรายอมตามเขาดีกว่าสู้ทนเก็บน้ำตาและเก็บความช้ำน้ำใจไว้เพื่อแก้มือกันในวันข้างหน้า โดยจะคิดต่อสู้กับญี่ปุ่นตลอดไปจนกว่าเขาจะถูกขับไล่ออกไปให้พ้นจากประเทศไทยในที่สุด หวังยืดเอาความเมตตาอาริจากอังกฤษอเมริกาเป็นกำลังช่วย เหตุการณ์ตามความเป็นจริงดังที่ได้เล่ามานี้ เรายอมเห็นว่าการที่เราเข้ากับญี่ปุ่นก็ดี การประกาศสงครามกับอังกฤษอเมริกาก็ดี เหล่านี้อยู่ในลักษณะเป็นกลอุบายให้เราสามารถประทังชาติไว้ เพื่อการต่อสู้ญี่ปุ่นดังที่ได้ปฏิบัติมาแล้วในระยะต่อ ๆ มา ซึ่งเป็นผลทำให้ชาติได้รับความปลอดภัยมาจนถึงบัดนี้ดังที่พี่น้องทุกคนย่อมจะเห็นด้วยตนเองแล้ว

เราทำการต่อสู้ขัดขวางรอนกำลังญี่ปุ่นและเตรียมต่อสู้ญี่ปุ่นมาอย่างไร นับตั้งแต่เราได้ถูกรุกรานวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ มาจนบัดนี้ พี่น้องชาวไทยส่วนมากคงยังไม่ทราบในรายละเอียด จึงยังมีบางคนกล่าวหาว่าผมผิดเพราะได้นำชาติเข้าสู่สงครามร่วมกับญี่ปุ่น ต่อไปนี้ผมจะได้เล่าเพียงสั้นๆถึง

การที่ผมได้นำชาติไทยเข้าต่อสู้ขัดขวางรอนกำลังญี่ปุ่นในตอนแรก ๆ และเตรียมรบกับญี่ปุ่นในตอนสุดท้าย อย่างไรก็ดี หวังว่าทุกคนคงจะเข้าใจว่าจะให้ชาติไทย พันสงคราม คราวนั้นคงไม่มีทางพ้นได้อย่างแน่นอน ซึ่งผมไม่จำเป็นต้องเขียนอธิบายไว้ ณ ที่นี้อีก แต่ผมจะพูดเฉพาะวิธีการที่ผมได้นำชาติต่อสู้ขัดขวางรอนกำลังญี่ปุ่น และวิธีการ เตรียมรบกับญี่ปุ่นว่ามีอย่างไรบ้างเท่านั้น จะได้เป็นการส่งเสริมความยินดีแก่ทุกคนในชาติไทยนี่ว่า การที่สงครามคราวนี้เสร็จสิ้นลงด้วยดีก็เพราะชาติไทยทั้งชาติได้ทำการต่อสู้ขัดขวางรอนกำลังญี่ปุ่น และเตรียมจะรบกับญี่ปุ่นร่วมกับรัฐบาลตลอดมาทุกคนนับแต่รัฐบาลชุดของผมเป็นเวลาได้ ๓ ปีเศษจนถึงรัฐบาลปัจจุบันนี้ กิจการต่าง ๆ ที่เราได้กระทำมาเพื่อสู้สงครามนั้นบางอย่างประชาชนก็ทราบบางอย่างประชาชนก็ไม่ทราบ แต่ย่อมเป็นธรรมดาที่เราจะบอกอะไรกันไม่ได้ เมื่อศัตรู กำลังอยู่ในบ้านเมืองของเรา ดังนั้นประชาชนอาจไม่ชอบรัฐบาลบ้าง ในกรณีที่ประชาชนถูกบังคับให้ทำการ ต่อสู้ญี่ปุ่นโดยไม่รู้ตัว ซึ่งขอย้ำว่ารัฐบาลจะบอกอะไรก็ไม่ได้ บอกได้แต่ให้ทำตาม

กันไปก็แล้วกันมาบัดนี้เราชนะญี่ปุ่นแล้ว ผมจึงถือโอกาสเล่าให้ประชาชนฟังถึงส่วนที่รัฐบาลชุดของผมได้ ทำการต่อสู้ขัดขวางญี่ปุ่นและเตรียมรบกับญี่ปุ่นว่ามีอย่างไรบ้าง เล่าให้ทราบเหตุผลถึงความเป็นจริงว่าเราได้ร่วมทำ สงครามจนชาติปลอดภัยมาว่าได้กระทำอย่างใดบ้าง บางทีจะเป็นเหตุหนึ่งที่สำคัญสามารถทำให้ชาติไทย กลับสมัครสมาน สามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันตลอดไป และที่หวังที่สุดนั้นหวังว่าผู้ที่เกลียดผมไปบ้างก็จะมีใจกรุณาแก่ผม อันจะเป็นบุญในส่วนตัวผมเองเป็นอันมาก

ตามที่ผมได้เล่ามาถึงการที่ ชาติไทย ได้ทำการ ต่อสู้กับญี่ปุ่นและขัดขวางญี่ปุ่นตลอดมานั้นมีความจริง เป็นพยานยืนยันอยู่มิใช่เพื่อแก้ตัวเมื่อเห็นญี่ปุ่นแพ้แล้ว ผมถือความเป็นสุภาพบุรุษว่า เราต้องพูดแต่ในสิ่งจริง และเกลียดการบิดเรื่องราวเป็นอย่างยิ่ง ทางพระบอกว่าความจริงย่อมหนีความจริงไม่พ้น เพราะฉะนั้น ถ้าการที่เรื่องซึ่งผมเขียนมานี้เป็นเรื่องที่บิดบิน ความจริงก็ย่อมจะแสดงออกมาให้โลกเห็นวันหนึ่งข้างหน้าเป็นแน่นอน

นับตั้งแต่ก่อนญี่ปุ่นเข้ามาผมได้เล่ามาแล้วว่า เราได้ทำการต่อสู้ญี่ปุ่นอย่างใด และย่อมเป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนดีแล้วว่าชาติไทยได้ทำการต่อสู้อย่างใดในเวลาที่ประเทศไทยถูกญี่ปุ่นรุกรานเข้ามาจริง ๆ ในเรื่องที่ญี่ปุ่นได้บีบบังคับเราอย่างรุนแรงเพื่อให้เราตกลงทำสัญญาต่างๆ ร่วมกับญี่ปุ่นนั้น ผมก็ได้เล่ามาแล้ว บัดนี้ผมจะเล่าถึงการต่อสู้ขัดขวางรอนกำลังและเตรียมรบญี่ปุ่นเท่าที่รัฐบาลชุดของผมได้ปฏิบัติไปแล้ว สิ่งต่าง ๆ ที่ผมและรัฐบาลชุดของผมได้กระทำไปจะสมกับสภาผู้แทนราษฎรได้ไว้วางใจมอบให้ผมเป็นผู้นำชาติไทยในสมัยนั้นหรือไม่ก็สุดแต่ท่านจะพิจารณาเอาเอง หวังว่าเรื่องนี้จะได้รับการพิจารณาจากท่านด้วยจิตใจเป็นธรรมตามหลักดำเนินงานที่ดีของหนังสือพิมพ์ทั่ว ๆ ไป

๑. การต่อสู้ขัดขวางรอนกำลังญี่ปุ่นเกี่ยวด้วยเครื่องบริโภค

ก. เกี่ยวด้วยข้าว เราได้พยายามไม่จัดการขนส่งข้าวให้ญี่ปุ่นจนถึงกับญี่ปุ่นต้องใช้รถไฟทหารไปขนเอาเอง และได้แนะนำให้ราษฎรทำการปลูกอย่างอื่นแทนข้าว โดยอ้างว่า

เรามีข้าวมากแล้ว

ข. เกี่ยวด้วยเนื้อสัตว์ เราได้จัดการควบคุมเนื้อสัตว์ต่าง ๆ เพื่อมิให้ญี่ปุ่นซื้อได้ตามใจและจัดการให้งดการฆ่าสัตว์เสียบางวัน อนึ่งการฆ่าสัตว์ในประเทศของเราส่วนมากชาวต่างประเทศเป็นผู้ทำ และส่วนมากชาวต่างประเทศเป็นผู้ขาย ผมจึงได้จัดการให้คนไทยทำการแทน ซึ่งหวังว่าคนไทยคงจะมีทำน้อย อันจะเป็นผลทำให้เนื้อสัตว์ลดน้อยลงได้เอง

ในส่วนวัวควายนั้น เมื่อญี่ปุ่นกว้านซื้อมากขึ้น ผมจึงได้ประกาศห้ามการซื้อขายถ้าเจ้าของมีวัวน้อย หรือมีเท่ากับปี ๒๔๘๕ ถ้ามีมากกว่านั้นจึงจะยอมให้ซื้อขายกันได้ ทั้งนี้เป็นการขัดขวางมิให้ญี่ปุ่นซื้อวัวควายได้สดวกนั่นเอง นอกจากนั้นผมยังได้สั่งมิให้นำสัตว์เหล่านี้ข้ามจังหวัดอีกด้วย

ส่วนเรื่องไก่ เมื่อทราบว่าญี่ปุ่นซื้อเก็บไว้ที่ห้องเย็นมาก ผมก็ได้สั่งขัดขวางมิให้ญี่ปุ่นได้ไก่ไปกิน โดยผมได้สั่งให้เจ้าของห้องเย็นทำให้ไก่เน่าเสียก่อน ทราบภายหลังว่าเป็นจำนวนหมื่นที่ไก่ของญี่ปุ่นได้เน่าไปด้วยการกระทำนี้

ค. เกี่ยวกับผัก ได้พยายามให้ชาวจีนใกล้กรุงเทพ ฯ เลิกปลูกผักโดยออกอุบายมิให้ ชาว จีนอาศัย อยู่ได้ ใน ที่เดิม เราได้อ้างว่าชาวจีนเหล่านี้ทำให้ที่สกปรก

๒. การต่อสู้ขัดขวางรอนกำลังญี่ปุ่นเกี่ยวด้วยเครื่องอุปโภค

ก. ได้จัดการควบคุมผ้าและถักผ้า มิให้ขาย ออกนอกจังหวัด เพราะเห็นว่าจีนเที่ยวกว้านซื้อผ้าขาวม้าบางจังหวัดแล้วมาขายให้แก่ญี่ปุ่น และเฉพาะรายที่พบหนึ่งรถกุดัง ผมก็ได้สั่งให้ทางทหารบังคับซื้อไว้ เสียด้วย จำนวน เงิน ๕,๐๐๐ บาท

ข. ญี่ปุ่นกว้านซื้อสำลีเพื่อเอาไปใช้เกี่ยวกับบาดแผล และส่งไปทอผ้า เมื่อทราบความนี้ ผมก็ได้จัดการควบคุมการซื้อขายฝ้ายเสีย และได้ให้ทางเจ้าหน้าที่รับรับซื้อไว้ใช้ในราชการของประเทศไทยเอง

ค. ญี่ปุ่นกว้าน ซื้อหนังสัตว์ มากมาย เพื่อส่งไปญี่ปุ่น ผมได้ทราบเรื่องนี้เข้าก็ได้สั่งให้ควบคุม การซื้อ ขายหนังสัตว์ และตั้งเจ้าหน้าที่รับซื้อกักกันไว้เสียเองทั่วราชอาณาจักร

ง. เมื่อญี่ปุ่นต้องการไม้สักเอาไปใช้งาน เช่นจะเอาไปใช้ต่อเรือเป็นต้น ทางเราก็ได้นำเอาไปซุกซ่อนเสีย เราได้พยายามตั้งโรงเลื่อยไม้เพื่อเป็นสถานที่สำหรับเอาไม้สักไปจัดการเลื่อยเสียเอง และได้จำหน่ายไปเสียให้พ้นมือญี่ปุ่นเท่าที่จะทำได้ การทำป่าไม้ เราก็ได้ตั้งบริษัทขึ้นเพื่อแย่งการทำการป่าไม้ให้พ้นจากมือญี่ปุ่น เรื่องการทำป่าไม้นี้ พล.ต. โมริยา ทูตทหารญี่ปุ่นพยายามพูดขู่เพื่อจะทำการป่าไม้เสียเองหลายหน แต่เราได้หน่วงเวลาไว้จนถึงได้ตั้งบริษัทขึ้นควบคุมเองได้สำเร็จ

จ. เราได้ตั้งบริษัทเพื่อจัดการทำเหมืองแร่ต่าง ๆ เสียเอง ทั้งนี้เพื่อประสงค์จะกักกันแร่ไว้ให้มากเพื่อญี่ปุ่นจะได้ไม่สามารถนำออกไปใช้ตามใจ

๓. การต่อสู้ขัดขวาง กำลังญี่ปุ่น เกี่ยว แก่ การอุตสาหกรรม

ญี่ปุ่นพยายามจะมีโรงงานในประเทศไทยอย่างมากมาย โดยใช้วิธีบังคับซื้อโรงงานต่าง ๆ ในประเทศเรา ทั้งเราก็ได้จัดการคิดขัดขวางทันที โดยส่งคนคอยสืบว่าญี่ปุ่นจะตั้ง

โรงงานอะไร เมื่อทราบแล้วก็รีบจัดการขัดขวางโดยสั่งให้ทางเจ้าหน้าที่รีบไปซื้อเอามาเป็นโรงงานของรัฐบาล เสียก่อนที่ญี่ปุ่นจะยื่นมือเข้าไปถึงโรงงานต่าง ๆ ที่เราได้จัดการยึดเอามาเป็นโรงงานของรัฐบาล เท่าที่จดจำได้นั้น มีโรงงานฟอกหนัง โรงงานกลั่นน้ำมัน โรงงานสบู่ โรงงานมวนบุหรี่ โรงงานทำไม้ขีดไฟ โรงงานทำเครื่องจักรรายย่อย ๆ หลายแห่งและอื่น ๆ อีกมาก การกระทำเช่นนี้ทำให้ประชาชนร้องกันว่า รัฐบาลบีบบังคับ เราจะทำอย่างไรได้ เราต้องเดือดร้อนกันบ้าง โดยต้องยอมเสียสละสิทธิบางประการ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของชาติในการต่อสู้ขัดขวางญี่ปุ่น แต่อย่างไรก็ดี ผมได้ตั้งใจไว้ว่า เมื่อเสร็จสงครามแล้วก็จะได้คืนโรงงานต่าง ๆ นี้ให้แก่เจ้าของเดิม แม้ผมจะได้ขัดขวางอย่างเต็มที่ ญี่ปุ่นก็ยังไม่วายมีโรงงานอีกหลายแห่งในกรุงเทพฯ นับตามบัญชีที่สืบได้มีประมาณไม่น้อยกว่า ๔ หน้ากระดาษพิมพ์

๔. การต่อสู้ขัดขวางญี่ปุ่นเกี่ยวด้วยเรื่องวัฒนธรรม

ที่ได้ตั้งสภาวัฒนธรรมแห่งชาติขึ้น เราก็มิได้มีความประสงค์จะร่วมวัฒนธรรมกับญี่ปุ่นแต่อย่างใด ตรงกันข้ามสภานี้เป็นสภาที่คอยกีดกันมิให้วัฒนธรรมญี่ปุ่นเข้ามายังชาติไทยได้ ในเรื่องการแต่งกายของคนไทย ผมเกรงจะมีคนแต่งอย่างญี่ปุ่น จึงได้กวดขันให้ใช้แต่งแบบสากลทั่วไป ส่วนหญิงให้แต่งอย่างชาวตะวันตกระเบียบการกินอาหาร ก็ให้เอาอย่างชาวยุโรปโดยประกาศให้ถือว่า ช้อนและซ่อมเป็นเครื่องใช้ประจำชาตินั้น ก็เพื่อกันมิให้ไทยหันไปนิยมใช้ตะเกียบอย่างญี่ปุ่น

ครั้งหนึ่ง ญี่ปุ่นจะส่งครูสตรีมาสอนการจัดดอกไม้ในโรงเรียนสตรีของเรา ผมได้ขัดขวางโดยให้จัดการประกวดดอกไม้ขึ้นที่สภาวัฒนธรรมฝ่ายหญิง เพราะเห็นว่าของเราดีแน่ ญี่ปุ่นเห็นการจัดดอกไม้ของหญิงไทยเราคงจะอาย และคงจะไม่กล้าส่งครูมาสอนตามโรงเรียนสตรีได้ การจัดงานประกวดการจัดดอกไม้นี้ ผมได้เชิญบรรดาคนสำคัญๆของญี่ปุ่นมาดู ในที่สุดการส่งครูสอนการจัดดอกไม้ของญี่ปุ่นก็เลิกล้มไปจริง ๆ

สำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิงเป็น องค์การณ์ ของรัฐบาลแห่งหนึ่ง มีความมุ่งหมายพยายามที่จะขัดขวางมิให้หญิงไปทำงานหรือคบหาสมาคมกับญี่ปุ่นด้วยประการต่างๆ ด้วยการกระทำของสำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิงนี้ มีหญิงที่ได้ทำงานกับญี่ปุ่นหลายคนพา กันลาออก มาหางาน ที่สำนัก วัฒนธรรมฝ่ายหญิง ทั้งยังได้พูดว่า การที่ได้ไปทำงานกับญี่ปุ่นนั้นรู้ตัวว่าได้คิดผิดไป อันเป็นแผลทำให้ฝ่ายญี่ปุ่นลำบาก เพราะขาดคนใช้

๕. การต่อสู้ขัดขวางญี่ปุ่นในทางภาษา

ในเรื่องภาษานี้ผมได้รับรายงานจากกระทรวงศึกษาธิการว่าญี่ปุ่นมายื่นข้อเสนอจะให้เด็กไทยเรียนภาษาญี่ปุ่น อ้างว่าที่มลายูได้สอนกันแพร่หลายมาก ทั้งกล่าวว่าทางชาวมลายูรู้ภาษาญี่ปุ่นกันมากแล้ว แต่ว่าคนไทยยังน้อยหน้าคนมลายูในเรื่องภาษานี้อยู่มาก ขอให้กระทรวงศึกษา สอนการเรียนภาษาญี่ปุ่นเข้าไปในทุกชั้นเรียนให้มาก ผมได้ทราบเช่นนี้ จึงหาอุบายเพื่อจะไม่ให้คนไทยต้องเรียนภาษาญี่ปุ่น ได้ตกลงให้พิจารณาเปลี่ยนการเขียนหนังสือตามแบบใหม่ เราต้องตกลงใช้ภาษามลายูเป็นแม่ภาษา และจากผลที่เราต้องเขียน

หนังสือตามแบบใหม่นักได้เป็นหลักให้ กระทรวงศึกษาธิการใช้เป็นเหตุผลสำหรับขัดแย้ง ในการที่ญี่ปุ่นจะให้เราเรียนภาษาของเขา กระทรวงศึกษาธิการได้อ้างแก่ทางฝ่ายญี่ปุ่นว่าเด็กไทยของเรากำลังต้องเรียนหนังสือไทยอย่างใหม่อยู่ ขอเวลาให้คนไทยรู้หนังสือไทยอย่างใหม่เสียก่อน จึงจะเริ่มต้นให้เด็กไทยเรียนภาษาญี่ปุ่นได้ ในที่สุดเด็กไทยก็ไม่ต้องเรียนภาษาญี่ปุ่นมาจนบัดนี้

นอกจากนั้น ผมได้รับรายงานว่ามีการตั้งโรงเรียนสอนภาษาญี่ปุ่นหลายแห่งในกรุงเทพฯ คนไทยทั้งข้าราชการและทั้งประชาชนพากันไปเรียนโดยไม่รู้เท่าถึงการณ์ ผมเองก็ได้สั่งให้ทางอธิบดีกรมตำรวจได้ไปจัดการหาวิธีล้มโรงเรียนเสีย เช่นโรงเรียนที่ท่าช้างเป็นต้น ในเวลาเดียวกัน ผมได้สั่งแก่ข้าราชการว่าใครจะเรียนภาษาต่างประเทศ จะต้องได้รับอนุมัติจากผมเสียก่อน ได้มีผู้เสนอรายงานผู้ขออนุมัติมา ผมไม่เคยยอมอนุมัติยอมให้ใครเรียนภาษาญี่ปุ่นได้เลย โดยได้ฉีกรายงานขออนุมัตทิ้งเสียทุกราย

๖. การต่อสู้ขัดขวางญี่ปุ่นในเรื่องทั่ว ๆ ไป

ผมได้สั่งให้มีคณะกรรมการประจำกระทรวงและคณะ

กรรมการจังหวัดตลอดถึงอำเภอ สั่งให้มีการประชุมกันเป็นการประจำพิจารณาว่า ญี่ปุ่นกำลังทำอะไรอยู่บ้าง ที่ใดบ้าง หากทำในเขตความรับผิดชอบของกรรมการในท้องถิ่นใด ก็ให้กรรมการเหล่านั้นหาทางขัดขวางเอาเองได้ และถ้าทำเองไม่ได้ก็ให้รายงานขึ้นมา การขัดขวางตามคำสั่งนี้ได้ผลดีเป็นอันมาก เชื่อแน่ว่าหลักฐานรายงานการประชุมยังคงมีอยู่ทั่ว ๆ ไป

การขัดขวางการทำงานมีเป็นพิเศษที่ที่พัก ของญี่ปุ่นในบริเวณดอนเมือง ผมเห็นว่าญี่ปุ่นได้จัดการก่อสร้างต่างๆ ที่ดอนเมืองมากมาย ผมจึงสั่งให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พล. ท. พรหมโยธี ให้สั่งแก่กำเภอชัญญะ อำเภอบางเขน และอำเภอลำลูกกา สั่งให้ไปชี้แจงแก่ราษฎรว่า ขออย่าไปทำงานกับญี่ปุ่น ครั้งหนึ่งตอนกลับจากลพบุรี ผ่านมาทางดอนเมือง ได้พบหัวหน้าคนงานคนหนึ่งกำลังควบคุมทำการก่อสร้างคลังต่างของญี่ปุ่นตามถนนจากดอนเมืองไปรังสิต ยังจำได้ว่า ผมได้สั่งให้ ร.ต.อ. ชอุ่ม ให้ลงไปชูคนคนนี้ให้เลิกทำงานกับญี่ปุ่นเสีย

๗. การต่อสู้ขัดขวางญี่ปุ่นเกี่ยวด้วยการเช่าบ้านและสถานที่ของญี่ปุ่น

ผมได้ทำงานนี้เองเป็นอันมาก และทางอธิบดีตำรวจก็ช่วยด้วยเป็นอย่างดี เมื่อญี่ปุ่นต้องการจะซื้อบ้านนรสิงห์เพื่อใช้เป็นสถานทูต ผมก็แย่งซื้อไปเสียก่อน เพราะไม่ต้องการให้ญี่ปุ่นเข้ามาในบริเวณนี้ ท่านเจ้าของบ้านเดิมได้ส่งจดหมายของผมไปลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นที่ทราบกันอยู่ดีทั่วไปแล้ว เรื่องการขัดขวางการเช่าบ้านต่อญี่ปุ่นในทำนองนี้ เราได้ทำมาก่อนญี่ปุ่นบุกรุกประเทศไทย ตัวอย่างเช่นที่สงขลากงสุลญี่ปุ่นและชาวญี่ปุ่นได้ไปเลือกเช่าบ้านตามจุดยุทธศาสตร์ ผมก็ได้ตกลงกับอธิบดีกรมตำรวจให้สั่งตำรวจท้องที่จัดการไปแจ้งเจ้าของบ้าน เพื่อไม่ยอมให้ญี่ปุ่นเช่า และที่เช่าอยู่แล้วก็ได้จัดการบอกเลิกให้เช่าเสีย เรื่องนี้ถึงกับมีเหตุรุนแรงต่อว่าต่อชานกันพักหนึ่ง ยิ่งการซื้อขายที่ดินด้วยแล้วถึงกับการเนรเทศเป็นการลงโทษผู้เป็นนายหน้าหาที่ให้ญี่ปุ่น

๘. การขัดขวางมิให้ญี่ปุ่นซื้อของเบ็ดเตล็ดได้สะดวก

ในการนี้เราได้ช่วยพยายามทั่วไป ตามหน่วยราชการต่าง ๆ เมื่อทราบว่าญี่ปุ่นจะต้องการซื้ออะไร เราก็ช่วยกันขัดขวางโดยบอกไม่ให้เจ้าของขายบ้าง โดยการบังคับซื้อเอาไปเสียก่อนบ้าง โดยการจับเอาตัวไปกักขังเสียบ้าง เช่นจีนที่ขายเนื้อหมูให้แก่ญี่บุ่น ก็ถูกทางตำรวจจับไปกักขังไว้ ทางชลบุรีมากที่สุดเห็นว่าการขัดขวางด้วยวิธีนี้ให้ผลเพียงเล็กน้อย จะตามขัดขวางกันให้ทั่วถึงหาได้ไม่ ผมจึงขัดขวางด้วยวิธีใหม่โดย ห้ามมิให้ ชาวต่าง ประเทศ ประกอบอาชีพเบ็ดเตล็ด เช่นห้ามการขายหมู ห้ามการขายข้าวสาร ห้ามการขายถ่านและอื่น ๆ อีกมาก เห็นได้ว่าเมื่อการค้าได้ตกอยู่ในมือชาวต่างประเทศ ซึ่งส่วนมากเป็นชาวจีนและเมื่อได้ห้ามชาวต่างประเทศมิให้ ประกอบอาชีพ ดังกล่าว เสียแล้ว ประโยชน์ที่ญี่ปุ่นจะได้รับจากการค้าขายสินค้าประเภทต่าง ๆ เหล่านี้จะลดน้อยลง และคงจะมีพอสำหรับคนในท้องถิ่นใช้เท่านั้นเอง ส่วนญี่ปุ่นคงจะได้รับความลำบาก

ไปบ้างไม่มากก็น้อย เรื่องนี้ใช่เป็นการแก้ตัว หวังว่าพี่น้องชาวจีนที่ได้ทราบความจริงตามนี้ คงจะไม่โกรธ ผมดังที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

นอกจากนั้น การห้าม ชาวต่าง ประเทศ มิให้อยู่ในเขตหนึ่งที่หวงห้ามก็เพื่อตัดการค้าขาย อันมีความมุ่งหมายเพื่อก่อความลำบากให้แก่ญี่ปุ่นเท่านั้นเอง และเป็นการไล่ชาวญี่ปุ่นออกไปด้วยการกระทำเช่นนี้ ฝ่ายไทยจะได้ประกอบการขัดขวางญี่ปุ่นได้สะดวกขึ้น เช่นเมื่อผมไปตรวจราชการทางภาคพายัพก็ได้เห็นร้านค้าขายญี่ปุ่นที่เชียงใหม่มีอยู่ และได้รับรายงานว่าญี่ปุ่นเหล่านั้น ทำการ ประกอบจารกรรมด้วย ดังนี้ผมจึง ตกลงใจ ประกาศ เขต ห้าม มิให้ ชาวต่าง ประเทศ อาศัยอยู่เพื่อประสงค์จะขับไล่ญี่ปุ่น อนึ่ง เราสังเกตดูได้ว่าการค้าขายได้ตกอยู่ในมือชาวต่างประเทศแทบทั้งสิ้น ถ้ามีชาวต่างประเทศอยู่ประกอบการค้า ญี่ปุ่นทั่ว ๆ ไปก็จะรับประโยชน์สะดวกสบาย ถ้าไม่มีชาวต่างประเทศที่ใด การค้าขายของญี่ปุ่นก็จะขัดข้อง ผมเห็นดังนี้จึงกำหนดว่าที่ใดทหารญี่ปุ่นอยู่มาก ที่นั้นจะต้องเป็นเขตหวงห้าม มิให้ชาว

ต่างประเทศพำนักอาศัยอยู่ ได้มีการหวงห้ามเขตมากแห่งในภาคพายัพมากกว่าในภาคอื่น ที่เป็นดังนี้เพราะเราคิดจะใช้กองทัพพายัพเป็นฐานทัพกลับตัวต่อสู้กับญี่ปุ่น และเพราะเรามีทหารไทยอยู่ที่นั่นมาก ทำการติดต่อกับกองทัพสหประชาชาติสัมพันธมิตรก็กำลังดำเนินอยู่ทางทิศนั้น เกรงญี่ปุ่นจะไปทำยุ่มย่ามขัดขวางฝ่ายเรา ผมจึงได้ห้ามคนต่างประเทศไม่ยอมให้เข้าพักอาศัยอยู่อย่างเด็ดขาด อย่างไรก็ดีจะสังเกตได้ว่า ในภายหลังเราก็ได้อนุมัติให้ชาวจีนเข้าไปพำนักอยู่ได้ เมื่อเห็นว่าจีนจะไม่เป็นคนชอบค้าขายกับญี่ปุ่นเสมอ ๆ

๙. การขัดขวางญี่ปุ่นด้วยการโฆษณา

เราได้พยายามขัดขวางญี่ปุ่นทุกวิถีทาง ได้พยายามปรับความเข้าใจมิให้หนังสือพิมพ์ลงเรื่องที่ดีกับญี่ปุ่น การพูดในวิทยุนั้น ส่วนมากเป็นการต่อต้านญี่ปุ่นเกือบ ๙๐% ของเรื่องสามัคคีไทยที่ผมได้เขียนส่งไปให้ อ่านทางวิทยุกระจายเสียง ก็ด้วนมีเจตนาที่จะขัดขวางญี่ปุ่น และปลุกปั่นให้

คนไทยเกลียดญี่ปุ่นเป็นหลักสำคัญ จนกระทั่งในตอนต้น ๆ ญี่ปุ่นถึงกับส่งทหารออกสืบหาตัวสามัคคีไทย มีการไปบังคับ ทาง สำนักงาน หนังสือพิมพ์ บางแห่งให้ แจ้งแก่ เขาว่าสามัคคีไทยคือใคร ผมเชื่อว่าที่คนไทยพากันเกลียดญี่ปุ่นทั่วไปจนบัดนี้ก็เป็นผลจากการโฆษณา ของเราที่ได้กระทำมาแล้วทั้งทางวิทยุและทางหนังสือพิมพ์ อันเป็นหัวแรงที่สำคัญที่สุด วิทยุที่สั่งให้ฟังคำสั่งผมโดยตรง และให้ข้าราชการฟังวิทยุเสมอ ถึงกับมีการสอบข้าราชการถึงข้อความที่ออกวิทยุ ก็เพื่อให้ทั้งชาติคอยฟังอาณัติสัญญาณรบของญี่ปุ่นพร้อมกัน

๑๐. การคบหาสมาคมกับญี่ปุ่น

ในระหว่างที่ญี่ปุ่นอยู่ในประเทศ ผมได้ตั้งใจมั่นไว้ว่าผมจะไม่ไปในงานเชิญของญี่ปุ่นเสียเป็นอันขาด และก็ได้ปฏิบัติตามนี้เรื่อยตลอดมาเพื่อเป็นตัวอย่าง มิให้ข้าราชการและคนไทยอื่นไปคบหาสมาคมกับญี่ปุ่นให้เกินไป จนปรากฏต่อมาว่าในตอนหลัง ๆ ไม่ใคร่มีคนไทยไปร่วมงานรับรองซึ่งฝ่ายญี่ปุ่นเป็นผู้จัดขึ้น

ประการที่สำคัญยิ่ง ผมได้คิดไว้ว่าจะไม่ยอมให้ญี่ปุ่นเอาผมไปประกาศโฆษณาชวนเชื่อ หรือเอาผมไปแสดงดครที่ญี่ปุ่นเลยเบื้นชาด ญี่ปุ่นมาบังคับผมหลายคราว เพื่อจะเอาผมไปญี่ปุ่นให้ได้ แต่จนบัดนี้ผมก็ยังไม่เคยได้ขึ้นเหยียบดินแดนของญี่ปุ่นเลยสักครั้งเดียว

๑๑. การต่อสู้ขัดขวางญี่ปุ่นทางการสื่อสาร

ผมได้เคยสั่งแก่เจ้าหน้าที่ว่า ถ้าจะส่งสื่อสารให้ทางฝ่ายญี่ปุ่นแล้ว ก็ให้พยามแกล้ง เช่นโดยการส่งข่าวผิด ๆ เสียบ้างเป็นต้น เจ้าหน้าที่คงจะปฏิบัติตามจนถึงกับญี่ปุ่นสงสัยในเรื่องนี้ และได้ต่อว่าอยู่พักหนึ่ง ส่วนการโทรเลขในประเทศนั้น เราจำเป็นต้องใช้เกี่ยวกับการรบของเราข้างหน้า เราจึงได้พยายามรักษาไว้ก่อน แต่ก็ได้มีแผนการจะให้ทำการตัดสายโทรเลขเสีย เมื่อถึงเวลาเราร่วมรบกับญี่ปุ่น

๑๒. การต่อสู้ ขัดขวางญี่ปุ่นใน การ คมนาคม และการสร้างถนนหนทาง

ทางฝ่ายเราได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ว่าจะสร้างและบำรุง

ถนนหนทางแต่เฉพาะ สายที่เกี่ยว แก่การ ยุทธนาต่อ ญี่ปุ่นเท่านั้น นอกจากนี้แล้วเราไม่คิดสร้างถนนอื่นใดระหว่างสงครามคราวนี้ เฉพาะทางติดต่อระหว่างมะลายูกับประเทศไทยและทางสายระหว่างประเทศไทยกับพะม่านั้น ฝ่ายเราพยายามขัดขวางเป็นพิเศษเพื่อมิให้การสร้างเหล่านี้เป็นผลสำเร็จทาง

สายนครสวรรค์ไปแม่สอด ผมก็ได้สั่งงดมิให้สร้างสะพานและไม่ให้สร้างทางสายนี้ นอกจากที่ถูกบังคับให้สร้างตอนญี่ปุ่นมาใหม่ ๆ แต่ถึงจะสร้างทาง เราก็พยายามสร้างให้เสร็จช้าที่สุด จนถึงกับฝ่ายญี่ปุ่นต้องส่งทหารช่างมาจัดการสร้างเองเป็นบางตอน มาในตอนหลังก่อนญี่ปุ่นจะบุกรุกเข้าอินเดีย พล.ท. ยามาดาไปประชุมที่สิงคโปร์และได้รับคำสั่งจากแม่ทัพที่สิงคโปร์ให้ไทย สร้างจาก กรุงเทพ ฯ ไปหาดใหญ่และทางไปแม่สอดให้เสร็จภายใน ๔ เดือน และให้จัดรถตู้ ๑๐๐๐ หลัง ทั้งนี้แจ้งความประสงค์ว่าจะเริ่มเข้าอินเดีย นายพลยามาดาได้เขียนคำสั่งติดมือมาด้วย พร้อมกำชับว่างานนี้เป็นงานสำคัญอันแรกที่ฝ่ายญี่ปุ่นจำต้องร้องขอความช่วยเหลือจัดสร้างให้ได้ ผมได้ตอบว่าทางเหล่านี้ทำ

สำบากและยาวด้วย ทั้งมีหลายสายประกอบกับเราไม่มีเครื่องมือ เราคงจะทำให้เสร็จภายใน ๔ เดือนไม่ได้ พล.ท. ยามาดาตอบว่าที่เขาขอมานั้นยังน้อยไป ความจริงทางสิงคโปร์สั่งให้ไทยสร้างมากกว่านี้ เขาเองเป็นผู้โต้เถียงให้จึงได้ลดจำนวนลงเหลือเพียงเท่าที่ได้ขอมานี้ และไทยจะต้องทำตามที่ฝ่ายญี่ปุ่นขอมานี้ให้สำเร็จ ผมเห็นว่าการโต้เถียงในทางไม่รับทำให้ญี่ปุ่นนั้น คงไม่มีทางสำเร็จได้เป็นอันขาด เพราะเราเคยถูกบังคับให้ทำการต่าง ๆ มาแล้วมากมาย จนกระทั่งเราให้ฉายาแก่ญี่ปุ่นเป็นสัตว์ป่า ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไปดังนั้นผมจึงคิดจะไม่ทำตามคำขอของญี่ปุ่นนี้ด้วยอุบาย นับแต่ผมได้รับคำขอสร้างทางมาแล้วผมก็นิ่งเสียเฉย ๆ ไม่ได้จัดการอย่างใดไปเลย นอกจากให้เจ้าหน้าที่ไปพูดกันเอง

๑๓. การสะสมกำลังทั้งชาติ เพื่อรบญี่ปุ่นครั้งสุดท้าย

ผมได้ตั้งใจว่าจะรวบรวมกำลังทั้งสิ้นของชาติ ทั้งหญิงและชายเข้าสู้รบกับญี่ปุ่น จึงได้ตั้งกองทัพพลเรือนขึ้น

การหัดรบได้ดำเนินไปด้วยดี ในบางแห่งได้ดำเนินไปจนถึงออกฝึกหัดทำการรบในภูมิประเทศ หวังไว้ว่ากองทัพพฉ-เรือนี้ จะได้ทำการรบในท้องถิ่นต่าง ๆ ร่วมกับตำรวจและคอยเป็นกองโจรขัดขวางญี่ปุ่นทุกอย่างเท่าที่จะทำได้ เช่น ทำลายสะพานตัดสายการสื่อสารเป็นต้น

กองทหารหญิงผมก็ได้ให้ตั้งขึ้น เพื่อเป็นเครื่องจูงใจให้สู้กับญี่ปุ่นทั้งชาติ และจะใช้เป็นสำรวัตรทหารในเวลาฉุกเฉินเป็นกำลังอีกแรงหนึ่งด้วย.

๑๔. การติดต่อกับสหชาติสัมพันธมิตร

ในการติดต่อกับสหชาติสัมพันธมิตรนั้น ทางฝ่ายรัฐบาลและตัวผมทำได้ด้วยความลำบากมาก เพราะญี่ปุ่นคอยจ้องมองดูทุกฝีก้าว ผมจึงได้คิดไว้ว่าจะได้ติดต่อตกลงขอความช่วยเหลือไปเป็นคั่น ๆ แต่ต้องเริ่มทำงานจริงจังเมื่อได้วางแนวต้านทานทางทหารจวนจะเสร็จ และเมื่อฐานทัพที่เพชรบูรณ์เสร็จใช้งานได้บ้างแล้วด้วย คั่นแรกคิดไว้แต่ตอนต้นสงครามแล้วว่า เมื่อญี่ปุ่นไล่กองทัพไทยขึ้นไปทาง

แคว้นยูนานเช่นเดียวกันกับที่ญี่ปุ่นได้ทำกับทหารฝรั่งเศสที่อินโดจีน ผมได้คิดไว้ว่า ต่อไปเราจะต้องขับไล่ญี่ปุ่นจากฐานทัพ ซึ่งอยู่ทางเหนือภายใต้ความคุ้มครองของกองทัพพายัพ ผมพอใจที่จะถูกขับไล่ไปอยู่ทางเหนือ เพราะจะได้มีโอกาสติดต่อกับนอกประเทศได้สะดวก เมื่อถึงเวลาอันควร เมื่อทางผู้บังคับบัญชาทหารในกองทัพพายัพแจ้งมาว่า สามารถติดต่อกับกองทัพจีนได้แล้ว ผมจึงได้อนุมัติและสั่งให้ไปเจรจากันในแคว้นยูนาน มี พล ต. หาญสงคราม พ.อ. หลวงเดชประดิยุทธ และ พ.อ. เนตร เขมะโยธิน เป็นหัวแรง เฉพาะ พ.อ. เนตร เขมะโยธิน เป็นหัวแรงทำงานนี้ภายในผลการประชุม เราได้ปรับความเข้าใจต่อกันและแถกข่าวซึ่งกันและกันเป็นการประจำ รายงานเหล่านี้ผมได้สั่งให้อธิบดีตำรวจเก็บไว้ทั้งสิ้น ข่าวที่ผมจัดส่งไปให้แม่ทัพจีนมีแจ้งตำบลและแจ้งกำลังทหารญี่ปุ่นในประเทศไทยและใกล้เคียง ได้ส่งรายงานเหตุการณ์ที่ได้รับจากนักเรียนและข้าราชการที่กลับจากญี่ปุ่นไปให้เสมอ โดยใส่ซองให้ พล.ท. วิชิตสงครามส่งต่อไปให้หัวหน้าติดต่อกับแม่ทัพจีน ระหว่าง

ติดต่อกันนั้นเราให้ข้าวสาร ยาควินิน และเครื่องกระป๋อง ซึ่งบางครั้งผมได้สั่งให้ส่งไปเองจากกรุงเทพ ฯ

การประชุมตอนหลัง ๆ นี้ เราได้ตกลงว่าฝ่ายไทยจะส่งข้าราชการชั้นรัฐมนตรีไปประชุมกับผู้แทนอังกฤษ อเมริกาและจีนที่จุงกิง ผมได้พูดกับ พล.ต.อ. อดุลเดชจรัส และท่านผู้นี้เป็นผู้รับอาสาเป็นผู้แทนไปประชุมให้ เราได้ตกลงกันแล้ว แต่บังเอิญต้องลาออกจากตำแหน่งเสียก่อน การส่ง พล.ต.อ. อดุลเดชจรัสไปประชุมกับอังกฤษ อเมริกา และจีนที่จุงกิงจึงต้องเลิกไป

ในที่สุดคิดแผนไว้ว่า เมื่อทางทหารเข้าประจำที่เรียบร้อยตามคำสั่งแล้ว ก็จะได้ติดต่อขอความช่วยเหลือต่อรัฐบาลสหชาติสัมพันธมิตรต่อไปตาม ระเบียบด้วยเหมือนกันต่อจากการส่งรัฐมนตรีไประชุมที่จุงกิงนั้น

๑๕. การเตรียมรบญี่ปุ่นในคั่นสุดท้าย

เมื่อผม เห็น เป็นโอกาส อัน เหมาะที่ จะ สร้าง ฐาน ทัพ สำหรับเตรียมรบกับญี่ปุ่นในคั่นสุดท้ายได้แล้ว เพราะเห็นว่าญี่ปุ่นได้อ่อนกำลังลงไปมาก ถึงเราจะแข็งมือเอาบ้างญี่ปุ่น

ก็คงไม่กล้าหักหาญต่อประเทศไทยได้ นอกจากนั้นกองทัพพายัพก็ได้ดำเนินการเจรจากับแม่ทัพจีนที่ประจันหน้ากันอยู่จนมีความเข้าใจและสนิทสนมกันดีพอเพียงแล้ว รู้ทางปฏิบัติว่าประเทศไทยควรจะเตรียมรบกับญี่ปุ่นอย่างไร เพื่อให้ได้ผลดี ผมจึงได้ลงมือสร้างฐานทัพที่เพชรบูรณ์และสร้างทางให้สามารถติดต่อระหว่างกรุงเทพ ฯ ลำปาง ตลอดไปจนถึงติดต่อกับกองทัพจีนในยูนานใต้ เพื่อว่าเมื่อลงมือรบกับญี่ปุ่นเราจะได้กลับหน้ากองทัพทางเหนือเข้าสู้กับญี่ปุ่นทางใต้ได้สะดวก โดยยึดเส้นทางหลักกรุงเทพ ฯ ลำปางผ่านเพชรบูรณ์เป็นเส้นทางเคลื่อนที่ ได้ตกลงวางแผนเตรียมการโดยให้กองพลที่ ๑ ซึ่งอยู่ในกรุงเทพ ฯ ยกออกมาตั้งอยู่ตอนเหนือของกรุงเทพ ฯ ล้อมกรุงเทพ ฯ ไว้ และให้กองพล ๑ นี้ เป็นกองหน้าของกองทัพที่ ๒ เตรียมวางแนวไปตามแนวแม่น้ำป่าสัก ตั้งแต่แก่งคอยสระบุรีถึงท่าเรือ มีกองหนุนตั้งเรียงรายขึ้นไปนับแต่ลพบุรีขึ้นไปถึงไชยบาดาลและเพชรบูรณ์ เหนือขึ้นไปจากนั้นเรามีกองทัพพายัพทำ

หน้าที่ปลดอาวุธญี่ปุ่นที่ลำปางและเชียงใหม่ และให้กองทัพพายัพเป็นกองหนุนของกองทัพที่ ๒ เพราะเกรงว่าญี่ปุ่นจะส่งกำลังขึ้นมาช่วยจากอินโดจีนและมลายู เหนือขึ้นไป หลังจากกองทัพพายัพเราได้ตกลงจะเบิดให้กองทัพ ส หประชาชาติลงมาช่วยส่วนกาลงทางอากาศของเชามนอย และเครื่องบินที่มีอยู่ก็ไม่ดีพอ ผมจึงได้แจ้งขอกำลังจากแม่ทัพจีนขึ้นไป ซึ่งแม่ทัพจีนก็ได้ตกลงแล้วที่จะช่วยให้เป็นผลสำเร็จ เมื่อแผนการณ์ยุทธกับญี่ปุ่นเป็นดังนี้ ทางสายจากไชยบาดาลไปเพชรบูรณ์ และจากหล่มศักดิ์ไปถึงอำเภองาวที่จังหวัดลำปาง กับการสร้างฐานทัพที่เพชรบูรณ์ จึงเป็นงานสำคัญยิ่งและเป็นงานขั้นหัวใจของชาติด้วย ถ้าทางสายนี้และฐานทัพที่เพชรบูรณ์เสร็จไม่ทันเวลา การรบกับญี่ปุ่นก็ทำไม่ได้ เพราะเราไม่สามารถจะขนกำลังมาช่วย ทำการรบกับ ญี่ปุ่นได้ เหตุผลดังที่กล่าวมานี้ทำให้ผมต้องเร่งงานเป็นการใหญ่ เสียเท่าใดเสียไป เพราะเห็นเป็นงานที่กู้ชาติได้โดยแท้ พวกเราจะต้องทำงาน กันด้วย ความยาก ลำบาก อย่างแสน สาหัสบ้าง แต่ถึงคราวแล้วที่เราจะต้องเสียสละกันครั้งนี้เพื่อชาติและบ้าน

เมืองของเรา เราจะยอมให้งานนี้หยุดกลางคันไม่ได้เป็นอันขาด ในเมื่อได้เริ่มลงมือทำงานไปตามแผนบ้างแล้ว เพราะถ้าญี่ปุ่นรู้เรื่องเข้าก็คงจะปลดอาวุธและยึดประเทศไทยทันที ในเวลาเดียวกัน ผมก็ได้สั่งให้ทางทหารเตรียมรบจัดกำลังเข้าประจำแนว ถ้าญี่ปุ่นคิดจะปลดและยึดประเทศไทยวันใด วันนั้นจะเป็นวันที่ชาติไทยเริ่มกระทำการกู้ชาติและขับไล่ญี่ปุ่นทันที และในขณะนั้นพวกเราก็พร้อมแล้วที่จะทำการได้ทุกแห่ง ผลจากการเกณฑ์แรงไปทำงานที่เพชรบูรณ์นั้นเอง เราก็ไม่ต้องจัดคนไปทำงานกรุงเทพ ฯ หาดใหญ่ทางใต้ให้สำเร็จตามคำขอของญี่ปุ่น ซึ่งผมได้เล่ามาแล้วในข้อ ๑๒ จนทำให้ญี่ปุ่นไม่สามารถส่งกำลังไปช่วยตีอินเดียได้สำเร็จแล้ว ถ้าจะพิจารณากันให้ลึกซึ้งแล้ว ก็นับว่าการแพ้ของญี่ปุ่น ที่มุนีบุระใน แคว้นอะสัม อินเดียนั้น ก็เป็นผลต่อเนื่องมาจากการที่ญี่ปุ่นไม่สามารส่งกำกังจากสิงคโปร์ไปช่วยได้ทันกับเหตุการณ์ เพราะฝ่ายไทยได้เกณฑ์เอาคนไปทำงานที่เพชรบูรณ์เสีย นับว่าเราได้ทำการขัดขวางญี่ปุ่นที่ได้ขอให้ฝ่ายไทยสร้างถนนสายใต้เป็นผล สำเร็จด้วยกลอุบายดัง

ที่เราได้ตั้งใจไว้อีกอย่างหนึ่ง

อนึ่งการสร้างฐานทัพที่เพชรบูรณ์ และการสร้างทาง กรุงเทพ ฯ อำเภองาวดำปาง ซึ่งเป็นทางที่ผ่านฐานทัพนั้นเอง ได้ทำให้ญี่ปุ่นสงสัยเป็นอันมาก หาว่าผมไปสร้างอะไรลึกลับคิดรบกับเขาที่เพชรบูรณ์ ถึงกับส่งข้าราชการชั้นผู้ใหญ่จากโตเกียวให้ขึ้นไปดู การก่อสร้างที่เพชรบูรณ์ เป็นพิเศษเมื่อญี่ปุ่นสงสัยขึ้น เขาก็คิดจะยึดพื้นที่รบของกองทัพที่ ๒ ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณสระบุรีที่เขาคูบา ผมได้ทราบเรื่องนี้เมื่อไปตรวจราชการทางเหนือ จึงได้สั่งทันทีให้กรมทหารราบสระบุรีไปยึดเขาคูบาโดยด่วน เราได้ทำการยึดบริเวณเขาคูบาโดยปลูกโรงเรียนเสร็จเรียบร้อยภายใน ๓ วันที่เราได้ทำไปดังนี้ญี่ปุ่นโกรธมาก และทราบต่อมาว่าญี่ปุ่นได้คิดจะเอาชนะเราในเรื่องนี้ โดยจะเข้าไปอยู่ในพื้นที่หลังแนวรบของกองทัพที่ ๒ คือระหว่างลพบุรีกับสระบุรี ผมจึงได้เอาพระเข้าช่วย โดยจัดการประกาศสร้างพุทธบุรีมณฑลในบริเวณนี้ทันที ในที่สุดญี่ปุ่นก็ไม่ได้พื้นที่ และได้เลยไปอยู่ตามถนนสายปราจีนบุรีและที่นครนายกแต่ผมก็ได้คิดป้องกัน โดย

สั่งให้กองทัพทหารม้าที่ ๑ ไปอยู่แก่งคอย มีหน้าที่เข้าโจมตีญี่ปุ่นที่อยู่ตอนปลายๆของถนนสายปราจีนบุรีและนครนายก เมื่อได้ปฏิบัติมาถึงแค่นี้ ผมก็ต้องถามออกเพื่อรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของลัทธิประชาธิปไตยไว้ และเพื่อให้รัฐธรรมนูญอยู่เป็นกฎหมายสูงสุดของชาติตลอดไป ดีกว่าจะชี้แจงอย่างอื่นอันจะเป็นผลร้าย ทำให้เราต้องรบกับญี่ปุ่นก่อนเวลาไป เมื่อผมได้ถามออกมาแล้วก็ได้ทำการรักษาเรื่องนี้มาจนทุกวันนี้.

๑๖. การช่วยเหลือสหสัมพันธมิตร

ขณะที่ประชาชาติสัมพันธมิตรในประเทศไทยนั้น ตั้งแต่ต้นสงคราม เรามิได้กักขังแต่อย่างใด และคิดว่าถ้าญี่ปุ่นนิ่งเอาก็จะไม่ทำอะไรด้วย แต่ตรงกันข้าม ญี่ปุ่นมาบังคับให้เรากักขัง ทางฝ่ายไทยจึงต้องจัดการไปตามนั้นและได้ พยายามดูแลให้ความสะดวกสบายเป็นอย่างดีทุกทาง อย่างไรก็ดีผมก็ยังเคยสั่งให้พาบรรดาผู้ที่ถูกกักขังออกไปตากอากาศ และผู้ที่เจ็บไข้ผมก็ได้สั่งให้ไปตากอากาศที่แถบชายทะเล อาหารได้จัดทางโรงแรมราชธานี แต่ภายหลังเขา

อยากจะประกอบกันเองผมก็อนุมัติ ในวันตรุษฝรั่ง ผมก็ยังสั่งให้เพิ่มค่าอาหารและจัดงานรื่นเริงเป็นพิเศษขึ้น

เครื่องบิน ของสหชาติสัมพันธมิตร ที่มาทำงานในประเทศไทยผมก็ได้ช่วยเหลือ โดยสั่งกรม ป.ต.อ. ว่าให้ยิงเมื่อจำเป็น และถึงแม้ว่าฝ่ายเราจำเป็นต้องทำการยิงเพื่อหลอกญี่ปุ่น ผมก็เน้นว่าพยายามอย่ายิงให้ถูกเมื่อมีนักบินร่อนลง ผมได้สั่งให้ช่วยเหลือเสมอ และถ้ามีโอกาศก็ให้ส่งกลับไปได้ เข้าใจว่าได้เคยมีนักบินที่มาร่อนลงในประเทศไทยสามารถได้กลับออกไปเพราะคำสั่งของผมก็มี

๑๗. การช่วยเหลือเสรีไทยในต่างประเทศ

ได้ทราบว่ามีคณะเสรีไทยเข้ามาในประเทศ ผมก็ทราบความมุ่งหมายของเขาและทราบเรื่องราวทุกคราวเพราะมีเจ้าหน้าที่รายงานขึ้นมาตำดับชั้น แต่การที่มีเสรีไทยเข้าไปในประเทศนั้น ผมเกรงว่าจะรู้ถึงญี่ปุ่นเข้า ผมจึงสั่งให้รายงานตรงถึงอธิบดีตำรวจทีเดียว โดยมิให้รายงานผ่านใครก่อน เพราะเห็นว่าอธิบดีตำรวจก็เป็นรองนายกรัฐมนตรีอยู่ด้วยในเวลานั้น และพยายามซ่อนตัวพวกเสรีไทยเหล่านี้

ได้เป็นอันตรายได้มอบให้เสรีไทยเหล่านี้อยู่ในความดูแลของอธิบดีตำรวจเองและได้สั่งให้กลับไปหาผู้ปกครองได้ ต่อเมื่อถึงเวลาจะรบกับญี่ปุ่นจึงจะเรียกมาช่วยงานร่วมกัน ถ้าญี่ปุ่นรู้เรื่องการปล่อยเสรีไทยเหล่านี้ ผมก็ให้แก้ตัวว่าพวกเสรีไทยเหล่านี้อยากจะกลับมาเยี่ยมบ้านเท่านั้นเอง ด้วยเหตุนี้จะเห็นว่าส่วนมากของพวกเสรีไทย ทั้งที่กระโดดร่มมาบ้างและมาโดยทางเรือบ้าง ก็ปลอดภัยตลอดมานอกจากไปเกิดการเข้าใจผิดขึ้นในบางแห่งเท่านั้น.

๑๘. ความจำเป็น จะต้องโฆษณา เป็น ปรปักษ์กับสหชาติสัมพันธมิตร

"ในที่สุดผม ก็ต้องแสดงความ เสียใจในที่นี้ว่า เราได้ทำการบางอย่างซึ่งดูเป็นปฏิปักษ์ต่อสหชาติสัมพันธมิตร แต่แน่ใจว่าเป็นส่วนน้อย เพราะในจิตใจของผมไม่เคยคิดเกลียดชังฝ่ายสหชาติสัมพันธมิตรแต่อย่างใดเลย ทั้งนี้เพราะสหชาติสัมพันธมิตรมิได้เป็นฝ่ายมาทำการรุกรานประเทศชาติของไทยอย่างที่ญี่ปุ่นได้กระทำมา ผมพร้อมที่จะขอโทษและขออภัยทุกประการในการที่ต้องกระทำไปเช่นนั้น การที่ได้

กระทำไปก็เนื่องจากได้ถูกบังคับจากญี่ปุ่นบ้าง เป็นการทำตวงให้ญี่ปุ่นเห็นใจบ้าง เป็นอุบายเอาตัวรอดจากการถูกปลดอาวุธและถูกควบคุมอย่างทาสโดยสิ้นเชิงบ้าง เหล่านี้เท่าที่เป็นเหตุผลของเรา

เมื่อพูดถึงการต่อสู้ขัดขวางรอนกาลงญปุ่นและเตรียมรบกับญี่ปุ่นแล้ว ยังจะมีอีกมากมาย เท่าที่เขียนมาแล้วทั้งสิ้นนี้ก็ได้เขียน มาเพียง เท่าที่จำได้โดยมิได้ ตรวจดู หลักฐานแต่อย่างใดเลย ยังมีสิ่งต่าง ๆ ที่ทำไปแล้วปรากฏอยู่ในเอกสารทั่วไปทุกหนทุกแห่งตลอดจนถึงชั้นอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และถ้าได้ไปไต่ถามดูคงจะปรากฏความจริงว่ามีหลักฐานตามที่กล่าวมานี้อยู่ทั่วไป ที่กองบัญชาการทหารสูงสุด ที่กรมประสานงานกลาง ถ้าเจ้าหน้าที่ยังมิได้ทำลายหลักฐานต่าง ๆ เสีย โดยอ้างว่าเกรงญี่ปุ่นจะพบเข้าเมื่อตอนผมออกจากราชการมาแล้ว คงจะมีลายมือคำสั่งของผมเกี่ยวแก่การต่อต้านขัดขวางรอนกำลังญี่ปุ่นและเตรียมรบกับญี่ปุ่นทั้งสิ้น

ในสุดท้าย ขอยืนยัน ได้ว่า ผมไม่เคย หาริอ แม้ แต่ครั้ง

เดียวกับ บุคคลใดบุคคลหนึ่งทั้ง ที่เป็นข้าราชการ หรือประชา-
ชน เพื่อหาวิถีทางช่วยเหลือญี่ปุ่นไม่ว่าจะเป็นในทางหนึ่ง
ทางใดทั้งสิ้น และผมไม่เคยเข้าประชุมในที่ประชุมใด ๆ นับ
แต่ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีลงไป ถ้าเป็นการประชุมเพื่อ
ประโยชน์แก่ญี่ปุ่น การที่ผมไม่ได้ไปประชุมที่โตเกียวตาม
คำเชิญของฝ่ายญี่ปุ่นก็เป็นพยานได้ในข้อนี้ ผมมีแต่หารือ
เพื่อนึกถึงการหาทางขัดขวางเตรียมรบญี่ปุ่น หรือหาทางกัน
มิให้ญี่ปุ่นได้รับสิ่งนั้นสิ่งนี้ ครั้งใดที่ญี่ปุ่นขออะไรมาเราก็
ประชุมหารือกันเพื่อหาวิธีที่จะแกล้งหรือขัดแย้งมิให้ญี่ปุ่นได้
รับตามคำขอหรือตามคำชูบังคับเหล่านั้น และถ้าหลีกเลี่ยง
ไม่พ้น เราก็จะพยายามให้ญี่ปุ่นได้รับผลประโยชน์น้อยที่สุด
นอกจากนั้น ถึงญี่ปุ่นจะได้ไปอย่างน้อยที่สุดแล้วก็ตาม เรา
ก็ยังตามไปคิดขัดขวางข้างหน้าอีก เช่นเมื่อญี่ปุ่นขอกรรม
กรไปสร้างทาง เราก็รับทำให้เพราะทนต่อคำชูเข็ญของ
ญี่ปุ่นไม่ไหว แต่ภายหลังเราก็แกล้งทำให้ช้า ๆ เสียบ้าง
ไม่หาคนให้บ้างเอาคนไปทำงานอย่างอื่นเสียก่อนบ้าง ตัว
อย่างเช่นนี้จะเห็นได้เมื่อตอนญี่ปุ่น ขอกรรมกรไปทำถนนจาก

ต้องยอมจำนนในไม่ช้า เราจึงฉวยโอกาสรับข้อเสนอของญี่ปุ่นเป็นทางออกไว้พลางก่อน เพื่อสงวนกำลังกองทัพและกำลังของชาติในด้านอื่น ๆ ไว้สำหรับทำการแก้ตัวในวันข้างหน้าเพื่อหลีกเลี่ยงชั่วคราวมิให้ญี่ปุ่นทำการทารุณต่อประชาชนทั่วไป และเพื่อป้องกันมิให้ญี่ปุ่นปล้นสดมภ์ทรัพย์สมบัติของชาติอันมีพระแก้วมรกตและทรัพย์อื่น ๆ ที่เราได้โยกย้ายเอาไปเก็บไว้ที่เพชรบูรณ์เวลานี้ไปจากประเทศไทยได้ หลังจากนั้นมาเราก็ได้ทำการต่อสู้ขัดขวางรอนกำลังญี่ปุ่นเรื่อยมาทุกโอกาส สิ่งนี้เองเป็นการยืนยันว่าไทยมิได้จงใจเข้ากับญี่ปุ่นแต่อย่างใด การที่เราทำตามญี่ปุ่นไปนั้นก็เพราะถูกบังคับอย่างหนึ่ง และอีกอย่างหนึ่งก็เป็นอุบายเพื่อสงวนกำลังของชาติทั้งหมดไว้แก้มือในภายหลัง ถึงแม้ในที่สุดญี่ปุ่นจะเป็นฝ่ายชนะสงครามในครั้งนี้ การขัดขวางต่อญี่ปุ่นของชาติไทยเราซึ่งได้ตั้งต้นมาแล้วก็คงจะหาจบลงไม่ คงจะมีอยู่ต่อไปอีกหากจะมีผู้โต้แย้งว่าการที่เราบอกว่าชาติไทยได้ทำการต่อสู้ขัดขวางรอนกำลังญี่ปุ่นอย่างเดียวเท่าที่ทำมานั้นเป็นการแก้ตัวเราก็อาจพูดให้เห็นได้

ว่ามิใช่เป็นการแก้ตัวแต่อย่างใด เพราะในคั้นสุดท้ายการที่เราทั้งชาติ มิทหาร ตำรวจ และกองทัพพลเรือน จะได้ทำการรบกับญี่ปุ่นตามแผนการรบซึ่งได้สั่งไว้แล้ว ก็เป็นพยานหลักฐานยืนยันอยู่ฉะนั้นจึงรวม ความ ได้ว่าชาติ ไทย ได้ ต่อสู้ขัดขวางรอนกำลังญี่ปุ่นกับได้ลงมือเตรียมรบญี่ปุ่น ในคั้นที่สุดทั้ง ๒ ประการนี้จึงเป็นงานที่ประสานกัน เป็นการแสดงว่าเรามีแผนการณ์ที่จะรบกับญี่ปุ่นอย่างจริงจังทุกประการ

ในส่วนที่ประชาชนถูบบีบบังคับนั้นเล่า เราควรจะเข้าใจกันให้ถูกว่า ยิ่งประชาชนมองเห็นรัฐบาลชุดของผมบังคับมากเพียงไร นั่นเป็นการแสดงว่าประชาชนยิ่งถูกบังคับให้ต่อต้านกับญี่ปุ่นมากเพียงนั้น บัดนี้เราควรจะพอใจและถือเป็นความชอบทั่วกันในการที่ ประชาชน ได้ถูกรัฐบาลชุดของผมบังคับให้สู้กับญี่ปุ่นร่วมกันมาตั้งแต่ต้น มีบางคนถูกบังคับซื้อโรงงาน บางคนถูกบังคับมิให้ประกอบอาชีพอย่างใด เหล่านี้เป็นการขัดขวางต่อญี่ปุ่นทั้งสิ้น มิให้ญี่ปุ่นมีโรงงานใช้บ้าง มิให้ญี่ปุ่นซื้อสินค้าได้สดวกบ้าง อันถ้วนแต่เป็นการคัดการบำรุงกองทัพญี่ปุ่นโดยตรง ที่แล้ว ๆ มา เจ้าของ

โรงงาน หรือผู้ประกอบอาชีพที่ได้รับความกระทบกระเทือน เพราะการบังคับโดยรัฐบาลของผมดังกล่าวมานั้น อาจจะกล่าวหาว่ารัฐบาลใช้วิธีบังคับอย่างเผด็จการ และอาจติเตียนรัฐบาลอย่างมาก แต่ขอให้เข้าใจเสียให้ถูกว่า นั่นเป็นการสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อ ช่วย รัฐบาล ทำการ ต่อสู้ ขัดขวาง ญี่ปุ่นโดยแท้ อันเป็นการกระทำที่ผมกล่าวมาน่าจะยินดี และน่าจะถือเสียว่าเป็นความชอบ เมื่อตอนญี่ปุ่นยังมิได้ปลดอาวุธเราพูดสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ได้ แต่บัดนี้เรามีเสรีภาพที่จะพูดได้ ผมจึงเริ่มชี้แจงการปฏิบัติของผมที่ได้กระทำมาในกาลก่อน เพื่อประชาชนได้ทราบเหตุผลที่ยังมืดมัวถึงการปฏิบัติของเราที่ได้กระทำมามาตลอดเวลาสงคราม จะได้กลับแจ่มแจ้งขึ้นในเวลานี้

ในสุดท้ายนี้ หวังว่าพี่น้องในประเทศไทยทุกคนคงจะเห็นใจผมและรัฐบาลชุดของผมว่าได้นำชาติให้เดินมาในทางที่ถูกและด้วยดีเท่าสติปัญญาความสามารถจะอำนวยให้ได้ยิ่งกว่านั้น ท่านคงจะมีไมตรีจิตต์ต่อผม ยินดีในงานที่เราไทยทั้งชาติ ได้ร่วมกันต่อสู้ขัดขวางรอนกำลังญี่ปุ่นและเตรียมรบ

กับญี่ปุ่นมาด้วยน้ำใจอย่างเด็ดเดี่ยว งานที่เราทั้งชาติได้กระ-
ทำไป ผสมกับงานคณะไทยเสรีและงานที่รัฐบาลชุดหลัง ๆ
ได้กระทำมา ล้วนมุ่งหน้าแต่จะประกอบกรณียกิจ กู้ชาติ
บ้านเมืองให้รอดปลอดภัย และเพื่อให้ไทยได้รับความเมตตา
กรุณาอาริ้เห็นอกเห็นใจจากสหชาติสัมพันธมิตรอย่างดีที่สุด.

บทที่ ๒๖

โฉมหน้ารัฐบาลจอมพล ป.

ดังได้กล่าวมาแล้วในบทก่อน ๆ ว่า จอมพล ป. พิบูลสงครามได้กลับเข้าสู่เวทีการเมืองอีกครั้ง เมื่อเกิดการรัฐประหารขึ้นในเมืองไทยในวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ และหลังจากนั้นไม่นานนัก จอมพล ป. พิบูลสงครามก็ได้กลับเข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกวาระหนึ่ง เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๔๙๑ และดำรงตำแหน่งสืบเนื่องมาจนกระทั่งวาระสุดท้าย เมื่อ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐

และตลอดระยะเวลาที่คณะรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงครามได้บริหารราชการแผ่นดินมานั้น ผู้เขียนเห็นสมควรที่จะได้ กล่าวถึง บุคคล ที่ร่วม คณะรัฐบาลกับจอมพล ป. เสียด้วย เพื่อให้ท่านผู้อ่านได้ทราบว่าโฉมหน้าคณะ รัฐบาล ของ จอม พล ป. ที่ได้ผ่านมานั้นมีใครบ้าง ดังต่อไปนี้

รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม (ชุดที่ ๑)

เหตุแห่งการแต่งตั้ง

คณะรัฐประหารประสงค์ที่จะได้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี โดยที่เห็นว่าเป็นผู้ที่เหมาะสมแก่สถานการณ์ คณะอภิรัฐมนตรี (*รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ ชั่วคราว ลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐ มาตรา ๙ กำหนดให้มีคณะอภิรัฐมนตรี) ในหน้าที่คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ฯ จึงแต่งตั้งให้จอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี

วันประกาศ

นายกรัฐมนตรี ประกาศตั้ง วันที่ ๘ เมษายน ๒๔๙๑

คณะรัฐมนตรี ประกาศตั้ง วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๔๙๑

รายนามคณะรัฐมนตรี

๑. จอมพล แปลก พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

๒. พลโท หลวงชาตินักรบ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

๓. พลเรือตรี หลวงพลสินธวาณัติก์
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม

๔. พระยาโทณวณิกมนตรี
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

๕. หม่อมเจ้าปริดิเทพย์พงษ์ เทวกุล
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

๖. นายพจน สารสิน
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

๗. พระยาบริรักษ์เวชการ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

๘. พันเอก หม่อมสนิทวงศ์เสนี
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

๙. นาวาเอก หลวงประดิษฐ์จักรการ
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

๑๐. พระยาพนานุจร
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตราธิการ

๑๑. พันเอก น้อม เกตุนุติ
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตราธิการ

๑๒. พันเอก พระยาศรีพิชัยสงคราม
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

๑๓. พระยามไหสวรรย์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

๑๔. จอมพล แปลก พิบูลสงคราม
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

๑๕. พระยาจินดารักษ์
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

๑๖. นายเลี่ยง ไชยกาล
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

๑๗. พระมนูภาณวิมลศาสตร์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

๑๘. พลโท มังกร พรหมโยธี
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

๑๙. นาวาอากาศเอก ม.จ. รังษิยากร อาภากร-
รัฐมนตรี

๒๐. นายกิจจา วัฒนสินธุ์
รัฐมนตรี

๒๑. นายเชมชาติ บุณยรัตพันธุ์
รัฐมนตรี

๒๒. นายเจ๊ะ อับดุลลา หลังปเตะ
รัฐมนตรี

๒๓. นายปฐม โพธิ์แก้ว
รัฐมนตรี

๒๔. นายพิน สุพรรณสาร
รัฐมนตรี

๒๕. นายวรการบัญชา
รัฐมนตรี

๒๖. นายสุกิจ นิมมานเหมินทร์
รัฐมนตรี

๒๗. นายเสวตร เบี้ยมพงศ์สานต์
รัฐมนตรี

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๑

วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๔๘๑

เนื่องจากพระยามไหสวรรย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ได้กราบถวายบังคมลาออก ความเป็นรัฐมนตรีจึงสิ้นสุดลง และมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้ พลตรี เภา เพียรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๒

วันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๔๘๑

เนื่องจากนาวาเอก หลวงประสิทธิจักรการ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม กราบถวายบังคมลาออก ความเป็นรัฐมนตรีจึงสิ้นสุดลง

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๓

วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๔๕๑

คณะอภิรัฐมนตรีในหน้าที่ผู้สำเร็จราชการ แทนพระองค์พิจารณาให้

๑. พระยาโทณวณิกมนตรี
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

๒. พระยาพนานุจร
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตราธิการ

๓. พันเอก พระยาศรีพิชัยสงคราม
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

๔. นายเจะ อับดุลลา หลังปูเต๊ะ
รัฐมนตรี
พ้นจากตำแหน่งและแต่งตั้งให้

๑. หม่อมเจ้าวิวัฒนไชย ไชยันต์
เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

๒. พระช่วงเกษตรศิลปการ
เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตราธิการ

๓. พลโท พระยาเทพหัสดิน

เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

๔. พลตรี สวัสดิ์ สวัสดิรณชัย สวัสดิเกียรติ์

เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

๕. หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช

เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรีครั้งที่ ๔

วันที่ ๑ มกราคม ๒๔๙๒

เนื่องจาก ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ กราบถวายบังคมลาออก ความเป็นรัฐมนตรีจึงสิ้นสุดลง

เหตุของความสิ้นสุด เพราะมีรัฐธรรมนูญฉบับถาวร พ.ศ. ๒๔๙๒ ลดจำนวนพลเมืองลงมาจากสองแสนเป็นแสนห้าหมื่นต่อผู้แทนราษฎรหนึ่งคน จึงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นอีก เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๙๒ คณะรัฐบาลจึงต้องลาออก

รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม (ชุดที่ ๒)

เหตุแห่งการแต่งตั้ง

เมื่อได้ดำเนินการเลือกตั้งเพิ่มเสร็จแล้ว จอมพล ป. พิบูลสงคราม มีเสียงสมาชิกส่วนมากสนับสนุน ทรงเห็นว่าเป็นผู้เหมาะสม สมควรไว้วางพระราชหฤทัย โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕๐ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๙๒ จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้จอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีบริหารราชการแผ่นดิน

วันประกาศ

นายกรัฐมนตรี ประกาศตั้ง วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๔๙๒
คณะรัฐมนตรี ประกาศตั้ง วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๔๙๒

รายนามคณะรัฐมนตรี

๑. จอมพล แปลก พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

๒. จอมพล แปลก พิบูลสงคราม
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

๓. หม่อมเจ้าวิวัฒนไชย ไชยันต์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

๔. นายเสวตร เบี่ยมพงศ์สานต์
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง

๕. นายวรการบัญชา
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง

๖. จอมพล แปลก พิบูลสงคราม
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

๗. นายพจน์ สารสิน
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

๘. พระยาบริรักษ์เวชการ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

๙. พันเอก น้อม เกตุนุติ
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข

๑๐. นายสุกิจ นิมมานเหมินทร์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

๑๑. พระช่วงเกษตรศิลปการ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตราธิการ

๑๒. นายพิน สุพรรณสาร
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตราธิการ

๑๓. พลโท พระยาเทพหัสดิน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

๑๔. นายปฐม โพธิ์แก้ว
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

๑๕. พลตรี เภา เพียรเดิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

๑๖. พลโท มังกร พรหมโยธี
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

๑๗. นายเลี่ยง ไชยกาล
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

๑๘. พระมนูภาณวิมลศาสตร์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

๑๙. นายเชมชาติ บุณยรัตพันธุ์
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงยุติธรรม

๒๐. พลตรี สวัสดิ์ สวัสดิรณชัย สวัสดิเกียรติ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

๒๑. พลตรี ปลด ปลดปรปักษ์ พิบูลภาณุวัฒน์
รัฐมนตรี

๒๒. นาวาเอก หลวงสุนาวินวิวัฒ
รัฐมนตรี

๒๓. พันเอก บัญญัติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา
รัฐมนตรี

๒๔. หลวงอรรถพรพิศาล
รัฐมนตรี

๒๕. ชุนคงฤทธิ์ศึกษากร
รัฐมนตรี

๒๖. ร้อยเอก ประเสริฐ สุดบรรทัด
รัฐมนตรี

๒๗. นายเทพ โชตินุชิต
รัฐมนตรี

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๑

วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๔๕๒

เนื่องจากหม่อมเจ้าวิวัฒนไชย ไชยันต์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง กราบถวายบังคมลาออก จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้

๑. จอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

๒. นายพจน์ สารสิน เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๒

วันที่ ๑ มีนาคม ๒๔๕๓

เนื่องจากนายพจน์ สารสิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้กราบถวายบังคมลาออก จึงมีพระบรม

ราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้

นายวรการบัญชาเป็น รัฐมนตรี ว่าการ กระ ทรวง การต่างประเทศ สืบไป

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๓

วันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๔๙๓

เพื่อความเหมาะสมแก่สถานการณ์ จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้

๑. นายร้อยตำรวจโท สงกรานต์ อุดมสิทธิ เป็นรัฐมนตรี

๒. นายเสริ อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นรัฐมนตรี

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๔

วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๔๙๓

เพื่อความเหมาะสมแก่สถานะการณ์ในปัจจุบัน โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕๐ แห่งรัฐธรรมนูญราช-อาณาจักรไทย จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้รัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งและแต่งตั้งรัฐมนตรี ดังนี้

๑. ให้จอมพลแปลก พิบูลสงคราม พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

๒. ให้พระมนูภาณวิมลศาสตร์ พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

๓. ให้นายเลียง ไชยกาล พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย และแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๕

วันที่ ๑ มกราคม ๒๔๘๔

เนื่องจาก ๑. พลตรี สวัสดิ์ สวัสดิรณชัย สวัสดิเกียรติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และ

๒. พลเอก พระยาเทพหัสดิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

ได้กราบถวายบังคมลาออก ความเป็นรัฐมนตรีจึงสิ้นสุดลง

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๖

วันที่ ๑๑ มกราคม ๒๔๙๔

เพื่อความเหมาะสมแก่สถานการณ์ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔๐ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้รัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง และแต่งตั้งรัฐมนตรี ดังนี้

๑. นายปฐม โพธิแก้ว รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

๒. นายเลียง ไชยกาล พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

๓. นายเชมชาติ บุณยรัตพันธุ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

๔. หลวงอรรถพรพิศาล พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม และแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงยุติธรรม

๕. นายเสมอ กัณฑาธัญ เป็นรัฐมนตรี

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๗

วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๔

เพื่อความเหมาะสมแก่สถานการณ์ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔๐ แห่งรัฐธรรมนูญราช อาณาจักรไทย จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้

พลตรี สวัสดิ์ สวัสดิรณชัย สวัสดิเกียรติ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีและรองนายกรัฐมนตรี

เหตุของความสั้นสุด เนื่องจากมีความปั่นป่วนเกิดขึ้นในพรรคเดียวกันมิได้ขาด ถึงขนาดเสนอขับไล่รัฐมนตรีบางคนในพรรคเดียวกัน คณะรัฐประหารซึ่งเป็นเสมือนพี่เลี้ยงของรัฐบาลชุดนี้อยู่ เห็นว่ารัฐบาลชุดนี้จะดำเนินกิจการไปไม่ไหว จึงในคืนวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๔๙๔ มีประกาศทำการรัฐประหารขึ้นอีก โดยให้ยุบคณะรัฐบาลจอมพล แปลก พิบูลสงคราม และยุบรัฐสภา เลิกใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวร พ.ศ. ๒๔๙๒ นำเอารัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๕ มาบังคับใช้แทน ใจความสำคัญของประกาศมีว่า ทั้งสภาผู้แทนและคณะรัฐมนตรีมีอิทธิพลของคอมมิวนิสต์เข้าแทรกแซง จำต้องยุบเพื่อเลือกตั้งใหม่

รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม (ชุดที่ ๓)

เหตุแห่งการแต่งตั้ง

เมื่อประกาศยุบสภาและคณะรัฐบาลชุดก่อนแล้ว คณะรัฐประหารจึงประกาศตั้งคณะบริหารประเทศชั่วคราว และแต่งตั้งรัฐมนตรีชั่วคราว โดยให้จอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี

วันประกาศ

นายกรัฐมนตรี ประกาศตั้ง วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๔๙๔

คณะรัฐมนตรี ประกาศตั้ง วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๔๙๔

รายนามคณะรัฐมนตรี

๑. จอมพล แปลก พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

๒. พลโท สวัสดิ์ สวัสดิ์รณชัย สวัสดิเกียรติ์
รองนายกรัฐมนตรี

๓. จอมพล แปลก พิบูลสงคราม
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

๔. หลวงวิจิตรวาทการ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

๕. นายวรการบัญชา
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

๖. พลตรี เภา เพียรเดิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตราธิการ

๗. พลโท สวัสดิ์ สวัสดิรณชัย สวัสดิเกียรติ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

๘. พลอากาศตรีมุนี มหาสันทนะ เวชยันต์รังสฤษดิ์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

๙. พลตรี บัญญัติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

๑๐. พลเอก มังกร พรหมโยธี
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

๑๑. นายเชมชาติ บุณยรัตพันธุ์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

๑๒. พระยาบริรักษ์เวชการ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

๑๓. นายสุกจ นิมมานเหมินทร์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

๑๔. พลตรี ประยูร ภมรมนตรี
รัฐมนตรี

๑๕. พลเรือตรี หลวงสุนาวินวิวัฒ
รัฐมนตรี

๑๖. นายเลื่อน พงษ์โสภณ
รัฐมนตรี

๑๗. พระนครธารณพิเศษ
รัฐมนตรี

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี

วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๔๘๔

คณะรัฐมนตรีชั่วคราว กระทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์ชั่วคราว ตามมาตรา ๓๐ แห่งรัฐธรรมนูญราช

อาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๗๕ พิจารณาแต่งตั้งให้ พลเรือตรี หลวงสุนาวินวิวัฒ รัฐมนตรี เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม

เหตุแห่งความสิ้นสุด เพราะแต่งตั้งรัฐบาลถาวรขึ้น ตามประกาศพระบรมราชโองการ ลงวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๔๙๔

รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม (ชุดที่ ๔)

เหตุแห่งการแต่งตั้ง

เมื่อคณะรัฐประหารทำรัฐประหารในครั้งหลังนี้แล้ว รัฐบาลที่คณะรัฐประหารได้แต่งตั้งขึ้นนั้น ก็ยังคงเป็นรัฐบาลชั่วคราวอยู่ นายกรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลชั่วคราวได้แจ้งไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการเสนอตั้งนายกรัฐมนตรีตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ และ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้ได้รับเสียงสนับสนุนข้างมาก พระบาทสมเด็จพระ ปรมินทร มหาภูมิพลอดุลยเดช ทรง พระ ราช ดำริ เห็นว่า

จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้สมควรไว้วางพระราชหฤทัย ที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕๖ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๗๕ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้จอมพล แปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี และจัดตั้งรัฐบาลถาวรต่อไป

วันประกาศ

นายกรัฐมนตรี ประกาศตั้ง วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๔๙๔
คณะรัฐมนตรี ประกาศตั้ง วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๙๔

รายนามคณะรัฐมนตรี

๑. จอมพล แปลก พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

๒. พลเอก ผิน ชุณหะวัณ
รองนายกรัฐมนตรี

๓. จอมพล แปลก พิบูลสงคราม
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

๔. พลตรี เภา เพียรเดิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

๕. นายวรการบัญชา
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

๖. พลเรือตรี หลวงยุทธศาสตร์โกศล
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตราธิการ

๗. พระยาบริรักษ์เวชการ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

๘. นายสุกิจ นิมมานเหมินทร์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

๙. พลอากาศเอก ฟื้น รณนภากาศ ฤทธาคนี
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

๑๐. หลวงวจีตรวาทการ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

๑๑. พลตรี บัญญัติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

๑๒. พระนิติธารณ์พิเศษ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

๑๓. พลเอก มังกร พรหมโยธี
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

๑๔. พลโท สฤษดิ์ ธนะรัชต์
รัฐมนตรี

๑๕. พลเรือตรี หลวงสุนาวินวิวัฒ
รัฐมนตรี

๑๖. นายพันตำรวจเอก ละม้าย อุทยานานนท์
รัฐมนตรี

๑๗. นายเลื่อน พงษ์โสภณ
รัฐมนตรี

๑๘. พันเอก ประมาณ อดิเรกสาร
รัฐมนตรี

๑๙. นายพลตำรวจโท เผ่า ศรียานนท์
รัฐมนตรี

๒๐. พลเรือตรี หลวงชำนาญอรรถยุทธ
รัฐมนตรี

๒๑. พลอากาศโท หลวงเชิดวุฒากาศ
รัฐมนตรี

๒๒. พลอากาศตรี มุนี มหาสันทนะ เวชยันต์รังสฤษดิ์
รัฐมนตรี

๒๓. พลโท เดช เดชประดิยุทธ
รัฐมนตรี

๒๔. นายเชมชาติ บุณยรัตพันธุ์
รัฐมนตรี

๒๕. พันเอก ศิริ สิริโยธิน
รัฐมนตรี

๒๖. พันตรี ประยูร ภมรมนตรี
รัฐมนตรี

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๑

วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๔๕๔

เพื่อความเหมาะสมแก่สถานการณ์ จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้

๑. พลเรือตรี หลวงสุนาวินวิวัฒ
เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม

๒. พลโท สฤษดิ์ ธนะรัชต์
เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม

๓. นายพันตำรวจเอก ตะม้าย อุทยานานนท์
เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตราธิการ

๔. พลตรี ประยูร ภมรมนตรี
เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง

๕. นายเดื่อน พงษ์โสภณ
เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

๖. พลเรือตรี หลวงชำนาญอรรถยุทธ
เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

๗. พันเอก ประมาณ อดิเรกสาร
เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

๘. พันเอก ศิริ สิริโยธิน
เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์

๙. นายพลตำรวจโท เผ่า ศรียานนท์
เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

๑๐. พลโท เดช เดชประดิยุทธ

เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

๑๓. พลอากาศโท หลวงเชิดวุฒากาศ

เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่๒

วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๔๘๔

เพื่อความเหมาะสมแก่สถานการณ์ จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้

พลอากาศตรี มุนี มหาสันทนะ เวชยันต์รังสฤษดิ์ รัฐมนตรี เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการสำนักนายกรัฐมนตรี

เหตุของความสิ้นสุด โดยเงื่อนไขแห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๑๒๑ บัญญัติว่า "ให้คณะรัฐมนตรีซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันใช้บังคับรัฐธรรมนูญนี้ คงอยู่ในตำแหน่งบริหารราชการแผ่นดิน ตามนโยบายที่ได้แถลงไว้กับสภาผู้แทนราษฎรต่อไปก่อน และพ้นจากตำแหน่งเมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท ๑ เข้ารับหน้าที่ บัดนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท ๑ ได้เข้ารับหน้าที่แล้ว คณะรัฐบาลจึงสิ้นสุดลงโดยเงื่อนไขนี้

รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม (ชุดที่ ๕)

เหตุแห่งการแต่งตั้ง

เนื่องจากคณะรัฐบาลชุดก่อน จำต้องสิ้นสุดลงโดยเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว จึงจำเป็นต้องตั้งคณะรัฐบาลชุดใหม่เพื่อบริหารราชการต่อไป และทรงพระราชดำริเห็นว่าจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้สมควรไว้วางพระราชหฤทัย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้จอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี

วันประกาศ

นายกรัฐมนตรี ประกาศตั้ง วันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๔๙๕

คณะรัฐมนตรี ประกาศตั้ง วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๔๙๕

รายนามคณะรัฐมนตรี

๑. จอมพล แปลก พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

๒. พลเอก ผิน ชุณหะวัน
รองนายกรัฐมนตรี

๓. จอมพล แปลก พิบูลสงคราม
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

๔. พลตรี เภา เพียรเดิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

๕. พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

๖. พลเรือตรี หลวงยุทธศาสตร์โกศล
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสหกรณ์

๗. พลเรือโท หลวงสุนาวินวิวัฒ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร

๘. พลอากาศเอก พัน รณนภากาศ ฤทธาคนี
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

๙. พลตรี บัญญัติ เทพหัสดินทร์ ณ อยุธยา
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

๑๐. จอมพล แปลก พิบูลสงคราม
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

๑๑. พลเอก มังกร พรหมโยธี
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

๑๒. พระนิติธารณ์พิเศษ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

๑๓. นายวรการบัญชา
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการ

๑๔. พระยาบริรักษ์เวชการ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

๑๕. นายสุกิจ นิมมานเหมินทร์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

๑๖. พลอากาศตรี มุน มหาสันทนะ เวชยันต์รังสฤษดิ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการสำนักนายกรัฐมนตรี

๑๗. พลโท สฤษดิ์ ธนะรัชต์
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม

๑๘. พลตรี ประยูร ภมรมนตรี
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง

๑๙. นายเชมชาติ บุณยรัตพันธุ์
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

๒๐. นายพันตำรวจเอก ละม้าย อุทยานานนท์
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตร

๒๑. พลเรือตรี หลวงชำนาญอรรถยุทธ
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

๒๒. พันเอก ประมาณ อดเรกสาร
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

๒๓. นายพลตำรวจโท เผ่า ศรียานนท์
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

๒๔. พลโท เดช เดชประดิยุทธ
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

๒๕. พลโท หลวงสวัสดิสรยุทธ
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

๒๖. พลอากาศโท หลวงเชิดวุฒากาศ
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

๒๗. พันเอก ศิริ สิริโยธิน
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเศรษฐการ

๒๘. นายเลื่อน พงษ์โสภณ
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๑

วันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๔๘๕

เนื่องจากนายสุกิจ นิมมานเหมินทร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม กราบถวายบังคมลาออก จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้

พลอากาศตรี มุนี มหาสันทนะ เวชยันต์รังสฤษดิ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๒

วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๔๘๕

เพื่อความเหมาะสมแก่สถานการณ์ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘๑ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้

นายพลตำรวจตรี ละม้าย อุทยานานนท์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตร เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการสหกรณ์ อีกตำแหน่งหนึ่ง

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๓

วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน

เพื่อความเหมาะสมแก่สถานการณ์ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙๑ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้

พลตรี ประยูร ภมรมนตรี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง เป็นรัฐมนตรีลั่งราชการสำนักนายกรัฐมนตรี อีกตำแหน่งหนึ่ง

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๔

วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๔๙๖

เนื่องจากพระนิติธารณ์พิเศษ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้ถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๔๙๖ จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้

พระยาดัดพิธรรมประดัดถ์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๕

วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๔๘๖

เพื่อความเหมาะสมแก่สถานการณ์ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘๑ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ปรับปรุงตำแหน่งรัฐมนตรีใหม่ดังนี้

๑. พลอากาศโท มุนี มหาสันทนะ เวชยันต์รังสฤษดิ์ พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม และแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการสำนักนายกรัฐมนตรี

๒. พลโท บัญญัติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา พ้นจากตำแแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

๓. พลเรือโท หลวงสุนาวนวิวฒ พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร และแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

๔. จอมพล ผิน ชุณหะวัณ รองนายกรัฐมนตรี เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร อีกตำแหน่งหนึ่ง

๕. นายพลตำรวจตรี ละม้าย อุทยานานนท์ พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสหกรณ์

๖. พลจัตวา ศิริ สิริโยธิน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเศรษฐการ เป็นรัฐมนตรี ช่วยว่าการ กระทรวงอุตสาหกรรม อีกตำแหน่งหนึ่ง

๗. พลจัตวา ประมาณ อดิเรกสาร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม อีกตำแหน่งหนึ่ง

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๖

วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๔๘๖

เพื่อความเหมาะสมแก่สถานการณ์ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙๑ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้

พลอากาศโท มุนี มหาสันทนะ เวชยันต์รังสฤษดิ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นรองนายกรัฐมนตรี

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๗

วันที่ ๑ มกราคม ๒๔๘๗

เนื่องจาก พ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม ฉบับ พ.ศ. ๒๔๘๖ ได้เปลี่ยนชื่อกระทรวงการสหกรณ์เป็นกระทรวงสหกรณ์ จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้

๑. พลเรือเอก หลวงยุทธศาสตร์โกศล เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสหกรณ์

๒. พลจัตวา ศิริ สิริโยธิน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเศรษฐการ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสหกรณ์ อีกตำแหน่งหนึ่ง

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๘

วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๗

เพื่อความเหมาะสมแก่สถานการณ์ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘๑ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้

๑. พันเอก นายวรการบัญชา พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการ และแต่งตั้งให้เป็นรองนายกรัฐมนตรี

๒. จอมพล แปลก พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี
เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการ อีกตำแหน่งหนึ่ง

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรีครงที่ ๙

วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๗

เนื่องจากการบริหารราชการกระทรวงการคลัง ได้วิวัฒนาการก้าวหน้าเป็นอันมาก สมควรจะได้มีรัฐมนตรีช่วยปฏิบัติภาระกิจเพิ่มขึ้น โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘๑ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักไทย จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้

นายพลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง อีกตำแหน่งหนึ่ง

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๑๐

วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๔๘๗

เนื่องจากการ บริหารราชการในกระทรวงสาธารณสุข ได้วิวัฒนาการก้าวหน้าเป็นอันมาก สมควรจะได้มีรัฐมนตรีช่วยปฏิบัติภารกิจเพิ่มขึ้น โดยอาศัยอำนาจตามความใน

มาตรา ๘๑ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย จึงมี
พระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้

พลโท ประยูร ภมรมนตรี รัฐมนตรีช่วยว่าการ
กระทรวงการคลัง เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณ
สุข อีกตำแหน่งหนึ่ง

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๑๑

วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๔๙๗

เนื่องจากพระยาบริรักษ์เวชการ รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวง สาธารณสุขถึงแก่กรรม บัดนี้ว่างลงจากตำแหน่ง
จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้

พลโท ประยูร ภมรมนตรี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระ
ทรวงสาธารณสุขเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๑๒

วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๔๙๗

เพื่อความเหมาะสมแก่สถานการณ์ สมควรแต่งตั้ง
ให้รัฐมนตรีช่วยปฏิบัติภารกิจของ กระทรวงกลาโหมเพิ่มขึ้น
โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘๑ แห่งรัฐธรรมนูญ
ราชอาณาจักรไทย จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ
แต่งตั้งให้

จอมพล ผิน ชุณหะวัณ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม อีกตำแหน่งหนึ่ง

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๑๓

วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๔๙๘

เพื่อความเหมาะสมแก่สถานการณ์ จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้

๑. จอมพล แปลก พิบูลสงคราม พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการ และแต่งตั้งให้

๒. พลตรี ศิริ สิริโยธิน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเศรษฐการเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการ

๓. พันตรี รักษ์ ปันยารชน เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๑๔

วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๔๙๘

เนื่องจากนายเชษฐา บุณยรัตพันธุ์ ได้กราบถวายบังคมลาออกจากความเป็นรัฐมนตรีจึงสืบสุดลง

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๑๕

วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๔๕๘

เพื่อความเหมาะสมแก่สถานการณ์ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘๑ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้

๑. พลตรี ศิริ สิริโยธิน พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสหกรณ์ คงดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการแต่ตำแหน่งเดียว

๒. พลเอก เดช เดชประดิยุทธ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสหกรณ์ อีกตำแหน่งหนึ่ง

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๑๖

วันที่ ๒ สิงหาคม ๒๔๕๘

เพื่อความเหมาะสมแก่สถานการณ์ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘๑ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้

๑. จอมพลอากาศ พีน รณนภากาศ ฤทธาคนี พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี

๒. พลอากาศโท มุนี มหาสันทนะ เวชยันต์รังสฤษฎ์ พ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

๓. จอมพล แปลก พิบูลสงคราม พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อีกตำแหน่งหนึ่ง

๔. พลเรือโท หลวงสุนาวินวิวัฒ พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสหกรณ์

๕. พลเรือเอก หลวงยุทธศาสตร์โกศล พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสหกรณ์ และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

๖. พลตรี ประมาณ อดิเรกสาร พ้นจากตำแหน่ง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

๗. พลโท ไสว ไสวแสนยากร เป็นรัฐมนตรีช่วย ว่าการกระทรวงคมนาคม

๘. พลโท ถนอม กิตติขจร เป็นรัฐมนตรีช่วย ว่าการกระทรวงสหกรณ์

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๑๗

วันที่ ๕ สิงหาคม ๒๔๖๘

เพื่อความเหมาะสมแก่สถานการณ์ โดยอาศัยอำนาจ ตามความในมาตรา ๘๓ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักร ไทย จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้

๑. จอมพล ผิน ชุณหะวัน พ้นจากตำแหน่งรัฐมน-ตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม

๒. พลเอก เดช เดชประดิยุทธ พ้นจากตำแหน่ง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสหกรณ์

๓. นายพลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์ พ้นจาก ตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรีครั้งที่ ๑๘

วันที่ ๑๔ เมษายน ๒๔๕๕

เพื่อความเหมาะสมแก่สถานการณ์ จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้

๑. จอมพล ผิน ชุณหะวัณ พ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี

๒. พลโท บัญญัติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี

๓. พลตรี ประมาณ อดิเรกสาร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๑๙

วันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๔๕๕

เพื่อความเหมาะสมแก่สถานการณ์ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗๑ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้

หม่อมหลวง ชูชาติ กำภู อธิบดีกรมชลประทาน ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี อีกตำแหน่งหนึ่ง

ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๒๐

วันที่ ๒๒ กันยายน ๒๔๘๘

เพื่อความเหมาะสมแก่สถานการณ์ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘๑ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้

๑. พลอากาศโท มุนี มหาสันทนะ เวชยันต์รังสฤษฎ์ พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี

๒. พลโท บัญญัติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา พ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

เหตุของความสิ้นสุด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ให้ความไว้วางใจได้สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ คณะรัฐมนตรีจึงกราบถวายบังคมลาออก ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม (ชุดที่ ๖)

เหตุแห่งการแต่งตั้ง

จอมพล ป. พิบูลสงคราม ยังคงได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยเสียงข้างมาก จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรี และเป็นผู้จัดตั้งคณะรัฐบาลขึ้น โดยได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎรด้วยคะแนนเสียง ๑๔๔ ต่อ ๖

วันประกาศ

นายกรัฐมนตรี ประกาศตั้ง วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๐๐

คณะรัฐมนตรี ประกาศตั้ง วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๐๐

รายนามคณะรัฐมนตรี

๑. จอมพล แปลก พิบูลสงคราม
นายกรัฐมนตรี

๒. จอมพลเรือ หลวงยุทธศาสตร์โกศล
รองนายกรัฐมนตรี

๓. จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

๔. พันเอก นายวรการบัญชา
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

๕. พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

๖. จอมพล ผิน ชุณหะวัณ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร

๗. พลโทบัญญัติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

๘. นายพลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

๙. พระยาดัดพลิธรรมประดิษฐ์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

๑๐. จอมพลเรือ หลวงยุทธศาสตร์โกศล
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

๑๑. พลอากาศโท มุนี มหาสันทนะ เวชยันต์รังสฤษดิ์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

๒๘. นายยศ อินทรโกมาลย์สุต
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสหกรณ์

๒๙. นายสวัสดิ์ คำประกอบ
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข

๓๐. นายชิน ระวิวรรณ
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

หอสมุดแห่งชาติรับมอบไว้เมื่อ
จันทบุรี LIBRARY
หอสมุดแห่งชาติรับมอบไว้เมื่อ ๒๕๐๒

พิมพ์ที่ ร.พ. ประเสริฐอักษร 691 ถนนมหาไชย พระนคร
นายประยูร พิศนาคะ ผู้พิมพ์และโฆษณา ๒๕๐๒